

Riksdagens protokoll

2005/06:132

Onsdagen den 31 maj

Kl. 09.00 – 20.34

Protokoll
2005/06:132

---

1 § Ledigheter

Andre vice talmannen meddelade att *Ola Rask* (s) ansökt om sjukledighet under tiden den 31 maj–12 juli.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Christer Erlandsson* (s) inträtt som ersättare för Ola Rask.

Andre vice talmannen meddelade att *Sonja Fransson* (s) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 1–31 juli.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Ann-Christin Ahlberg* (s) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Sonja Fransson.

2 § Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Maryam Yazdanfar* (s) inträtt som ersättare för finansminister Pär Nuder från och med den 31 maj tills vidare och att *Anna-Karin Lundström* (s) inträtt som ersättare för Cinnika Beiming under tiden den 31 maj–15 juli.

3 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Britt-Marie Lindkvist* (s) avsåg sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

4 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Maryam Yazdanfar som suppleant i arbetsmarknadsutskottet samt under Sonja Franssons sjukledighet anmält hennes ersättare Ann-Christin Ahlberg som suppleant i socialförsäkringsutskottet och arbetsmarknadsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Maryam Yazdanfar (s)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1–31 juli* till

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Ann-Christin Ahlberg (s)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Ann-Christin Ahlberg (s)

5 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott

Från sammansatta utrikes- och försvarsutskottet hade följande protokoll inkommit:

Sammansatt utrikes- och försvarsutskott

1 bilaga

Utrikesutskottet och försvarsutskottet har jämlikt riksdagsordningen 4 kap 8 § i separata beslut av den 18 maj 2006 överenskommit att genom deputerade i sammansatt utskott gemensamt bereda proposition 2005/06:203 *Ett svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo* samt ev. följdmotioner.

Till deputerade i det sammansatta utskottet har utsetts de i bifogade förteckning upptagna riksdagsledamöterna.

Det sammansatta utskottet, som benämns Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU), har vid konstituerande sammanträde denna dag utsett följande presidium:

Eskil Erlandsson (c), ordförande

Tone Tingsgård (s), vice ordföranden

Stockholm den 30 maj 2006

Tomas Hörberg

Kanslichef utrikesutskottet

Ingemar Wahlberg

Kanslichef försvarsutskottet

Ledamöter och suppleanter i sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU)

Ur utrikesutskottet

Ledamöter

Birgitta Ahlqvist (s)
Kent Härstedt (s)
Carina Hägg (s)
Kaj Nordquist (s)
Gunilla Carlsson (m)
Rosita Runegrund (kd)
Lotta Hedström (mp)

Suppleanter

Veronica Palm (s)
Kenneth G Forslund (s)
Berndt Ekholm (s)
Urban Ahlin (s)
Björn Hamilton (m)
Birgitta Ohlsson (fp)
Nina Lundström (fp)
Agne Hansson (c)
Alice Åström (v)

Kansli

Thomas Hörberg, *Kanslichef*
Johan Matz, *Föredraganden*

Ur försvarsutskottet

Ledamöter

Tone Tingsgård (s)
Michael Hagberg (s)
Britt-Marie Lindkvist (s)
Åsa Lindestam (s)
Ola Sundell (m)
Karin Enström (m)
Allan Widman (fp)
Heli Berg (fp)
Eskil Erlandsson (c)
Berit Jóhannesson (v)

Suppleanter

Peter Jonsson (s)
Marie Nordén (s)
Fredrik Olovsson (s)
Britta Rådström (s)
Rolf Gunnarsson (m)
Erling Wälivaara (kd)
Lars Ångström (mp)

Kansli

Ingemar Wahlberg, *Kanslichef*
Jimmy Lee Ormi, *Assistent*

Promemorian lades till handlingarna.

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2005/06:205 till socialutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2005/06:KU21, KU35 och KU36
Socialutskottets betänkanden 2005/06:SoU22, SoU24 och SoU28
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2005/06:MJU15, MJU22 och
MJU28
Näringsutskottets betänkanden 2005/06:NU18 och NU19

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 maj

UbU22 Vissa frågor om vuxnas lärande, m.m.

Punkt 2 (Rätt att delta i utbildning motsvarande gymnasieskolan respektive gymnasial särvtux)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 3 (Individualisering av svenskundervisning för invandrare)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, m, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 2: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 4 (Svenska för akademiker)

1. utskottet
2. res. 3 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet

131 för res. 3

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 3: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 5 (Svenskundervisning för invandrare i folkhögskola)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

173 för utskottet

116 för res. 4

1 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 7 s, 46 m, 41 fp, 25 kd, 22 v, 18 c, 13 mp, 1 -

För res. 4: 116 s

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 9 m, 7 fp, 8 kd, 6 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Kerstin Andersson och Hillevi Larsson (båda s) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Vuxenutbildning på entreprenad m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, m, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 5

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 5: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU16 Vissa konkurrenspolitiska frågor

Punkt 1 (Konkurrenspolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

163 för utskottet

130 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 1 m, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 45 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

161 för utskottet

130 för res. 3

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 3: 45 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 20 s, 10 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 4 (Kriminalisering av karteller)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 4: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Punkt 5 (Konkurrensen inom dagligvaruhandeln)

1. utskottet

2. res. 5 (m, fp, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res. 5

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res. 5: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

NU20 Statens stöd till regional projektverksamhet

1. utskottet
2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

162 för utskottet

131 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 23 v, 13 mp, 1 -

För res.: 46 m, 41 fp, 26 kd, 18 c

Frånvarande: 19 s, 9 m, 7 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp, 1 -

Prot. 2005/06:132

31 maj

AU9 Arbetstagarinflytande i europakooperativ

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 En ny lag om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § Finansiella konglomerat

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2005/06:FiU22

Finansiella konglomerat (prop. 2005/06:45 och prop. 2005/06:150 delvis).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU21

Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone (prop. 2005/06:93).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Hemlig rumsavlyssning

Hemlig rumsavlyssning

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU26

Hemlig rumsavlyssning (prop. 2005/06:178 delvis).

I detta ärende hade framställts yrkanden enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen av Johan Linander m.fl. (c), Lars Ohly m.fl. (v),

Hemlig rumsavlyssning

Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! I dag ska vi ha en väldigt viktig debatt om en mycket viktig fråga – en fråga om trygghet, en fråga om respekt för människors rätt till fysisk, psykisk och ekonomisk integritet. Det handlar om att ge livschanser och frihet åt människor som i dag får sina liv förstörda och sin integritet kränkt i den grova organiserade brottslighetens spår. Det handlar om att något bättre än i dag ge verklig respekt för dessa människors mänskliga rättigheter.

Tack vare de starka rättssäkerhetsgarantier som nu finns och är föreslagna i propositionen om buggning är det möjligt för Folkpartiet liberalerna att stödja detta förslag. Det har inte varit ett lätt beslut. Men det är ett viktigt beslut, och det är rätt beslut för ett tryggare Sverige.

Det här är en fråga där alla i denna kammare har samma mål. Helst ska ingen drabbas av grova brott. Helst ska ingen på ett allvarligt sätt få sin integritet kränkt vare sig av grovt kriminella eller av polisen i kampen mot just den grova kriminaliteten.

Vi kommer dock fram till olika åsikter i själva sakfrågan, i frågan om svensk polis – efter mycket stränga krav på att ha uttömt alla andra medel – med åklagarmedverkan och beslut av domstol under en månad i taget ska få lyssna på människor som är starkt misstänkta för mycket grova brott, avlyssna deras kommunikation och dem som de naturligtvis pratar med.

Jag har en känsla av att några här i dag kommer att påkalla att det råder skymningsläge över den svenska demokratin därför att svensk domstol ska få tillåta buggning vid stark misstanke om mycket grova brott. Det kommer att yrkas på undantagsparagrafer i vår grundlag för att just stoppa denna möjlighet för svensk polis under ett års tid.

Några är principiella motståndare till buggning. Andra vill ha längre tid att fundera, och andra vill se vissa förändringar för att kunna acceptera detta. Jag vill understryka att frågan har diskuterats under många år. Att nu vänta gör inte beslut om ett år lättare. Att ständigt kräva ännu flera rättssäkerhetsgarantier blir i praktiken att förhala. Att vara principiell motståndare till buggning är möjligt, men då måste man komma med förslag om vad som ska göras för att få ett tryggare Sverige för de människor som i dag drabbas i den grova kriminalitetens spår.

Jag tycker också att det är viktigt att vi tidigt klargör att den här debatten inte kommer att handla om vad svensk polis ska göra för att bli bättre. Folkpartiet liberalerna är övertygade om att svenskt polisiärt ledarskap kan bli bättre. Man kan få en bättre organisation; man kan definitivt ha en bättre politisk och ekonomisk styrning; man kan jobba mera med utbildningen; man kan se till att få en ännu bättre kompetens och en bättre personalmix med fler specialister. Man kan ha mycket flera poliser. Jag är övertygad om att den polisstation som i går öppnade i Jordbro utanför Stockholm innebär att man på sikt behöver använda färre tvångsmedel, eftersom det är lokalt närvarande och väl förankrad polis som kan jobba nära människorna och få information om vad som också kan vara mycket grova brott och personer som ägnar sig åt mycket grova brott.

Allt detta ska svensk polis bli bättre på, men det är inte det som debatten handlar om. Den handlar om vilka verktyg svensk polis ska få använda i kampen mot de mycket grova brotten för att skydda människor mot övergrepp och integritetskränkningar.

Jag tycker att vi måste vara överens om verklighetsbilden. Människor får sina liv förstörda i dag. Det är de redan mest utsatta som drabbas hårdast. Det visar alla undersökningar. Det är inte så att det är riksdagsledamöter, redaktörer eller direktörer som drabbas hårdast av brottslighet. Det är redan utsatta människor, inte minst de människor som följer i spåren av den grova brottsligheten – narkotika, handel med människor, grova rån och så vidare.

En fråga som kommer att debatteras är om det finns några behov. Jag kan säga att jag träffar människor från tullen, från åklagarna, från polisen och från kriminalvården, och jag läser deras rapporter. Jag träffar regeringens narkotikasamordnare. Alla ger en samstämmig bild av att det finns ett betydande problem med grov organiserad brottslighet som enligt narkotikasamordnaren till och med har tillåtits att breda ut sig för att vi i den här riksdagen inte har levererat verktyg och kraft i organisationen för svensk polis för att bekämpa grova brott. Konsekvenserna är allvarliga.

En annan fråga är om detta kommer att vara ett effektivt tvångsmedel. Är det effektivt att avbryta, störa eller förstöra grova kriminellas möjlighet att kommunicera? Ja, jag har aldrig ägnat mig åt sådan verksamhet. Jag är politiker. Jag är inte polis, och jag är inte åklagare, men jag kan notera att samtliga poliser och åklagare som jag har träffat och som jobbar med de här frågorna säger: Ska vi slå mot den grova organiserade brottsligheten finns det två vägar. Den ena är att gå på kommunikationen, göra det svårare för dem att kommunicera med varandra. De skickar inte direkt *post it*-lappar till varandra när de kommunicerar. Den andra är att slå hårt på deras tillgångar. Detta är föremål för en annan debatt.

Jag tycker att det säger sig självt att om man gör det svårare att planera och förbereda mycket grova brott och efteråt, när dessa genomförts, slår på kommunikationen så träffar det bättre. Då tror jag att en invändning som kommer att komma upp och som är given är att det kan finnas oskyldiga människor i närheten av en knarkhandlare, en bankrånare eller en människohandlare som ägnar sig åt att spärra in kvinnor som våldtas i bordeller i Sverige, och det är fruktansvärt att deras samtal också kommer att spelas in. Det är ingenting som någon önskar som nu förespråkar buggning. Men jag kan säga att det är deras minsta problem. Deras största problem är att vistas man i de miljöerna är risken för att fara illa rent fysiskt väldigt stor. Risken att drabbas av en plötslig död är också väldigt stor. Då är det minsta problemet att det finns en polisman som kan ha hört ett samtal som har förekommit nära en bordell där kvinnor våldtas.

Vi har också skyldigheter i Sverige. Vi har skrivit under internationella konventioner att vi med all kraft ska bekämpa mycket grova brott och terroristbrott. Vi har skrivit på Europarådets konvention om mänskliga rättigheter där det av artikel 8 tydligt följer att vi inte bara har ett ansvar att skydda människor, familjer och hem mot statens övergrepp på något sätt. Vi är också skyldiga att se till att staten möter det hot mot familjer som finns fysiskt, ekonomiskt och integritetsmässigt. Det är

också en skyldighet som framgår. Vi är skyldiga att vidta åtgärder. I dag sker inte detta på ett tillräckligt kraftfullt sätt.

Fru talman! Folkpartiet liberalerna sade nej senast en socialdemokratisk regering lade fram ett förslag om buggning. Vi menade då att det saknades tillräckliga rättssäkerhetsgarantier. Då ska man inte säga ja till buggning. Det är i grunden ett mycket allvarligt tvångsmedel som bara får användas mycket restriktivt.

Sedan dess har vi infört offentliga ombud. Vi har reglerat användningen av överskottsinformation. Nu finns det förslag där detta förstärks ytterligare. Det är hårt ställda krav från början, precis som för andra tvångsmedel. Men de är extra hårda för buggning. Vi vet att det sker en prövning av tre olika myndighetspersoner. Först en polis, sedan en åklagare och sedan kommer det att prövas i en domstol. Sedan har man ett offentligt ombud för att tillvarata generella integritetsintressen. Det kommer att omprövas varje månad om det ska få fortgå.

Om alla de här tre personerna är olämpliga, odugliga eller konstiga i största allmänhet, kan det bli ett felaktigt beslut, självklart. Därför sker en löpande insyn under tiden av en särskild nämnd. Med tanke på hur den kommer att se ut kommer den, enligt min uppfattning, att ha en mycket bred parlamentarisk förankring i Sveriges riksdag. Det är en löpande insyn av denna tvångsmedelsanvändning och av all annan för att se till att det inte sker några felaktiga tillämpningar av rätten att bugga.

Vi kommer att ha rapportering till riksdagen löpande, och den kommer att förbättras. JO och JK kommer att fortsätta att granska myndigheterna och deras användning av tvångsmedel. Vi har ett tjänstemannansvar hela vägen.

Vi har kort och gott starka rättssäkerhetsgarantier före, under och efter ett buggningsbeslut, och det är nödvändigt. Därför kan Folkpartiet liberalerna i dag säga ja och stå bakom detta förslag.

Vi tycker också att det är bra att vi får ett system med information i efterhand. När den föreslagna lagen skulle kunna börja gälla enligt propositionen är det inga problem att den tillämpas och att de personer som har avlyssnats också får information i efterhand och skadestånd. Det är fullt möjligt. Men exakt när, var, hur och i vilken balans som detta ska finnas och vilka som ska få information måste faktiskt utredas. Där kan man tycka att det hade varit ännu bättre om det redan hade gjorts. Men som jag säger kommer det att bli så. Vi får faktiskt inse att man kan ha ett förslag som är fullgott men som kan bli ännu bättre. Det är där vi är i dag.

Jag tycker, fru talman, att den här propositionen på ett mycket bra sätt med en liberal avvägning löser frågor om rättssäkerhet och integritet och också rättstrygghet i Sverige år 2006. Det innebär förbättrade möjligheter till ett tryggare Sverige i dag och i morgon, och jag tycker att det förtjänar hela riksdagens stöd. Kom ihåg: Det finns ingen här som på något sätt vill kränka eller förstöra integriteten för oskyldiga människor. Vi har alla ett ansvar att se till att människor som systematiskt, organiserat och med total brutalitet skördar andra människors liv, kränker integritet och förstör livschanser trycks tillbaka. Det är vår uppgift.

Anf. 2 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag vill börja med att hälsa justitieministern välkommen till kammaren. Det är inte varje dag vi träffar ministern i våra debatter, men vi uppskattar det verkligen. Vi önskar att ministern kunde vara med varje gång vi har våra viktiga diskussioner.

Jag vill yrka bifall till reservation 5.

Behovet av nya arbetsmetoder för polisen när det gäller att bekämpa grov brottslighet har diskuterats under lång tid. Det finns en frustration framför allt hos polisen som bottnar i svårigheterna att nå ända fram när det gäller att avslöja och utreda svåra brott. Kraven från allmänheten och inte minst politiker är höga, samtidigt som kriminaliteten hela tiden hittar nya former och använder nya metoder för att undkomma lagens långa arm.

I Sverige har vi en situation där vi har sett värdetransporter rånas gång efter annan. Vi har läst om mord och människorov begångna av organisationer som definieras av kriminalitet. Vi har hittat bomber på allmänna transportmedel. Bomber har detonerat i närheten av offentliga byggnader eller privatpersoners bilar och hem. Det är en signal om att det finns grupperingar som inte drar sig för att döda och skada för att nå sina syften.

Länder vi har tänkt oss som trygga resmål har drabbats hårt av terroristattacker – från det lugna Bali och svenskarnas favoritresmål Thailand till London och Madrid. Terrorismen kryper allt närmare oss, och på grund av de fruktansvärda händelserna påminns vi naturligtvis om att vår säkerhet och trygghet inte är garanterad.

Vi vill skydda våra egna medborgare och ta ansvar i det internationella samarbetet mot terrorism och grov organiserad brottslighet. Vi vill inte att Sverige ska bli en fristad för tungt kriminella och fundamentalistiska grupper och individer. Ytterst handlar kampen om de grundläggande värdena öppenhet, demokrati och alla människors grundläggande fri- och rättigheter. Det ställer stora krav på lagstiftningen och på rättsvärdande myndigheter. Vi måste ha ett rättsväsende som står starkt mot brottsligheten och som vilar på rättsstatens grund.

Det finns alltid – och det är viktigt att tänka på det – en konflikt mellan ett effektivt rättsväsende och respekten för personlig integritet. Vi vill inte ha ett kontrollsamhälle eller ett samhälle som ständigt tittar in i människors privatliv. Denna konflikt måste alltid vägas in och beaktas när vi hanterar de politiska frågorna.

I det här ärendet föreslås att hemlig rumsavlyssning ska införas som ett nytt hemligt tvångsmedel. Generellt förbud att använda metoden gäller avlyssning av advokatkontor, läkarmottagningar samt biktstol och annan plats som används för enskild själavård. En upptagning eller uppteckning som innehåller samtal eller tal som inte får avlyssnas ska i dessa delar omedelbart förstöras.

Vad gäller den fråga som har diskuterats mycket i medier, nämligen om det kan ges tillstånd för buggning av massmedieredaktioner, gäller att det går att få tillstånd bara om det finns omständigheter som påtagligt visar att polisen med fog kan förvänta sig att där förekommer sådan brottslig verksamhet som kan vara skäl för hemlig rumsavlyssning. Det är tuffa skrivningar. Förslaget innebär således att massmedieredaktioner som huvudregel undantas från tillämpningsområdet för regler om hemlig

rumsavlyssning. Anledningen till att det inte råder ett totalt förbud mot att använda verktyget mot medier är att vissa extremistgrupper i sådana fall skulle kunna undkomma lagens långa arm genom att upprätta redaktioner. Det vill vi inte ska hända.

När det gäller kontrollen av systemet föreslås att den som avlyssnats i efterhand ska få veta det. Utformningen av en sådan regel ska utredas.

Jag tror att alla som sitter i den här salen, och kanske andra som lyssnar på debatten, vet vad förslaget innehåller. Men jag tycker ändå att det är viktigt att beskriva det eftersom det är ett genomarbetat förslag – för en gångs skull. Vi moderater stöder regeringens linje i frågan. Även i vårt parti har frågan om hemlig rumsavlyssning debatterats fram och tillbaka under många år. Men sedan ett antal år har vi krävt att buggning ska kunna användas. Skälen är de jag inledde med, nämligen att polisen behöver nya verktyg för att möta en alltmer avancerad brottslighet. Vi tycker också att det nu framlagda förslaget är omgärdat av tydliga rätts-säkerhetsgarantier. Tillstånd ges efter prövning i domstol. Det finns regler för hur överskottsinformation får användas, med mera.

Men det finns några frågor som vi moderater gärna ändå vill peka på.

För det första: Ska den som utsatts för hemlig rumsavlyssning i efterhand få veta att så har skett? Det är något som har diskuterats i flera utredningar. Utredningarna har nästan alltid kommit fram till att det är svårt med en sådan information. Man har också talat emot införandet av en sådan regel.

Det är klart att det finns svårigheter med informationsförfarandet, särskilt i de stora och svåra utredningar som det här ofta skulle vara fråga om. Vi tror att öppenhet i förfarandet, efter en rimlig tid, skulle ha stort värde ur integritetshänseende. Lagrådet har också anfört att avsaknaden av ett sådant förfarande riskerar att stå mot vad som gäller i Europakonventionen. Enligt konventionen måste enskilda människor ges rättsmedel med vilka man i efterhand kan angripa lagligheten av vidtagna åtgärder och, i förekommande fall, begära skadestånd.

Vi noterar att flera med Sverige jämförbara länder har någon form av informationsskyldighet vad gäller användandet av hemliga tvångsmedel. Det finns till exempel i Danmark, Tyskland och Finland. Det finns konkreta exempel på hur sådana regler kan se ut och utformas. Därför är det naturligtvis pinsamt att regeringen inte har tagit med något konkret förslag i propositionen utan hänvisar till att frågan ska utredas. Därför vill jag gärna här och nu understryka att vi moderater tycker att det är viktigt att skyndsamt återkomma i den delen.

För det andra: Regeringen aviserar en starkt parlamentarisk kontroll av hemliga tvångsmedel och hänvisar då till den utredning som man nyss har presenterat.

Jag ska inte föredra utredningens förslag, men det är ingen hemlighet att utredningen har fått mycket allvarlig kritik. Förslaget innebär en minskad snarare än starkt parlamentarisk kontroll eftersom riksdagen, om utredningens förslag genomförs, bara får insyn genom de valda ledamöterna i stället för öppet i kammaren som i dag. Det är också konstitutionellt tveksamt, tycker jag, om en myndighet under regeringen ska kunna kontrollera vad regeringen har ansvar för. Det är lite knepigt.

Vi moderater vill i realiteten se en starkt parlamentarisk kontroll av hemliga tvångsmedel. Den oro som många känner för fler hemliga

tvångsmedel och för att hemliga tvångsmedel används allt oftare måste vi möta för att få respekt för rättsväsendet. Därför vill vi att frågan om en särskild nämnd som hanterar dessa frågor under riksdagen ska utredas. En sådan nämnd skulle dels kunna ha ansvar för den generella uppföljningen och analysen av hur hemliga tvångsmedel används, dels kunna ha befogenhet att närmare studera enskilda ärenden där det av något skäl finns anledning att syna hur regelverket fungerar.

En sådan nämnd ska varje år avge en rapport till riksdagen. Exakta former och avgränsningar för arbetet måste naturligtvis beredas närmare. Men vi menar att det finns liknande institutioner i andra länder, och dem kan man titta på för att få idéer som kan bli något bra här i Sverige. Vi skulle få en bättre och stärkt parlamentarisk kontroll där riksdagen får ett ansvar för att hantera de mycket känsliga verktyg som vi har och också kommer att få fler av.

För det tredje: Den socialdemokratiska regeringen, inte minst justitieministern, har gjort ett stort nummer av presentationen av propositionen. Det är ett stort steg att införa ett nytt hemligt tvångsmedel. Vi moderater tycker att det är på plats att påpeka att möjligheterna att använda hemlig rumsavlyssning inte räcker för att bekämpa terroristbrott och grov organiserad brottslighet. Vi behöver i vid mening ett mycket starkare rättsväsende. De rättsvårdande myndigheterna har i dag stora ekonomiska bekymmer. Många driver sin verksamhet under kraftiga sparbetting. Detta sker medan våldsbrotten ökar och blir grövre. Regeringen och majoriteten i kammaren berömmar sig ofta över att ha gjort stora satsningar under senare år, men i praktiken har det gett ganska få konkreta resultat.

Vi moderater avsätter bra mycket mer pengar till rättsväsendet de kommande åren än regeringen. Vi bedömer inte att det är tillräckligt, men det är i alla fall en början. Vi kombinerar det med krav på organisatoriska förändringar och mycket annat.

Kort sagt: Vad jag vill säga, också i den här debatten, är att vi inte ska tro att ett enstaka verktyg för polisen löser hela bekymret. Brottsbekämpningen måste ses i sin helhet. Traditionellt polisarbete, traditionellt utredningsarbete och traditionell hantering av verksamheterna är det mest effektiva och är alldeles nödvändigt om vi ska nå resultat.

Buggningsverktyget är ett komplement som i vissa ärenden kan hjälpa oss att nå lite bättre resultat än i dag, men det är inte avgörande för om vi ska få ett starkt rättsväsende eller om vi ska klara av den mycket stora utmaning vi står inför när det gäller att bekämpa den grova brottsligheten. Det är viktigt att nyansera storheten på den här debatten.

Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Kristdemokraternas företrädare i det här ärendet har fått hastigt förhinder i dag på morgonen. Därför har jag fått talmannens tillstånd att framföra vårt yrkande om avslag på propositionen.

Jag är övertygad om att Peter Althin, om han hade kunnat vara här, hade hälsat justitieminister Thomas Bodström välkommen till kammardebatten. Jag har historisk grund för att våga utgå från det.

Jag ska säga några korta ord ur Peter Althins reservation som förklaring.

Propositionen innehåller inga förslag om regler om underrättelse i efterhand till den mot vilken hemlig rumsavlyssning har använts. Också

frågan om skadestånd till oskyldiga personer som avlyssnas bör vara löst innan lagstiftningen antas. Kristdemokraterna kan heller inte acceptera att det införs en reglering som möjliggör hemlig rumsavlyssning av medieredaktioner. Kristdemokraterna anser vidare att frågan om den parlamentariska kontrollen är så viktig att den bör vara löst innan ytterligare möjligheter att använda hemliga tvångsmedel införs i lag.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! I dag debatterar vi ett väldigt viktigt ärende. Det är inte första gången den här debatten förs. Frågan om polisens möjligheter att använda sig av buggning har debatterats under många år, som tidigare talare har sagt.

Det har varit frågan om polisen klarar av sitt arbete mot den organiserade brottsligheten utan att få mer effektiva verktyg. Det är en fråga som är alldeles riktig att ställa sig. Är det möjligt att föra kampen mot den organiserade brottsligheten utan fler och effektiva verktyg?

Det är ganska anmärkningsvärt att regeringen, när man lägger fram ett förslag om buggning, inte har kunnat beskriva effektiviteten i de verktyg man föreslår. Man har inte kunnat beskriva hur behoven ser ut och hur effektiviteten på det föreslagna verktyget kommer att vara.

Den här debatten var likadan när regeringen år 2000 försökte lägga fram ett förslag. Kritiken var mycket stark från Lagrådet i denna del. Lagrådet, som även denna gång har riktat allvarlig kritik och avstyrkt att lagstiftningen införs med den utformning som hade föreslagits i lagrådsremissen, har sagt att behovet av en lag om hemlig rumsavlyssning med ett så vidsträckt tillämpningsområde inte kunde anses framgå av de upplysningar av behovet som lämnats i remissen.

Fru talman! När det gäller så viktiga frågor som att skydda den personliga integriteten och vidta åtgärder mot enskilda medborgare som vår grundlag egentligen skyddar, måste behovet, proportionaliteten och effektiviteten vara noga utredda och avvägda. Även om regeringen har haft flera år på sig har man inte heller denna gång kunnat presentera ett sådant underlag.

Fru talman! Många har i debatten också sagt att det är viktigt att skydda den personliga integriteten för brottsoffer. Man pratar om unga kvinnor som utsätts för trafficking, dras in i bordeller, blir våldtagna och far illa, om människor som dör av narkotikabrottslingarnas framfart. Det är självklart att det då skulle kunna vara väl magstarkt att diskutera den personliga integriteten för att skydda brottslingar.

Fru talman! Det handlar om den personliga integriteten för hela samhället, den personliga integriteten för varje enskild individ i Sverige. Därför kan man inte med sådan lätthet hävda att vi bara ska ge oss på brottslingarna. Även om oskyldiga blir avlyssnade är det värt det. Deras integritet blir ändå kränkt av brottslingarna.

Regeringen säger själv i propositionen, när det gäller frågan om hemlig rumsavlyssning, att det här är ett stort integritetsintrång. Hemlig rumsavlyssning, i varje fall där avlyssningen pågår någon tid, måste anses innebära en mer total kontroll än hemlig teleavlyssning. Det hänger samman med att polisen kan lyssna på allt som sägs, även på annat än

samtal i den avlyssnade lokalen, vid alla tider på dygnet och oavsett vilka som vistas där.

Som bland andra JO har påpekat kan mängden överskottsinformation bli omfattande. Det finns dessutom anledning att anta att människor i allmänhet är något mer återhållsamma med vad de säger i telefon än vad de säger till varandra på tu man hand. I sin bostad torde de allra flesta människor utgå ifrån att ingen annan kan lyssna på det som sägs.

Till detta kommer att den hemliga rumsavlyssningen ibland måste förenas med den ytterligare kränkning som det innebär att polisen får rätt att bereda sig tillträde till bostäderna för att placera ut de tekniska hjälpmedlen. Därför måste man vara särskilt noga med lagstiftningen, och hålla extra hårt på rättssäkerheten.

Det är förvånande att regeringen väljer att lägga fram ett lagförslag trots att rättssäkerhetsgarantierna inte har kunnat uppfyllas.

Johan Pehrson från Folkpartiet sade i sitt anförande att här har vi kunnat få mycket starkare rättssäkerhetsgarantier. Vi kommer att få en nämnd som får möjlighet att granska detta. Det kommer en utredning som tar upp upplysningsplikten. Man kommer att använda sig av de offentliga ombuden, men där tar man inte upp den kritik och de brister som har riktats mot detta.

Fru talman! De här förslagen finns ju inte i dagens proposition. De är aviserade och ska komma sedan. De kommer inte att ha trätt i kraft innan det här betänkandet och lagförslaget skulle ha trätt i kraft.

Det här lagförslaget kommer att bli vilande, förhoppningsvis under ett år, tack vare att vi kan använda oss av en minoritetsbordläggning just för att skydda den personliga integriteten.

Fru talman! I kampen mot den organiserade brottsligheten är det viktigt att vi använder oss av effektiva tvångsmedel. Det är viktigt att vi också skapar ett samhälle där den enskilda individens trygghet och rättssäkerhet är stark. Det är också viktigt att man inte tar till vilka metoder som helst för att bekämpa brottsligheten. På vägen förlorar man viktiga värden.

I debatten under tidigare år har flera av partierna varit kritiska både till förslagen om buggning och till det sätt som de har utformats på och till bristen på rättssäkerhet. I dag är man beredd att gå regeringen till mötes i frågan.

Men ett av de viktigaste krav som bland annat Folkpartiet, Moderaterna och Vänsterpartiet tillsammans drev var att vi behövde få ett samlat grepp över integritetsfrågorna. Vi behövde få ett samlat grepp över hur den enskilda individen utsätts för ingrepp i den personliga integriteten.

Vi förde i flera år en kamp för att få igenom en utredning som skulle ta det här övergripande uppdraget, och det blev ett tillkännagivande till regeringen. Regeringen dröjde länge innan man tillsatte utredningen. Men nu sitter utredningen och arbetar och försöker ta ett samlat grepp över alla de ingrepp som görs i dagens samhälle.

Utskottet säger i sitt betänkande att utredningen inte har fått till uppgift att granska nya lagstiftningar eller eventuell lagstiftning som ska läggas fram. Men det som vi alla var överens om, när tillkännagivandet gavs till regeringen, var att man skulle undvika att införa ytterligare integritetsingripande lagstiftning under den tid som utredningen samlade

all information, just för att få möjligheten att göra en heltäckande bedömning.

Utredningen kommer att vara klar om ett år. I detta läge anser partier som tidigare har stött detta och som också har ansett att det här har varit viktigt att det nu är så bråttom att vi måste lägga fram ett lagförslag som ska träda i kraft denna sommar.

Vänsterpartiet har varit tydliga motståndare till buggning av tre skäl. Det ena är att det är ett stort ingrepp i den personliga integriteten. Det andra är att det inte har kunnat bevisas att detta har särskilt hög effektivitet. En undersökning i Tyskland visar att man egentligen bara hade kunnat lösa 7 % av fallen. Man hade fått indicier i en del fall, och i vissa fall hade man fått nya uppslag, men det är en väldigt låg effektivitet. Vi vet att det är låg effektivitet också när det gäller hemlig teleavlyssning, om man ska titta på hur många ärenden som egentligen klaras upp. Det tredje är att det här inte skapar en mer effektiv polisorganisation. Det här skapar inte en mer effektiv brottsbekämpning.

Flera talare har talat om att terrorismen kommer närmare. Mer och mer allvarlig brottslighet sker närmare och närmare våra gränser och skulle kunna drabba Sverige i dag. Det man glömmer att säga är ju att man i de länder där terroristbrott har skett använder hemliga mikrofoner och buggning. I flera av våra grannländer använder man buggning. Men man har inte kunnat bekämpa den organiserade brottsligheten mer effektivt. Man har inte kunnat förändra verkligheten.

Fru talman! För Vänsterpartiet är det här ett lagförslag som fortfarande är illa underbyggt, som inte skyddar den enskilda individen, som faktiskt bryter mot olika konventioner och som sätter vår egen grundlag ur spel. Och rättssäkerhetsgarantierna är någonting som man säger ska komma senare. Det är oacceptabelt. Därför yrkar jag bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Mats Einarsson och Rolf Olsson (båda v).

Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Alice Åström kan väl börja med att på ett mycket ärligt sätt svara på frågan om det inte är så att Alice Åström och Vänsterpartiet är principiella motståndare till buggning, så att vi klarar ut detta. Alice Åström kommer aldrig någonsin att ta till sig något från rikskriminalen, kriminalvården, underrättelser från Säpo eller från åklagare eller från narkotikasamordnare som påstår att vi har problem med grov organiserad brottslighet. Ni kommer aldrig att acceptera buggning, på principiella grunder. Då vet vi var vi har Vänsterpartiet i den här debatten. Framför allt vet svenska folket var Vänsterpartiet står när det gäller åtgärder mot grov organiserad brottslighet.

Sedan delar jag uppfattningen att integritetsfrågorna är väldigt viktiga. Det är en enorm teknikutveckling och globalisering och ett prisfall på den här teknikutvecklingen. Det gör ju att det i dag finns väldigt många anledningar att oroa sig över människors integritet. Det gäller hur näringsliv och organisationer håller på och kartlägger människor. Det finns hemsidor man kan besöka – de kanske är tillfälligt stängda – där man kan få otroligt mycket information. Vi har diskussioner om hur massmedierna kränker människors integritet genom att publicera bilder

på utsatta människor å det grövsta. Det kan man tänka sig. Det finns andra länder som har hårdare lagstiftning när det gäller sådant för att man vill skydda människors integritet. Vi har myndigheterna i största allmänhet. Vi lever i ett land där vi måste uppge hur mycket kakel vi har i badrummet varje år. Det är tydligen en viktig sak för Alice Åström att veta. I ett sådant land tycker jag man kan ställa sig frågan om det är nödvändigt.

Hur det ser ut i skolan, i sjukvården och när det gäller sjukförsäkringar utreds just nu. Men det har aldrig någonsin varit sagt att man, för att man har en integritetsutredning på bred front, ska säga stopp och inte reformera svenskt rättsväsende och inte ge de verktyg som finns i andra europeiska länder. Vi hittar ju inte på någonting här, att det här ska vi bara ha i Sverige.

Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Ja, Vänsterpartiet är principiella motståndare till buggning. Men Johan Pehrson drar det så långt som att vi aldrig någonsin, oavsett vad som händer, kan tänka oss någonting sådant här. Vi är principiella motståndare för att vi tar rättssäkerheten och framför allt vår egen grundlag på största allvar.

Vi vill titta på behovet, proportionaliteten, hur många människor det här kan röra för att man ska komma åt en, och effektiviteten. Det här har man över huvud taget inte lyckats klarlägga. För Vänsterpartiet är det inte tillräckligt att Säpo eller polisen eller åklagarväsendet säger: Jo, men vi har ett väldigt stort behov av det här, och det skulle underlätta väldigt mycket.

Vi vill se ordentliga studier som faktiskt kan påvisa effektiviteten, hur många brott man kan klara upp i förhållande till hur mycket man använder det här och vilket behov som finns. Det här borde regeringen ha klarat av. Man hade faktiskt kunnat titta på andra länder och samlat på sig det här.

Än så länge tar man faktiskt så lätt på vår grundlag, och man tar så lätt på den personliga integriteten, och man tar så lätt på de här ytterst svåra avvägningarna. Jag tycker att konstitutionsutskottet uttrycker det mycket bra i sitt yttrande till justitieukskottet. Det är mycket svåra avvägningar; det är en grannlaga uppgift som man måste ta på ett stort allvar. När man inte gör det, utan bara kör på, är vi klart och tydligt principiella motståndare.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är bra. Ni är principiella motståndare, och det verkar ni vara under en ganska överskådlig tid. Eller så är det så att man kan ta fram lite avhandlingar som redovisar detta för Alice Åström. Sanningen är ju den att det här tydligt framgår i den här propositionen, när det gäller de länder som lyfts fram som exempel. I Norge, Finland och Danmark använder man sig av detta för att man tycker att det är nödvändigt för att bekämpa mycket grova brott.

När jag senast var på en ordförandekonferens för justitieukskottsordföranden inom EU talade jag med min finländska kollega från de gröna. Hon undrade hur vi tänker i Sverige. De förstår inte hur man ska kunna bekämpa grova brott utan dessa tvångsmedel. Det är inte för att man på något sätt vill, utan därför att man måste. Man har ett ansvar att skydda

medborgarna i Finland. På samma sätt har du ett ansvar att ställa upp för att skydda medborgarna i Sverige.

Man talar om effektivitet. Alice Åström vet rimligen hur det är i till exempel Storbritannien, trots att det har hänt tragiska bombningar av bussar. Människor har lemlästats, fått sina liv släckta och livsdrömmar upplösta. Ett antal attentat har stoppats där människoliv har räddats. Det vore på sin plats att man visade en viss tacksamhet mot de demokratiska krafterna för att rädda liv mot de odemokratiska krafter som vill släcka liv. Det är tack vare dessa metoder som man har kunnat göra detta.

Det här är en svår fråga. Den har debatterats i 20 år. Alice Åström och Vänsterpartiet tycker inte om den. De kommer med en mängd argument om vad som kan bli bättre och vad man också kan göra. Allting kan alltid bli bättre. Du nämnde offentliga ombud. Det finns också med att utredningen ska ta ett bättre grepp om det. Jag vill också förbättra när det gäller de offentliga ombuden. Jag lyssnar också på Advokatsamfundet och dess synpunkter. Vi gör saker för att försöka förbättra.

Vi är i en situation där det inte blir lättare om ett år. Du kommer att ha några kriminologer, som du kanske är kompis med, som säger: Det finns ingen grov organiserad brottslighet i Sverige, det är bara påhittat. Jag lyssnar på någon annan.

Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag blir lite förundrad här. Johan Pehrson talar om att jag kan leta upp några kriminologer som skulle kunna hålla med om den organiserade brottsligheten inte skulle bekämpas på det här sättet. Har inte Folkpartiet läst Lagrådets yttrande? Det är den högsta juridiska instansen som har att bedöma avvägningarna i vår lagstiftning. Det har riktat oerhört stark kritik. Det finns kritik från JO, JK och Advokatsamfundet. Det är inget påfund av Vänsterpartiet för att vi är kritiska och inte vill ha buggning.

Det finns en mycket stark kritik från många håll. Det finns det uppenbarligen också från partikamraterna till Johan Pehrson i konstitutionsutskottet. De är också väldigt tydliga med den svåra problematik som finns. De säger att det föreslagna tvångsmedlet utgör ett mycket starkt ingrepp i den privata sfär som medborgarna normalt ska vara tillförsäkrade. De håller med Lagrådet att vid en bedömning av behovet och effektiviteten är skälen inte tillräckligt starka. De säger att man har stärkt förslaget lite grann ytterligare efter Lagrådets kritik, men de säger att det inte är tillräckligt.

De kritiserar rättssäkerheten, de frågor som Johan Pehrson har tagit upp. De frågorna kommer inte att vara lösta vid den tidpunkt då lagstiftningen föreslås träda i kraft. Konstitutionsutskottet ser detta som en besvärande brist. De säger avslutningsvis: De bedömningar som behöver göras av det framlagda förslaget om hemlig rumsavlyssning är synnerligen grannlaga och innefattar ömtåliga avvägningar med hänsyn till ändamåls-, behovs- och proportionalitetsprincipen.

Anf. 9 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Dagens två debatter om hemlig rumsavlyssning, det vill säga buggning, och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, det vill säga tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte – som

vi sedan ska debattera – har stora likheter. Många av argumenten kommer att vara desamma. Men det är ändå viktigt att vi håller isär de två debatterna, eftersom de i sak handlar om ganska olika förslag.

Först av allt i denna debatt vill jag ha sagt att Centerpartiet anser att buggning behövs i Sverige. Alla andra påståenden är felaktiga. Samtidigt måste vi som lagstiftare klara av att hålla två olika tankar i huvudet samtidigt. Tyvärr har det varit lite så och så med den saken i den buggningsdebatt som har varit inför det beslut som nu ska fattas i riksdagen. Vi måste både kunna se behovet av buggning och klara av att göra en bedömning av rättssäkerheten och skyddet av den personliga integriteten. Jag tänker börja den här debatten och mitt anförande med behovet av buggning.

Buggning har diskuterats väldigt länge. Det är snart tio år sedan Buggningsutredningen tillsattes. Under denna tid, på dessa tio år, har brottsligheten ökat och blivit värre. Det dödliga våldet har ökat med ca 25 %, antalet anmälda misshandelsfall har ökat med nästan 40 %, antalet rån har ökat med 60 %, narkotikabrotten har fördubblats och antalet våldtäkter har mer än fördubblats.

Den socialdemokratiska rättspolitikerna har misslyckats. Brottsutvecklingen i kombination med att de kriminella använder all tänkbar teknisk utrustning gör att vi från samhällets sida också måste kunna använda modern teknik för att bekämpa brottsligheten. Därför har Centerpartiet tagit ställning för att buggning behövs i Sverige, liksom den används i många andra länder i vår närhet.

Fru talman! Att det finns ett behov tycker jag är klarlagt, och då kommer vi till nästa fråga. Är det möjligt att införa buggning på ett rättssäkert sätt och med ett tillräckligt skydd av den personliga integriteten? Även på denna fråga har vi från Centerpartiet svarat ja. Vi anser att buggning ska gå att införa med tillräckligt hög rättssäkerhet och skydd av personlig integritet.

Då kommer vi till den tredje, och i det här fallet avgörande, frågan. Hur ska vi införa buggning med tillräckligt hög rättssäkerhet och skydd av personlig integritet? Denna så viktiga fråga har regeringen tagit väldigt lätt på, och därför har förslaget också kritiserats av bland annat Lagrådet, som vi har hört tidigare. När propositionen hamnade på riksdagens bord var den lite bättre än det förslag som tidigare skickats ut på remiss. Jag är övertygad om att det är tack vare Folkpartiets krav på regeringen. Men fortfarande är det förslag som vi har att ta ställning till inte färdigt.

Jag önskar att vi i Centerpartiet hade så stora resurser att vi hade kunnat ta fram ett färdigt förslag till denna debatt och behandlingen i riksdagen, ett förslag som hade klarat kraven på rättssäkerhet och skyddet av personlig integritet. Tyvärr har vi inte de resurserna. Jag är övertygad om att man inte heller har de resurserna i Kristdemokraterna, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet. Vi har inte ens de resurser som justitieutskottet har med sitt lilla kansli.

Ska vi få en tillräckligt förberedd lagstiftning med alla förarbeten, som är unikt viktiga i Sverige, måste det komma ett förslag från Justitiedepartementet efter utredning och remiss. Det är på det sättet vi stiftar lagar. Det har tyvärr inte varit möjligt att komma fram på något annat sätt

och ändå bibehålla kravet på en kvalitetsmässigt tillräckligt god lagstiftningsprodukt.

Från Centerpartiet sida har vi framför allt pekat på fyra olika brister i den proposition som vi nu behandlar. Det handlar om

- informationsplikten eller underrättelseskyldigheten, vilket man vill kalla det,
- skydd av redaktioner,
- förbättrad parlamentarisk kontroll och
- Integritetsskyddskommitténs arbete.

Vi börjar med underrättelseskyldigheten. Den innebär att den som har avlyssnats ska få veta det i efterhand, när det inte längre kan vara till men för brottsutredningen. Detta tyckte justitieministern inte alls var speciellt lämpligt för bara några månader sedan. Men efter hård kritik från Lagrådet och en rad remissinstanser har det kommit med i propositionen att underrättelseskyldighet behövs men att det först ska utredas. Det vill säga att regeringen först vill införa ett hemligt tvångsmedel som på olika sätt inkräktar på människors integritet, och sedan ska man utreda hur man ska klara av det på ett rättssäkert sätt. Detta anser vi i Centerpartiet är fel ordning.

Jag förväntar mig att denna fråga är färdigutredd och att vi har ett lagförslag om underrättelseskyldighet att besluta om när frågan om buggning åter kommer upp om ett år och att detta lagförslag också innehåller möjligheten till rättslig prövning och rätt till skadestånd om buggningen skett på ett olagligt eller på annat sätt felaktigt sätt.

Fru talman! Skyddet av redaktioner, eller rättare sagt skyddet av det i tryckfrihetsförordningen grundlagsskyddade meddelarskyddet, har varit uppe till diskussion efter det att propositionen har lagts fram. Det ska sägas att regeringen har förbättrat sig på den här punkten. Man har skapat ett skydd för massmedieredaktioner, men man lyckas inte komma ända fram.

Självfallet ska inte kriminella organisationer kunna skapa en liten tidning för att slippa undan avlyssning med hänvisning till att deras lokal är en redaktion. Propositionen uppnår det kravet, men samtidigt öppnas en möjlighet för avlyssning av redaktioner som skulle kunna drabba seriösa massmedier och därmed den grundlagsskyddade meddelarfriheten. Även på den punkten måste rättssäkerheten klaras av.

Vi har diskuterat den förbättrade parlamentariska kontrollen många gånger i den här kammaren. Jag kan upprepa vad jag tidigare har sagt: Den årliga skrivelse som vi har i dag, som kommer till riksdagen från regeringen, ger oss inte någon som helst reell möjlighet att bedöma om tvångsmedlen har använts på ett riktigt sätt.

Vi tycks nu vara överens om att det behövs en förbättrad parlamentarisk kontroll, men ändå finns det inget konkret förslag att ta ställning till i dag. Regeringen skriver i propositionen att det inom kort ska presenteras hur den förstärkta granskningen ska utformas. Vi väntar på det. Även detta är fel ordning. Den förstärkta parlamentariska kontrollen måste finnas på plats senast samtidigt som vi antar en lag om buggning.

Den fjärde punkten är Integritetsskyddskommitténs arbete. Kommittén tillsattes 2004 och i mars 2007, det vill säga nästa år, ska den redovisa sitt arbete. Det har funnits olika uppfattningar om huruvida Integritetsskyddskommittén bör yttra sig om lagförslaget eller inte, men jag kan konstatera att Lagrådet i sitt svar säger: ”I dess uppdrag ingår otvetydigt att kontrollera om tvångsmedel av den typ som nu föreslås lever upp till det integritetsskydd som kan krävas.”

Från Centerpartiets sida menar vi att det skulle vara klart olämpligt att införa ny, historiskt integritetskränkande lagstiftning samtidigt som Integritetsskyddskommitténs arbete pågår. Vi anser att riksdagen måste lyssna på Integritetsskyddskommittén innan vi fattar beslut om buggning.

Det är inte heller enbart vi i Centerpartiet och kristdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister som tycker att vi bör avvakta. I konstitutionsutskottet har samliga ledamöter enigt uttalat att det är en besvärande brist att underrättelseskyldigheten och den förbättrade parlamentariska kontrollen inte är på plats när buggningen föreslås träda i kraft.

Man säger också från konstitutionsutskottet: ”En fråga som aktualiseras är därför om brådskan med att införa tvångsmedlet hemlig rumsavlyssning är så stor att inte en lösning av de nämnda frågorna kan avvaktas. Konstitutionsutskottet noterar i denna del också att Lagrådet, liksom många remissinstanser, har pekat på Integritetsskyddskommitténs arbete och den belysning av integritetsaspekterna som detta arbete kan förväntas ge.”

Detta säger alltså inte bara centerpartister, miljöpartister, vänsterpartister och kristdemokrater utan även moderater, folkpartister och justitieminister Thomas Bodströms egna partikamrater i det socialdemokratiska partiet.

Fru talman! Utifrån alla dessa argument har vi i Centerpartiet kommit fram till att vi inte kan bifalla regeringens proposition om hemlig avlyssning trots att vi egentligen vill införa buggning. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 om avslag på propositionen.

Med tanke på att hemlig rumsavlyssning ingår i det som alla medborgare ska vara skyddade mot enligt grundlagen – regeringsformens 2 kap. 6 § – så blir alltså minoritetsbordläggningsreglerna i regeringsformen 2 kap. 12 § tillämpliga.

Det är ingen självklarhet att denna möjlighet till minoritetsbordläggning skulle användas, men från Centerpartiets sida menar vi att det finns så mycket vi kan vinna i rättssäkerhet och skydd av personlig integritet genom ett års bordläggning att vi lämnat in ett yrkande om minoritetsbordläggning. Skulle vårt första avslagsyrkande falla så kommer Centerpartiet därför att rösta för en minoritetsbordläggning.

I detta anförande instämde Kerstin Lundgren (c).

Anf. 10 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Det här förslaget till lagstiftning skapar förmodligen inte ett bättre samhälle. Samtidigt försämras samhället på grund av en organiserad brottslighet. Vi måste från samhällets sida möta denna organiserade brottslighet.

I början när man förde diskussioner om den här typen av lagstiftning var det terrorism som var modeordet. Nu handlar det om grov organise-

rad brottslighet. Vi kan inte förneka att allt detta finns och att det måste bemötas, men inte till vilket pris som helst. Det förslag som föreligger är enligt Miljöpartiets uppfattning ofullständigt. Det saknar det nödvändiga skyddsnet som behövs om man ska införa så integritetskränkande lagstiftning som inte enbart riktar sig mot den grova brottsligheten. Den för också med sig en överhörning av människor som inte är misstänkta för något brott alls.

De första förslagen från år 2000, då man kritiserade det här, har gett sex års möjlighet att införa precis de integritetsskyddsåtgärder som efterlyses. Det har man inte gjort. Därför är det lite svårt att försöka anta det här förslaget, när man ändå inte har kommit med annat än löften om att man i framtiden ska införa skydds- och kontrollåtgärderna, ökad parlamentarisk kontroll, meddelarskydd och möjlighet till ersättningar för kränkning.

Jag vill se detta på bordet först. Därför kommer också vi från Miljöpartiets sida att rösta för en minoritetsbordläggning av frågan. Då får vi ytterligare ett år på oss, och justitieministern får möjligheter att ta fram ett förslag som tillgodoser det skydd av mänsklig integritet som vi efterlyser.

Som nämnts från talarstolen tidigare har lagförslaget kritiserats mycket skarpt av konstitutionsutskottet och av Lagrådet. Det är ovanligt tydlig kritik, och man hävdar att det kan ifrågasättas om detta uppfyller rimliga krav på rättssäkerhet och om det överensstämmer med Europakonventionen. Jag tycker att det är så starka ord att man verkligen borde agera för att lösa problemen och möta det här.

Men det är valår i år. Med beslutsamhetens friska rodnad på sina kinder rusar Johan Pehrson över till Rosenbad och är med och stöttar den här starkt integritetskränkande lagstiftningen i sann liberal anda. Jag har svårt att se detta och att få det att gå ihop riktigt. Jag sätter inte så stort hopp till att få se eftertankens kränka blekhet hos Johan Pehrson, för eftertanken finns inte. Det är eftertanken som jag tycker att vi ska tänka i förväg, och det är därför vi från Miljöpartiets sida säger nej till förslaget om buggning.

I övrigt har argumenten framlagts från de andra ledamöterna, och argumentationen är så tydlig att jag inte ska upprepa den.

Anf. 11 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag ska inte gå in på vem som har sprungit till vem. Men det fungerar ju så att Leif Björnlods parti och Vänsterpartiet i praktiken utgör vice justitieministrar i dagens regering. Det är ni som har tjänstemän där och det är ni som har regelbundna möten i den så kallade svampen. Leif Björnlod måste ju må fysiskt illa av att ta sig till riksdagen och vara med och se att hans regering – den regering som han stöder och där han har haft tjänstemän anställda – levererar de här förslagen.

Jag tycker att jag som ordförande i den fantastiska justitieukskottet i Sveriges riksdag har ett ansvar för att se till att vi får så bra lagstiftning på plats som möjligt.

Min uppfattning är självfallet att vi hade fått ännu bättre lagstiftningsprodukter under hela den här mandatperioden, inklusive den här, om alliansen hade fått bestämma och utforma de här förslagen. I allian-

sen finns det rätt mycket större enighet än vad det finns i vänsterkartellen "svampen".

Jag hoppas att jag inte bär någon rodnad eller någon annan ansiktsfärg än den som man har när man går till riksdagen varje dag och försöker göra Sverige till ett ännu bättre land att leva i.

Det finns en stor utmaning utanför det här huset. Det är att möta den fruktansvärda verklighet som många människor lever i. Då krävs det bättre polisorganisation, men det krävs också att polisen har effektiva verktyg. Leif Björnlod säger att det kommer att bli sämre i samhället av detta. Det finns en otroligt föraktfull syn på svenska poliser, åklagare och domare, att det skulle vara något fel på dem. Alla dessa tre ska vara inblandade i ett beslut om buggning. Dessutom ska det finnas ett offentligt ombud, och de tillhör i regel Advokatsamfundet, eller har i alla fall gjort det.

Leif Björnlod litar inte på detta. Det är ingen rättssäkerhet. Vad är det för syn på rättsstaten som Miljöpartiet sprider?

Anf. 12 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Vi är överens. Vi har gjort ett avtal på 121 punkter, och det avtalet håller vi. Vi är inte överens på den här punkten därför att vi vill skydda den integritet som är hotad från den organiserade brottsligheten och som också hotas av en alldeles för skärpt lagstiftning. Jag vet inte om jag kan se enigheten i alliansen i den här frågan med tanke på att Johan Linander yrkar på bordläggning. Jag tror att Johan Linander är ganska ensam på den borgerliga sidan om att driva den här frågan. Där kan jag verkligen inte se någon enighet.

Jag kan dessutom nämna att de tjänstemän som vi har på Justitiedepartementet inte har gått med på den här biten. Det är dessutom jag som politiker som fattar det beslutet.

Johan Pehrson talar om bra lagstiftningsprodukter, och där är vi överens. Men jag har den bestämda uppfattningen att min uppfattning om vad som är bra lagstiftning är något bättre än Johan Pehrsons uppfattning.

Anf. 13 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad att vi har samma uppfattning i just den frågan, nämligen att du tycker annorlunda. Det är ett väldigt tydligt besked till väljarna när de ska göra sitt val i höst.

Den här frågan har varit föremål för diskussion i 20 års tid. Det beror rimligen på att den är svår. Den är jobbig att ta för det innebär att man ska lösa ut målkonflikter mellan integritet, rättssäkerhet och rättstrygghet, det vill säga att brott ska klaras upp och att vi har ett svar till de människor som plågas just nu. Det handlar om människoliv som skördas i den organiserade brottslighetens totalkonfrontation eller i dess spår. Du måste ha ett svar på det, och du har ju inget svar. Du vill säga nej till det här. 20 år har gått. Vi har haft ett förslag. Efter det har vi infört en reglering av överskottsinformation. Det har införts offentliga ombud. Det har varit bra. Sedan har man jämfört med det förslag som skickades till Lagrådet och levererat flera ytterligare förstärkningar.

Men sanningen är den, Leif Björnlod, att man kan hitta på tio ytterligare åtgärder som skulle vara ännu mer rättssäkra och som skulle vara ännu bättre. Man kan tänka sig en medborgarpanel i alla polisrum där

avlyssningen sköts. Man kan tänka sig medborgare som medföljer varje operation när man ska sätta in en bugg i en bil eller ett hotellrum där man tror att några människor ska mördas. Det kan man också kräva. Det kommer Miljöpartiet kanske att kräva när vi har gjort de här ytterligare förändringarna. I propositionen framgår det att det kommer att införas informationsskyldighet i efterhand, och det tycker jag är jättebra. Jag är glad för det. Det har Folkpartiet krävt.

Men tvivla inte på att vi kommer att se till att vi dessutom kommer att ha en nämnd för insyn på plats där jag hoppas att det finns företrädare för Miljöpartiet som kan medverka och ta ett stort ansvar för bekämpandet av den grova organiserade brottsligheten i vårt land. Det handlar om att se till att svensk polis har verktyg som åklagare kan medverka till att besluta om och där själva beslutet fattas i domstol med offentliga ombud. Jag hoppas att man litat på detta. Sprid inte bilden av att vi har människor i rättsväsendet i dag som har som syfte att kränka andra människor. De har ett helt annat uppdrag, och det är göra ett tryggare och bättre Sverige.

Anf. 14 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Nej, jag tänker inte sprida den uppfattningen. Det är nämligen inte min uppfattning. Men Johan Pehrson har en eminent förståelse att se vad jag tänker. Jag tycker att det är mycket bättre att jag lägger fram mina synpunkter och åsikter än att Johan Pehrson försöker göra det, för det brukar ofta bli felaktigt.

Däremot vill jag påstå att om man har hållit på i 20 år för att försöka lösa den här frågan och även använt sig av buggning utan att det har funnits någon lagreglering, tycker jag att man under de här 20 åren borde ha tänkt över de andra frågorna. Jag tycker att man redan borde ha lagstiftat om och infört den här parlamentariska kontrollen. Jag tycker att det är ganska dåligt att man inte har former för upplysningsskyldigheten och ser vilka regelverk som ska finnas där.

Sedan finns det en liten detalj till. Jag tror nämligen att med ett sådant här generellt kontrollsamhälle med avlyssning kommer den organiserade brottsligheten i väldigt stor utsträckning att undvika detta med teknisk utveckling. De kommer naturligtvis att misstänka att de förmodligen är buggade och då kan de inte prata. De går någon annanstans och pratar. De finner andra vägar. Kvar blir de människor som inte har begått några brott. Den här avlyssningen ska ju kunna gälla även människor som inte är misstänkta för brott. De människor som inte har något skäl att tro sig vara avlyssnade kan inte bygga upp något skyddsnät. Tyvärr kommer förmodligen den organiserade brottsligheten att försöka undvika avlyssningen och buggningen genom den teknik som finns med störningsapparatur och informationer på annat sätt. Jag ser inte att detta är en riktigt verksam metod.

Men likafullt inser jag att polisen kommer att behöva avancerade metoder för att bemöta den avancerade brottsligheten, men vi kan inte slänga ut barnet med badvattnet. Den enskilde medborgaren, den oskyldige, måste skyddas.

Anf. 15 MARGARETA PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag kan konstatera att en majoritet av ledamöterna ställer sig bakom betänkandet i utskottet. Nu verkar inte det räcka eftersom en minoritet kommer att begära bordläggning.

Att förslaget om hemlig rumsavlyssning är en inskränkning av de medborgerliga fri- och rättigheterna torde väl ingen tycka något annat om. Däremot kan man fråga sig om det kommer att framkomma något mer i denna fråga som inte har belysts tidigare. Tidigare talare har varit inne på att frågan har varit aktuell under ganska många år. Redan 1966 års integritetsskyddskommitté berörde frågan. Därefter har den också förekommit i ett antal kommissioner och kommittéer.

Frågan om tillåtelse av hemlig rumsavlyssning har alltid varit en fråga om hotbilden och om fördelarna klart överväger nackdelarna. Jag är inte den första i dag att säga att det är en svår fråga som kräver mycket eftertänksamhet, men samtidigt kan vi inte avvakta i årtionden. Det är statens skyldighet att stärka tryggheten för sina medborgare och bekämpa brottsligheten. Det är viktigt att vi vågar flytta fram positionerna för brottsbekämpningen när vi ser att omvärlden förändras. Det kan inte få vara så att brottsligheten utvecklar metoder för att bli allt effektivare, medan polisen hänvisas till befintlig utrustning och lagstiftning. Det förlorar både den enskilde medborgaren och förtroendet för rättsväsendet på.

Polis, åklagare och utredningar har uttryckt ett påtagligt allt större behov av nya verktyg för att bekämpa den allra grövsta brottsligheten. Redan för 25 år sedan uttalades att hemlig rumsavlyssning skulle vara till gagn för att komma åt narkotikabrottsligheten. Den hotbilden har knappast blivit mindre. Sedan dess har det tillkommit en utökad hotbild med grov organiserad mc-relaterad brottslighet, högerextremism, terrorism, ligor som ägnar sig åt människorov, systemhotande brottslighet med hot mot vittnen och åklagare, narkotikahandel och grova rån mot värde transporter. Detta står klart uttryckt i regeringens proposition.

I det senaste numret av tidningen Svensk Polis kan vi läsa att den biträdande rikspolischefen Peter Tjäder menar att den organiserade brottsligheten ökar i både styrka och komplexitet. Bara när det gäller kriminella mc-gång ser man en ökning från fyra enstaka grupperingar för tio år sedan till 46 stycken i dag.

I den narkotikapolitiska samordnarens slutrapport för verksamheten 2002–2005 kan man läsa följande: ”Den organiserade brottsligheten har etablerat sig i Sverige. Förutom inhemska kriminella grupperingar finns nu kriminella organisationer/nätverk främst från baltstaterna, Polen och Balkan. Den organiserade brottsligheten har blivit alltmer ’multikriminell’, dvs. man är verksam inom flera olika brottsområden och skiftar mellan dessa, beroende på vilket område som för tillfället ger högsta vinsten i förhållande till den upplevda risken.”

Hotbilden är enligt min mening klar. Den grova brottsligheten har vunnit mark geografiskt, i omfång, metodmässigt och i fråga om teknisk kompetens.

När det gäller effektiviteten av hemlig rumsavlyssning är det av naturliga skäl svårt att uttala sig om metodens framtida resultat. I regeringens proposition nämns ett antal exempel på tillfällen där både säkerhets-

polisen och den öppna polisen skulle ha kunnat använda sig av hemlig rumsavlyssning och fått fram avgörande uppgifter, och man pekar på konkreta situationer där hemlig rumsavlyssning skulle ha större framgång än dagens verktyg.

Det naturliga vore kanske att jämföra med andra länder som i dag har hemlig rumsavlyssning som metod för att utvärdera effektiviteten. I andra länder, bland annat Danmark och Storbritannien, har det framkommit att hemlig rumsavlyssning är ett effektivt tvångsmedel.

Fru talman! Då återstår till sist frågan: Är det försvarbart att införa detta nya tvångsmedel med hänsyn till skyddet för den enskilda människans integritet? Det är inte endast den förändrade omvärlden och de nya hotbilderna som ska ligga till grund för behovet av hemlig rumsavlyssning. Även integritetsfrågor och rättssäkerhetsfrågor måste vägas in vid en bedömning av införande av nya tvångsmedel. Särskilt viktigt blir det vid hemlig rumsavlyssning som av sin art är mera integritetskränkande än andra. Då krävs det att vi argumenterar för de förutsättningar som krävs för att använda hemlig rumsavlyssning och för de rättssäkerhetsgarantier som omgärdar användandet.

För det första är det viktigt att säga att hemlig rumsavlyssning inte kommer att vara ett utredningsverktyg som används vid annat än ett mycket begränsat antal fall då det gäller den allra grövsta brottsligheten och där det även finns starka restriktioner om hur verktyget används. Enligt förslaget rör det förundersökning vid brott som har ett minimi-straff om fängelse i minst fyra år eller vissa andra allvarliga brott vars straffvärde kan antas överstiga fyra års fängelse. Exempel på sådana brott är grovt narkotikabrott, grov narkotikasmuggling och människohandel.

Vidare gäller att hemlig rumsavlyssning endast ska få avse en plats där det finns särskild anledning att anta att en misstänkt kommer att uppehålla sig. När det gäller andra stadigvarande bostäder än den misstänktes egen bostad krävs det synnerlig anledning för att avlyssna. Dessutom införs ett absolut förbud mot att avlyssna vissa platser, till exempel som tidigare har anförts här i talarstolen advokatkontor, läkarmottagning samt biktstol. Det innebär bland annat att samtal mellan försvarare och misstänkt, misstänkt i bikt och enskild sjalavård samt samtal där någon som talar inte får avslöja sin källa enligt tryckfrihetsordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen inte ska få avlyssnas. En journalist får aldrig avlyssnas när denne talar med en källa. En redaktion får inte heller avlyssnas om där finns en journalist som är misstänkt för ett grovt brott. Det enda tillfälle då det enligt förslaget ska kunna vara möjligt att avlyssna en redaktion är om det finns synnerlig anledning att anta att platsen används för att begå sådana brott som kan ligga till grund för hemlig rumsavlyssning.

För det andra innehåller förslaget flera rättssäkerhetsgarantier. Bland annat ska det för användning av hemlig rumsavlyssning krävas att allmän domstol lämnar tillstånd till åtgärden. Vidare ska offentliga ombud delta i sådana tillståndsärenden. Tiden för tillstånd ska inte få överstiga en månad åt gången. Tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska få lämnas endast om det är av synnerlig vikt för utredningen samt om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär. Enligt proportionalitetsprincipen ska det även ske en bedömning om mindre ingripande åtgärder kan ske för att uppnå samma syfte. Det införs en särskild reglering för användning av överskottsinformation. Det ska även

sägas att både säkerhetspolisen och den öppna polisen står under tillsyn av JO. Vidare finns det ett tjänstemannaansvar där den som gör sig skyldig till felaktigheter kan träffas av straffansvar.

För det tredje kommer möjligheten till hemlig rumsavlyssning att införas genom en särskild, tidsbegränsad lag under tre år. En utvärdering av lagens tillämpning kommer sedan att utgöra ytterligare underlag för om det finns skäl att permanenta lagen.

För det fjärde ska det inom kort tillsättas en utredning som har till uppgift att så snabbt som möjligt presentera ett förslag till lagstiftning om underrättelseskyldighet vid användning av hemlig rumsavlyssning och annan hemlig tvångsmedelsanvändning. Utredningen kommer också att se över om systemet med offentliga ombud behöver förstärkas.

För det femte kommer regeringen att presentera en förstärkt parlamentarisk kontroll av tvångsmedelsanvändningen. Den granskning som ska ske syftar till att säkerställa att tvångsmedel och överskottsinformation används i enlighet med gällande författningar. I denna granskning kommer även hemlig rumsavlyssning att ingå.

Slutligen, fru talman, visar de uppgifter som har framkommit i regeringens proposition och i detta utskottsbetänkande att det finns ett påtagligt behov av att kunna använda sig av hemlig rumsavlyssning för mycket allvarlig brottslighet. Den utformning som reglerna har fått i förslaget till lagstiftning är enligt utskottets och Socialdemokraternas mening tillräckliga för att rättssäkerhetsgarantier säkerställs och för att intrånget i enskildas privatliv begränsas i tillräcklig utsträckning, något som kommer att förbättras ytterligare genom information i efterhand för dem som blivit utsatta och den förstärkning av den parlamentariska kontrollen som planeras.

Det förvånar mig lite att allianspartier som Centern och Kristdemokraterna när det verkligen gäller avstår från möjligheten att bekämpa den verkligt grova brottsligheten, särskilt som man gärna betonar rättsväsendets reträtt med socialdemokratisk rättspolitik. Den mörka bild av brottslighetens utbredning i Sverige som alltsomoftast används i retoriken motsvaras knappast av handlingskraft från dessa partier.

Integritetsskyddskommittén, som har angetts som skäl för att avslå, har inte som uppdrag att uttala sig om pågående lagstiftningsarbete eller att uttala sig om varje enskilt område. Jag har svårt att se framför mig att Integritetsskyddskommittén kommer att ha en samlad bild av avvägning av hotbilder, polisiära behov och integritetsskydd.

Grov brottslighet drabbar vanliga människor och redan utsatta människor. Grov brottslighet kränker många gånger all tänkbar integritet och efterlämnar spår som aldrig går bort. Därför är det viktigt att bekämpa den grova kriminaliteten med effektiva metoder. Därför säger vi socialdemokrater ja till hemlig rumsavlyssning.

Jag yrkar än en gång bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Kerstin Andersson, Christer Erlandsson, Helena Frisk, Britta Lejon, Elisebeht Markström och Göran Norlander (alla s).

Hemlig rumsavlyssning

Anf. 16 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Margareta Persson inledde sitt anförande med ett djupt beklagande av att minoritetsbordläggning förmodligen kommer att användas i dag – för första gången på mycket länge, om jag förstått det hela rätt, kanske på över tio år. Det gör mig något förvånad. Jag måste ställa frågan om Margareta Persson tycker att reglerna i regeringsformens 2 kap. 12 § om minoritetsbordläggning är felaktiga eller att vi av någon annan anledning inte borde använda dem. I så fall skulle jag vilja höra om Socialdemokraterna tänker ta något initiativ för att ändra grundlagen så att möjligheten till minoritetsbordläggning försvinner.

Jag skulle också vilja fråga på vilket sätt majoriteten i justitieutskottet har tagit intryck av konstitutionsutskottets yttrande. Konstitutionsutskottet hade ju ett mycket kritiskt yttrande till justitieutskottet. Man säger att det är en besvärande brist att underrättelseskyldigheten och den förbättrade parlamentariska kontrollen inte är på plats när reglerna om buggningen föreslås träda i kraft. Det ifrågasätts också om det är så bråttom med buggning att man inte kan avvakta med dessa viktiga frågor.

Justitieutskottet lämnade propositionen till konstitutionsutskottet för att man ville ha ett yttrande. Det måste väl finnas en tanke med att noga läsa och ta intryck av yttrandet. På vilket sätt har majoriteten i justitieutskottet tagit intryck av konstitutionsutskottets yttrande?

Anf. 17 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Självklart tycker jag att minoriteten ska ha rätt att begära bordläggning. Det tycker jag inte alls är fel. Jag tycker dock att så mycket kring själva förslaget är klarlagt i propositionen, att underrättelseskyldigheten snart kommer att vara på plats, att jag inte tycker att vi behöver avvakta Integritetsskyddskommittén för att ta till oss förslaget. Dessutom kommer tvångsmedelsnämnden, eller vad vi nu kommer att kalla den, också att snart vara på plats. Jag tycker alltså att vi tagit till oss det som krävs och som finns beskrivet i betänkandet och även i propositionen.

Det är klart att vi ska lyssna. Vi lyssnar naturligtvis på de synpunkter som framkommer från konstitutionsutskottet, men att lyssna innebär ju inte alltid att man också kommer att göra precis det som någon yttrat sig över. Vi tycker att propositionen i tillräcklig omfattning tagit sig an, beaktat, de synpunkter som framkommit.

Anf. 18 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra. Justitieutskottet skickade alltså propositionen till KU för yttrande för att man ville ha rätt svar. Men när svaret är fel är man inte beredd att ta intryck och göra några förändringar.

Det är uppenbart att Margareta Persson och jag har olika syn på om Integritetsskyddskommitténs arbete är att se till helheten i integritetsskyddet eller inte. Därför känns det skönt för mig att kunna luta mig mot Lagrådet, som säger – jag upprepar det – att i dess uppdrag ingår *otvetydigt* att kontrollera om tvångsmedel av den typ som nu föreslås lever upp till det integritetsskydd som kan krävas.

Visst, man kan ha olika uppfattning om Integritetsskyddskommittén. Jag har full respekt för att Socialdemokraterna och Margareta Persson inte vill lyssna på Integritetsskyddskommittén innan beslut fattas.

Jag får också mer och mer bekräftat att det kommer att läggas fram ett förslag, att en ny och förbättrad parlamentarisk kontroll snart ska vara på plats. Det är olyckligt att det finns så många ”kommer att” och ”snart”. Det hade varit mycket bättre om vi haft den på plats samtidigt. Vi är verkligen överens om behovet av buggning, och vi är också överens om att det ska införas på ett tillräckligt rättssäkert sätt och med tillräckligt skydd av den personliga integriteten.

Men tyvärr känns det som att den socialdemokratiska regeringen inte haft förmåga att lägga fram en proposition som faktiskt uppfyller de krav som måste ställas på rättssäkerhet och skydd av personlig integritet.

Anf. 19 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att det kommer att vara på plats inom kort. Jag har sådan information att jag vet att det kommer. Man behöver ju inte misstro den socialdemokratiska regeringen i alla frågor och tro att den, när den utställer ett löfte, inte kommer att genomföra det.

När det gäller Integritetsskyddskommittén ska den endast lämna förslag på eventuella generella bestämmelser. Den kan även lämna förslag som kanske handlar om regeringsformens bestämmelser. Det brukar ju vara så att en utredning lägger fast ett betänkande som därefter ska ut på remiss. Sedan ska remissvaren beaktas och det hela beredas. Därför kan det dröja lite längre än vad Johan Linander tänker sig – det är inte bara att avvakta.

Nu har Johan Linander inte någon ytterligare replik, men jag undrar ändå lite grann om det bara är Integritetsskyddskommitténs betänkande man från Centerns sida tänker avvakta, alltså utan att tänka på förslagen.

Anf. 20 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Margareta Persson kritiserade alliansen för den mörka bild som vi anses utmåla i retoriken, och därav förstår jag att Margareta Persson själv endast redovisar fakta. Vi fick i inledningsanförandet höra att vi gått från 4 till 46 extrema grupperingar. Den organiserade brottsligheten har etablerat sig i Sverige, och den grova brottsligheten har vunnit mark. Eftersom detta inte var något retoriskt grepp från Margareta Perssons sida måste jag säga att det är en mycket skrämmande verklighetsbild som målas upp och ett kraftfullt underkännande av den förda kriminalpolitiken. Det är väl tveksamt om den här propositionen radikalt ändrar på den saken.

Margareta Persson nämnde den stärkta parlamentariska kontrollen, och det var den jag tänkte fråga om. Det finns också med i betänkandet. Man säger att man inom kort kommer att presentera ett förslag till hur riksdagens insyn vad gäller användandet av hemliga tvångsmedel ska se ut. Jag undrar om vi kan få besked om vad ”inom kort” innebär. Är det när ministern antrar talarstolen eller är det under sommaren eller blir det någon gång senare? Vad är beskedet? När sätter vi ned foten beträffande hur riksdagen bättre ska kunna kontrollera användningen av de hemliga tvångsmedlen?

Anf. 21 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Ja, det är en mörk bild jag målar upp, och det är en bild som från talarstolen också ges från alliansens sida. Ni brukar dessutom ge en ännu mörkare bild av den förda kriminalpolitiken, och den kan jag inte ställa upp på. Vi försöker steg för steg förbättra metoder och andra åtgärder, såsom hemliga tvångsmedel, för att kunna bekämpa den allvarliga brottsligheten. När det gäller kommittén eller nämnden, eller vad vi ska kalla den, kommer den att presenteras inom kort. Kanske kommer justitieministern att beröra det närmare.

Beatrice Ask sade i sitt huvudanförande att riksdagen i framtiden inte kommer att få någon information i form av en skrivelse. Så är inte fallet. Den kommer fortsättningsvis. Den kommer att förbättras och fördjupas, och samtliga riksdagens ledamöter kommer att få ta del av den granskning som görs av hur de hemliga tvångsmedlen använts.

Anf. 22 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det var ju roligt att lite grann få se bakom skynket vad som är på gång.

Innebär det som Margareta Persson säger beträffande nämnden att regeringen och Socialdemokraterna är beredda att köpa det grovt kritiserade förslag som fanns med i den utredning om hemliga tvångsmedel under stärkt parlamentarisk kontroll som presenterades, eller är det någon ny variant som vi får se? Kan man också få en kommentar till om det är rimligt att regeringen ska stå för granskningen av de verktyg som den själv beslutar om? Är det inte rimligt att riksdagen i sin granskningsfunktion har ansvaret för det arbetet?

Anf. 23 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Exakt hur nämnden kommer att se ut kan jag inte uttala mig om nu, men den kommer att ha en bred parlamentarisk representation, det vill säga att partier representerade i riksdagen kommer att ingå i den. Därmed har man också insyn i och kontroll över hur dessa tvångsmedel kommer att användas.

Man ska kanske också kunna se på pågående ärenden och så småningom även kunna lämna förslag till regeringen, om man nu tycker att det inte fungerar så som det var tänkt. Den kontrollen kommer alltså att finnas, och den kommer att ha en bred parlamentarisk representation.

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! 90 % av svenska folket anser att vi bör införa buggning. 70 % av dem som röstar på Vänsterpartiet vill också införa buggning. Det finns nog få förslag som diskuterats under den här våren som har så djup demokratisk förankring hos det svenska folket som möjligheten att införa buggning. Därför är det mycket glädjande att vi under nästa år kommer att få den möjligheten.

Det är inte konstigt att människor har den uppfattningen, att det finns en närmast total uppslutning bland allmänheten. Människor blir upprörda när andra människor på de grävsta sätt kränker helt oskyldiga individer, när de våldtar, utpressar, mördar andra människor. Det är därför detta har så starkt stöd. Det är också precis därför vi vill ge polis och åklagare den

här möjligheten – ingenting annat än för att bekämpa dessa grova brott, att stoppa de här människorna.

Och det finns ett starkt behov, även i Sverige – på samma sätt som det fanns i Danmark när det infördes, i Norge och i Finland. Samtliga experter och instanser som kan det här – polisen, Säkerhetspolisen och andra delar inom rättsväsendet – har varit djupt involverade i detta med den kunskap de har, och de har otvetydigt sagt att detta är ett nödvändigt komplement för att kunna bekämpa den grova brottsligheten. Det är på de grunderna vi nu ser ett klart och tydligt behov av att ha detta även i Sverige. Vi ska inte ha det därför att det finns i nästan alla andra länder – som verkligheten är – utan därför att vi behöver det även i Sverige.

Då säger man att detta strider mot den personliga integriteten, att det strider mot rättssäkerheten och att det är för repressivt. Ja, det är just en fråga om integritet. Det är precis det som är skälet till att vi inför detta. Men frågan om integritet får inte bara röra dem som begår grova brott. Det är klart att vi hela tiden ska arbeta för att förbättra den personliga integriteten på alla möjliga områden, men när vi talar om den personliga integriteten får det inte bara handla om dem som utnyttjar unga kvinnor som kidnappas från Moldavien. Det måste handla om just de här tjejerna också. Det är deras integritet vi också måste respektera. Det är deras integritet som kränks om inte polis och åklagare får tillräckliga hjälpmedel. Det är deras integritet vi tycker att det är så mycket värt att arbeta för. Den glöms väldigt lätt bort i debatten av dem som kritiserar denna typ av förslag. Det är en nästan rörande omtanke om den lilla grupp som begår grova brott, och man glömmer helt bort den grupp som utsätts för grova brott, trots att det är det mest integritetskränkande vi kan tänka oss.

Sedan är det så att människor som begår grova brott *vill* vi kränka integriteten för. Det handlar inte bara om att vi vill använda avlyssning mot dem; vi vill att människor som begår grova brott ska vara inlåsta i flera, flera år. Det om något är väl en integritetskränkning. Nog är det alltså syftet med detta.

Däremot ska vi ha en hög rättssäkerhet, och det har vi i Sverige. Jag tror inte att det finns något land i hela EU som ständigt driver rättssäkerhetsfrågor som Sverige. Men det får inte ske så in absurdtum att vi inte kan genomföra saker bara för att vi ständigt förbättrar rättssäkerheten, vilket vi gör, utan vi ska fortsätta att driva detta arbete parallellt.

Inte heller är det väl sämre rättssäkerhet att stärka bevisningen i en förundersökning så att personer som har gjort sig skyldiga till brott också kan ställas till ansvar för dem, men också så att oskyldiga människor på ett tidigare stadium kan frias och tas bort från förundersökningen. Det är faktiskt precis vad det här handlar om: att säkra bevisningen så att det bara är de personer som är skyldiga till brott som också ska stå till ansvar. Hur kan det på något sätt äventyra rättssäkerheten? Det är faktiskt precis tvärtom.

När det gäller om detta är repressivt eller inte tycker jag inte att det är repressivt att just stärka bevisningen. Det är ingenting som jag är en varm anhängare av. Det kanske andra är, men jag anser inte att det är repressivt att se till att människor som begår grova brott också får stå till ansvar för dem.

Vi har gjort många saker, som sagt. I varje enskilt lagförslag – det vill jag först säga – finns det alltid finns en rättssäkerhetsaspekt och en av-

vägning mot den personliga integriteten. Det är också därför som denna typ av hjälpmedel inte får användas i mindre allvarliga brott, trots att det naturligtvis skulle hjälpa till att klara upp stölder och andra typer av brott. Där är avvägningen fel. Detta finns alltså alltid med. Men när det handlar om just de grävsta brotten som kidnappningar, människohandel och grova narkotikabrott drabbar de så många oskyldiga människor att detta väger över.

Det handlar heller inte bara, som några tycks tro, om något slags me-klubbar som vanliga människor inte bryr sig om. Det handlar om att när en 17-årig flicka eller pojke köper narkotika i Stockholm, Göteborg, Malmö, Åmål, Norrköping, Örnsköldsvik, Luleå eller Boden så är det slutresultatet av grov organiserad brottslighet, och det är den som vi vill bekämpa. Det är deras integritet och deras liv vi värnar om, och det ska vi fortsätta att göra.

Men vi ska också fortsätta arbetet med att stärka rättssäkerhetskontrollen. Det har vi alltså gjort. Vi har reglerat det som gäller överskottsinformation så att man inte bakvägen ska kunna använda sig av detta för en annan typ av brott. Det var en väldigt viktig korrigering jämfört med tidigare förslag. Vi har infört offentliga ombud – också det någonting väldigt viktigt – och ska nu ytterligare arbeta för att kunna förbättra deras inslag i systemet.

Vi har också sett till att arbetet med att förstärka den parlamentariska kontrollen ska bli bättre, för en sådan måste finnas. När redskapen ökar måste kontrollen öka. Vi ska inte gå på utredningens förslag, utan vi ska stärka med en särskild myndighet. Dessutom – det vill jag också säga – ska skrivelsen till riksdagen förbättras. Vi ska göra båda de sakerna.

Därutöver ska vi se till att människor i så stor utsträckning som möjligt får information om detta i efterskott. Det är ingenting som man egentligen behöver vänta på det här förslaget för. Det är klart att de kan få informationen i efterskott. I andra länder som har detta system innebär det att man omedelbart efter det att en telefonavlyssning eller en buggning är avslutad ska kunna få information.

Det här arbetet kommer att fortsätta. Det kommer att fortsätta även nästa år. Om vi diskuterar andra lagförslag nästa år kommer vi att ha andra rättssäkerhetsfrågor. Att stanna upp arbetet med att ge polis och åklagare möjligheter skulle innebära att rättssäkerhetsarbetet var det som satte stopp för att kunna rädda oskyldiga människor.

Det känns alltså väldigt bra att det trots allt finns en sådan stor upplutning. Flera partier här säger att de är för. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har alltid sagt att de är emot. Jag har respekt för det. De kommer garanterat att nästa år hänvisa till någon annan rättssäkerhetsaspekt. Jag har full respekt för att man kan vara emot buggning. Jag tycker att det kanske skulle vara lite ärligare att säga precis det: Ni är emot detta, och det handlar inte om att det ska träda i kraft nästa år i stället för i år.

Men det är väl bra att det gör det. Det tycker jag är utmärkt. Det kunde träda i kraft nu till halvårsskiftet. Jag tycker att det är viktigt att alla kan konstatera att den socialdemokratiska regeringen har gjort det möjligt att kunna använda buggning redan från den 1 juli. Om nu riksdagen vill vänta med något har jag inga synpunkter på det principiellt – det ska riksdagen själv fatta beslut om – men jag tycker att det är viktigt att markera att den socialdemokratiska regeringen, i samarbete med Folkpar-

tiet och Moderaterna, har gjort det möjligt att detta ska kunna träda i kraft.

Nu väljer riksdagen att det ska träda i kraft nästa år. Vi ska inte överdriva betydelsen av det. Buggning skulle användas i kanske ett 40-tal fall om året. Det är klart att några oskyldiga människor kommer att få lida av den här förhållningen, det här friåret, men vi ska inte överdriva betydelsen av ett år. Jag har alltså inga direkta synpunkter på det.

Det jag dock vänder mig emot är när bland annat Centern här anför skäl som man inte har anfört tidigare. Ni har ju motionerat om buggning, Johan Linander. Nu nämner du saker som information efteråt, parlamentarisk nämnd och integritetskommitté. Integritetskommittén tillsattes ju 2004, och du skriver under en motion om buggning 2005. Den här lagrådsremissen lades fram i början av februari, och du sitter på en presskonferens den 22 februari. Inte ett ord av det du talar om här sade du då. Förstår du inte att du riskerar att stämplas som hycklare?

Vi har följt det här. Vi har sett vad du har sagt. Här har jag din motion! Det står ingenting om någon integritetsutredning där. Faktum är, Johan Linander, att du kommer att göra dig känd som den person – eftersom Peter Althin nu inte är här – som skjuter upp inte regeringens förslag, för det kan man ju förstå, utan faktiskt din egen motion. De aspekter du här har diskuterat har jag full respekt för. Men du borde vara ärlig och säga att ingenting av detta, till exempel den här integritetskommittén, fanns med när du väckte din motion 2005 – ett år efter det att Integritetskommittén tillsattes och då vi mycket väl visste att utredningen skulle komma våren 2007.

Med ett sådant agerande, Johan Linander, förstör du för dig själv och för Centerpartiet som framstår som ett hycklande parti. Vi vet att det var en konflikt med Folkpartiet och ingenting annat som fick er att ändra ert ställningstagande. Vi vet det, Johan Linander. Du borde vara ärligare än att stå och hyckla i Sveriges riksdag.

I detta anförande instämde Kerstin Andersson, Christer Erlandsson, Helena Frisk, Britta Lejon, Elisebeht Markström, Göran Norlander och Margareta Persson (alla s).

Anf. 25 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det var hemskt vad justitieministern tar i. Det anförande justitieministern nu höll måste vara ett av de märkligare som jag har hört av justitieministern på länge.

Thomas Bodström pratade om att hemliga tvångsmedel, inklusive buggning, i framtiden bara används mot dem som begår väldigt grova brott och att deras integritet inte behöver skyddas. Jag är inte speciellt intresserad av att skydda grova brottslingars integritet heller. Men jag är väldigt intresserad av att skydda oskyldiga människors integritet.

Justitieministern har nog missat att en stor andel av de hemliga tvångsmedel som används, till exempel telefonavlyssning eller hemlig kameraövervakning, inte leder till något åtal. Du kan läsa en av de ganska dåliga årliga skrivningar som regeringen lämnar till riksdagen om hemliga tvångsmedel. Menar justitieministern med sitt anförande att de här personerna egentligen ändå är skyldiga till grova brott? De är ju grova brottslingar, så dem behöver man inte ta någon hänsyn till. Innebär

det att justitieministern inte står för att alla människor är oskyldiga tills de döms? Jag tycker att det är ett oerhört märkligt uttalande av en justitieminister.

När det gäller att Johan Linander skulle vara en hycklare kan jag säga att Centerpartiet har lyssnat på Lagrådets kritik. Centerpartiet har lyssnat på konstitutionsutskottets kritik, samma konstitutionsutskott där det sitter en rad socialdemokrater som har kritiserat justitieministerns förslag och ifrågasätter varför man inte väntar på Integritetsskyddskommittén.

Vi skrev inte någonting om det i vår motion tidigare, men vi kan lyssna på vad Lagrådet säger. Vi kan lyssna på vad konstitutionsutskottet säger. Det tycker jag är en ganska bra egenskap, som det hade varit bra om även justitieministern haft.

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att KU har sagt att det är en svår avvägning. Det tycker vi också. Och det, Johan Linander, kom långt efter det att ni hade ändrat er. Du får liksom hålla ordning på datumen. Men det är svårt att göra det när man inte håller sig riktigt till sanningen. Du är ju inte den förste som har de problemen.

Det som det är fråga om är ju att Lagrådet kritiserade under utarbetandet av nuvarande förslag. Vi har också tagit hänsyn till den kritik som Lagrådet förde fram på flera olika punkter, bland annat när det gäller att läkare ska undantas helt och att man ska få information i efterhand. Det kommer förslag på det i höst. Som jag sade är det inget problem även om man skulle välja att låta det här träda i kraft redan den 1 juli.

Vi har rättspolitiskt en annan uppfattning, nämligen att det här också ska kunna användas mot grova sexualbrott och grova utpressningsbrott. Där har vi en annan rättspolitisk uppfattning än Lagrådet.

När det gäller Integritetsskyddskommittén framgår det tydligt – det är trots allt vi som har tillsatt den – att det inte är enskilda lagförslag. Det var alltså någonting som tillsattes 2004, och 2005 skrev du en motion. Den 22 februari, tror jag att det var, sitter du på en presskonferens, och inte ett ord om de här sakerna säger du då, inte ett ord, trots att den här kommittén med dess direktiv var alldeles klara. Förstår du inte att det blir ett löjets skimmer när du nu står här och försöker tala dig varm för olika saker som du inte har nämnt ett ord om tidigare?

Anf. 27 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Hade justitieministern lyssnat lite bättre på den där presskonferensen hade han också hört hur jag talade om rättssäkerhet och skydd av personlig integritet. Men justitieministern var inte där, så jag förstår att han inte kunde höra det.

Det Lagrådet har sagt om Integritetsskyddskommittén citerar jag ytterligare en gång: ”I dess uppdrag ingår otvetydigt att kontrollera om tvångsmedel av den typ som nu föreslås lever upp till det integritetsskydd som kan krävas.” Det tycker jag är ganska tydligt. Tydligt tycker inte justitieministern det.

Jag ska säga att det är bra om justitieministern nu äntligen har förstått behovet av kamp mot brottsligheten. Det har verkligen varit så och så med det under de år som hittills har gått. Vi har sett den grova brottsligheten öka år efter år. Det är bra om justitieministern har förstått att den

kampen behövs. Men det hade varit ännu bättre om justitieminister Thomas Bodström hade förstått att det även behövs en kamp för rättssäkerheten och för skyddet av den personliga integriteten. Men den matchen är inte justitieministern intresserad av.

Prot. 2005/06:132

31 maj

Hemlig rumsavlyssning

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Återigen svarar du inte. Det går förstås inte att svara på. Direktiven var klara 2004. Du skriver motionen 2005 och håller presskonferensen 2006. Jag förstår att det inte finns något svar, därför får vi heller inget.

Det här är inte enda gången som ni sviker när det gäller. Ni svek också när det gällde DNA-lagstiftningen. Den DNA-lagstiftning som ni röstade emot har nu inneburit att man bland annat har kunnat gripa Hagamannen i Umeå. Skulle man ha följt era förslag skulle det alltså inte ha varit möjligt, enligt polisen i Umeå.

Jag har full respekt för att andra partier är emot buggning. Det jag tycker är sådant hyckleri är när man agerar på det sätt som du har gjort, Johan Linander. Vi vet att det här inte var något annat än en kollision med Folkpartiet. Vi vet att Maud Olofsson samma dag som Folkpartiet hade sin stora dag gick ut med den här frågan. Vi vet ju det, Johan. Du vet det också. Varför kan du inte erkänna det? Vi vet ju att ni valde just den dagen, den 22 februari.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Det här är en slutreplik och det innebär inget ytterligare meningsutbyte.)

Jag bara talar om varför Centerpartiet agerade på det sättet. Det var alltså för att man var osams med Folkpartiet. Det kan väl hända att vi också har varit osams med våra samarbetspartier. Men säg i stället som det är, Johan Linander. Du kommer att tjäna på det personligen, och framför allt Centerpartiet kommer att tjäna på det. Nu framstår ni som unika när ni vill skjuta upp ert eget förslag. Det har mig veterligt inte hänt tidigare i svensk historia.

Anf. 29 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Jag tänkte återgå till det ärende vi hanterar i dag. Där är vi överens med regeringen i sakfrågan. Däremot har vi ett tillägg, och det handlar om den parlamentariska kontrollen. Jag vill gärna ta upp det med ministern också.

Vi har här i kammaren i flera år påtalat att vi inte är nöjda med den skrivelse vi får. Vi måste förbättra den parlamentariska kontrollen när det gäller användningen av de här verktygen. Vi har också kritiserat att man så att säga inte alltid kan se effektiviteten och hur användningen har gått till. Det finns en rad punkter kring detta som är viktiga.

Det framgår av propositionen och betänkandet att den här frågan diskuteras utifrån den utredning som gjordes och som faktiskt fick väldigt mycket kritik. Jag fick från Margareta Persson lite uppgifter om att det skulle bli någon nämnd och att skrivelsen skulle förbättras. Justitieministern sade också att det här kommer och nämnde en särskild myndighet, en bättre skrivelse och så vidare.

Min nyfikenhet gör att jag ändå måste fråga: När kommer det här förslaget? Det hade ju varit väldigt snyggt, när vi nu inför ett nytt hemligt tvångsmedel, om vi hade rätt ut detta och haft det på bordet. Att det alltid ska ske inom kort gör ju att man någon gång måste sätta ned foten. Jag är väldigt nyfiken, och det tror jag att kammaren är också, att få veta när vi får ett förslag. När kan vi titta närmare på om vi tycker att det är bra, och när kan vi så att säga få en ny ordning att gälla, så att vi verkligen tryggar det viktiga med att kontrollera att myndigheterna använder de här verktygen på rätt sätt?

Anf. 30 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är precis som vi har sagt tidigare, Beatrice Ask, att det kommer ett förslag innan sommaren, de allra närmaste veckorna. Vi har kommit långt, och vi har diskuterat det tidigare. Jag har uttalat mig om detta tidigare.

Vi kommer alltså att göra två saker. För det första kommer vi att förstärka den parlamentariska skrivelsen och se till att den också formellt blir någonting som ska ske varje år.

För det andra ska vi ha en särskild myndighet eller en del av en befintlig myndighet som ska ha detta som särskild uppgift, självständigt, oberoende av några andra organ och med en stark parlamentarisk representation. Det är tanken från alla olika riksdagspartier att personer som har den speciella kompetens som behövs i de här konstitutionella frågorna ska ingå för att kunna följa det här arbetet och också kunna se om det behövs ytterligare förändringar.

Det är precis som jag har sagt tidigare, och det är precis samma tankar som tidigare. Som jag har sagt, innan sommaren kommer ett konkret förslag, men det kommer inte att bli några överraskningar utan det kommer att gå i den här riktningen.

Anf. 31 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Det är verkligen spännande. Sommaren kommer väldigt snart, hoppas vi allihop, och om vi hade fått förslaget till den här debatten hade det kanske i alla fall kunnat lugna en del utanför huset som bekymrar sig för det här. Jag ser med spänning fram mot detta, och det låter inte helt tokigt. Man kanske ska vara lite vänlig när sommaren närmar sig och säga att det i alla fall verkar som om vi får en förbättring. Jag tror att det är oerhört viktigt, för det får inte bli så att den här typen av verktyg används på ett slentrianmässigt sätt. Jag tycker att vi har hängt upp det på väldigt noggranna regelverk. Men det är viktigt att följa upp och se om det är saker som behöver justeras, för det händer ju alltid att man kan behöva göra det i efterhand.

Jag ser fram emot förslaget. Om ni inte hinner få fram det innan riksdagen stänger, får vi väl hålla ögonen öppna i medierna. Det är där vi brukar få veta det mesta från ministern.

Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag ska bara säga, som jag sagt tidigare, att förslaget kommer före sommaren. Vi kan gärna ha samtal om det också dessförinnan. Det är inga hemligheter. Vi arbetar för att få en så bred parlamentarisk samsyn som möjligt. Det kommer alltså inte att bli några överrask-

ningar. Exakta detaljer återstår, men det kommer som sagt att bli på ett sätt som jag är övertygad om att ni kommer att tycka är bra.

Prot. 2005/06:132

31 maj

Anf. 33 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera påståendet från justitieministern om att Vänsterpartiet är principiella motståndare till buggning och att det hade varit ärligare om vi hade sagt det i debatten. Då kan jag bara säga att om justitieministern hade lyssnat på mig i debatten, hade han hört vår mycket tydliga uppfattning.

Jag har två saker som jag skulle vilja fråga justitieministern om.

Den ena frågan handlar om effektivitet. Vad anser justitieministern vara effektivitet när man ska pröva behovet, proportionaliteten och effektiviteten? Någonstans i alla lägen drar man ju gränser och säger: Hit går vi men inte längre. Det här verktyget använder vi men inte det där. Det görs ju alltid en gränsdragning. Min fråga blir då till justitieministern: Var går gränsen när det gäller effektivitet i de verktyg som polisen kan använda?

I propositionen pekar man bland annat på den tyska studien, där man säger att buggning i 19 % av fallen gav indicier, i 15 % nya utredningsuppslag och i 7 % av fallen bevis. Vad är en rimlig nivå på effektivitet för justitieministern om det här skulle införas? Det är ju ganska viktigt att veta var justitieministern drar gränsen någonstans.

Det andra gäller något som är glädjande, men det föranleder ändå en fråga. Det var ju inte länge sedan som en majoritet av Socialdemokraterna avslog förslag och motioner om tvångsmedelsnämnd och upplysningsplikt. Vad är det som har fått justitieministern att ändra sig så totalt i denna fråga?

Anf. 34 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Först ska jag säga att jag tror att det vore väldigt fel att låsa fast sig vid någon procentsats, för det här kan naturligtvis mätas på olika sätt och användas i olika sammanhang. Tänk dig att du till exempel använder buggning mot personer som bedriver människohandel. Då kan du använda buggningen på själva bordellen där tjejerna utnyttjas, du kan kanske göra det i bostaden eller i bilen, och du får bara en träff av tre. Då är det naturligtvis en hundra procentig framgång, även om det inte gav resultat att göra det i bilen eller i bostaden utan på själva bordellen. Så jag tror att det är fel att låsa fast sig vid någon procentsats.

Däremot har du alldeles rätt i, Alice Åström, att om inte behoven är så starka som samtliga instanser nu säger och som erfarenheter från andra länder visar, finns det ju ingen anledning att behålla det här efter att provlagstiftningen har varit i kraft i tre år. Det kan jag försäkra Alice Åström. Jag skulle bli mycket förvånad om det skulle vara så, men det återstår naturligtvis att se.

När det gäller information i efterhand har jag uttalat mig positivt om det tidigare. Precis som jag tror att Beatrice Ask sade har det har gjorts flera olika utredningar, och man har kommit fram till att det inte anses nödvändigt. Men med tanke också på att vi vill ligga i linje med Lagrådet, som haft starka synpunkter på det här, anser vi att det finns starka skäl för att införa detta. Det var därför som vi förra veckan påbörjade detta arbete som kommer att kunna presenteras i höst.

Hemlig rumsavlyssning

Anf. 35 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Ja, uppenbarligen är det så att kritik och effektiv kamp i de här frågorna har en betydelse, för man ser att det ändå blir en del positiva saker.

När det gäller frågan om behov blir jag förundrad när jag läser både propositionen och betänkandet, där man säger att avvägningarna enbart utgår från vad polis, åklagare, Säpo, alltså de som själva ska bruka verktyget, uppger att de har för behov. Varför har man från regeringens håll inte kunnat göra jämförande studier i de länder som redan har infört det? Det låter i debatten som att här kommer vi nu att kunna bekämpa all organiserad brottslighet. Och någonstans står vi mellan himmel och helvete, för det låter ibland som att vi som säger nej eller är tveksamma inte alls vill bekämpa den organiserade brottsligheten. Men har man i de länder som har infört det här lyckats förhindra människosmuggling och att flickor våldtas? Det är vi ju alla helt överens om att vi verkligen vill bekämpa. Har man kunnat få bort den grova narkotikabrottsligheten? Har man kunnat förändra kriminaliteten på det sättet? Den effektiviteten finns ju inte i det här. Ska man då väga det mot hur många oskyldiga människor som man måste avlyssna, måste man ju ändå känna sig tveksam till att införa det här.

I frågan om personlig integritet och att det är brottsoffrens integritet som vi måste skydda är vi helt överens. Vi har ju fullt av integritetsinskränkningar – fängelse och strafflagstiftning. Men om vi för resone-manget väldigt långt skulle vi allihop kunna ha små datachipp på oss, för då skulle egentligen alla brott kunna klaras upp och då skulle integriteten kunna skyddas väldigt mycket. Det är alltid en fråga om avgränsning.

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Behoven grundar sig alltså på den information som vi har fått i de mycket nära kontakterna med dem som är experter på brottsbekämpning: polisen, Rikskriminalen, Säpo, och så vidare. De är inte bara experter på den brottslighet som sker i Sverige, utan de har i sin tur samarbete med andra länder som använder buggning. Det är naturligtvis också det som deras behov grundar sig på. Man använder ju avlyssning runtom i vår omvärld, i Danmark, Norge och Finland. Så det har funnits en väldigt bra grund för att kunna kontrollera hur det fungerar.

Ett konkret exempel, Alice Åström, är faktiskt att danska mc-gäng flyttat från Danmark till Sverige för att vi inte har samma möjligheter i Sverige som i Danmark. Det innebär inte att all brottslighet har kommit till Sverige, men de tycker att det är lättare att kunna vistas i Sverige. Det är något som både svensk och dansk polis har kunnat konstatera. Så nog har det gjort nytta och nog har man drivit på. Men vi vill inte att Sverige blir det land dit personer kommer, även om de begått brotten i sina hemländer, för att få fristad. Det vore också ett svek mot de danska brottsoffren att säga: Nej, vi tar inte i tillräckligt hårt mot er, så kom hit, här kan ni bo så länge. Det här är ett konkret exempel på hur de personer som begår de grova brotten har upplevt sin situation och att de anser att här är det mer möjligt att vistas.

Vi anser alltså, just med hänsyn till brottsoffren och med den kunskap och de behov vi har, att detta bör införas på prov under tre år för att

kunna se om det här verkligen är så nödvändigt som polis och åklagare säger helt enigt.

Vi kommer att fortsätta arbetet med att förstärka rättssäkerheten i varje enskilt lagförslag men också i samhället totalt. Mellan de arbetena finns ingen motsättning. De går hand i hand.

Anf. 37 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att vi kan föra den här debatten och diskussionen.

Vår samhällssyn skiljer sig inte så förfärligt mycket åt. Men det här påminner mig väldigt mycket om Gustav II Adolf och Axel Oxenstierna, för att få vara lite folkbildare. Gustav II Adolf sade: Om inte min hetta satte fart på dig skulle hela landet frysa ihjäl, rikskanslern. Då svarade Axel Oxenstierna: Om inte min kyla kylde ned Ers majestäts hetta skulle allt brinna upp.

Jag tror att det är ganska bra att vi kan diskutera och ha lite olika uppfattningar. Och det är ingen tvekan om att jag tillhör dem som står på integritetsskyddets sida, på den oskyldiga medborgarens sida. Det är jag övertygad om att också du gör. Du gör det genom att du onekligen vill bromsa upp den organiserade brottsligheten, vilket jag också vill göra. Men vi har en nyansskillnad i detta.

Jag vill rätta till något som jag tyckte kändes lite fel. Du sade från talarstolen att vi principiellt skulle vara emot buggning. Nej, jag har flera gånger sagt så här: Polisen måste få tillgång till de hjälpmedel som onekligen finns eftersom den organiserade brottsligheten använder sig av dem. Det är vad jag säger.

Men sedan vill jag med stor nogsamhet slå vakt om att skydda den enskilda oskyldiga medborgaren. Det blir väldigt lätt så att barnet åker ut med badvattnet här. Därför tycker jag att det känns väldigt viktigt att man inte har för bråttom utan att man bygger upp skyddsmekanismen först. Då tycker jag att det känns lite ofärdigt att inte skyddsmekanismen och skydds nätet är infört samtidigt som man kommer med detta förslag.

Därför är min fråga till dig: När kan vi se att vi får ett utvecklat skydds nät för integriteten och för de oskyldiga människorna som onekligen åker med i den här trålen?

Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Om du visste, min son, med hur lite visdom riket styrs. Det var ett annat uttalande från Axel Oxenstierna. Det gällde dock på 1600-talet och inte på 2000-talet.

Men det som jag vill säga är att jag inte anser att vi har gått för fort fram här. Jag tror att vi har diskuterat detta under 10–15 år, i alla fall långt innan jag kom in i debatten. Jag tror att Danmark införde buggning 1985, och vi har i stort sett diskuterat det sedan dess.

Vi har tidigare lagt fram ett förslag som jag faktiskt tycker att det fanns fog för att kritisera när det lades fram i slutet av 90-talet. Man hade bland annat inte reglerat överskottsinformationen. Och på så sätt skulle man kunna använda den bakvägen. Jag tycker att det var riktigt att kritisera det. Jag tycker också att det var nödvändigt att det infördes offentliga ombud. Det finns med nu. Nu ska detta användas bara när det gäller dem som är misstänkta för grova brott.

Vi vet att detta är ett verktyg som kommer att innebära att också andra människor kan avlyssnas. Det är naturligtvis djupt beklagligt. Men det är kanske, som Johan Pehrson sade, det som de minst behöver vara oroliga för. Men vi ska vara medvetna om att det är ett långtgående lagförslag. Det är därför som vi ytterligare förstärker det i enlighet med Lagrådets kritik. Många gånger framstår det som om Lagrådet står i något slags motsatsförhållande. Det är tvärtom. Det ger oss en utomordentligt bra hjälp.

Om man har starka åsikter bland annat om att få information efteråt så är det klart att vi tar till oss den kritiken och att vi också kan genomföra detta när det är möjligt.

Sedan gör vi vissa olika rättspolitiska bedömningar om huruvida detta ska användas vid grova sexualbrott och annat. Där tar vi oss friheten.

Men just när det gäller de frågor som Lagrådet är speciellt anpassade att svara på, så tar vi naturligtvis till oss kritiken. Och det är därför som detta nu införs. Men även om man får informationen i efterskott, finns det egentligen ingenting som skulle hindra att detta trädde i kraft någon gång i höst eller vid halvårsskiftet. Även om man i vissa fall har rätt att få information efteråt kommer man inte att kunna få det direkt. Och det är ingenting som hindrar att de personer som man använder buggning mot kan få den möjligheten efteråt.

Anf. 39 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Det är just dessa saker som vi efterlyser, men vi har inte dem än. Det är ju dessa medel som vi verkligen skulle behöva.

Jag ser att vi tvingas att bygga ett kontrollsamhälle. Det är inte vi som vill det, utan det är för att motverka den organiserade brottsligheten och den tekniska utveckling som finns. Och jag ser en fara i detta kontrollsamhälle, att människor inte blir trygga. De känner sig övervakade, och de känner sig kränkta. Därför tycker jag att vi måste lägga mer kraft på att bygga upp detta skyddsnät.

Därför ska jag än en gång fråga: När kommer den parlamentariska kontrollen att vara införd?

Anf. 40 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi har redan i dag en stark parlamentarisk kontroll, och vi har ett starkt kontrollsystem över huvud taget. Vi har JO, vi har JK, och vi har en parlamentarisk skrivelse. Som jag sade kan skrivelsen bli bättre, och den kommer att bli bättre. En särskild myndighet kommer att presenteras här före sommaren, som jag sade. Vi kommer att kunna ge information i flera fall i efterhand när det gäller personer som utsätts för buggning. Och det ska inte uteslutas att det också kan gälla vid telefonavlyssning.

Många av dessa saker är redan genomförda. När det gäller det som vi nu arbetar med att genomföra så är det ingenting som säger att detta ska behöva vänta av den anledningen.

När riksdagen nu väljer att ändå besluta att detta ska träda i kraft nästa år ska jag egentligen inte ha några starka synpunkter på det. Jag har haft synpunkter på hur debatten har förts. Men om riksdagen väljer att införa detta nästa år så får man göra det. Jag vill bara göra klart att den socialdemokratiska regeringen har möjliggjort att detta kan träda i kraft

redan från den 1 juli. Om det sedan sker i höst, i vinter eller möjligen nästa år, så tycker jag ändå att det är väldigt positivt att svensk polis och åklagare nu får samma verktyg som de övriga nordiska länderna har.

Prot. 2005/06:132
31 maj

Hemlig rumsavlyssning

Anf. 41 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Jag noterar att justitieministern använder två retoriska grepp. Det ena är det som på engelska kallas *straw man*-argumentet, alltså att man ska karikera sin motståndares ståndpunkter så att de framstår som löjliga och sedan angripa karikatyren, alltså halmdockan, i stället för motståndaren.

Det andra greppet är att anfall är bästa försvar. Och han går till våldsam angrepp på stackars Johan Linander för att dra uppmärksamheten från huvudfrågan.

Problemen med dessa två grepp är att de lätt genomsådas om man inte är väldigt skicklig.

Herr talman! Jag ska uppehålla mig vid de konstitutionella aspekterna på detta ärende och särskilt KU:s yttrande till justitieutskottet.

Är det förenligt med vår grundlag och vårt demokratiska samhälle att polisen i hemlighet avlyssnar och spelar in förtroliga samtal mellan människor som inte ens är misstänkta för några brott? Så måste frågan ställas eftersom det är detta som är konsekvensen av den lagstiftning som regeringen nu med det inte så Moderata samlingspartiets och Folkpartiet före detta liberalernas benägna hjälp vill driva igenom.

Riksdagens rätt att stifta lagar som gör möjligt för polis och andra myndigheter att kränka den enskildes frihet och värdighet är begränsad, dels av vår grundlag, dels av Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.

I regeringsformens 2 kap. 6 § heter det:

”Varje medborgare är gentemot det allmänna skyddad mot ... kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal.”

Europakonventionen föreskriver i artikel 8 att var och en har rätt till skydd för sitt privatliv och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

Såväl Europakonventionen som regeringsformen tillåter dock inskränkningar av detta skydd, men bara på vissa bestämda villkor. Den centrala frågan är om regeringen har visat att den föreslagna lagstiftningen uppfyller dessa villkor. Enligt min mening finns det starka skäl att besvara frågan nekande.

Integritetsskyddet får bara inskränkas för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett det. Det får inte sträcka sig så långt att det utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen, och det får inte stå i strid mot Europakonventionen där bland annat villkoret att inskränkningen måste vara nödvändig i ett demokratiskt samhälle sätts upp.

Vidare måste det finnas effektiva rättsmedel, det vill säga att den vars rättigheter kränkts ska ha möjlighet att kräva rättelse och skadestånd.

Jag menar att regeringen har misslyckats med att visa att grundlagens och Europakonventionens krav är uppfyllda.

Vad gäller *behovet* av hemlig rumsavlyssning så består analysen i princip av att man har frågat polisen om den skulle vilja kunna använda buggning. Föga förvånande blev svaret ja. Som man ropar i skogen får man svar.

Lagrådet, som avstyrkt lagförslaget, säger i sitt yttrande att man inte av det material man har fått kan avgöra om behovet av lagstiftning finns. I sak är det en närmast pinsam kritik i ett ärende med en så lång förhistoria och där just behovskriteriet hela tiden har varit ifrågasatt.

I fråga om *rättssäkerhetsaspekterna* är Lagrådets kritik ännu allvarligare. Lagrådet finner att det kan ifrågasättas om det föreslagna systemet fyller rimliga krav på rättssäkerhet och överensstämmer med Europakonventionen, bland annat genom avsaknaden av en underrättelseskyldighet som gör det möjligt att i efterhand angripa lagligheten av vidtagna åtgärder och i förekommande fall begära skadestånd.

Konstitutionsutskottet, som inte har någon annan uppfattning än Lagrådet, noterar i sitt yttrande att regeringen i propositionen aviserar att man *i efterhand* avser att införa en underrättelseskyldighet och att denna och andra frågor alltså inte kommer att vara lösta när lagstiftningen träder i kraft. KU betecknar detta förhållande som en besvärande brist och ställer den relevanta frågan om brådskan med att införa hemlig rumsavlyssning verkligen är så stor att detta inte kunnat avvaktas.

Förresten vet vi ju skälet till att det inte finns med i propositionen. Skälet är ju att regeringen så sent som för någon eller några månader sedan var aktivt emot denna åtgärd.

KU pekar även på Integritetsskyddskommitténs bedömningar och förslag, att de ännu inte är klara och alltså inte kan tas till vara i det aktuella ärendet.

KU, vars yttrande är enhälligt – det förtjänar att nämnas en gång till – avstyrker eller tillstyrker inte formellt lagförslaget men säger att nödvändiga bedömningar är synnerligen grannliga och innefattar ömtåliga avvägningar med hänsyn till ändamåls-, behovs- och proportionalitetsprinciperna. På KU-språk är det en synnerligen bestämd uppmaning till justitieutskottet att ta de problem som KU och Lagrådet lyft fram på allvar och att i händelse av ett tillstyrkande prestera en argumentation som substantiellt och kvalitativt höjer sig över det som regeringen har presterat. Tyvärr ser vi inget som helst av detta i det både bildligt och bokstaveligt tunna betänkande som nu ligger på ledamöternas bänkar. Därför bör lagförslaget avslås.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2 innebärande avslag på förslaget i betänkandet.

Därest avslagsyrkandet inte vinner kammarens gillande men lagförslaget inte uppnår fem sjättedels majoritet kommer det att vila i tolv månader i enlighet med det yrkande som inlämnats av bland andra ledamöter från Vänsterpartiet med stöd av regeringsformen 2 kap. 12 §. Av allt att döma kommer detta att bli kammarens beslut. Syftet med 2 kap. 12 § i regeringsformen är att ge tid till eftertanke. Om justitieministern hade haft tid att stanna hela debatten till slut skulle jag ha uppmanat honom att i sista stund ta chansen att dra tillbaka förslaget, ta den här propositionen, gå tillbaka över Riksbron, ta till vänster nedför Strömngatan till Rosenbad, ta hissen upp till sjätte våningen, gå in på Justitiedepar-

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra att den företrädare för Vänsterpartiet som har en ledande position i Europarådets parlamentariska församling är här och talar om vikten av att vi upprätthåller respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna. Det är just det som den här propositionen har till syfte att göra.

Mats Einarsson från Vänsterpartiet, före detta kommunisterna, är väl medveten om att man har en skyldighet att se till att människor i dag inte utsätts för angrepp på den personliga integriteten utan får leva sitt liv i frihet. Det är statens uppgift. Vi har den fördelningen i en demokrati att staten ska skydda mig och min familj från angrepp. Jag har ingen rätt till självhjälp att rycka ut när jag hotas, när jag utpressas, mina barn möts av enormt mycket narkotika i samhället, man rånas eller på annat sätt utsätts för mycket grova brott. Det finns en skyldighet.

Då är min fråga till Mats Einarsson: Finns det mycket diskussion i Europarådet om att det är ett problem att man använder hemlig rumsavlyssning? Är det mycket rapporter som kommer fram där man säger att Finland, Norge och Danmark nu står inför enorma granskningar för att man använder sig av dessa tvångsmedel och pressar tillbaka den grova brottsligheten?

Som vanligt är Mats Einarssons parti svävande i Utopia. Om inte alla verktyg leder till total frihet och inga människor blir kriminella längre så kommer man att säga nej till buggning. Det är klart att man inte kommer att kunna stoppa all grov kriminalitet med det här verktyget. Det krävs ju en massa åtgärder som Mats Einarsson också är emot. Det krävs en ordning på svensk polis som Mats Einarsson också är emot.

Varje dag hittar Mats Einarsson exakt till den våning på Justitiedepartementet han nu redogjorde för. Där sitter ju Vänsterpartiet. Det är ju Vänsterpartiet som styr i Sverige och stöder den regering som nu har lagt detta förslag.

Anf. 43 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra Johan Pehrson att om Vänsterpartiet styrde Justitiedepartementet så skulle i alla fall inte den här propositionen ha lagts fram.

Jag är glad att få diskutera Europarådet. Det uppmärksammas alldeles för lite. När det gäller exakt vilka rapporter som för tillfället är under utarbetande har jag inte riktigt förberett mig på frågan, så det kan jag inte svara på. Däremot kan jag intyga att den här principiella diskussionen, hur man gör en avvägning mellan å ena sidan skyddet för de mänskliga rättigheterna, inklusive rätten till integritet, och å andra sidan det nödvändiga bekämpandet av terroristbrott och annan organiserad och grov brottslighet, är central för Europarådet och i synnerhet för den parlamentariska församlingen som jag har nöjet att delta i. I den debatten brukar det vara så, ganska ofta i alla fall, att vänstern och åtminstone en stor del av den liberala gruppen är de som står i främsta ledet för att värna de mänskliga rättigheterna när det kommer till diskussion om terroristbekämpning.

Hemlig rumsavlyssning

I den här kammaren ser det annorlunda ut. Där är inte längre Folkpartiet de liberaler som sätter den aspekten högst. Den kampen har i stor utsträckning fått föras av Vänsterpartiet. Det beklagar jag. Det vore trevligare att ha Johan Pehrson på vår sida om den här barriaden.

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Detta är en mycket svår fråga. Den kräver mycket noggranna överväganden. När man sätter ned foten blir det att man försöker jämka samman rättstryggheten med rättssäkerhet och integritetsskydd. Det är en balans som förändras beroende på hur samhället ser ut och de hot som finns.

Jag återkommer till Europarådets parlamentariska församling, den som är höken som vaktar över hur Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna tillämpas i länderna. Jag har inte heller kollat upp det, men jag har haft förmånen att medverka i den parlamentariska församlingen tillsammans med Mats Einarsson. Jag har sett det bra arbete som du bedriver där. Det vill jag understryka, men jag kan också erkänna att det aldrig har varit uppe några rapporter om att det är ett problem att de demokratiska länderna ger effektiva rättsmedel och verktyg åt sina brottsbekämpande myndigheter för att skydda människors integritet, för att skydda människor mot att få sina liv förstörda, för att skydda människor mot att mista livet i brottslighetens spår.

Jag återkommer och vill att Mats Einarsson lyfter fram det utopiska perspektivet som ständigt präglat människor som är eller varit kommunister. Är det så att man tror att ett visst rättsmedel, en viss politisk åtgärd skulle utrota allt mänskligt elände, all mänsklig ondska, om man vill kalla det så, människor som vill profitera på andra människor? Det kommer aldrig att ske. Men detta verktyg kommer att avbryta kommunikationen. Det kommer att försvåra kommunikationen, och det kommer att leda till att färre grova kriminella kan bedriva sin verksamhet i Sverige. Det är jag väldigt glad över att det nu finns ett förslag om, och jag är väldigt ledsen över att Vänsterpartiet inte ser detta. Det skulle leda till att något fler människor i Sverige fick ett något bättre liv att leva i fred och frihet.

Anf. 45 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Även Johan Pehrson använder *straw man*-greppet och angriper ståndpunkter som jag inte riktigt känner igen hos mig själv. Vari det utopiska skulle ligga i den argumentation som bland annat Vänsterpartiet har fört fram i den här diskussion förstår jag ärligt talat inte. Jag är helt överens med Johan Pehrson om att detta är en svår fråga. Det är en svår avvägning. Vår kritik går ju ut på att vare sig regeringen eller justitiekottets majoritet har kunnat visa på att man gör en sådan rimlig avvägning. Man har inte kunnat visa att behovet och effektiviteten ligger på en sådan nivå så att man kan acceptera den inskränkning i den personliga integriteten som det här otvetydigt tillhör. Det är där vi gör olika bedömningar.

Det här handlar inte om utopister mot realister eller något sådant. Det handlar om olika bedömningar av en väldigt svår avvägning där vissa tydligen tycker att det är viktigare att visa sig kraftfulla i kampen mot terrorismen och andra lägger större vikt vid försiktighet och eftertanke

Anf. 46 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag kände mig föranledd att begära ordet ännu en gång, efter de grova påhopp som justitieminister Thomas Bodström gjorde i vårt replikskifte. Men nu är han inte ens kvar. Det visar hur totalt ointresserad han är av den här frågan. Han ignorerar riksdagen – han ska säkert ut och spela fotboll i stället.

Att Centerpartiet skulle ha ändrat sig i den här frågan för att Folkpartiet har gjort på något sätt är självfallet totalt felaktigt. En sak är klar, och det är att justitieministern inte har buggat Centerpartiets lokaler. Om han hade gjort det hade han hört att vi har haft helt andra diskussioner, som inte utgår från vad Folkpartiet gör eller inte gör. Men det var en historiskrivning som passade Socialdemokraterna, och då fick vi höra den.

Centerpartiet har varit för buggning 2005, 2004, 2003 och innan dess, och vi är det nu 2006. Vi har betonat rättssäkerhet och personlig integritet 2005, 2004, 2003 och tidigare än så, och vi gör det nu 2006.

Men en sak ska också sägas, och det är att vi har ökat bevakningen just på den personliga integriteten, eftersom vi har sett hur Sveriges justitieminister totalt nonchalerar den personliga integriteten.

Om någon tycker att jag är en hycklare för att jag har lyssnat på Lagrådet är det helt okej. Frågan är vem som är hycklare.

Justitieministern har år efter år varit emot upplysningsplikten. När man nu skulle göra upp om propositionen kom det krav från Folkpartiets sida på att upplysningsplikten ska vara med, och nu står justitieministern här och talar så varmt för just upplysningsplikten. Det kallar jag hyckleri.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

12 § Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU30

Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (prop. 2005/06:177).

*Åtgärder för att
förhindra vissa särskilt
allvarliga brott*

I detta ärende hade framställts yrkanden enligt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen av Johan Linander m.fl. (c), Lars Ohly m.fl. (v), Göran Hägglund m.fl. (kd) samt Mikael Johansson m.fl. (mp) om att det i betänkandet framlagda lagförslaget skulle vila i minst tolv månader.

Anf. 47 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det har sagts i diskussionen här i kammaren tidigare i dag att dessa ärenden, betänkandena från justitieutskottet, ligger nära varandra och att delar av argumentationen är densamma. Jag ska inte upprepa sådant som har sagts i den tidigare debatten – det behövs knappast.

Däremot vill jag yrka bifall till reservation 5 i detta betänkande, och det är en reservation där vi trycker på behovet av en ökad parlamentarisk kontroll av användningen av hemliga tvångsmedel.

Det ärende som vi nu diskuterar handlar om huruvida hemliga tvångsmedel ska få användas om det med hänsyn till omständigheterna finns anledning att anta att en person kommer att begå vissa allvarliga brott. Det gäller alltså i brottsförebyggande syfte. Det där kan ju låta lite märkligt, men när jag tittar på ärendet och vilka brott det är som man vill förebygga tycker jag att det blir lite tydligare.

Det handlar om sabotage, grovt sabotage, mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftsabotage, uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet, högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri. Listan är lång.

Det finns anledning att ställa sig frågan, om man tittar på den här typen av brott: Är det någonting som man borde försöka förhindra? Jag tycker kanske att svaret är ganska självklart: Ja, det är väl bra om man kan förhindra den här typen av grova handlingar. Brottsförebyggande insatser är alltid väsentliga, och det är klart att brottsbekämpningen efter bästa förmåga måste arbeta på ett sådant sätt att man förhindrar att brott begås.

Då kommer nästa fråga: Ska man då verkligen få använda integritetskränkande verktyg, som hemliga tvångsmedel utgör, i ett sådant arbete?

Då tittar jag på 5 §, som vi ska ta ställning till, och där heter det att tillstånd att använda hemliga tvångsmedel om man antar att det kan vara någonting sådant här allvarligt på gång, ”får meddelas endast om åtgärden är av synnerlig vikt för att förhindra sådan brottslig verksamhet” – som jag radade upp – och ”skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär” och så vidare.

Det är en väldigt tuff skrivning som domstolen ska ta ställning till för att man ska få använda detta.

När vi går igenom det på det här sättet tycker vi moderater att det är rimligt att säga ja till det här förslaget. Ser man de här mycket allvarliga brotten och de överväganden som vi kräver att man ska göra innan man kan fatta ett beslut om att använda exempelvis buggning eller något annat tvångsmedel blir det rimligt.

Det sades i den tidigare debatten att vi har låg effektivitet på de hemliga tvångsmedlen, och det är väl sant. Det är inte alltid som man får träff när man använder dem. Så är det.

Det är dessutom väldigt dyrt att använda hemliga tvångsmedel, till exempel för polisen.

Det är också ganska omständligt. Vi har inte debatterat det så mycket i kammaren. Men om man vill vara lite praktisk kan man bara fundera lite grann på svårigheterna att placera mikrofoner, på annat sätt avlyssna eller vad man ska göra. Det är inga enkla historier man ska genomföra om man ska använda de här tvångsmedlen. Det är inte så att polisen eller andra kan tillgripa det här bara för att man har lust, därför att det kommer att belasta budgeten, personalresurserna och mycket annat.

Det är ingen hög effektivitet på det här – jag erkänner det – och det är beklagligt. Men min slutsats är att om man kan förhindra ett enda grovt terroristbrott kan man kanske rädda hundra liv och värden av mycket stor omfattning. Det är det avgörandet man måste ta: Finns det skäl, med alla

dessa betänkligheter, just för att förhindra den här typen av mycket extrema brott, att använda den möjligheten? På den frågan har vi moderater svarat ja. Den invändning vi har är att vi tycker att riksdagen ska ha en ordentlig och tydlig kontroll av de här regelverken och användningen. Det är vårt uppdrag och vårt ansvar att se till att det fungerar.

Som sagt tillstyrker vi propositionen. Jag yrkade också bifall till den reservation som vi moderater har om just den parlamentariska insynen.

Anf. 48 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! Tack för att jag hastigt får träda in på talarlistan som ersättare för Peter Althin, vår ordinarie företrädare i den här frågan, som hastigt och opåkallat har drabbats av en förhoppningsvis övergående ohälsa.

Jag vill göra detta för att ge riksdagen möjlighet att avslå propositionen och vill bara i korta ordalag redogöra för bakgrunden till Peter Althins reservation.

Han säger att enligt Kristdemokraternas mening bör polisen få möjlighet att använda sig av hemliga tvångsmedel för att förhindra allvarliga brott, men han anser att regeringens förslag innehåller flera grundläggande brister varför propositionen inte kan stödjas.

Kristdemokraterna menar att förslaget i propositionen om att tvångsmedel ska kunna användas om det finns anledning att anta att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet är att gå för långt. Det krävs inte ens en misstanke om brott för att kunna använda tvångsmedel.

Dessutom bör det finnas en underrättelseskyldighet i regleringen kring hemliga tvångsmedel.

Det bör också finnas en möjlighet för den som utsätts för tvångsmedel att få sin sak rättsligt prövad och få kräva skadestånd för det inträffade. Vidare anser partiet genom Peter Althin, i hans reservation, att den parlamentariska kontrollen är viktig. Den är så viktig att den måste vara löst innan ytterligare möjligheter att använda hemliga tvångsmedel införs i lag.

Med detta yrkar jag i Peter Althins frånvaro bifall till reservation nr 1, det vill säga avslag på propositionen.

Anf. 49 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Den här debatten handlar om en proposition och ett betänkande med en relativt harmlös titel, nämligen *Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott*. Men förslagen är definitivt inte harmlösa.

Det är självklart att det i varje samhälle måste finnas möjligheter och vilja att förhindra all brottslighet, allra mest den grova brottsligheten. All brottsbekämpande verksamhet måste bedömas utifrån att åtgärderna är rimliga sett med tanke på behov, effektivitet och nödvändighet. Det gäller i all synnerhet när bedömning ska göras om det är nödvändigt att använda tvångsmedel i brottsbekämpningen. Då handlar det faktiskt varken mer eller mindre om inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter och om avgörande demokratiska värden i samhället. Det är därför nödvändigt att ha stränga restriktioner för användningen när tvångsmedel ändå beslutas.

Herr talman! Det som är så speciellt för detta betänkande är att här föreslås att hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning samt postkontroll ska få ske i vissa fall mot personer som ännu inte har begått brott och utan indicier som skulle leda till misstanke om försök eller förberedelse till brott. Det innebär att det ska bli möjligt att använda tvångsmedel redan under spaningsskedet. Detta, menar vi, är ett veritabelt paradigmskifte. Det har inte varit möjligt tidigare. Här har gått en tydlig gräns.

Herr talman! Vi väljer i det följande, likt flera remissinstanser, att kalla dessa förslag till utvidgade tvångsmedel för preventiva tvångsmedel. De ska få användas om det kan antas att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet som innefattar en i lagen särskilt angiven gärning. Lagrådet var kritiskt mot just denna formulering och ansåg att rekvisitet satte för låga krav och att det fanns risk för en extensiv tillämpning av bestämmelserna. Regeringen har dock valt att negligera dessa synpunkter. Vänsterpartiet delar Lagrådets farhågor att formuleringarna inbjuder till en extensiv tolkning. Vi vill i sammanhanget påminna om vad som redan i dag framgår av de årliga skrivelserna över tvångsmedelsanvändningen. Där framgår att i mindre än hälften av de fall där hemliga tvångsmedel de facto används för det utredningen framåt. Hur ska det då inte bli när tvångsmedel kan komma att beslutas på ännu lösare grunder – om förslagen skulle gå igenom?

Herr talman! I de debatter som förts i dag om buggning, i tidigare debatter om preventiva tvångsmedel, frågan om skyddsidentitet, som vi diskuterade häromveckan, och i en rad andra kontroversiella och integritetskränkande förslag, har försvararna av dessa förslag ibland harmset slagit ifrån sig med argument av typen: ”Att bli utsatt för brott är den verkliga integritetskränkningen.” Underförstått är att den personliga integriteten och de rättssäkerhetsaspekter som följer i sammanhanget är lättviktiga, och det är att vara oansvarig att ifrågasätta tvångsmedlen.

Det är dock en tröst för tigerhjärtan att läsa de många kritiska rösterna bland remissinstanserna. Kritiken handlar inte minst om att den öppna polisen ska ges dessa utvidgade möjligheter. Hovrätten över Skåne och Blekinge skriver till exempel: ”Syftet är visserligen värt all respekt, men det kan sättas i fråga om regleringen fyller ett egentligt behov och om den utgör ett effektivt instrument. Det går inte heller att bortse ifrån att förslaget avviker från en sedan länge upprätthållen princip om att tvångsmedel förutsätter misstanke om konkret brott. Det är närmast självklart att om förslaget genomförs så kommer det i framtiden att åberopas till stöd för successiva utvidgningar.”

Det är, menar jag, insiktsfullt. Spådomen att vi framöver kommer att få hantera oblyga krav på utvidgningar är synnerligen realistisk, enligt min mening. Vi vet att det pågår diskussioner om ytterligare nya tvångsmedel. Redan har i olika sammanhang tagits upp att den nyss diskuterade buggningen borde få användas också när det gäller dessa förslag kring preventiva tvångsmedel.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att regeringen misslyckats med att belägga att Sverige måste använda sig av preventiv tvångsmedelsanvändning. Även exempelvis Sveriges advokatsamfund menar att systemhotande brottslighet inte förekommer i sådan utsträckning att det finns ett behov av detta paradigmskifte när det gäller tvångsmedelsanvändningen.

Vänsterpartiet menar att lagförslagen inte uppfyller regeringens krav på tvångsmedelslagstiftning, nämligen att det ska finnas ett reellt behov av lagstiftningen, att förslagen ska vara effektiva och att de ska vara proportionella. Det räcker inte alls med att bara peka på att preventiv tvångsmedelsanvändning är efterfrågad av polisen. Alla medel som kan hjälpa polisen att fånga bovar efterfrågas självklart av polisen, och det är inget märkligt med det. Men det är vi folkvalda som ansvarar för att avgöra om det är lämpligt och förenligt med de nyss nämnda principerna att ge polisen dessa medel eller inte.

Det finns inga underbyggda belägg för att införande av tvångsmedel i preventivt syfte skulle vara effektivt när det gäller att förhindra brottslighet, om övervakningen inte skulle ske i sådan omfattning att den blir omöjlig av demokratiska skäl. Om sådana belägg skulle finnas borde regeringen redovisa dessa, och det menar jag att man inte har gjort. Chansen att träffsäkerheten i metoderna är så pass god att medlet blir effektivt förefaller vara liten. Bland annat Brå har ifrågasatt regeringens forskningsunderlag. Regeringen visar inte heller hur en preventiv tvångsmedelsanvändning kan vara effektiv när redan befintlig tvångsmedelsanvändning visar på relativt låg effektivitet, som vi kan utläsa i regeringens årliga skrivelse.

Regeringen har inte heller visat att det inte finns några mindre integritetskränkande metoder att tillgå för att förhindra de uppräknade brottstyperna. Detta förutsätts endast mellan raderna. Som ett exempel kan nämnas problematiken kring kriminella mc-gäng, vilket nämns som ett område där polisen har ett behov av att få de föreslagna möjligheterna till preventiv tvångsmedelsanvändning. Andra möjligheter att bekämpa denna brottslighet finns och måste nämnas. En effektiviserad kamp mot ekonomisk brottslighet är ett sådant område som till exempel EBM brukar påtala i diskussioner om detta. Införande av ständigt nya tvångsmedel är inte den enda vägen framåt för att bekämpa brottsligheten.

Herr talman! Vänsterpartiet har begärt att förslagen om preventiva tvångsmedel ska bordläggas i minst tolv månader om de inte avslås. Det har vi gjort eftersom vi anser att regeringen inte tydligt har kunnat visa på behovet, effektiviteten och nödvändigheten i sina förslag, vilket man måste kunna göra när det gäller inskränkningar i människors fri- och rättigheter. Därtill finns ingen rätt till effektiva rättsmedel för de drabbade. Det är något som de skulle kunna få genom att det ges rätt för de utsatta att i efterhand få reda på vad de utsatts för och att det därefter ges möjlighet att vända sig till domstol där skadeståndsmöjligheten skulle kunna bedömas. Men, herr talman, självklart anser Vänsterpartiet att det allra bästa vore om regeringen beslutar sig för att återkalla de nu aktuella förslagen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och därmed avslag på propositionen.

I detta anförande instämde Mats Einarsson och Alice Åström (båda v).

Anf. 50 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Det är ett väldigt resande och instämmande här. Jag hoppas att mina partikamrater håller med mig någorlunda även om de

inte reser sig upp. Å andra sidan är det rätt bra, för det sparar tid åt kamraren.

Rolf Olsson sade i sitt anförande att det finns en risk för extensiv användning av reglerna. Det är just därför som vi moderater mycket trycker på detta med parlamentarisk granskning och på att man måste hålla koll på hur den här typen av regelverk används.

Intressant är ändå att ni i Vänsterpartiet uppenbarligen inte tycker att det är viktigt att förebygga och ingripa och att avslöja mycket allvarliga brott – att försöka hantera det skulle vara att gå för långt.

Men det är på det viset att man när det gäller terrorism och grov organiserad brottslighet måste ha en effektiv underrättelseverksamhet. Man måste jobba väldigt länge för att lägga de pussel som visar vad det är som pågår och varför. Det är i det sammanhanget som man har kommit fram till att till exempel avlyssning i vissa situationer skulle vara användbart just för att kunna förebygga grova brott. Det är mot den bakgrunden vi har fått de föreslagna reglerna i propositionen. Om en person agerar på ett sådant sätt att pusselbitarna mycket tydligt ger vid handen att vederbörande är beredd att göra någonting kan man få tillstånd att använda tvångsmedel. Vad är det för fel med det?

Anf. 51 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att jag behöver nämna för Beatrice Ask vilka avvägningar som måste göras utifrån principiella grunder när det gäller att införa så allvarliga saker som nya tvångsmedel. Vi måste titta på behovet och på effektiviteten, och vi måste titta på proportionaliteten. I ljuset av en sådan granskning kommer vi när det gäller förslaget om det här paradigmskiftet fram till att det inte ens måste föreligga ett konkret brott, utan man kan tillgripa nämnda möjlighet under spaningsskedet.

Vi är inte övertygade om att detta är riktigt. Det riskerar mycket tydligt att kränka människors integritet på ett sätt som liksom inte står i proportion till vad som är rimligt sett utifrån en allsidig granskning. Det är på det viset; annars skulle vi liksom inte behöva ha några hämningar.

Jag misstänker att till och med Moderaterna måste ta hänsyn till de här integritetsavvägningarna när ställning tas i olika frågor. Vi har uppenbarligen kommit fram till olika ställningstaganden. Moderaterna har här kommit att bli ett stödparti till regeringen. Naturligtvis har jag respekt för det.

Men i likhet med mycket tunga remissinstanser delar jag kritiken – det här är att gå för långt. När det gäller den öppna polisens möjligheter finns det ett flertal remissinstanser – Justitiekanslern, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Sveriges advokatsamfund och så vidare – som delar kritiken, så vi känner oss definitivt inte ensamma. Det finns alltså en bred kritik.

Anf. 52 BEATRICE ASK (m) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet tycker inte att man under spaningsskedet ska få använda hemliga tvångsmedel. Nej, jag förstår det.

Jag är också varm anhängare av traditionellt polisarbete och traditionella arbetsmetoder. Det är bara det att det i vissa situationer är lite av 1950-talet över detta. Man kan liksom inte ligga i buskarna och titta på konstiga typer som förbereder terroristangrepp; det fungerar inte.

Finns det skäl att fundera över varför vissa personer uppenbarligen kommunicerar med varandra måste man, om man vill förebygga brott, ta reda på vad det är de pysslar med.

I fråga om den typ av kriminalitet som vi nu talar om har vi personer som är väldigt förlagna och som använder metoder som är sådana att polisen bara inte kan cykla omkring och betrakta det hela eller sitta med armarna i kors och se hur de sitter där och planerar. Vad säger medborgarna då?

Jag tror att det finns skäl att med de tuffa skrivningar som finns i regelverket se till att vi uppdaterar arbetsmöjligheterna för polisen också när det gäller spaning. Att förebygga brott är alltid bättre än att brott begås och kanske får förödande konsekvenser för en massa människor. Jag förstår inte inställningen där trots att jag har en otroligt stor tilltro till lagråden. Det är fråga om en avvägning sett till den enskildes integritet. Men här handlar det faktiskt om att ganska precist hitta personer som förmodligen är på väg att begå någonting. Men det är också så att man ibland vid sådan här spaning kan fria människor som inte har något lur i sikte utan som bara är lite märkliga – det kan ju också vara en konsekvens.

Om vi, som sagt, har en vettig parlamentarisk kontroll av de här verktygen ska vi, tycker jag, använda dem och försöka uppdatera arbetet till 2000-talsnivå.

Anf. 53 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Vi kan ha väldigt olika syn på vad som hände under 1950-talet, Beatrice Ask! Det var den period under det kalla kriget när till exempel hundratusentals svenskar registrerades, så nog har det kikats i buskarna tidigare i svensk historia. Det kan inte minst vi i Vänstern intyga.

Jag siktar mot ett samhälle med en så stor öppenhet som möjligt. Det är vad jag strävar efter. Om vi så att säga förser de brottsbekämpande krafterna med ständigt nya tvångsmedel riskerar vi, anser jag, faktiskt öppenheten på ett sätt som knappast är rimligt.

Jag tror att det går att komma längre med traditionellt polisarbete, precis som Beatrice Ask diskuterar. Vi har ju haft diskussioner om detta. Bland annat inom ekobrottsbekämpningen går det att komma mycket längre, till exempel när det gäller att bekämpa mc-gängen; jag är fullkomligt övertygad om det.

Självklart kan det komma att behövas tvångsmedel framöver men inte i den här formen. Vi har länge krävt en parlamentarisk kontroll och informationsplikt gentemot de drabbade när det gäller de traditionella tvångsmedlen. Men där har draghjälpens så att säga inte varit särskilt uppenbar. Det har skett en omvändelse under galgen från flera partiers sida nu på slutet när nya förslag kommer.

Som sagt: Vid en helhetsavvägning mellan behov, proportionalitet och effektivitet är det, menar vi, alldeles klart att förslaget måste avslås.

Anf. 54 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman, ärade riksdagskolleger och nu frånvarande justitieminister! Givetvis borde justitieministern ha varit här när vi debatterar en så oerhört viktig fråga. Jag skulle vilja påstå att den här frågan har en ännu

större dignitet än buggningen, som vi nyss debatterat. Då hade justitieministern tid att vara här, men nu har han tydligen inte tid för riksdagen.

I buggningsdebatten inledde jag med att säga att Centerpartiet anser att buggning behövs i Sverige. Men när det gäller de förslag som vi nu debatterar är vår uppfattning den omvända. Vi anser inte att något behov av tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte finns klarlagt. Vi säger inte att det inte är så men kan heller inte veta att det behovet finns.

Skulle vi ändå införa dessa åtgärder för att förhindra vissa allvarliga brott som tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte i verkligheten innebär, är frågan vid vilken nivå av misstanke eller inte misstanke som åtgärderna ska få användas. Det anser vi inte vara klarlagt. Inte heller anser vi det vara klarlagt om den här formen av tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte kan klaras av med tillräcklig rättssäkerhet och skydd av den personliga integriteten.

Till skillnad från i frågan om buggningen finns det ingen utförlig utredning som ligger till grund för det här förslaget. En så kallad sakkunnig person har hjälpt Justitiedepartementet att ta fram en promemoria. Det är allt.

Till en början kan man åtminstone ifrågasätta den behovsanalys som gjorts. I propositionen är den väldigt mager, mycket sämre än i buggningspropositionen. Bland annat påstås det i den här propositionen att terrorismen har ökat. Man får utgå från att man menar att terrorismen har ökat i Sverige eftersom lagstiftningen ska gälla i Sverige. Jag skulle vilja ställa en fråga till justitieministern, men eftersom han inte är här nu frågar jag Britta Lejon i stället: På vilka grunder hävdar man att terrorismen har ökat i Sverige?

Om det finns något tillräckligt behov som motiverar tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte framgår det inte av propositionen. Om vi inte kan ta ställning till om det finns ett sådant behov eller inte kan vi inte heller ta ställning för förslaget.

Om vi säger att behovet finns måste man fråga sig: På vilken nivå ska man ställa kravet att åtgärderna får användas? Ska det räcka med att polisen anser att det finns en anledning, ska det åtminstone krävas en misstanke om brott på stämplingsstadiet eller är avvägningen ”anledning att anta” tillräcklig?

Regeringen har kommit fram till att nivån ”anledning att anta” är den rätta nivån. Hur man har kommit fram till detta framgår inte heller i propositionen. Det nämns att ”anledning att anta” är samma nivå som när förundersökning ska inledas. Detta i sig kan inte vara något argument för att flytta tvångsmedelsanvändningen från att – som i dag – någon ska vara skäligen misstänkt till att det ska räcka med ”anledning att anta”.

Från Centerpartiets sida kan vi tänka oss att det behövs en något lägre nivå än skäligen misstanke. Det kan behöva användas tvångsmedel i något fler fall än i dag. Men att bara instinktivt föreslå en så oerhört låg nivå som ”anledning att anta” känns inte rättssäkert. Vi fruktar att tvångsmedel kan komma att användas på lösa grunder och i värsta fall utan grund för avlyssningen, det vill säga att den bygger på rena antaganden.

I författningskommentaren i propositionen kan man också läsa: Polisen torde dock sällan kunna lägga fram någon mer ingående utredning av de omständigheter som ligger till grund för påståendet att en person kommer att utöva den brottsliga verksamheten i fråga.

Man säger alltså att domstolen ska avgöra om hemliga tvångsmedel ska få användas utan att polisen behöver lägga fram några som helst bevis för att brott planeras. Det ska räcka med polisens antagande. Jag lutar på svensk polis. Jag tycker att svensk polis i stort gör ett mycket bra jobb, även om jag tycker att de borde vara fler. Jag fruktar att man alltför ofta vill använda de här hemliga tvångsmedlen. Det är inte polisens sak att avgöra när den personliga integriteten ska skyddas. Polisens roll är att utreda brottslighet. Den rollen ska de ha, men det måste finnas kontrollinstanser som kontrollerar rättssäkerheten och den personliga integriteten.

Herr talman! Om man nu skulle komma fram till att det finns ett behov av preventiva tvångsmedel och att ”anledning att anta” är rätt nivå är frågan ändå om det kan införas med tillräcklig rättssäkerhet och integritetsskydd. Jag har inget svar på det eftersom propositionen är bristfällig även här.

Från Centerpartiets sida har vi pekat på ett antal brister. Det är samma brister som vi diskuterade i buggningspropositionen. Det är framför allt underrättelseskyldigheten, den parlamentariska kontrollen och Integritetsskyddskommitténs arbete. Jag ska inte gå in närmare på det eftersom det skulle vara en upprepning av den förra debatten.

Även när det gäller den här propositionen har samtliga ledamöter i konstitutionsutskottet – inte bara centerpartister, kristdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister utan även folkpartister, moderater och socialdemokrater – givit ett mycket skarpt och kritiskt yttrande till justitieutskottet. Det har justitieutskottet inte tagit ställning till. Man har åtminstone inte lyssnat.

Man säger att det är en besvärande brist att underrättelseskyldigheten och den förbättrade parlamentariska kontrollen inte är på plats. Från Centerpartiets sida håller vi med.

Det förvånar mig att både Lagrådet och konstitutionsutskottet har valt att i sina yttranden till regeringen och justitieutskottet lägga karbonpapper mellan buggningen och det här förslaget. Jag tycker att det är stor skillnad.

Som Rolf Olsson tidigare sade innebär inte buggningen något stort paradigmskifte. Det är en vidareutveckling av telefonavlyssning. Men att börja använda hemliga tvångsmedel utan att det finns en misstanke om brott är faktiskt ett paradigmskifte.

Det förvånar mig att inte både Lagrådet och konstitutionsutskottet har ett ännu mer kritiskt yttrande över den här propositionen.

Med alla dessa argument har Centerpartiet kommit fram till att propositionen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott inte bör genomföras.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1 om avslag på propositionen.

Eftersom även det här förslaget faller under de regler i regeringsformen som gör att minoritetsbordläggning blir tillämplig vill jag avsluta med att säga att om vårt avslagsyrkande inte vinner bifall kommer Centerpartiet att rösta för en minoritetsbordläggning.

Anf. 55 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Makten vill alltid kontrollera. För att vara lite klassisk: Vaktarna måste alltid övervakas.

I det här fallet, precis som i det föregående, finns det brister i och med att det inte finns förslag angående den parlamentariska kontrollen.

Jag delar uppfattningen att det här förslaget går mycket längre än den rena buggningsfrågan. Det är lite störande med de lösa grunderna. Jag förstår inte varför en allmän domstol och ett offentligt ombud ska vara med och bevilja tillstånd för användning av de här medlen. Det behöver ju över huvud taget inte läggas fram någon argumentation. På vilka grunder ska domstolen ta ställning?

Att en polisman antar att det kan finnas anledning att anta att det kommer att begås ett grovt brott tycker jag är väldigt lösligt. Möjligheten att missbruka detta ser jag vara väldigt stor. Det skrämmer mig lite.

När vi nu arbetar med att konstruera ett instrument med vilket man kan kontrollera staten tror jag att det finns anledning att fundera över staten.

Har vi alltid den goda staten som alltid vill alla medborgares bästa? Alla kommer att hävda det, men det är inte säkert att det är så.

Som jag uttryckte mig vid ett annat tillfälle: Skulle djävulen bli statsminister har vi gett honom eller henne alla de medel som den skulle kunna önska sig.

Jag tycker att det finns en fara i det. Det skrämmer mig att vi bygger upp ett kontrollsamhälle på så lösa grunder.

Jag yrkar bifall till reservation nr 2 som innebär avslag och påpekar att vi också kommer att stödja ett minoritetsbordläggningssyrkande om vi kommer i den situationen.

Jag tycker att det här ärendet, till skillnad från buggningsärendet, förtjänar att hamna i dokumentförstöraren omedelbart. Man behöver verkligen tänka ytterligare väldigt många gånger på om vi över huvud taget, på så lösa grunder, ska bygga upp ett kontrollsamhälle. Jag hoppas att jag slipper vara med om att medverka i det.

Anf. 56 BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Riksdagens debatter, både den tidigare debatten om buggning och den här som handlar om förslaget om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, är viktiga. Det är två förslag som kommer att ge polisen och Säkerhetspolisen bättre möjligheter att bekämpa och i bästa fall förhindra mycket grova brott och attentat. Det är dessutom två mycket omdiskuterade och delvis mycket kritiserade förslag som riksdagen har att ta ställning till.

Jag vill bara understryka att anledningen till att justitieministern var tvungen att avvika efter den första debatten var att det i denna riksdag pågår flera viktiga saker samtidigt, och han var tvungen att närvara vid EU-nämnden. De sköt ändå upp sitt sammanträde en timme för att invänta hans närvaro. Jag vill bara ha det sagt.

Låt mig börja med att med några få ord försöka beskriva själva förslaget.

Förslaget om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott eller, som man också kan uttrycka det, förslaget om preventiva tvångsmedel innebär att de brottsbekämpande myndigheterna genom en särskild lag ges möjlighet att använda hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Märk väl att de som i debatten, inte i den här kammaren men utanför denna kammare, har anfört att förslaget också skulle innebära en möjlighet att använda buggning i förebyggande syfte har missuppfattat frågan totalt och blandat ihop de två olika lagförslagen. Det är enbart de redan existerande tvångsmedlens användningsområde som föreslås bli större.

De brott som förslaget syftar till att beivra är brott mot rikets säkerhet, allmänfarliga brott och terroristbrott, det vill säga den typ av mycket allvarlig brottslighet som Säkerhetspolisen har att bekämpa. Det är brott där många människors liv står på spel och där hela samhället attackeras. Dessutom kan vissa andra mycket allvarliga brott såsom mord och människorov komma i fråga om det finns anledning att anta att avsikten med brotten är att förmå offentliga organ eller dem som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling att vidta en åtgärd eller att avstå från att vidta en åtgärd. Tillstånd till tvångsmedelsanvändning ska kunna ges om det med hänsyn till omständigheterna finns anledning att anta att en person kommer att utöva den här allvarliga brottsliga verksamheten. För att tillstånd ska kunna ges måste åtgärden vara av synnerlig vikt för att förhindra den brottsliga verksamheten. Skälen för åtgärden måste uppväga det men som intrånget innebär.

En del av kritiken, som har hörts i debatten, har handlat om farhågor för att rättssäkerheten inte beaktas. Därför är det viktigt att beskriva de rättssäkerhetsgarantier som förslaget har omgärdats med.

Först och främst är det en domstol som ska besluta om tillstånd ska ges, och det är en åklagare som ska inge den här ansökan till domstolen. Vid domstolens beslut ska offentliga ombud närvara, och domstolen får som redan sagts bara meddela tillstånd om åtgärden är av synnerlig vikt för att förhindra den brottsliga verksamheten och när andra åtgärder redan är uttömda eller är omöjliga att vidta.

Tvångsmedlet får endast komma i fråga när misstanke kan riktas mot en person, inte mot en grupp, som förslaget tidigare såg ut. Prövningen kommer att göras mot den information som polisens underrättelse- och spaningsverksamhet samt det internationella polissamarbetet ger. Miss tanken kan inte vara grundad på spekulationer utan ska bygga på fakta, på faktiska, iakttagbara händelser såsom till exempel hotelser. Misstankar som enbart har sin grund i att en person sympatiserar med eller tillhör en viss brottsbenägen grupp är naturligtvis inte tillräckliga.

En annan viktig förutsättning för förslaget är att användningen av överskottsinformation som polisen får regleras. Men så är också numera fallet.

Förutom de här reglerna tillkommer också tillsynen i efterhand av tvångsmedelsanvändningen. Justitieombudsmannen och Justitiekanslern har ju sina respektive roller. Den parlamentariska insynen i och kontrollen, som redan i dag finns, i efterhand av tvångsmedelsanvändningen ska förbättras. Och vi har redan här i dag diskuterat när de förändringarna och förbättringarna kommer. Ett förslag till en ny ordning är på väg.

Jag vill bara understryka att den granskning som den nya nämnden ska stå för syftar till att säkerställa att tvångsmedlen används i enlighet med den lagstiftning som finns. Nämnden ska också, om man ser att det finns vissa brister i regelverket, verka för att uppmärksamma dem, att de åtgärdas. Och man ska för att kunna fullgöra sitt arbete kunna ha en viss insyn i pågående fall.

I samband med förslaget om buggning och förslaget om tvångsmedel i förebyggande syfte har regeringen också, som vi redan tidigare har hört, aviserat en ordning med underrättelse i efterhand till dem som har utsatts för tvångsmedel. Den här utredningen är också på gång, och vi kommer under nästa riksdagsår att få ett förslag till en ny ordning här.

Det finns därmed, vill jag ha sagt, både innan tillstånd till tvångsmedelsanvändning ges och under tiden som åtgärden vidtas och efteråt kontroll av att åtgärden sker på ett, i ett demokratiskt samhälle, godtagbart sätt både ur ett rättssäkerhetsperspektiv och ur ett integritetsperspektiv.

Sammantaget kommer vi att få en betydligt bättre ordning för kontroll och parlamentarisk insyn än den ordning som vi i dag har för kontroll och insyn av dagens existerande tvångsmedelsanvändning.

Flera av debattörerna har ifrågasatt behovet. Varför behöver då polisen kunna använda de här metoderna i större utsträckning än man redan gör i dag? Ja, min kollega Margareta Persson har i den tidigare debatten nämnt några av de här anledningarna. De senaste tio åren har vi sett en tiodubbling av de kriminella mc-gängen. Riksåklagaren har nyligen i en rapport rapporterat att 12 % av dem som arbetar i deras myndigheter utsätts för våld och hot i samband med att de utför sitt tjänsteuppdrag. Brottsförebyggande rådet har alldeles nyligen rapporterat att ungefär 12 % av tjänstemännen som arbetar inom rättsväsendet och närliggande myndigheter utsätts för hot och våld i samband med att de utför sina uppdrag. Bostäder beskjuts. Privatbilar utsätts för skadegörelse. Domstolar bombhotas. Sverige är inte längre vad Sverige en gång var.

För Säpos del kan vi konstatera att den internationella terrorismen under senare år har kommit att dra fördel av öppnare gränser. Ofta äger planeringen av ett terroristbrott rum i andra stater än där brottet sedan ska utföras. Våra skyldigheter gentemot vår omvärld sammanfaller med våra nationella intressen. Den svenska statsmakten har självfallet ett särskilt ansvar att skydda sina medborgare och rikets intressen på svenskt territorium. Men vi har också en skyldighet att bidra till ett effektivt och väl fungerande internationellt underrättelseutbyte.

De metoder som används vid planeringen av terroristbrott förändras fortlöpande och har blivit mer sofistikerade. Den ökade rörligheten över gränserna, den ökade kommunikationen och den nya tekniken erbjuder nya möjligheter. Förutom avancerad utrustning står också stora personella och ekonomiska resurser till förfogande för dem som står bakom aktionerna. Företrädare för Säkerhetspolisen har vid upprepade tillfällen under en följd av år förklarat att dagens tvångsmedelsbestämmelser inte räcker till för att bedriva ett effektivt arbete.

Insikten om de förändrade förutsättningarnas krav finns också företrädd i en vidare krets än enbart hos polismyndigheterna. Redan när 11 september-utredningen lämnade sina förslag var det flera remissinstanser som välkomnade en översyn av möjligheterna för säkerhetstjänsten att använda sig av vissa tvångsmedel i förebyggande syfte – JO, Riksåklagaren, Stockholms tingsrätt och till och med Sveriges advokatsamfund. När det nu aktuella förslaget har varit ute på remiss har ett flertal remissinstanser sagt sig instämma i bedömningen att det i dag finns ett behov av tvångsmedel i förebyggande syfte, och det är inte enbart de brottsbekämpande myndigheterna som säger det.

Den öppna polisens bekämpande av allvarlig organiserad brottslighet sker ofta under sådana förhållanden att det finns anledning att anta att åtminstone stämpling till ett visst brott har begåtts, och en förundersökning kan således inledas. I sådana fall finns inte något större praktiskt behov av tvångsmedel. Emellertid finns det även i den öppna polisens verksamhet, framför allt inom ramen för kriminalunderrättelsearbetet, ärenden där mycket allvarlig brottslighet som riskerar stora värden och människoliv kan vara förestående.

Polisen kan med de medel som i dag erbjuds stå inför stora svårigheter att få mer exakta uppgifter om brottsplanerna. De problem som dagens regelverk medför för den öppna polisens kriminalunderrättelseverksamhet bär stora likheter med de bekymmer som Säpos författningsskydd står inför vid underrättelseinhämtande. Både Säpo och den vanliga polisen har att bekämpa organisationer som är uppbyggda på ett sådant sätt att insyn är svår. Möjligheterna till yttre spaning och infiltration är små därför att de här nätverken och grupperingarna har mycket starka lojalitets- och lydnadsplikter och är mycket slutna.

Att dra gränsen mellan Säpos och den öppna polisens verksamhetsområden kan vara svårt när det gäller organiserad och systemhotande brottslighet. I dag finns ett ökat behov av att effektivt samverka mellan polisen och Säpo och av att kunna möta brottsligheten oavsett vilka metoder som brottsligheten använder sig av.

Mordet på fackföreningsmannen Björn Söderberg och bilbomben mot journalisten i Nacka är två fall där behovet av samverkan mellan de olika myndigheterna har varit tydligt.

Hur ser det då ut i andra länder? Låt mig bara kort konstatera att tvångsmedelsanvändning i förebyggande syfte förekommer i ett flertal andra stater. Bland annat våra broderländer Finland och Norge har nyligen infört en sådan lagstiftning. Storbritannien, Tyskland, Italien, Nederländerna och också till exempel Spanien har med olika utformning sådana här möjligheter i dag.

Jag vill bara konstatera att Lagrådet i sitt yttrande faktiskt inte har haft någonting att anföra mot själva behovet av tvångsmedel i preventivt syfte. Däremot har man framfört liknande synpunkter som i buggningsärenden beträffande integritetsskyddet, behovet av att ha ett snävt tillämpningsområde, en tydlig utformning och betryggande procedurregler för att minimera risken för missbruk och för att skapa största rättssäkerhetsgarantier.

Konstitutionsutskottet har yttrat sig, flera har varit inne på det. De har lämnat ungefär samma synpunkter som de gjort beträffande buggningen. Utan att ha ett eget ställningstagande i ärendet framhåller KU vikten av att justitieutskottet gör avvägningarna med hänsyn till ändamålsbehovs- och proportionalitetsprinciperna. Man säger att det är en besvärande brist med den närmare utformningen av underrättelseskyldigheten i efterhand och med att den förstärkta granskningen inte finns på plats nu när de här förslagen behandlas i riksdagen.

De reservationer och invändningar som har framförts mot förslaget handlar om att man ifrågasätter om tvångsmedlet är effektivt för att förhindra brottslighet. Man menar att det inte finns vetenskapliga belägg för detta. Man menar vidare att frågan om underrättelse i efterhand samt den förstärkta parlamentariska kontrollen måste vara på plats innan beslut

fattas. Slutligen menar man att Integritetsskyddsutredningens arbete ska avvaktas.

Med anledning av det har jag följande att säga. Först och främst kan inte det faktum att det finns vetenskapliga belägg för något vara avgörande för om ett behov finns eller inte. Vi har ett ansvar att göra de ibland mycket svåra avvägningarna mellan en effektiv brottsbekämpning och skyddet av människors integritet. När företrädare för de brottsbekämpande myndigheterna säger att lagstiftningen inte ger utrymme för de metoder som de behöver för att kunna fullfölja sitt uppdrag har vi anledning att lyssna på de synpunkterna. När tidigare offentliga utredningar kommit fram till samma slutsats är det också något att beakta. Slutligen kan utländska erfarenheter som finns av tvångsmedelsanvändning ge oss ytterligare kunskap.

Majoriteten i utskottet har kommit fram till att det finns behov av att ge både polis och säkerhetspolis möjlighet att använda tvångsmedel.

Beträffande invändningar som handlar om att underrättelse i efterhand ska ske till den som oriktigt har drabbats av tvångsmedel kan jag bara hänvisa till det arbete som har inletts för att skapa en sådan ordning, likaså när det gäller förstärkningen av den parlamentariska kontrollen.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag framhålla betydelsen av att samhället förmår göra både-och. Vi måste kunna ge polisen effektiva arbetsmetoder och samtidigt kunna göra det på ett sätt som är både rättssäkert och med minsta möjliga ingrepp i människors privatliv och integritet.

Vi socialdemokrater anser att förslaget på ett bra sätt lyckas med denna viktiga avvägning mellan olika men i ett demokratiskt samhälle lika viktiga principer.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna. Eftersom detta också är justitieutskottets sista debatt den här mandatperioden vill jag ta tillfället i akt att å mina och mina socialdemokratiska kollegers vägnar i utskottet tacka de övriga partiernas företrädare i justitieutskottet för alla de debatter som vi har haft tillsammans. Det har varit givande.

I detta anförande instämde Kerstin Andersson, Christer Erlandsson, Helena Frisk, Elisebeht Markström, Göran Norlander och Margareta Persson (alla s).

Anf. 57 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill gärna replikera och tacka Britta och alla andra kolleger i utskottet för den gångna mandatperioden och för de mycket givande diskussioner vi har haft här.

Jag har i mitt anförande utvecklat min principiella kritik av förslaget, och jag tänkte inte upprepa det. Jag konstaterar att inte ens Britta Lejon lyckades övertyga mig om att jag ska inta en annan ståndpunkt i denna fråga.

Men jag skulle vilja lyfta diskussionen till att bli lite mer övergripande. Vi diskuterar här förslag efter förslag, var för sig, men var finns helheten? Vart är vi på väg någonstans? Vad händer med vårt öppna samhälle? Det tycker jag är jätteviktiga frågor, men dem diskuterar vi inte. Jag skulle vilja höra lite av Britta Lejons tankar kring vad som hän-

der med samhället när vi nu inför alla dessa nya tvångsmedel, dessa kontroversiella förslag – buggning, preventiva tvångsmedel, skyddsidentitet. Vi diskuterar samarbetet mellan militär och polis. Vad händer med samhället? Vad tror Britta Lejon kommer att hända framöver?

Jag tycker att det är viktigt att vi ändå reflekterar över det. Jag gör det också utifrån vad till exempel Hovrätten över Skåne och Blekinge skrev om risken för en extensiv användning av dessa tvångsmedel, i det här fallet de preventiva tvångsmedlen. Jag vill också om möjligt höra tankar kring vad som kan finnas runt hörnet – lagring av trafikdata, dataavlyssning som BRU har diskuterat, möjligheterna att utvidga de preventiva tvångsmedlen med buggning som ändå har diskuterats. Vad är Britta Lejons tankar kring detta?

Anf. 58 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att jag inte hade trott att jag skulle lyckas övertyga Rolf Olsson om att nu plötsligt inta en annan ståndpunkt än tidigare. Men Rolf Olsson har naturligtvis rätt i att vi måste förmå se helheten. Vi måste förmå se den totala samhällsutvecklingen. Det kan kännas lite svårt när det väcks många förslag som behandlas samtidigt i riksdagen och dessutom i flera olika utskott.

Jag kan nog inte ge några bättre svar på de här frågorna än Rolf Olsson själv kan göra. Vi kanske kommer till lite olika synpunkter utifrån de olika värderingar vi har ändå på var gränsen mellan skyddet för integritet och effektiviteten i brottsbekämpningen bör ligga.

Jag tror att vi alla ställer upp på värnandet av att vi klarar av att göra både–och. Ska man lyckas med det tror jag att man i varje enskilt lagstiftningsförslag måste granska förslaget ur rättssäkerhetsaspekter och integritetsaspekter. Om vi socialdemokrater inte ansåg att det i de här aktuella lagförslagen ändå fanns en god och klok avvägning och goda rättssäkerhetsgarantier, minimalt intrång i privatlivet med hänsyn till de ändamål som lagförslagen handlar om skulle vi naturligtvis inte ha ställt upp på dem. Jag känner mig trygg i att de här lagförslagen åstadkommer en avvägning som är rimlig och adekvat.

Anf. 59 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det är mycket begärt att Britta Lejon ska ge ett fullödigt svar på frågan, jag är medveten om att den är jättestor.

Jag tycker att den är oerhört viktig att ställa tydligt och klart. Vi kommer att se att debatten om de här frågorna kommer att fortsätta utanför detta hus och inne i huset.

Mina farhågor är inte lugnade när det gäller framtiden och utveckling av integriteten när det gäller de grundläggande fri- och rättigheterna. Vi ser i Vänsterpartiet vår roll som att elda under de kritiska synpunkterna. Vi står uppenbarligen för lite olika synsätt när det gäller att bedöma effektivitet, proportionalitet och behov kring tvångsmedlen. Det är att beklaga.

Jag vill ta tillfället i akt att rikta ett varningens ord för att detta kan vara början och att det kommer mera. Det kommer en extensiv användning, och det kommer ytterligare förslag. Det ligger i röret. Vi får fortsätta att bevaka detta på ett kritiskt sätt.

*Åtgärder för att
förhindra vissa särskilt
allvarliga brott*

Anf. 60 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Rolf Olsson och hans partikamrater har med förtjänst understrukit bland annat behovet av en ökad och förbättrad parlamentrisk kontroll över och insyn i tvångsmedelsanvändningen i Sverige. Det är någonting som vi nu också får se bli verklighet. Vi kommer att ha en mycket bättre ordning i framtiden än vad hittills har varit fallet.

Det finns inte anledning att vara så pessimistisk som Rolf Olsson. Jag har tilltro till att de som kommer efter Rolf Olsson som kommer att företräda både mitt parti och Rolf Olsson parti i denna kammare i framtiden också kommer att värdesätta och bevaka att vi åstadkommer en god avvägning mellan de olika principer ett demokratiskt samhälle måste vara uppbyggt av.

Det är bara den fortsatta debatten, diskussionen och utformningen av de precisa lagförslagen som kommer att avgöra hur vårt samhälle ser ut. Det vet inte Rolf Olsson och jag något annat om än att jag är övertygad om att riksdagsledamöter även i framtiden kommer att se på sitt uppdrag med samma allvar som Rolf Olsson och vi andra gör och åstadkomma denna goda avvägning.

Jag har gott hopp inför framtiden. Jag tycker också att lagförslagen är viktiga. Jag menar att Sverige har bekymmer och har förändrats på ett sätt som gör att dessa lagförslag tyvärr är nödvändiga.

Anf. 61 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det vi nu diskuterar är åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Det handlar om att använda en del tvångsmedel i förebyggande syfte utan att det finns någon direkt brottsmisstanke. De ska få användas vid hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll.

Vi har nyss debatterat hemlig rumsavlyssning, det vill säga buggning. Varför har Socialdemokraterna inte föreslagit att buggning också ska få användas i förebyggande syfte? Om det verkligen behövs till exempel teleavlyssning i förebyggande syfte för att stoppa terrorismen, varför behövs det då inte buggning i samma syfte för att stoppa terrorism?

I förra debatten fick vi höra att de hemliga tvångsmedel vi har i dag inte räcker till. Därför måste vi ha ett nytt, det vill säga buggning. Men gäller inte det i den här debatten?

Anf. 62 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Nu vill Johan Linander få mig att tala om någonting som tidigare talare har uttryckt som det sluttande planet. Det är jag inte beredd att göra. Det är ändå skillnad på buggning som tvångsmedel och andra tvångsmedel. Det har föregående debatt på ett föredömligt sätt lyft fram.

Man får betydligt mer information när man buggar än när man använder sig av andra tvångsmedel. Det är någonting som fler människor drabbas av än enbart den man vill få information om. Därför är det ett tvångsmedel som måste omgärdas av väldigt strikta gränser.

Det förslag vi har nu handlar inte om buggning. Det finns skäl till det. Det handlar om att göra en avgränsning i varje fall. Det är en avvägning mellan rättssäkerhet och integritet å den ena sidan och effektivitet och

rättstrygghet, som Johan Pehrson brukar uttrycka sig, å den andra sidan. Vi har gjort bedömningen att detta är en rimlig avvägning.

Jag vill ta tillfället i akt att uttrycka mitt beklagande över att Centerpartiet inte har varit berett att gå med den majoritet som finns i utskottet i bedömningen av behovet av denna åtgärd och den tidigare åtgärden. Vi har från vår sida haft en stor beredskap att diskutera förslagen. Vissa partier har uttryckt den beredskapen. Men Centerpartiet har inte gjort det trots att man principiellt säger att man ser att det finns behov av ytterligare åtgärder och arbetsmetoder till polisen. Jag beklagar detta.

Anf. 63 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Jag kan inte säga om behovet finns eller inte finns. Det ger inte propositionen något svar på. Vi kan åtminstone vara väldigt överens om att de brott som räknas upp i listan i 1 § i den föreslagna lagen är väldigt ovanliga brott. Det är högmålsbrott, uppror, högförräderi, krigsanstiftan och lite sådana saker.

Jag kan inte svara på om behovet finns. Det hade Justitiedepartementet en möjlighet att visa i propositionen, men det har man inte gjort. Det är att gå för långt att helt avskaffa att det behövs någon som helst misstanke om brott. Att det finns anledning att anta är att sätta ribban alldeles för lågt.

Jag ska gå tillbaka till Britta Lejons tidigare anförande. Där gav hon exempel som jag inte tyckte var riktigt relevant. Vi talar om organiserad brottslighet. Det kan väl tänkas att någon kriminell organisation begår något av dessa väldigt ovanliga brott. Men det är inte vad den organiserade brottsligheten framför allt sysslar med.

Det kom ett exempel om internationell samverkan för att motverka terrorism. Det är jätteviktigt. Även om terroristbrott inte skulle vara planerade i Sverige skulle lagstiftningen kunna gälla, om jag förstod Britta Lejon rätt.

Om USA:s säkerhetstjänst eller Kinas säkerhetspolis kontaktar svensk säkerhetspolis och säger att det finns anledning att anta att spioneri eller grov obehörig befattning av hemlig uppgift kommer att begås i deras länder, skulle vi då till exempel ha hemlig telefonavlyssning av en svensk medborgare i Sverige, för att finns anledning att anta att något sådant skulle ske i ett annat land?

Anf. 64 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Jag börjar med det sista först. Svensk polis har naturligtvis ett underrättelsesamarbete med andra länder, och det ska man fortsätta med. Det här förslaget kommer att ge ytterligare möjligheter till det. Glöm inte, Johan Linander, att det är en svensk åklagare som ska ansöka till en svensk domstol. Det är en svensk domstol som ska övertygas om behovet i det aktuella fallet.

Johan Linander talade om ifrågasättandet av behovet och att propositionen inte ger något underlag för att bedöma om det finns ett behov. Jag tror att Johan Linander i sitt anförande sade att det inte finns någon utredning utan enbart en sakkunnig person som har skrivit en departementspromemoria.

Det aktuella förslaget bygger visserligen på förslagen i den aktuella departementspromemorian. Men det finns ändå ett antal offentliga utred-

ningar som tidigare berört frågeställningarna. Både Säkerhetstjänstkommissionen och 11 september-utredningen har berört frågeställningarna. Det är viktigt att konstatera det.

Jag tycker till skillnad från Johan Linander att departementspromemorian lyckas med att visa på behovet. Det finns ett antal remissinstanser som instämmer i den bedömningen. Jag kan bara nämna till exempel Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten. De tycker att man har lyckats visa på behovet av det nya lagförslaget.

Nivån för misstanke är för låg, säger Johan Linander. Det kan man naturligtvis ha olika uppfattningar om. Det är en relativt låg grad av misstanke. Men vi har gjort bedömningen att det är nödvändigt att landa där om man ska kunna använda sig av tvångsmedlet på ett vettigt sätt.

Det är i varje fall högre grad av misstanke innan man här kan använda sig av tvångsmedel än det utrymme som redan i dag existerar för myndigheter som använder sig av utlänningslagstiftningen och tvångsmedel i samband med tillämpning av den.

Vi har åtminstone en högre grad här än vad som finns i den redan existerande utlänningslagstiftningen. Den tror jag att Centerpartiet röstade för.

Anf. 65 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! En demokrati har inte bara en rättighet utan också en direkt skyldighet att försvara sig, enligt min uppfattning. Jag tar vid lite där Britta Lejon slutade.

Vi har lagstiftning som skiljer tydligt på svenska medborgare och icke-svenska medborgare. Det är vanligt att man gör så – det görs i de flesta demokratiska länder – just för att skydda sin egen demokrati.

Jag vill varna för en bild av att Sverige skulle vara någon form av Bullerbyn. Det blir lite beklämmande att höra ledamöter av riksdagens justitieutskott här säga att det inte står om behovet i propositionen. Nej – jag är väldigt glad att det inte står om något behov där. Det ska det inte göra, annat än att det just finns ett behov. De partier som nu argumenterar mot behovet har också tillgång till de sammanträden där vi möter svensk säkerhetspolis. Ni medverkar också till de brev som skrivs och de inriktningsbeslut som fattas för svensk säkerhetspolis. Om ni är närvarande då så är ni rimligen medvetna om vad de säger till oss om hur det ser ut i Sverige med högerextremism, med radikala islamistiska element som är rätt otäcka, med vänsterextrema grupper som är beredda att spränga en McDonaldsrestaurang eller med högerextrema grupper som är beredda att mörda människor. Det har uppenbarligen bevisligen hänt. Det finns också andra grupper som vill spränga kristna församlingar med en tydlig högerinriktning.

Detta förekommer. Var inte naiva! Vakna upp ur Bullerbyn! Det finns en verklighet här som vi ska göra så bra som möjligt. Då krävs det att vi ger verktyg till svensk polis.

Bakgrunden är mycket riktigt den att frågan har varit uppe länge. Vi vet hur befintlig lagstiftning tyvärr delvis har missanvänts för att komma åt inte minst högerextrema grupper på senare år. Nu gör man en möjlighet för att möta den extremism som med våldet som ideologi vill störta svensk demokrati. Då har vi, alla här inne, en enorm skyldighet att rusta svensk polis så att den på vårt uppdrag kan möta detta hot.

Det har gjorts utredningar, som sagt. Den promemoria som gjordes som förslag till detta och som remissbehandlades tyckte jag gick alldeles för långt. Man pratade om misstanke mot grupp. Det fanns ingen misstankenivå alls. Om man ska stödja det här så är det viktigt att man fokuserar på en individ och att man fokuserar på att det finns någon form av misstankegrad. Nu har man infört den nivå som vanligtvis gäller för förundersökning.

Som alltid är det beklagligt att vi lever i en värld där vi ens behöver diskutera detta. Men vi har inte bara en skyldighet utan en absolut rättighet, och vi måste skydda vår svenska demokrati.

I den tidigare debatten om buggning var det ett fasansfullt hänvisande till olika remissorgan. Jag tycker att man ska vara ärlig och säga nu att Lagrådet inte har avstyrkt detta. I de synpunkter som Lagrådet hade – det har Lagrådet alltid – anser man att detta i allt väsentligt är tillgodosett i den proposition som nu föreligger. Vi har hovrätter och tingsrätter som stöder detta och som pekar på behovet av att svensk demokrati ska skydda sig.

Om det kan göras antaganden att det finns en person som planerar att kapa ett tåg mellan Köpenhamn och Malmö så är det väl rimligt att vi försöker avstyra den verksamheten? Samma person kanske tänker spränga tåget. Det finns människor som är så sjuka att de planerar sådant och önskar detta för att manifesteras sin galna ideologi. Ser inte ni det behovet? Ser inte ni att det här förekommer? Eller tror ni att det är någonting som det bara berättas historier om? I så fall måste ni ju grovt misstro svensk polis och hävda att den berättar sagor. Jag hävdar att det tyvärr inte är så det ligger till.

Jag tycker därför att det vilar ett stort ansvar på dem som nu säger nej till detta. Det rör sig om samma rättssäkerhetsgarantier som tidigare. Det är domstol och offentliga ombud. Det kommer att finnas full insyn av en nämnd. Det kommer att finnas möjligheter till information i efterhand. Vi har fullt tjänstemannaansvar. Vi har JK och vi har JO.

Detta är rättssäkerhetsgarantier som är tillräckliga enligt min uppfattning. Man kan säga att de inte är tillräckliga. Man kan säga nej också av principiella skäl till en sådan här typ av brottsbekämpning och tvångsmedel. Men varför skulle det finnas ett intresse av att jaga människor på detta sätt?

Jag håller med inlägget från Leif Björnlod på så sätt; man kan inte alltid utgå från att staten är god. Nej, verkligen inte – det är därför vi har alla dessa kontrollåtgärder. Det är därför de finns! Det är därför den här riksdagen kommer att vara högst ansvarig för att utse människor som ska ha insyn i detta för att se till att man inte går över gränsen. Men man kommer att undersöka människor – människor som har en tydlig ideologi och önskan om att störta vår demokrati eller sätta i gång och mörda andra människor och en massa andra konstiga idéer.

Är svaret från minoriteten i den här kammaren verkligen att polisen då inte ska få försöka avstyra tåget mellan Köpenhamn och Malmö om det finns en människa som vill spränga det? Ni vill inte att det ska hända; det har jag inte påstått. Men vad är verktyget när man får den informationen via någon annan underrättelsetjänst eller genom att man uppsnappar något via några informatörer? Vad är svaret? Är det att polisen inte ska få göra någonting? Det är ganska ansvarslost, tycker jag.

Jag tycker att det finns anledning att ta detta på allvar. Jag önskar att det inte var så. Jag säger inte att minoriteten inte vill göra någonting. Men ni har ju inget annat verktyg. Man får inte avlyssna den misstänkta personens telefon efter beslut i domstol, offentligt ombud, kontroll av nämnd, JK och JO. Varför?

Herr talman! Den här debatten är väldigt svår. För mig som liberal är det svårt att hitta avvägningen. En avvägning var uppe i ett tidigare replikskifte här. Självfallet kan man inte få avlyssna någon persons bostad bara på antaglighetsgrunden. Det är att gå för långt. Men vi vet hur det ser ut i världen. Om det skulle hända saker i Sverige som ännu mer hotar vår frihet, vår demokrati och vårt öppna samhälle så är risken att trycket kommer att öka. Det är ändå så att uppdraget att skydda svensk demokrati inte kommer från svensk polis. Det kommer inte från säkerhetspolisen. Det kommer inte från åklagarna. Det kommer inte från någon annan än från medborgarna i det här landet, som ger uppdrag till oss i riksdagen att se till att bygga ett gott samhälle och att försvara det öppna samhället. Vi ska föra diskussioner om hur vi gör detta på bästa sätt.

Det krävs hårda rättssäkerhetsgarantier för att detta ska vara möjligt och acceptabelt. Det tycker jag att man har levererat. Men rättssäkerhet är ingen fråga som slutar med den här debatten eller den här mandatperioden. Den kommer att fortsätta att diskuteras under nästa mandatperiod och under den följande mandatperioden. Det är någonting som hela tiden är under utveckling.

Med dessa allvarsamma ord skulle också jag vilja tacka utskottet för att detta har varit så spännande. Jag tycker att vi har fört bra debatter. Jag tycker också att vi på många områden har förenats i förändringar i svensk lagstiftning för våra brottsbekämpande myndigheter. Vi kan till och med konstatera att anslagen ibland har ökat med någon krona. Jag tycker att vi har gjort ett arbete som vi kan vara stolta över på många sätt. Vi har väldigt olika utgångspunkter och vi kan i varierande grad vara nöjda. Jag är inte nöjd, och det har väl framgått under någon debatt tidigare, hoppas jag. Tack för all tid som ni har lagt ned! Vi får väl se hur många och vilka av oss som ses till hösten.

Anf. 66 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det kan vara av intresse att diskutera med regeringens stödparti Folkpartiet liberalerna.

Upplysningsvis lever jag inte i Bullerbyn, Johan Pehrson. Jag får intrycket av att Johan Pehrson lever efter devisen om att höja rösten när argumenten tryter. Jag tycker att det är tunt – det är tunt i betänkandet och tunt i propositionen – när det gäller att bygga under behovet, proportionaliteten och effektiviteten.

Ibland undrar jag om det inte finns någon gräns för Johan Pehrsons vilja att beväpna polisen med diverse nya tvångsmedel. Det måste ändå finnas tankar också hos Johan Pehrson om var gränsen kan gå när det öppna samhället är utsatt för hot. Samma fråga som jag ställde till Britta vore av intresse att få åtminstone några tankar från Johan om. Var någonstans befinner vi oss? Vad kan komma sedan? Var sätter Johan Pehrson gränsen när det gäller repressiva åtgärder?

Johan Pehrson berömde sig av att man, i samband med att förslagen lades fram, hade fått igenom så tydliga avtryck när det gäller rättssäker-

het och rättsmedel. Jag skulle vilja veta vad det är Johan Pehrson närmare bestämt har fått igenom i sina samtal med regeringen. Det är ju inga "svampsamtal", utan det är väl någon annan bokstavskombination. Utveckla gärna det! Det vore av intresse.

Anf. 67 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Jag utgår ifrån att Rolf Olsson eller andra företrädare för Vänsterpartiet är närvarande också mentalt. Ni har varit närvarande rent fysiskt när vi har träffat svensk säkerhetspolis. De berättar om hur det ser ut. Jag tycker att det skulle vara klädsamt om man ifrågasatte hur man mår i svensk säkerhetspolis, hur man jobbar och om de tror på fria fantasier. Eller är det en bild som bygger på sanning att dessa högerextrema, vänsterextrema och andra radikala grupperingar som utgör ett hot mot svensk demokrati finns? Det handlar om grupper som jobbar i och utanför Sverige och mot mål i andra länder. Finns detta, eller vad menar Rolf Olsson? Tycker du att regeringen ska redovisa det i propositionen? Jag hoppas att Rolf Olsson förstår att det är helt omöjligt.

Som jag sade i talarstolen har det varit helt oacceptabelt för Folkpartiet liberalerna att man inte skulle ha någon nivå av misstanke alls. Vi har sagt att det ska vara den lägsta som finns i svensk processrätt, den som gäller för förundersökning. Det är låg, och det är själva meningen, men det finns en nivå. Vi vill inte öppna för det som utredningen föreslog. Det är ett krav från Folkpartiet liberalerna.

Ett annat krav är att det inte får ske mot en grupp. Det måste vara en individ. Det är ett krav från Folkpartiet liberalerna för att markera att det inte får breda ut sig. Det måste vara smalt och avgränsat. Det ska därmed vara möjligt för domstolen att göra en någorlunda prövning. Jag känner att Rolf Olsson i praktiken underkänner den domstolen som organ för att pröva dessa tvångsmedel.

Jag vet inte om vi ska tävla i vem som var först med att kräva tvångsmedelsnämndsinsyn. Vi kan gå tillbaka till protokollen i riksdagen och se om det var Folkpartiet eller Vänsterpartiet.

Anf. 68 ROLF OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att jag fick något direkt svar på frågan. Det är samma upprepande av att vi på något sätt skulle vara motståndare till tvångsmedel över huvud taget och inte vilja utrusta polisen med medel att bekämpa brottsligheten. Det är naturligtvis falsifikat. Det stämmer inte alls med verkligheten. Däremot är vi väldigt nogsamma om att bevara en balans när det gäller de viktiga behovs-, proportionalitets- och effektivitetsaspekterna och principerna när nya tvångsmedel diskuteras. Där är uppenbarligen Johan Pehrson inte lika noggrann, utan där tycks det vara mer av kulor, krut, granater och kanoner som gäller.

Jag vet ju svaret på frågan om vem som har krävt både tvångsmedelsnämnd och informationsplikt till sådana som har blivit utsatta för tvångsmedel. Folkpartiet var med och röstade aktivt ned en reservation från Vänsterpartiet så sent som för några månader sedan. Den frågan är väldigt lätt att svara på. Det är bra om det kommer nu, men jag tycker inte att ni har fått era krav tillgodosedda. De kommer eventuellt först i efterhand. Först ska man införa tvångsmedel och sedan, eventuellt, demokratisk insyn och rättigheter för de enskilda att få sin sak prövad och eventu-

ellt få skadestånd, vilket vi också hoppas. Jag tycker att den tågordningen är totalt bakvänd i en rättsstat.

Anf. 69 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag ska inte gå tillbaka till någon korrespondens och skicka över den till Rolf Olsson eller läsa upp den på justitieutskottets avslutningsfest i kväll. Men där kan man se vad Folkpartiet har fått igenom. När vi har sagt att vi ska stödja detta – och då är jag tillbaka till den roll som jag tycker att man ska ha i ett utskott, framför allt om man gör anspråk på att vilja vara ordförande i ett utskott – beror det på att man ska se till att man inte gör saker av billig partitaktik och säger: Nej, allt som den socialdemokratiska regeringen kommer med är värdelöst.

En hel del är riktigt värdelöst, och det har ofta Vänsterpartiet varit med på. Men man ska se till att bra förslag kan komma in, och då måste man ge besked innan. Då får man inte igenom att det kan vara en grupp. Bort med gruppen! Det måste finnas någon form av nivå. In med nivån! Det är avtryck.

Jag vill ge Rolf Olsson rätt i att han har tidigare än jag i protokoll krävt att man ska få information i efterhand. Det tycker jag är bra. Det ska du och Vänsterpartiet ha beröm för. Vi delar den uppfattningen. Men när det gäller nämnd tror jag att jag vågar säga att vi var något tidigare. Vi vill få en bred parlamentarisk insyn i den här verksamheten som är så viktig. Det gäller både den befintliga och den vi nu beslutar om.

Nu pratar vi om detta tvångsmedel. Det låter på Rolf Olsson som om man är för jättebra polisarbete och vill komma åt dem som tänker störta demokratin. Det gläder mig att Vänsterpartiet arbetar för det. I en sådan situation kan man börja prata om någonting annat, men då får Rolf Olsson komma med de andra förslagen, de fina vänsterpartiförslagen som redovisar hur vi nu ska klämma åt de mörkermänniskor som har ett enda syfte, nämligen att förstöra vårt samhälle. Redovisa dem i stället för att säga att de här förslagen är odugliga.

Jag hävdar att de här förslagen kommer att innebära att vi får en bättre förutsättning att förebygga mycket allvarliga brott som är ett hot mot demokratin. Jag beklagar verkligen att de här förslagen inte träder i kraft när det var tänkt. De kommer också att bromsas upp. Det kan bli ett högt pris att betala.

Anf. 70 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag skulle i och för sig kunna nöja mig med att hänvisa till det anförande jag höll i det föregående ärendet. De invändningar och den kritik som där formulerades, inte bara av Vänsterpartiet utan också av Lagrådet och ett enigt konstitutionsutskott, gör sig ju gällande även i detta ärende. Men jag tror att Johan Linander har rätt när han pekar på att det finns en principiell skillnad mellan dessa två lagförslag. Här handlar det om något kvalitativt annat än i det förra ärendet.

Man brukar ju skämta om poliskonstaplar som indelar mänskligheten i arresterade och ännu icke arresterade. Nu har vi en justitieminister som förefaller tänka i likartade banor, och det är inte ett dugg komiskt. Avlyssna folks telefoner innan de gjort något! Man vet aldrig, de kanske tänker spränga något i luften. Lås in folk i läger utan rättegång! Då har vi i alla fall förebyggt att just dessa människor begår några terroristbrott.

Anfall ockuperat land i tredje världen! De kanske vill skaffa kärnvapen och tänker använda dem mot oss.

Fru talman! Det är en väsentlig skillnad mellan telefonavlyssning och anfällskrig, särskilt för dem som drabbas. Men tanken att det är legitimt att ingripa mot någon som inte har begått brott, som inte har förberett brott och som inte är misstänkt för att förbereda brott men som kan antas komma att begå brott i framtiden är densamma.

Fru talman! Jag menar att detta är främmande för rättsstatens principer. Detta är Guantánamojustis. Detta motiveras med de två sämsta rättspolitiska argumenten, nämligen argumentet att den som har rent mjöl i påsen inte har något att frukta och argumentet att tänka på brottsoffren. Förebyggande åtgärder är i regel mycket bättre än att i efterhand rätta till det som har gått snett, men användande av tvångsmedel i förebyggande syfte är en osedvanligt betänklig politik och dessutom stötande för ett sunt rättsmedvetande.

När det gäller effektiviteten har vi ett ganska omfattande åskådningmaterial. Under ett antal decennier övervakades svenska kommunister, och fler än så, i det här landet. Under ungefär två decennier avlyssnades konstant telefonväxeln på Kungsgatan 84 där vårt parti hade, och fortfarande har, sina lokaler. För att få tillstånd till detta från domstolen sade Säpo ungefär så här: Eftersom kommunisterna är kommunister kan man anta att de dels förbereder en väpnad revolution, dels bedriver spioneri för Sovjetunionens räkning.

På den grunden förlängdes tillståndet att lyssna av telefonerna på Kungsgatan 84 månad för månad, år för år, decennium för decennium. Effektiviteten i den operationen var 0,0 %. Intet kom fram av denna avlyssning. Det kanske säger något om effektiviteten hos den här typen av åtgärder.

Nu är det väl inte Vänsterpartiet som ska avlyssnas och övervakas den här gången – det är väl muslimer, antar jag – men det finns väl anledning att tro att mycket kommer att höras som över huvud taget inte har att göra med några planerade brott.

Jag vet inte om justitieministern Thomas Bodström kommer ihåg sin namne, försvarsadvokaten Thomas Bodström, men jag tror att han finns kvar någonstans. Jag skulle önska att justitieministern tog ett allvarligt samtal med försvarsadvokaten. Jag tror nämligen att försvarsadvokaten Bodström skulle ha en hel del att säga om de lagförslag som vi nu diskuterar, och jag tror att försvarsadvokaten skulle vara allvarligt bekymrad. Och han skulle ha anledning till det.

Fru talman! Som ledamot av konstitutionsutskottet och, tror jag, siste talare i den här debatten får även jag tacka – tacka för att jag fått möjlighet att debattera med ledamöterna från justitieutskottet. Det har varit ett *nästan* lika kvalificerat debattmotstånd som i konstitutionsutskottet! Jag tror nog att den här diskussionen kommer att fortsätta även under nästa mandatperiod.

Anf. 71 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är väldigt glad åt att Mats Einarsson har stigit ned från konstitutionsutskottets tron och sänkt sig till den nivå där vi arbetar med att göra Sverige till ett lite tryggare land för varje sammanträde vi har!

Jag tycker att det vore bra om Mats Einarsson lämnade det lite svampiga resonemang som verkar antyda att polisen skulle göra vad som helst. Vad finns det för grund för det? Vi har ju en misstankegrund. Detta ska gälla mot en person. Alternativet för Mats Einarsson är då att inte göra någonting mot de personer som planerar att begå de brott som är uppräknade, som är ganska allvarliga.

Jag vill återkomma till att det här gäller alla extrema grupper i Sverige. De finns, och de verkar. Vi hade en debatt för någon vecka sedan där Mats Einarsson var väldigt bekymrad över de hot som finns från högerextremt håll, inte minst när man ger sig på det demokratiska Vänsterpartiet. Jag känner oro för det; för de här grupperna kan det slå slint. Ett exempel är de människor som placerade en bomb på McDonalds i Nyköping. Det var ju en slump att inte den exploderade. De var lite för oskickliga. De hade kunnat spränga bort en massa människor. Vad ska vi göra åt det? Ska vi jaga dem i efterhand, eller ska vi försöka skydda människor i Sverige?

Jag tycker att en tredje sak är väldigt viktig att lyfta fram. Lagrådet har ju haft en annan inställning till detta. Lagrådet har ju sett allvarigare på buggning än på detta, men Mats Einarsson gör så att säga en tvärtombedömning. Samma sak gäller Justitieombudsmannen, om man läser noga. Justitieombudsmannen tillstyrkte till och med pm:ets förslag om grupp och när det inte fanns någon gräns alls för misstanke. Nu har vi stramat upp det där och fört in rättssäkerhetsgarantier. Men de myndigheter som Mats Einarsson annars åberopar, dem åberopar han inte nu, för nu tycker de tvärtom jämfört med Mats Einarsson. Det är väldigt konstigt.

Anf. 72 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är en ganska billig demagogisk poäng att säga att bara för att jag inte håller med om de åtgärder som Johan Pehrson förordar så vill vi i Vänsterpartiet inte att polisen ska kunna göra någonting. Det är naturligtvis dumheter.

Vad gäller fallet då någon planerar att begå brott har man ju en misstanke om ett konkret brott – ett förberedelsebrott. Då talar vi om en helt annan lagstiftning.

Det vi är kritiska emot är att det nästan inte krävs någon misstanke alls. Det ska finnas anledning att anta att någon kommer att begå ett brott. Anledning – vad är det? Är det att man tillhör en viss organisation eller att man ser ut på ett visst sätt? Vi vet inte hur den nivån kommer att sättas, men den är definitivt alldeles för låg.

När det gäller träffsäkerhet är det klart att man kan ta det hypotetiska fallet att man får reda på att någon tänker spränga ett tåg eller någonting. Skulle vi inte då kunna förhindra det genom att lyssna på samtal i några telefoner? Jovisst – givet detta hypotetiska fall säger ju vilken vettig människa som helst att det är klart att vi måste förhindra det. Men det kommer ju inte att fungera på det sättet. För att möjligtvis kunna upp-

täcka något sådant fall måste man ha en enorm övervakning av en enorm massa människor för att *kanske* hitta just de där som faktiskt planerar det här brottet. Är vi beredda att tillåta denna extensiva övervakning på väldigt svaga misstankar? Nej, vi vänsterpartister är inte det.

Anf. 73 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Jag menar att Mats Einarsson tillsammans med Vänsterpartiet kommer att få inblick i hur det här kommer att gå till. Nämnden för insyn tillskapar vi ju för att se till att det inte blir så som Mats Einarsson oroar sig för. De kommer ju att lämna rapporter och skrivelser till riksdagen där man kommer att diskutera hur detta används för att förhindra att det används fel.

Jag tillstyrker naturligtvis den beskrivning som Mats Einarsson gör. Detta tillämpades på ett felaktigt sätt, har det visat sig, för det fanns inga bevis och i alla fall inga människor i kommunikationen på ert partihögkvarter som planerade några väpnade revolutioner i Sverige. Det är ju inte kriminellt att åka runt och ha kontakter med alla möjliga diktaturmänniskor runtom i världen, vilket ni gjorde under den tiden, även om man kan tycka att det är konstigt och olämpligt. Där har du rätt. Man ska inte upprepa detta. Det är därför vi har dessa rättssäkerhetsgarantier och denna insyn före, under och efter – just för att motverka detta.

Jag känner att grunden för den misstanke som Vänsterpartiet nu för fram mot svenska poliser, svenska åklagare och svenska domare är ganska obehaglig. Jag hoppas att du tar upp det direkt med polisfacket, med åklagarna och med Sveriges Domareförbund, för ni tror ju att de inte gör sitt jobb. Ni kan ta upp det med Advokatsamfundet också eftersom de sköter de offentliga ombuden. Ni verkar tro att det här är människor som är inkompetenta och odugliga och verkar ha onda avsikter, för annars skulle man inte göra så här. Varför skulle polisen göra de här felen med flit, och dessutom med insyn från både Folkpartiet, Vänsterpartiet och de andra partierna i Sveriges riksdag i dag?

Anf. 74 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Om den där eventuella, framtida, i det här läget hypotetiska nämnden kommer att vara tillräcklig för att garantera rättssäkerheten – ja, det kan man ju fundera på. Det kan man ha uppfattningar om, men vi vet inte något om det. Framför allt finns inte den där nämnden. Vi ska nu lagstifta utan att den finns, mot ett löfte om att den kommer. Jag tycker inte att det räcker.

När det gäller synen på polisen och andra brukar ju liberaler ha en vad vi kan kalla sund misstänksamhet mot statens repressiva delar och dess våldsapparat utan att för den skull behöva bli misstänkliggjorda för att förtala polisen eller någonting i den stilen. Jag tror att det är sunt att ha den misstänksamheten och att bygga systemen på ett sådant sätt att man minskar risken för att de, i en annan tid med svagare demokratiska krafter, kan missbrukas.

Jag tycker inte att det lagförslag som föreligger uppfyller de krav som man måste ställa på den här typen av lagstiftning.

Anf. 75 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Mats Einarsson ondgjorde sig över billiga demagogiska poänger i det nyligen avslutade replikskiftet.

Jag har en enkel fråga till Mats Einarsson, och jag förväntar mig ett enkelt svar. Hur kan Mats Einarsson jämföra detta lagförslag med interneringsläger i odemokratiska stater? Vad i detta lagförslag får Mats Einarsson att göra sådana fullkomligt horribla jämförelser?

Anf. 76 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande är det naturligtvis en avsevärd skillnad mellan att lyssna på en telefon och att stänga in folk i ett läger. Men min poäng var den att man anser sig ha rätt att ingripa med tvångsmedel mot människor som inte har begått brott därför att man anser sig ha anledning att tro att de kan komma att begå brott. Den tankefiguren är rättspolitiskt oacceptabel. Jag gjorde det enkla konstaterandet, och jag tycker inte att det var särskilt märkvärdigt.

Anf. 77 BRITTA LEJON (s) replik:

Fru talman! Jag menar att Mats Einarsson har anledning att titta på lagförslaget en gång till. Jag håller med Mats Einarsson när han modifierar sin kritik och säger att det finns något väsentligt nytt i detta lagförslag jämfört med det vi tidigare diskuterade om buggning. Här införs en ny aspekt. Men kom inte och påstå att det inte finns rättssäkerhetsgarantier och att det inte finns garantier för att säkra människors integritet! Här uppställer vi krav på att det ska finnas en anledning att anta att en person ska begå vissa, i lagförslaget stipulerade, mycket allvarliga brott. Det är inte vilka brott som helst vi pratar om. Vi gör det därför att vi vet att framför allt Säkerhetspolisen men också i vissa undantagsfall den öppna polisen i dag inte har tillräckliga verktyg för att fullgöra sina uppdrag.

Det är en åklagare som ska ansöka hos en domstol om ett sådant här tillstånd. Det är en domstol som ska övertygas utifrån det underlagsmaterial som polisen presenterar. Vad i detta får Mats Einarsson att göra den här jämförelsen? Jag ska inte upprepa det jag tidigare sade.

Anf. 78 MATS EINARSSON (v) replik:

Fru talman! När en tv-redaktion undersökte omständigheterna i samband med utvisandet av två egyptier med hjälp av CIA lär Säkerhetspolisen ha velat undersöka om detta skulle kunna bedömas som grov obehörig befattning med hemlig uppgift, som jag tror att formuleringen är. Det är ett av de brott som skulle kunna ligga till grund för den typ av åtgärder som den här lagen handlar om. Vi vet inte om bedömningen skulle ha blivit den, men blotta misstanken gör att man bör tänka till en gång till.

Nej, jag har inte sagt att det inte finns några rättssäkerhetsgarantier i detta. Vad jag har sagt är att jag inte anser att de är tillräckliga. Dessutom finns en del av dem inte i dag utan är bara aviserade. Det är inte acceptabelt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU14

Folkbildningsfrågor (prop. 2005/06:192).

Folkbildningsfrågor

Anf. 79 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Fru talman! Vi ska nu diskutera folkbildning, ett kärt ämne. Jag ser både ledamöter av kulturutskottet och före detta ledamöter av kulturutskottet här.

I det här betänkandet behandlas regeringens folkbildningsproposition *Lära, växa, förändra* samt motioner som väckts dels med anledning av propositionen, dels under allmänna motionstiden 2003, 2004 och 2005.

Som ett led i beredningen av propositionen höll kulturutskottet i mars 2006 en offentlig utfrågning om folkbildningen på temat Folkbildning i förändring. Där fanns företrädare för nära nog hela folkbildningsområdet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om statens syfte med statsbidraget till folkbildningen och om vissa verksamhetsområden som i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd. De syften som avses är att folkbildningen ska

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen genom exempelvis politiskt, fackligt, kulturellt eller annat ideellt arbete,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället samt
- bidra till att bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

De sju verksamhetsområden som avses är

- den gemensamma värdegrunden,
- det mångkulturella samhällets utmaningar,
- den demografiska utmaningen,
- det livslånga lärandet,
- kulturverksamhet,
- personer med funktionshinder samt
- folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.

I sammanhanget ska sägas att utskottet även tillstyrker regeringens förslag om statens utvärdering av folkbildningen.

Fru talman! Utskottet behandlar i betänkandet ett flertal motionsyrkanden. Yrkandena avser bland annat förslag om att bevara folkbildningens särart, fördelningsprinciperna för statens stöd, folkbildningens betydelse för det livslånga lärandet, vikten av kvalitetsaspekter i hur det statliga stödet används, det gemensamma ansvaret för folkbildningen, det

statliga stödet samt betygens vara eller icke vara i folkbildningen. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 28 reservationer och två särskilda yttranden.

Därmed överlåter jag talarstolen till debattörerna.

Anf. 80 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag noterar med förvåning att den ansvariga ministern Lena Hallengren inte är på plats trots att ett av hennes viktigaste områden nu debatteras här i kammaren. Det är tomt där borta. Den här dagen har ändå varit känd under rätt lång tid. Hur detta ska tolkas överlåter jag åt andra att avgöra.

Jag vill börja med att överraska vänsterkartellen med att understryka att vi moderater liksom övriga partier i Allians för Sverige anser att folkbildningen är oerhört viktig, att den fungerar som kunskapsförmedlare och skola för demokratiska umgängesformer och har gjort så under lång tid och att den också varit pedagogisk inspirationskälla, inte minst för många friskolor. Ni på vänsterkanten påstår ju gärna motsatsen – att vi snudd på vill slakta folkbildningen.

När detta nu är sagt hoppas jag att vi kan koncentrera debatten till sakfrågan, det vill säga folkbildningens framtid, vad gäller både folkhögskolorna och studieförbunden.

Det finns mycket som är bra i propositionen. Dit hör till exempel att man betonar vikten av kvalitet och innehåll framför kvantitet, det vill säga att jakten på timmar och kronor inte som hittills får överskugga diskussionen om kvalitet. Dit hör också viljan att satsa på kompetensutveckling och utbildning av folkhögskolornas personal och pedagoger liksom att folkbildningens organisationer i hög grad kan öka kunskapen om och förståelsen för förhållanden i andra länder. I det sammanhanget ser jag dock ett problem med att det blir allt färre språkcirklar.

Det är också viktigt att folkbildarna erbjuder mötesplatser och därmed kan fungera som den arena vi behöver för diskussioner kring samhällsfrågor. Därför är jag också en smula undrande över att samarbetet är så pass begränsat med andra kulturinstitutioner som museer, teatrar och bibliotek, åtminstone om man ska tro Kulturrådets statistik.

Vi har kunnat konstatera, fru talman, att regeringen i propositionen *Lära, växa, förändra* i flera fall har tagit till sig de synpunkter och den kritik som kommit in, framför allt via remissinstanserna, efter utredningen *Folkbildning i brytningstid*. Det handlar om behovet av uppsökande verksamhet, den sneda fördelningen på förtroendeposter, behovet av nyskapande arbetsformer, önskemål om yrkesutbildningar inom till exempel folkhögskolans hägn, bristande samarbete med andra aktörer, lokaler som inte är anpassade till funktionshinder och så vidare. Nu är det upp till verksamheterna själva att ta itu med detta.

Vi instämmer också i kraven på regelbundna, oberoende utvärderingar av folkbildningens verksamhet. Förslaget att Vetenskapsrådet ska disponera medel för detta tycker vi är bra, även om vi beklagar att det inte kommer att bli aktuellt med ett sådant anslag förrän tidigast nästa år. Det är särskilt viktigt om man, som vi, vill betona och värna folkbildningens frihet.

Vi hade i propositionen också velat ha ett djupare och bredare resonemang kring vad folkbildning egentligen är – mer än en del, tyvärr

alltför luftiga, formuleringar om personlig utveckling, bättre självförtroende och vikten av att delta i sociala sammanhang. Förhoppningsvis kan Vetenskapsrådets och forskningens kommande medverkan ge de nya öppningarna.

I propositionen skriver visserligen regeringen att folkbildning också handlar om verksamheter som folkbiblioteken, Riksteatern, läns museerna och Utbildningsradion. Vi skulle till denna lista även vilja föga komvux i dess olika former. Folkbildningen är med andra ord rätt omfattande, även om uppdragen och formerna skiftar.

I en ny tid, där människor möts av så många nya intryck och får i det närmaste oändliga möjligheter att lära nytt, fördjupa sig och hämta in ny kunskap, behövs ett vidare resonemang om definitionen av folkbildning och vilka avtryck folkbildningen sätter i samhället och i människors liv. I det sammanhanget vill vi lyfta fram det moderata förslaget om en särskild satsning på kultur i skolan för grundskoleelever – ett förslag som vi har gemensamt med de övriga partierna i Allians för Sverige – och som också kan ses som en satsning på humaniora och folkbildning.

I propositionen står det, fru talman, att folkbildningen stärker demokratin eftersom ”vissa upplever en maktlöshet som är svår att ta sig ur”. Vi moderater vill nog tillägga att den maktlöshet som många människor känner i stor utsträckning har sin grund i arbetslöshet, utanförskap och ett orimligt skattetryck på låg- och medelinkomsttagare.

Folkbildningen söker själv upp dem som fått minst, står det i propositionen. Kring detta finns en del verksamheter, som bland annat kommer till uttryck i utredningen *Folkbildning i brytningstid*, som kom för två år sedan.

Det är riktigt som regeringen skriver att det finns behov av flexibla utbildningsformer. Det tragiska i sammanhanget är att de behoven ständigt ökar. Ett viktigt skäl är den svenska skolans misslyckande under de senaste tio åren. Vi har alla, även vi som sitter här, tagit del av olika larmrapporter, såväl inhemska som internationella, över situationen i många svenska skolor. Allt färre elever går ut grundskolan med fullständiga betyg, och antalet elever på gymnasieskolans individuella program blir allt fler.

Detta är bevis på att något är fundamentalt fel i den svenska skolpolitiken. För många unga människor är folkhögskolorna, och ibland komvux, den enda möjlighet som står till buds, om de inte helt tappat studielusten, efter en misslyckad skolgång.

Fru talman! Folkhögskolornas speciella pedagogik är intressant och nyskapande trots att de funnits under så lång tid. I propositionen skriver regeringen att folkhögskolornas vilja att se till individen och att sätta in sin verksamhet i ett socialt sammanhang är viktig. Vi instämmer och kan konstatera att friskolorna ofta inspirerats av just folkhögskolornas utbildningsformer.

Men låt mig återgå till studieförbunden, fru talman! De senaste åren har det uppdragats att vissa studieförbund ägnat sig åt rent bidragsfusk. Inte sällan har det handlat om miljonbelopp. Ersättningar har betalats ut för kurser som aldrig ägt rum eller där felaktigt antal deltagare uppgivits. Det har också visat sig att många människor, som påstås ha gått olika studiecirklar, inte själva varit medvetna om detta.

Mot den bakgrunden tycker vi att det är anmärkningsvärt att propositionen bara innehåller en enda mening om de oegentligheter som skett inom verksamheterna, och i majoritetens text i betänkandet viftas kritiken undan. Det handlar faktiskt om våra skattepengar. Det är ett ansvar.

Fru talman! Folkrorelserna ser inte ut som förr. Därför behöver även folkbildningen förändras. Det förefaller, vilket jag tror också blivit klart genom propositionen, som om framför allt studieförbunden behöver diskutera hur de bättre ska nå nya deltagare, använda sig av nya arbetsformer och våga utveckla sin verksamhet.

Det finns frågor som behöver ställas, i alla fall om vi vill värna folkbildningen.

- Hur ska framtidens fortbildning se ut? Redan nu förekommer en del ”studiecirklar” på Internet, så kallade e-cirklar. Kanske kan det bli en kompletterande modell. Jag läste i tidningen Bygdegården – vilket även Birgitta Sellén hade gjort – att den första e-cirkeln genomförts i samarbete med Vuxenskolan.
- För studieförbunden handlar mycket om egenförsörjning och tyvärr på sina håll mindre om idealitet, bildning och engagemang. Drivkrafterna är inte desamma. Det här vet man men låtsas inte alltid om.
- Intresset för studiecirklar har minskat. Alltmer av fritids- och föreningsverksamhet blir ”studiecirklar”. I vissa fall har det också utgått dubbla bidrag.
- Alltmer handlar om enstaka föreläsningkvällar. Hur ska organiserandet av det se ut?

Det är svåra och säkert också kontroversiella frågor. Jag har inga svar, men jag tycker att de behöver ställas eftersom förändringsrädslan ibland tyvärr är stor.

I Sverige finns, fru talman, en lång tradition av ideellt engagemang. Samhällets utveckling är beroende av människors företagsamhet och skapande förmåga. Mycket av den finns inom folkbildningen, och vi ska vara rädda om den.

På s. 17 i propositionen står: ”Folkbildningens historia är en historia om kunskapens makt och vittnar om gruppers och individers förmåga att genom folkbildningens organisationer av egen kraft kunna hävda sin ställning i samhället.” Vi ska inte glömma bort det.

Med det yrkar jag bifall till reservation nr 8.

Anf. 81 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Folkbildningen är en viktig del av vårt demokratiska samhälle, och Folkpartiet anslog 400 nya miljoner till folkbildningen i sin vårmotion.

I den av Folkbildningsrådet sammanställda *Fakta om folkbildning* för 2006 kan vi läsa att nio olika studieförbund i Sverige arrangerar 290 000 studiecirklar med totalt nära 2 ½ miljon deltagare och 230 000 kulturprogram med mer än 15 miljoner besökare och deltagare. Vi kan läsa att 148 olika folkhögskolor varje termin har 27 000 deltagare på långa kurser och 75 000 deltagare på korta kurser.

Det är ett gott tecken på att folkbildningstanken står sig stark. Denna folkbildningstanke bygger på att folkbildningen är fri och frivillig. Begreppet ”fritt och frivilligt”, som myntades redan av 1944 års folkbildningsutredning, betyder just att folkbildningen är fri från detaljstyrning från statens sida och frivillig för deltagarna.

I propositionen framhåller regeringen att folkhögskolorna i flera kommuner använts för att genomföra gymnasieskolans individuella program och att erfarenheterna är goda. Vi i Folkpartiet anser dock att det förhållandet att det individuella programmet blivit så omfattande, och att andra skolformer än de ordinarie måste användas, är ett bevis på regeringens misslyckade politik för ungdomsskolan. Det kan inte kallas annat än en tragedi att varje år omkring 20 000 ungdomar lämnar grundskolan utan att ha uppnått de grundläggande kunskaperna i varje ämne – en av fyra i varje årskull.

Vi menar att det individanpassade stödet måste utvecklas och sättas in tidigt i grundskolan för att eleverna på så sätt ska ha bättre förutsättningar att få behörighet för nationella program i gymnasieskolan. Därigenom skulle användningen av det individuella programmet kunna minskas och så småningom helt avskaffas. Det är olyckligt, anser vi, att behovet av det individuella programmet i dag är så stort att verksamheter som komvux och folkhögskolorna är de enda möjligheterna som står till buds för många unga människor.

Målet för Folkpartiets politik är inte att folkbildningen ska bli en del av det reguljära utbildningssystemet. Folkhögskolorna fyller ju ofta upp nischer som det offentliga utbildningsväsendet inte kan eller ska fylla. Så vill vi att det ska vara även i framtiden. Här kommer folkbildningstanken in igen – fritt och frivilligt. Folkbildningen är fri och frivillig för deltagarna.

Vi anser vidare att möjligheterna för folkbildningen att vara en aktiv del av det livslånga lärandet ska stärkas. Folkbildningen borde kunna vara en aktiv partner i lokala lärcentrum, när det gäller information om studiemöjligheter, genom uppsökande verksamhet gentemot de korttidsutbildade och genom att staten uppmuntrar kommuner att involvera det informella lärandet genom studieförbund och folkhögskolor.

Ett problem som vi ser är dock att folkhögskolorna inte har någon examinationsrätt för sina studenter. I dag har de alternativa utbildningsanordnare som driver utbildning på grund- och gymnasienivå, till exempel folkhögskolorna, inte rätt att sätta betyg på sina elever, utan betygen ska sättas av en komvuxrektor. Vi i Folkpartiet anser att det är orimligt och ologiskt att de utbildningsanordnare som planerar och genomför undervisningen inte ges rätten att sätta betyg. Nu har regeringen nyligen aviserat att enskilda utbildningsanordnare av vuxenutbildning ska få möjlighet att sätta betyg. Den här möjligheten anser vi givetvis borde finnas även för folkhögskolorna.

Vi vill också när det gäller folkhögskolorna betona att finansieringen av ett fortsatt samarbete mellan svenska folkhögskolor och deras motsvarigheter i de baltiska länderna och i Polen borde kunna förstärkas. Det beror på att vissa finansieringsmöjligheter genom till exempel Svenska institutet, Sida och Nordiska rådet har upphört efter att de aktuella länderna blivit medlemmar i EU. Vi anser därför att det finns starka skäl för en utredning om finansieringen och samarbetet mellan svenska folkhögs-

kolor och motsvarande utbildningar i de baltiska länderna och i Polen. Vi har fått signaler från folkhögskolor som har arbetat med detta om att det har försvårats enormt mycket för att inte säga att det har omöjliggjorts.

Fru talman! I betänkandet *Folkbildning i brytningstid* av Sufo 2 påpekas att personer med funktionshinder inte har ett reellt inflytande över folkbildningens verksamhet eftersom de i dag inte är representerade i tillräckligt hög grad i styrelser eller som anställda i studieförbund och folkhögskolor. Orsaken till det kan enligt vår uppfattning vara att lokalerna inte är anpassade till de här gruppernas förutsättningar och behov samt att det inte finns tillräckliga resurser till tekniska hjälpmedel. Här anser vi att det är en rättvise- och jämlikhetsfråga att även personer med fysiska och psykiska funktionshinder har möjlighet att delta i studiecirklar och folkhögskolekurser. De statliga bidragen till lokalanpassning och tekniska hjälpmedel bör därför öka både inom ramen för folkbildningsanslaget och inom ramen för Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd.

När det gäller amatörculturen delar Folkpartiet regeringens uppfattning att den har en stor betydelse, men den bör växa underifrån som ett komplement till den professionella kulturen. Därför behöver den lokala och regionala kulturverksamheten förstärkas. Vi föreslår också från Folkpartiets sida att bidragen till regionerna ska förstärkas så att de får möjlighet att tillsammans med kommunerna och folkbildningen utveckla amatörculturen. Jag ser själv i min hemkommun Hofors hur bra det samarbetet kan fungera mellan Studieförbundet Vuxenskolan och de lokala amatörteaterföreningarna. Det blir fantastiskt bra teaterföreställningar och fantastiskt fina revyer varje år.

Därför motsätter vi oss att de centrala amatörculturorganisationerna ska få ökade statliga bidrag. Vi föreslår i stället att bidragen till regionerna förstärks så att de som utför amatörculturen kan få del av pengarna direkt.

Vi delar regeringens uppfattning när det gäller forskningen. Det är viktigt med en ökad forskning om folkbildningen och om vuxenutbildningen över huvud taget. Den kartläggning som Kunskapslyftskommittén gjorde omkring år 2000 visade att forskningen om vuxenutbildningen var underdimensionerad i jämförelse med övrig pedagogisk forskning. Det som fanns handlade huvudsakligen om utbildning i arbetslivet och på högskolan.

Däremot anser vi inte att folkbildningsanslaget ska användas till forskning. Av de resurser som universitet och högskolor disponerar för forskning bör en ökad andel användas till forskning om folkbildning och vuxenutbildning. Vi vill värna om forskningens frihet och kvalitet. Därför bör inte, anser vi, en statlig myndighet som Folkbildningsrådet ha inflytande över vilken forskning som ska bedrivas.

Slutligen, fru talman, står jag bakom alla Folkpartiets reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till endast reservation nr 8.

Anf. 82 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att ta upp några av de reservationer som vi kristdemokrater har med anledning av regeringens proposition men också något beröra den gemensamma alliansmotion som behandlas i det här betänkandet.

I den gemensamma alliansmotionen tar vi upp en rad viktiga områden, där vi ser folkbildningen som enormt betydelsefull. Vi tar upp Folkbildningsrådets roll, uppdrag och befogenhet. Vi tar också upp det viktiga kvalitetsarbetet. Vi tar upp frågor som handlar om funktionshindrades rätt till folkbildning.

Alliansen tar också upp rätten för folkhögskolor att få sätta betyg och betydelsen av folkbildningen i det livslånga lärandet. Ordningföljden på de syften med folkbildningen som regeringen nu ändrar kommer jag också att beröra. Men alliansen tar också upp den stora demografiska utmaningen när det gäller folkbildning.

En grundläggande kristdemokratisk tanke, fru talman, är att den enskilde inte är sig själv nog och inte är oberoende av andra, men inte heller bara en anonym kugge i det stora samhällsmaskineriet. Varje människa är unik men behöver gemenskap med andra för att utvecklas. Vi finns i ett socialt sammanhang. Det kristdemokratiska samhällsarbetet tar därför sin utgångspunkt i just människans helhet, och vi betonar därför också människans behov av gemenskap. Det är i detta synsätt som folkbildningens roll blir oerhört betydelsefull.

Folkbildningen, både cirkelverksamhet och folkhögskolorna, representerar en frigörande kraft i samhället. Möjligheterna till nyfikna bildningsmässiga strövtåg kan vara ett välkommande komplement till redan avklarade studier. Men det kan också för andra vara den inkörsport som ger mersmak för att i vuxen ålder komplettera och utveckla sin egen utbildning i ett livslångt lärande. Genom ökade kunskaper kan man skaffa sig de verktyg man behöver som underlättar deltagandet i samhällslivet, vilket stärker den demokratiska processen.

Vi kristdemokrater kan aldrig nog betona vikten av att folkbildningen ska vara oberoende. Den ska styras av sin egen idé och ha rätt att sätta sina egna mål. Staten ska stödja genom att sätta upp övergripande syften och ramar för verksamheten. Därefter måste det vara folkbildningens ansvar att finna vägar för att uppnå de här målen.

Statens utvärdering av folkbildningen, Sufo 2 – mina kolleger har tidigare varit inne en del på den utvärderingen – har konstaterat att regeringen kompletterat det formella stödet med en informell styrning. Vi kristdemokrater anser att en sådan utveckling är mycket olycklig eftersom den går emot folkbildningens själ. Det återstår att se om propositionens förändringar kan minska regeringens klåfingrighet vad gäller den informella styrningen.

Vi i Kristdemokraterna kommer mycket noga att följa den utvecklingen inom folkbildningen, inte minst med tanke på att det i fråga om syftena, som jag tidigare berörde något, föreslås en förändring av förordningen som inte förklaras alls i propositionen. Varför gör man den här ändringen? Syftet att ”stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin” framhålls före syftet att ”göra det möjligt för människor att påverka sin egen livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen”. Ingen förklaring ges i propositionen till varför man gör den här förändringen. Just därför anser vi, tillsammans med alliansen, att den nuvarande ordningen ska gälla.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att fördelningen av stödet till studieförbunden måste ändras. Vi vet att det i dag är så att resurserna fördelas av Folkbildningsrådet som i sin tur utgörs av de studieförbund

och folkhögskolor som redan får ett statligt stöd. En konsekvens av det har vi kunnat se är att det finns en viss ovilja att släppa in nya aktörer, eftersom det innebär mindre resurser till befintliga studieförbund och folkhögskolor. Denna ovilja har bland annat drabbat det muslimska studieförbundet Ibn Rushd, som ansökt om medel från Folkbildningsrådet.

Även trögheten i resursfördelningssystemet innebär ett problem, eftersom det dröjer länge innan ett studieförbund som växer snabbt också får ett ökat ekonomiskt stöd. Det här är något som också har drabbat Sensus. Å ena sidan innebär trögheten i systemet att det dröjer innan växande studieförbund också får ett ökat ekonomiskt stöd. Det hämmar deras utveckling. Å andra sidan gynnas studieförbund som faktiskt inte har ett utbud som attraherar just vid ansökningstillfället. När resurserna till folkbildningen minskar är det särskilt viktigt att det finns ett väl fungerande resursfördelningssystem. Det är uppenbart att det nuvarande systemet inte uppfyller de krav som kan ställas. Därför är det nödvändigt att förändringar genomförs. Vi kristdemokrater anser att statsanslaget ska basera sig på en historisk treårsperiod som ett första steg.

Fru talman! Regeringen har i propositionen sagt att ”statens stöd till folkbildningen skall bidra till att dess organisationer medverkar till att människor med olika bakgrund möts, får ökad förståelse för varandra och utbyter erfarenheter sinsemellan så att utanförskap, segregering, konflikter och diskriminering motverkas”. Vi kristdemokrater är rädda att det här förslaget riskerar att stanna upp folkbildningen, att utarma folkbildningen. Formuleringen kan vantolkas på ett sätt som motverkar den integration som man egentligen avser att stödja. Vi tror att regeringen menar väl med detta, men vi är oroad för att formuleringen inte leder fram till det som den avser.

Vi menar att integration inte enbart kan åstadkommas genom möten mellan folkgrupper, utan det måste också få finnas plats för möten inom folkgrupper. Det måste finnas möjlighet att inom folkbildningen exempelvis behandla problem, eller frågeställningar kan man väl använda som begrepp, som är specifika inom till exempel en invandrargrupp, att aktivt gå in i frågeställningarna, problemen möjligtvis, att vara en person med två identiteter. Det gäller till exempel svårigheten att förhålla sig till två normsystem, två kulturer etcetera.

Studieförbundet Sensus har till exempel i samarbete med studieförbundet Ibn Rushd hållit studiecirklar på temat Att leva som muslim i Sverige. Sådan verksamhet är, tror vi, av stort värde för den enskilde och hans eller hennes integrationsprocess. Kristdemokraterna anser att denna verksamhet måste bevaras och utvecklas. Vi ser fram emot ett besked här och nu om hur vi ska tolka regeringens formulering i propositionen.

Fru talman! I jämförelse med de stora studieförbunden har amatörculturorganisationerna mycket små resurser. De har dock ett mycket stort kunnande inom amatörculturverksamheten som studieförbunden bör ta till vara. Det bör finnas, menar vi, ett långtgående samarbete mellan de två för amatörculturen så viktiga aktörerna, och i det arbetet vet vi att studieförbunden både tar ett ansvar och har ett stort ansvar. Det är glädjande, tycker vi, att propositionen och regeringen går Kristdemokraterna till mötes i den här frågan.

Amatörculturen och samspelet med den professionella kulturen är av stor betydelse. För sin fortsatta utveckling behöver, menar vi kristdemo-

krater, amatörkulturens centrala organisationer ha ett starkare nationellt stöd. Här är ett tydliggörande från Socialdemokraterna viktigt. Vi kristdemokrater anser tills vidare att statens stöd till folkbildningen ska bidra till att dess organisationer kan vara en lokal och regional drivkraft inom amatörkulturen för amatörkulturen.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag beröra Sisu Idrottsutbildarna och turererna kring förslaget i folkbildningspropositionen, eller kanske snarare avsaknaden av turer, för när propositionen presenterades kom det som en total överraskning att Sisu riskerar en nedmontering. Man har i alla fall uppfattat det så. Först efter presentationen av propositionen blev Sisu Idrottsutbildarna, Riksidrottsförbundet och Folkbildningsrådet lovade överläggningar med regeringen.

Att idrottsrörelsens eget självständiga studieförbund, som det tog tio år och fyra riksidrottsmöten att arbeta fram, håller på att lyftas ut från folkbildningen av förbundsstyrelserna i Sisu och RF i samverkan med regeringen kanske man kan sätta ett litet frågetecken kring. Det finns all anledning att uttrycka en viss tveksamhet till att skapa en särskild fil för en typ av folkbildning. Vi kristdemokrater vill minska den politiska styrningen, som jag inledde med att säga, av såväl idrott som hur idrottens folkbildning ska finansieras och organiseras, och en separat fil till Regeringskansliet är som gjord för att öka denna styrning. Jag vet att Centerpartiet har ett särskilt yttrande i frågan där de uttrycker samma oro. Jag har också blivit uppvaktad angående denna oro, så jag har tänkt att det här måste få komma upp i dag i den här debatten.

Folkbildningen ska stå fri, fru talman, från politisk klåfingrighet. Folkbildningens oberoende och särart måste säkerställas. Staten ska ange övergripande syften och ramar, men sedan är det folkbildningens ansvar att finna vägar för att uppnå dess mål.

Fru talman! Jag står självfallet bakom samtliga reservationer där Kristdemokraterna finns med men yrkar för tids vinnande här i kammaren bifall till reservation 1, punkt 1, och till reservation 15, punkt 14, som tar upp ungefär samma sak.

Anf. 83 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Först vill jag säga välkommen till Åke Gustavsson. Det är trevligt att se dig här i kammaren och att du lyssnar till vår debatt i dag.

Jag vill också säga tack till regeringen för att vi nu äntligen har fått den här folkbildningspropositionen som har varit efterlängtat och som vi har frågat efter. Det mesta i den är faktiskt också väldigt bra, vilket är glädjande. Men jag tillhör väl inte för inte ett oppositionsparti. Därför har naturligtvis Centerpartiet i en kommittémotion lyft fram en del frågor där vi tycker lite annorlunda. Vi har också en gemensam alliansmotion.

Jag vill passa på att tala om att när det gäller budgeten låg vi redan i höstas högt när det gällde pengar till folkbildningen. Vi var faktiskt före regeringen med att tala om att vi ville avsätta ytterligare 400 miljoner. Det kändes bra att vi hamnade på samma nivå som regeringen där.

Nu är det slut på berömmet.

Inom Centerpartiet talar vi ständigt och jämt om hur viktigt det är att alla är delaktiga i beslut och att underifrånperspektivet ska genomsyra de beslut som fattas. För att utveckla detta är mötesplatserna väldigt viktiga.

De mötesplatser som erbjuds medborgarna i Sverige genom folkbildningen är oerhört värdefulla för den svenska demokratin. Mötesplatserna ger människor redskap för att påverka samhällsutvecklingen. Utöver det egenvärde som folkbildningen har i att människor tar till sig nya kunskaper, har folkbildningen ett mervärde i att när människor samlas kan kreativiteten växa och nya idéer komma fram. Därför är det också viktigt att kvaliteten är hög på folkbildningen. Kvaliteten på dess verksamheter måste vara högre prioriterad än kvantiteten. Jag vill därför verkligen understryka folkbildningens betydelse för ett Sverige där människor kan växa och tillsammans bygga samhället underifrån. Därför vill jag yrka bifall till reservation 15 under punkt 14.

Att människor har möjlighet att göra något som känns meningsfullt och intressant på sin fritid är nödvändigt. Det är nödvändigt för människors välbefinnande. Därför spelar folkbildningen också en stor roll ur ett folkhälsoperspektiv. I mötet med andra människor koncentreras samtalet kring andra frågor än den enskilda individen, och om man är långtids-sjukskriven kan det vara en av de bästa medicinerna att få gå i en studie-cirkel. Därför anser vi i Centerpartiet att läkare i stället för medicin ska kunna ordinera deltagande i en cirkel eller en folkhögskolekurs, eller motion som ju tack och lov är vedertaget som ordination i dag. Vi vill gärna se att det kan utökas till att gälla verksamheter inom folkbildningen. Studieförbund och folkhögskolor har sin givna plats i arbetet för hälsa bland de vuxna. Det handlar om det sociala kapitalet och hur det ska kunna växa.

På grund av att Socialdemokraterna har misslyckats med att skapa en framgångsrik gymnasieskola ökar efterfrågan på folkhögskolekurser. Det finns väldigt tydligt beskrivet i reservationen från Allians för Sverige under punkten 5. Den tänker jag inte fördjupa mig i ytterligare eftersom var och en kan läsa den i betänkandet.

Folkhögskolorna erbjuder emellertid en studieform som ofta passar dem som haft det svårt att passa in i Socialdemokraternas skolsystem. Pedagogiken och flexibiliteten gör att de flesta som söker sig dit trivs väldigt bra och inhämtar väldigt mycket kunskap.

När det gäller frågan om framtiden för folkhögskolorna som en ersättning eller ett komplement när det gäller att läsa upp gymnasiebetyg, så hoppas jag innerligt att Gunilla Carlsson kommer att lyfta fram folkhögskolornas betydelse i detta sammanhang.

Fru talman! När det gäller funktionshinderades möjligheter att påbörja studier på folkhögskola finns det inget enhetligt regelverk och ingen bra samverkan mellan olika myndigheter för att lösa frågor beträffande boendebehov, assistentbehov och olika hjälpmedel som behövs på den aktuella skolan. Det är anmärkningsvärt och något som vi behöver göra något åt.

Jag deltog för ett par veckor sedan i en debatt som anordnades av handikappförbunden. De intygade att detta är viktiga frågor som verkligen måste beaktas. De brister som finns måste vi snabbt åtgärda. Vi har fyra år på oss. 2010 ska Sverige vara handikappanpassat.

Det är en av de frågor som är viktiga i kvalitetsarbetet inom folkbildningen och som måste bedrivas målmedvetet och systematiskt.

Centerpartiet riktar kritik mot regeringen i vår kommittémotion för att regeringen inte har haft överläggningar med Sisu före propositionens

presentation, precis som Gunilla Tjernberg var inne på. Enligt uppgifter som jag har fått fick idrottsledare läsa i propositionen en knapp vecka innan den lades fram att regeringen avser att förhandla med Sisus och RF:s ledning om att införa ett helt nytt bidragssystem till idrottsrörelsens folkbildnings- och bildningsverksamhet.

Vi riksdagsledamöter kunde också läsa i propositionen att överläggningar snart ska ske.

Detta anser jag är under all kritik. När vi kräver kvalitet från studieförbunden, måste vi också kunna kräva kvalitet i hanteringen av frågorna från regeringen. Om det är rätt eller fel att idrottsrörelsen ska ha ett nytt system för sin folkbildning är jag inte rätt person att avgöra. Men jag anser att hanteringen inte skötts på ett demokratiskt sätt. Därför har Centerpartiet ett särskilt yttrande i betänkandet där vi lyfter fram denna fråga.

Centerpartiet ser positivt på att regeringen kommer att uppdraga åt Folkbildningsrådet att genomföra särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för medborgarna att använda den moderna tekniken. Men vi anser att regeringen har en alldeles för snäv syn på frågan. De e-tjänster som i dag utvecklas på olika håll i samhället ska kunna användas av alla medborgare i hela landet.

Vi vet att kunskapsklyftan mellan uppkopplade och inte uppkopplade svenskar blir allt djupare. Det är inte acceptabelt att en tredjedel av medborgarna ska stå utanför och inte kunna använda sig av de möjligheter som erbjuds.

Därför är det bra att man föreslår att möjligheterna för olika grupper att använda sig av digital teknik ska förbättras. Men ett problem som kan uppstå är att långt ifrån alla i landet har Internetuppkopplingar. Bredbandet är helt enkelt inte utbyggt. Det är anledningen till att Centerpartiet har motionerat om att frågan om allas rätt till bredband ska lösas för att alla medborgare ska kunna delta i den utbildning som regeringen föreslår att folkbildningen ska ta ansvar för.

Jag läste, precis som Lena tog upp i sitt anförande, att den första e-cirkeln är genomförd. Detta stod att läsa i bygdegårdarnas tidning. Birgitta från Ale i Norrbotten och Bengt från Vallåkra i Skåne deltar i samma studiecirkel. Det är möjligt tack vare att man har startat en e-cirkel. Jag tror att det kan vara en otroligt bra framtid för cirkelverksamheten. Det är kul och spännande.

Men när ska de som inte har bredband kunna delta i en sådan cirkel? Det går ju att koppla upp sig via ett modem, kanske ni tycker. Men det blir alldeles för dyrt om man ska delta i en e-cirkel. Hur ska regeringen lösa det? Jag kanske kan få ett svar på det i dag?

Att lära alla invånare att hantera den digitala tekniken är den andra stora folkbildningsutmaningen. Det handlar om att utveckla och stärka demokratin. Den första som skedde i början av det förra seklet gjorde det möjligt för stora grupper som tidigare hade varit utanför att göra sina röster hörda. Nu kan man alltså via denna teknik bli ännu mer hörd, bara den byggs ut.

Nu ska medborgarna få lära sig ett nytt språk, ett nytt sätt att delta i samhällslivet. Medborgarnas förmåga att söka och hitta information, skaffa sig kunskap och att föra en dialog på Internet kommer att ha en stor betydelse för deltagandet i bland annat den politiska processen i

framtiden. Det handlar naturligtvis även om många andra områden. Men man talar gärna om det som man håller på med själv.

I grunden är det en demokratisk fråga, en fråga om delaktighet i samhällsutvecklingen. Det är en stor utmaning att motivera dem som i dag inte ser någon nytta med digitaliseringen och att få dem att utifrån egna behov och egen lust lära sig att använda sig av de möjligheter som finns. Den enskilde måste se vad just han eller hon har för nytta av Internet. Och där finns det, som sagt, en stor uppgift för folkbildningen.

Jag står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 7 under punkt 5 och till reservation 15 under punkt 14.

Anf. 84 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Fru talman! Folkbildning är det som vi debatterar i dag. Och efter denna debatt ska vi debattera public service. Och kanske är det just nu några som sitter hemma i soffan och följer denna debatt via public service. Det tycker jag är en del av Folkbildnings-Sverige.

I det betänkande som vi behandlar i dag tas den folkbildningsproposition som regeringen lade på riksdagens bord den 16 mars upp. Den heter *Lära, växa, förändra*. Det är en proposition som har varit efterlängtat av många, av dem som är engagerade inom folkbildningen, både studieförbunden och folkhögskolorna, alla deras medlemsorganisationer och folkbildningens deltagare.

Vad skulle den innehålla? Skulle det vara några stora förändringar – extra resursfördelning? Ja, frågorna var jättemånga.

Vad blev reaktionen? Jo, jag upplever det som att den har mottagits med stora famnen. Man är nöjd med innehållet, och man är också väldigt glad över det extra tillskott på 400 miljoner som regeringen aviserade i vårpropositionen.

För arbetarrörelsen och för oss socialdemokrater har folkbildningen alltid haft en speciell ställning.

I över 100 år har människor i Sverige frivilligt samlats för att på egna villkor tillsammans studera, ta del av föreläsningar eller delta i olika kulturaktiviteter.

Med hjälp av folkbildningen kunde man starta kampen för att genom kunskap och bildning möjliggöra för fler att vara med och påverka sin egen situation men även påverka samhället i stort.

Än i dag har folkbildningen med sin pedagogik och förmåga att möta människor en unik möjlighet att bidra till att komma till rätta med det demokratiska underskottet.

Folkbildningen kan bidra till att minska kunskaps- och klassklyftorna. Folkbildningen har alltid varit en kraft för att motverka klassamhället. Därför är folkbildningen en hjärtefråga för oss socialdemokrater.

I höstas besökte jag och flera av mina socialdemokratiska riksdagskamrater ett flertal olika folkhögskolor runt om i landet. Vi var både på landsbygd och i storstäder. Vi lyssnade av deltagarnas erfarenheter av att delta i folkbildningen. De var oerhört positiva. De berättade om allt från att de har utvecklats, att de vågar tro på sig själva och att de vågar börja ta plats och säga vad de faktiskt tycker. Man vittnar också om att man har träffat många nya människor som man aldrig annars skulle ha träffat på och definitivt aldrig ha vågat prata med om man stött på dem på gatan eller i något annat sammanhang. Man har också lyft fram att man tycker

att det är väldigt bra med diskussionsbaserat lärande. Den här listan blev väldigt lång. Jag kan göra den väldigt lång här i dag i kammaren, men jag tänkte inte göra det.

Den visar på att folkbildningen ökar människors möjlighet att med nya kunskaper, bättre självförtroende och insikten om att delta i ett socialt sammanhang ta makten över sitt eget liv. Genom detta stärks grunden för demokratin. Folket får verktygen för att påverka och göra sin röst hörd. Folkbildningen bidrar också till ett livslångt lärande samtidigt som deltagarna ges möjlighet till personlig utveckling.

I propositionen föreslår regeringen principen att folkbildningens anordnare själva lägger fast målen för verksamheten och att riksdagen endast anger syftena med statens bidragsgivning. De syften som man fastställde i 1998 års folkbildningsproposition ligger fast med en ny inbördes ordning och något justerade formuleringar. Syftet att folkbildningen ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin är vad regeringen bedömer som det viktigaste syftet med statens stöd. Demokratiaspekten i stödet bör enligt regeringen vara överordnad de övriga syftena som i sin tur är likvärdiga och därmed lika väsentliga. Utskottsmajoriteten tycker att det är bra och tillstyrker det.

Regeringen föreslår att man tar bort de prioriterade målgrupper som angavs i 1998 års beslut och föreslår i stället sju verksamhetsområden och att folkbildningen själv ska identifiera målgrupper utifrån dessa verksamhetsområden. Att arbeta med prioriterade målgrupper har varit ett bra sätt att nå dem som har behövt folkbildningen mest, men samhället förändras och behoven ändras. Därför tror jag att det är bra att man nu arbetar med de olika verksamhetsområdena som motiv för statens stöd.

Det är viktigt att folkbildningen arbetar för att påverka människors grundläggande värderingar om alla människors lika värde och om jämställdhet mellan könen. Mäns och kvinnors lika värde och lika möjligheter måste återspeglas i valet av verksamhet, innehåll och form och i organisationernas uppbyggnad. Därför måste man arbeta med att få fler kvinnor, invandrare och funktionshindrade på beslutande nivåer och som anställda inom folkbildningen, också för att spegla en stor grupp av dem som deltar i folkbildningens verksamhet.

I dag finns det i Sverige ca 1 miljon människor som är födda i ett annat land. Detta mångkulturella samhälle ger många möjligheter och utmaningar. Genom att människor med olika etnisk, religiös och kulturell bakgrund möts inom folkbildningen skapas en dynamik i verksamheten. Folkbildningen bidrar till integration genom en ökad kunskap om och förståelse för varandra. Det är en stor utmaning för folkbildningen att få fler personer med utländsk bakgrund att delta i verksamheten, att nå de personer som inte har etablerade kontakter med föreningslivet eller andra sociala nätverk. Det är därför viktigt att man arbetar med uppsökande verksamhet.

En annan utmaning som propositionen lyfter fram är den demografiska förändring som kommer att ske inom en tioårsperiod. Det finns en stor grupp unga människor och en stor grupp äldre. Detta kommer att ställa nya krav på folkbildningen, både när det gäller utbud och vilka kontaktvägar man behöver använda för att nå dessa grupper.

De senaste åren har vi pratat mycket om det livslånga lärandet, att man lär genom hela livet. För många människor har just folkbildningen bidragit till att man har kunnat delta i det livslånga lärandet. Man har deltagit i en enstaka studiecirkel, några har vågat och getts förutsättningar att läsa på ABF-skolan en dag i veckan med möjlighet till korttidsstudiestöd. Efter detta har de kanske gått vidare för att läsa in gymnasiekompetens, även detta inom folkbildningens verksamhet ibland.

Det finns också på vissa folkhögskolor högskoleförberedande kurser. Jag besökte i höstas en sådan grupp i Göteborg. Deltagarna vittnade om att det var en tuff kurs – om nu någon hade trott något annat. Det var mycket läsandet. Men det viktigaste av allt tyckte jag var att flertalet sade att utan den förberedande kursen hade de aldrig vågat söka vidare till högskolan. Den stärkte deltagarna att våga gå vidare.

Detta är något av det innehåll som finns i propositionen. Det finns mycket mer som verkligen är värt att lyfta fram, men min talartid räcker nog inte till det. För jag vill också hinna med att kommentera några av de reservationer som finns i betänkandet.

Precis som vanligt när det gäller folkbildningsfrågor är det Moderaterna som sticker ut. Inte ens i den så kallade borgerliga alliansen, där man försöker visa att man är så enig, kan man enas fullt ut om synen på folkbildningen.

En reservation från Moderaterna tar upp att anslaget till folkbildningen kan minska utan att folkbildningsuppdraget behövs försämrats. Moderaterna menar att bidraget till folkbildningen kan minska med 300 miljoner och att det är anslaget till studieförbunden som ska minska. Det finns från Moderaterna en kritik mot just den verksamhet som studieförbunden genomför. De menar att den verksamhet som inte kan betecknas som folkbildning inte ska finansieras med skattepengar. Det är redan så i dag att verksamhet som inte betecknas som folkbildning inte heller ska ha något statligt stöd. I propositionen tar man också upp att statsbidrag inte får användas till ett allmänt verksamhets- och organisationsstöd utan är ett anslag till folkbildningsverksamhet.

Vad är det egentligen Moderaterna är ute efter? Är det valet av ämnen man inte tycker om? Är det de musikcirkel som ungdomar deltar i som inte är folkbildning? Är det att vi möjliggör även för dem som inte har så tjocka plånböcker att ta del av studieförbundens verksamhet som stör Moderaterna? Och vilka är det som ska bestämma vilka ämnen som ska betraktas som folkbildning? Är det Lena Adelsohn Liljeroth som politiker som ska bestämma det?

Jag vill också ställa en fråga till Birgitta Sellén och Centerpartiet, som också ingår i denna allians med Moderaterna, som i en reservation tar upp vikten av de mötesplatser som erbjuds människor genom folkbildningen och att det måste finnas folkbildning i hela landet. Jag håller med Birgitta Sellén om att det är viktigt att folkbildningen får möjligheter att finnas i hela landet. När vi i utskottet var hos Folkbildningsrådet häromveckan fick vi veta att det är just studieförbundens verksamhet som gör att man når ut till befolkningen i hela landet med studieverksamhet och kulturarrangemang.

Min fråga till Birgitta Sellén blir: Hur kan du ens tänka dig att sätta dig i regeringsställning tillsammans med Moderaterna? Det skulle innebära mindre resurser till studieförbunden, och det skulle naturligtvis

påverka verksamheterna ute i landet. Jag trodde att Centerpartiet värnade om folkbildningen, men just nu känner jag mig lite frågande till det.

För oss socialdemokrater är folkbildningen viktig. Den utgör en kraft i samhället, en kraft för människor att lära, växa och förändra.

Med detta, fru talman, vill jag yrka avslag på samtliga reservationer och bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 85 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag svarar på den fråga jag fick först medan Gunilla hämtar penna, för den var jag nästan inställd på. Den har jag mött så många gånger, och jag ser inga problem. Vi är tre starka folkbildningspartier som värnar folkbildningen som finns med i Allians för Sverige, och vi har sett under resans gång hur Moderaterna kommer närmare och närmare oss. När det gäller regeringsförhandlingar är jag inte ett dugg orolig. Det kommer vi att klara, och det blir som vi tre partier vill.

Jag hade några frågor till Gunilla. Det står i propositionen att erfarenheterna från bland annat folkhögskolornas verksamhet inom ramen för gymnasieskolans individuella program är goda. Regeringen bedömer att behoven av insatser från folkbildningens sida inom området sannolikt kommer att öka. Då undrar jag: Tror Socialdemokraterna att det även i fortsättningen kommer att vara väldigt många som lämnar gymnasieskolan utan godkända betyg? I dag behövs verkligen folkhögskolekurserna för att hjälpa upp och för dem som har misslyckats i gymnasieskolan. Det handlar just om att rädda dem som annars inte skulle komma in på högskolor och så vidare.

Från alliansens och Centerpartiets sida ser vi också att folkhögskolorna kommer att finnas i fortsättningen, men med den politik vi ska föra i grundskola och gymnasieskola kommer man att vara godkänd när man lämnar gymnasieskolan, eftersom vi lägger upp det med ett helt annat kriterium. Där vill vi i framtiden se att folkhögskolorna återigen blir inriktade mot olika områden. Vi har under ett antal år sett att det blir mer och mer av allmänna kurser därför att det är så många som behöver dem. Jag vill se mer av kurser som utbildar dramapedagoger, för att ta ett exempel.

Jag funderar också hur Gunilla Carlsson ser på problemet att bredband inte blir utbyggt i hela landet. Övärld, glesbygd och så vidare har oerhörda problem i dag.

Anf. 86 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med frågan om IV-programmet och möjligheten för folkhögskolorna att driva den verksamheten. Jag tycker att det är jättebra att folkhögskolorna driver gymnasieutbildningar och blir aktiva inom IV-programmet. Det som är viktigt är att de deltagare som kommit in hamnar i kurser där det finns vuxna personer, så att det inte bli rena kurser för gymnasieelever på IV-programmet. Tillsammans med vuxna kan de på ett bra sätt integreras i verksamheten.

Vi satsar också från Socialdemokraterna väldigt mycket resurser på grundskolan och IV-programmet. Inte minst har vi under den här mandatperioden ökat personaltäteten inom grundskolan. Vi har satsat 225 miljoner på skolor i utsatta områden. Det är naturligtvis en politik

som ska göra att de flesta går ut grundskolan med godkända betyg. Det är vår målsättning med skolan – absolut. Det är jätte viktigt.

Jag tror att folkbildningen har en väldigt viktig roll att spela för ungdomar i framtiden. Jag tycker att det är positivt. Många trivs väldigt bra i den miljö som folkhögskolorna utgör och med pedagogiken där.

Vi har lagt ned jättemycket resurser på att skapa bredband i hela landet, och det arbetet måste naturligtvis gå vidare. Det här är en budgetfråga, och vi kan längre fram diskutera hur vi ska jobba vidare med att nå ut med bredband till befolkningen i hela landet.

Det regeringen också pekar på i propositionen är detta: Hur får vi människor som redan i dag har tillgång till bredband men som inte har kunskapen att börja använda datorer? Där har folkbildningen en jättestor roll att se till att människor får den kunskapen genom studiecirkelverksamhet.

Anf. 87 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! När det gäller bredband är det ett faktum att de flesta som inte behärskar datorer bor i de områden där bredbanden inte är utbyggda. De har inte haft något motiv att lära sig. Vi ser också att väldigt många företag i dag inte vågar satsa på att bosätta sig i glesbygd, fast de skulle kunna göra det, därför att bredbanden inte fungerar. Det finns företag som spelar in på band och åker in till centralorten för att läsa av därför att det blir för dyrt med modemen. Det var synd att regeringen inte stödde Centerpartiet när vi pratade om digital allemansrätt i slutet på 90-talet.

Ni har satsat mycket på IV – ja, men det är väl självklart. När det i dag är det största programmet för pojkar och för invandrare har ni varit tvungna att satsa pengar på det. Det är fel väg att gå när det gäller utbildning. Men vi ska inte ta skoldebatten i dag.

Jag har några andra frågor, och det gäller först kvaliteten före kvantiteten. Vi har från Centerpartiet sagt att vi gärna skulle vilja se någon typ av etiskt råd, som kanske kunde ligga under Folkbildningsförbundet, som skulle kunna rycka in om det uppstår tvister mellan olika aktörer. Ett etiskt råd skulle kunna medla i en sådan situation. Naturligtvis önskar man att vi ska slippa det, men vi vet att det har förekommit och att det kan uppstå igen. Det skulle vara intressant att höra hur Gunilla Carlsson ser på det.

Sedan har det sagts att regeringen ska påbörja förhandlingar med Sveriges Kommuner och Landsting. Där undrar jag om man har kommit till skott. Vi oroas väldigt mycket just över hur kommuner och landsting ser på anslagen till folkbildningen. Vi har sett en skrämmande nedskärning. När vi nu gör en satsning från statligt håll skulle det vara förskräckligt om kommuner sade att ”nu får vi mer pengar från staten så här behöver inte vi vara med”. Därför vill jag gärna veta om diskussioner med SKL har kommit i gång.

Anf. 88 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Birgitta Sellén om att det är jätte viktigt att alla tar ett ansvar för folkbildningen, inte bara på nationell nivå utan även inom kommuner och landsting. Det finns inte minst många moderatledda kommuner som inte ger anslag till folkbildningen – men tyvärr även s-kommuner.

Vad gäller förhandlingarna med SKL har regeringen denna vecka bjudit in till en träff med Sveriges Kommuner och Landsting. Det kan jag meddela Birgitta Sellén i dag.

Vad gäller ett etiskt råd, finns det redan i dag ett etiskt råd under Folkbildningsförbundet där man just diskuterar etikfrågorna, hur man ser på folkbildningen, var gränsdragningen är och kvalitetsfrågor. De jobbar väldigt aktivt, och jag tycker att det är jättebra att de gör det. Det är viktigt att folkbildningen själv diskuterar de här frågorna och ser till att man har en samsyn mellan de olika studieförbunden under Folkbildningsförbundet.

Vi pratar om att satsa på utbildning. För oss socialdemokrater är det viktigt att man kan lära genom hela livet. Det är viktigt att vi satsar på grundskolan, men det är också viktigt att vi satsar vidare, så att de som hamnar på IV-programmet får en bra utbildning för att kunna gå vidare. Folkbildningen är också en del i det livslånga lärandet. Vi vill värna om resurserna till folkbildningen. Det gör att människor som kanske inte har så bra erfarenheter av skolan lite senare i livet kan välja en annan väg. Det är väldigt ofta så att man som ung går en utbildning och sedan känner att man inte vill fortsätta med det utan vill läsa någonting annat och jobba med någonting annat. Jag tycker att det är viktigt att man får möjlighet att göra det.

Anf. 89 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle i det här replikskiftet vilja få klarlagt från Socialdemokraterna, som också representerar regeringen, att det finns en betoning på folkbildningens självständighet. Jag skulle vilja att Gunilla säger det väldigt klart i dag. I utvärderingen från SUFO 2 framgår det att man redan i dag kan se en informell styrning från regeringen när det gäller folkbildningen.

När jag då tittar på de olika reservationerna tänker jag på Kristdemokraternas första reservation, där vi påpekar att folkbildningens självständighet aldrig får ifrågasättas, aldrig får misstänkliggöras. Då svarar majoriteten i betänkandet med det syfte som i dag ligger som första syfte, men som ändras i och med att det här beslutet tas. Man svarar på vår reservation: Nej, därför att folkbildningen är så viktig just för att den gör det möjligt för människor att påverka sin situation, ger människor verktyg att kunna ha makt över sitt liv, ger människor kraft att uttrycka sin åsikt, och därmed skapas demokratin.

Vad gör man då i nästa andetag? Jo, man säger att man ska ändra på de här syftena, att det syfte som man har nämnt i svaret på Kristdemokraternas första reservation inte ska stå först. Sedan säger man: Nej, men vi ska ändå ändra på syftena – vi ska nämligen lägga ett nytt syfte, och det syftet ska handla om att endast stödja ”verksamheter som bidrar till att stärka och utveckla demokratin”. Vem ska bedöma det? Är det regeringen?

Anf. 90 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är jätteviktigt att vi från riksdagen talar om varför vi ger bidrag till folkbildningen. Vi säger att det övergripande syftet är att folkbildningen ska ”stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin”.

Det är det överordnade syftet. Sedan har vi de andra syftena som kommer under det och som är likvärdiga. Men det övergripande syftet är alltså att vi ska stödja och utveckla demokratin. Egentligen förstår jag inte varför Kristdemokraterna tycker att det är så konstigt att regeringen gör den här ändringen och sätter demokratispekten allra överst bland de här syftena. Jag tycker att det är väldigt klart och tydligt att vi anser att den är allra viktigast. Men naturligtvis är de andra syftena egentligen lika viktiga.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Gunilla Tjernberg, om ni nu tycker att folkbildningen är så otroligt viktig. I mitt anförande nämnde jag den möjlighet som många människor har, nämligen att till exempel läsa en dag i veckan inom ABF-skolan. Att ta ledigt en dag från jobbet vet vi är tufft ekonomiskt – det är tufft att missa den inkomsten. Vi säger därför att vi ger ett korttidsstudiestöd just för att ge människor möjlighet att läsa en dag i veckan på grundläggande nivå för att senare kanske gå vidare och läsa på gymnasienivå.

Här ger vi 63 miljoner kronor. Kristdemokraterna däremot vill ta bort möjligheten till korttidsstudiestöd. Ni ger dock lika mycket till folkbildningen. Det tycker jag är bra. Men enigheten inom alliansen spretar ganska rejält i folkbildningsfrågorna.

Jag skulle vilja ställa följande fråga till Gunilla: Tycker inte du att det är viktigt att människor har möjlighet att läsa till exempel en dag i veckan och får behålla korttidsstudiestödet under tiden?

Anf. 91 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är som vanligt, höll jag på att säga. Gunilla Carlsson svarar inte på min fråga. Hon ifrågasätter att Kristdemokraterna här ställer frågan: Hur ser ni på folkbildningens självständighet? Jag får alltså inget svar på min fråga, utan Gunilla Carlsson ifrågasätter och säger att det är konstigt att vi tycker som vi gör.

Men svara på frågan om varför syftena måste ändras i och med propositionen! Ni gör ju en ändring. Varför gör ni en ändring? I propositionen säger man att det här ska ändras, men man talar inte om varför.

Nu har Gunilla Carlsson chansen att tala om för mig och alliansen varför man gör ändringen. SUFO talar om att här börjar det finnas en risk att regeringen lägger sig i, att självständigheten naggas i kanten. Vi ser också vad som har hänt med Sisu, idrottsutövarnas eget förbund. Allt det här är olika steg som klart gör att jag känner en oro för att folkbildningens självständighet inte får behållas och stärkas – det går ju åt det andra hållet.

Jag fick alltså inget svar på frågan om varför regeringen gör en ändring. Det är där jag vill ha en förklaring. Det fick jag inte, så ta nu chansen och ge mig en förklaring!

När det gäller Kristdemokraternas syn på rätten till att utbilda sig inom folkbildningen – i studiecirklar och inom folkhögskolan – råder det ingen tvekan om att vi tycker att den rättigheten är väldigt viktig. Men vi betonar vikten av att ha en skola som redan tidigt ger barnen rätten att läsa, räkna och skriva. Så ska det vara från tidiga barnår och hela vägen upp. Det ska inte startas när man är vuxen. Det är bara en guldkant på tillvaron att som vuxen få gå på en folkhögskola eller i studiecirklar. Det

Anf. 92 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Ja, vi ska satsa på unga och på barn i skolan. Det håller jag med om; det ska vi definitivt göra. Men precis som jag tidigare sagt är det också väldigt många som i vuxen ålder känner att de skulle vilja sätta sig på skolbänken igen. Kanske har man inte så mycket kunskaper med sig och skulle behöva sätta sig på skolbänken för att själv utvecklas. Vi tycker att det är viktigt med det livslånga lärandet.

Även som vuxen ska man kunna läsa i en studiecirkel, kanske en hel dag i veckan, för att sedan gå vidare. Vi säger att korttidsstudiestödet är otroligt viktigt för att den här gruppen ska kunna ta del av det livslånga lärandet. Korttidsstödet handlar om en jätteviktig del när det gäller dessa människors möjlighet att göra det. Kristdemokraterna tycker uppenbarligen inte att det är en viktig fråga.

Det här med syften är ingenting nytt. Vi hade ju syften också i 1998 års folkbildningsproposition. Det är alltså inte så att vi i den här propositionen har petat mer i folkbildningsverksamheten vad gäller syftena.

Att demokratin ska utvecklas och stärkas har vi som det första syftet. Men det har också tidigare funnits syften när det gäller statens bidrag till folkbildningen, så det är ingen skillnad där.

Anf. 93 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor. Jag tänkte börja med att ta upp stödet till forskningen. Vi är överens om att det behövs ett ökat stöd till forskning inom folkbildningen.

Vi hade en diskussion om det i en debatt med Folkbildningsrådets representantskap där Lena Hallengren deltog. Då framgick det att en mindre del av de 400 nya miljonerna till folkbildningen ska användas till forskningsmedel. Där har jag en fundering som jag också då lyfte fram: Kan inte det här innebära att andra aktörer inom forskningsområdet säger att nu får folkbildningen pengar till att forska och att man då skär ned ytterligare? Lena Hallengren hade inget riktigt svar på frågan. Hon sade att den risken finns ju. Sedan frågade jag: Hur tänker ni från regeringens sida bemöta detta för att motverka att det i praktiken blir en minskning av forskningspengarna?

Sedan gäller det detta med funktionshinder. Det talas om att det är viktigt att de funktionshindrade – det sade också Gunilla Carlsson i sitt anförande – kommer med i folkbildningen och att de blir mer representerade i styrelser, som deltagare och så vidare. Men om det är som vi tror, nämligen att det finns brister i lokalanpassningen för funktionshindrade, och om man inte vill anslå pengar så att de problemen kan åtgärdas, hur vill regeringen då stärka de funktionshindrades möjligheter att delta i folkbildningsverksamheten?

Anf. 94 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas jag att man använder också de forskningspengar som man tidigare haft riktade till folkbildningen. Men man har väl inte forskat så himla mycket kring folkbildningen – det är i alla fall den uppfattning jag har. Några har dock gjort det.

Signalen nu som plockas upp i propositionen är att man faktiskt vill använda en del av folkbildningsanslaget till just forskningen, och denna ska ligga på Vetenskapsrådet. Det är alltså inte de inom folkbildningen som själva ska utse vilka som ska forska kring folkbildningen, utan det där ska ligga i Vetenskapsrådet. Det tycker jag är en viktig markering.

Jag känner att vi saknar en del forskning kring folkbildningen. Några av oss har kanske lyssnat på någon forskare som har berättat om folkbildningens betydelse för hela samhällsutvecklingen, om att det faktiskt är väldigt viktigt att vi satsar på folkbildningen för att hela samhället ska utvecklas.

Mot den bakgrunden känns det väldigt skönt att vi nu gör denna satsning på forskningen. Det är alltid bra att få forskningsresultat som visar vad som händer i samhället när en så rejäl satsning görs i samhället som den regeringen gör. Jag tycker att detta är bra, och den ska, som sagt, ligga utanför. Jag hoppas att det som tidigare lagts till forskningen och folkbildningen inte försvinner utan fortsatt finns kvar.

Du hade också en fråga om de funktionshindrade. Ja, vi lyfter fram detta med de funktionshindrade. Det är väldigt viktigt att, som jag lyft fram, kvinnor, personer med invandrarbakgrund och funktionshindrade finns representerade i folkbildningens olika delar, för de är många deltagare i folkbildningen.

Anf. 95 HANS BACKMAN (fp) replik:

Fru talman! Just när det gäller forskningen har också vi ambitionen och önskan att det ska forskas mera inom folkbildningen och vuxenutbildningen. Vi tycker, som sagt, att det i dag forskas alltför lite. Det borde vara mer av forskning. Jag tror att det är väldigt viktigt och skulle vilja höra om regeringen tänker följa upp detta och hur man i så fall följer upp det just för att se att effekten blir positiv, inte negativ som jag var inne på.

Mera konkret undrar jag vad man ska göra när det gäller de funktionshindrade. Man tycker att detta är viktigt och positivt, men det sägs egentligen ingenting om konkreta åtgärder för att öka andelen deltagare sett till problemen med lokaler och lokalanpassning.

Jag skulle vilja ha svar på om man har några tankar på att göra något konkret.

Jag har en liten fråga om bredband. När man är ute i landet och pratar med människor som bor på mindre orter och i landsbygden säger de att det är en källa till frustration att det inte händer tillräckligt mycket med bredbandsutbyggnaden. Man känner oro för att staten någonsin kommer att klara av att bygga fullt ut.

Då är min fråga om man från regeringens sida har några planer på att släppa in privata näringslivet och uppmuntra dem att delta i bredbandsutbyggnaden. Det är inte minst många företag på landsorten som skulle kunna känna sig stimulerade, och det skulle också gynna och gagna folkbildningen.

Anf. 96 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Vad gäller funktionshindrade finns i dag möjligheter att ge resurser till olika hjälpmedel och annat. Resurser läggs i det som heter

Sisus. Det är en budgetfråga att se hur vi kan ge dem mer pengar att fördela ut.

Sedan handlar det om tillgängliggörandet av lokaler. Där lägger man också resurser, och det är jätte viktigt. Det vi lyfter fram är hur folkbildningen kan se till att funktionshindrade kan vara med i verksamheten. Det är flera olika politikområden som får samverka för att möjliggöra för funktionshindrade att ta del av folkbildningens verksamhet. Det vi pekar ut är att vi tycker att det är otroligt viktigt att man möjliggör detta. Folkbildningen är ju fri från staten. Staten fördelar medlen, och sedan lägger de upp hur de vill arbeta med verksamheten. Utifrån de verksamhetsområden som lyfts fram i propositionen fördelar de sedan resurserna. Där tycker jag inte att vi ska vara med och peta. Jag tror att det är fler som är överens om det. Det kanske finns några som skulle vilja peta något mer i hur anslagen ska användas.

Det finns olika politikområden som får satsa resurser för att möjliggöra för funktionshindrade att vara med i folkbildningen. Det är otroligt viktigt.

Vad gäller bredbanden är det en fråga som lever i allra högsta grad. Vi har redan satsat mycket på att bygga ut bredbanden, men vi behöver säkert göra ännu mer, absolut.

Anf. 97 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av de synpunkter som mina syskon i alliansen har fört fram här tidigare. Det behöver vi inte gå in på i just den här diskussionen.

Jag tycker inte att Gunilla Carlsson ska behöva vara så orolig för vad som ska hända när vi förhoppningsvis bildar en borgerlig regering till hösten. Vi kommer att komma överens, det lovar jag. Stämningen är god, och förhandlingar ingår alltid när man bildar en koalition.

Sedan kom frågan upp om att vi vill lägga mindre pengar på folkbildningen men mer exempelvis på kultur till barn i skolan. Vi lägger mer på kulturarv, fria grupper och annat. Då talar vi om kulturbudgeten i stort.

Det handlar om att vi lägger lite mindre, en lägre ökning än vad Socialdemokraterna föreslår. Vi har accepterat ökningen på 400 miljoner. Vi lägger alltså 100 miljoner mer än vad vi har gjort tidigare. Därmed kan den frågan vara avklarad.

Numera kan jag jämföra nästan allting med kostnaden för att installera biltullar i Stockholm som kostar 3,8 miljarder. Det är mer än halva kulturbudgeten. Ser man den relationen finns det inga pengar över huvud taget.

Folkbildningsrådet hade för övrigt självt äskat bara 260 miljoner för i år. Man hade hoppats på en ökning med 4 %. Det blir till och med mer än vad Folkbildningsrådet hade hoppats på.

Vi tycker faktiskt – det är en principfråga – att en högre grad av självfinansiering bör komma till när det handlar om vissa av studiecirkelarna. Det är en principfråga. Det handlar om skattepengar. Det är ingenting som ramlar ned från himlen, utan det är pengar som andra människor måste arbeta ihop.

Vi hade en debatt för ett år sedan som blev lite lustig om allt kring hundspråk och blomsterodling. Somliga kommer säkert ihåg det. Nej, vi anser att det här är kurser som människor i hög grad kan betala själva.

Men vi slår absolut vakt om folkbildningen, och det hoppas jag att det inte finns en massa missförstånd kring.

Anf. 98 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Vad härligt att höra dig säga att ni är syskon i alliansen! Så tyckte jag att du sade. Stämningen är god. Ja, det är klart att stämningen kan vara god ända tills man börjar diskutera hur ni ska fördela resurserna. Jag hoppas att Centern står fast vid att folkbildningen är otroligt viktig för dem. Då är 300 miljoner inte lite pengar. 300 miljoner är faktiskt enormt mycket resurser som man kan få väldigt mycket verksamhet för.

Jag ifrågasätter varför vi som politiker ska peka på vad som ska få bidrag, vilka studiecirklar det är som är folkbildningsmässiga. Är det du och jag som riksdagsledamöter som ska göra bedömningen vilka som ska få anslagen? Du säger att man ska betala kurserna själv. Det är inte så att alla studiecirklar är gratis i dag, utan det kostar att gå på en del studiecirklar. Avgiften skulle i så fall höjas. Vilka skulle då ha möjlighet att ta del av folkbildningen? Jag tror att det finns en stor del människor som inte skulle kunna göra det. Jag har redan fått reaktioner från sådana som säger att de redan kostar för mycket, att man inte har möjlighet att gå på en studiecirkel. Då blir folkbildningen till för bara dem som har råd, precis som allting annat i Moderaternas värld.

Birgitta Sellén pratade om det livslånga lärandet, och jag tog upp korttidsstudiestödet. Det är jätteviktigt för många att kunna ta del av folkbildningen och det livslånga lärandet, att kunna ta ledigt en dag i veckan för att gå och läsa datakunskap, samhällskunskap, svenska, engelska – det som också Moderaterna anser är folkbildningsverksamhet. Det skulle man inte ha möjlighet att göra om man skulle mista en dags ersättning på arbetet. De här korttidsstudiestöden vill Moderaterna inte ha kvar. Då undrar jag: Varför vill Lena Adelsohn Liljeroth inte möjliggöra för väldigt många, speciellt LO-medlemmar, att göra detta?

Anf. 99 LENA ADELSONH LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! LO:s medlemmar skulle få en betydligt bättre ekonomi med alliansens politik. Det handlar bland annat om lägre skatter. Då kan man välja om man vill lägga pengar på de här kurserna. Men jag tror att det har betydelse att vi har ifrågasatt en del. Jag menar verkligen inte att vare sig Gunilla Carlsson eller jag ska tala om vilka kurser som man ska gå.

Jag har haft en del mejlväxling med Folkbildningsförbundet som skriver i ett av mejlen: Det finns flera exempel på verksamheter som inte borde ha bedrivits med stöd av statsanslaget. Men där arbetar studieförbunden gemensamt för att hitta branschgemensamma synsätt, tolkningar och tillämpningar i syfte att höja kvaliteten i verksamheten.

Alltså har man tagit till sig kritiken, vilket är väldigt bra.

Gunilla Carlsson har inte tagit upp det omfattande fusk som har funnits inom studieförbunden. Det kritiserade jag i mitt anförande. Det hann vi tyvärr inte med här, det får bli i ett annat sammanhang.

Jag kan se att norra Stor-Stockholms ABF, de som ”utmärkte” sig mest när fuskdebatten var i gång – 8 miljoner kronor tror jag att det handlade om – skriver, apropå vad man ska betala, på sidor om hälsa om

matlagning för matglada herrar, festligare mat. Det är jättekul. Så tillkommer en liten matkostnad. På samma sida står det om seniorgymnastik med friskvård: OBS! Ej statsbidrag. Då kan man fråga sig: Vad är det statsbidraget egentligen ska utgå till? Uppenbarligen får man inte bidrag om man går på seniorgymnastik med friskvård, men vill man laga festlig mat i grupp med andra matglada herrar utgår det statsbidrag. Jag tycker att det är sådant som man kan ifrågasätta.

Sedan vill jag inte peta i det här, men jag vill i alla fall peka på att problemen finns. Det handlar inte om pengar som kommer från ingenstans. Det är pengar som Gunilla Carlsson och jag arbetar ihop och betalar skatt för. Vi har kanske lite olika uppfattningar om vad de här pengarna ska användas för och vad folkbildningens syfte egentligen är. Det kanske inte i första hand är att gynna matglada herrar.

Anf. 100 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag uppmärksammade just att jag inte fick något svar från Lena Adelsohn Liljeroth angående frågan om korttidsstudiestöd. LO-medlemmarna skulle få mer i plånboken med hjälp av skattesänkningar, men de skulle snart ätas upp av mycket annat som skulle införas i stället. Det är säkert fråga om höjda a-kasseavgifter och annat. Men detta behöver vi inte ta upp här eftersom vi nu pratar folkbildning.

Jag tog upp att korttidsstudiestödet möjliggör för många att ta ledigt en dag i veckan. De skattesänkningar som Moderaterna föreslår skulle inte kompensera det inkomstbortfall som uppstår när man tar ledigt en dag i veckan för att studera. Jag har inte sett i Moderaternas förslag på skattesänkningar att de skulle kompensera inkomsten från korttidsstudiestödet.

Det skiljer naturligtvis. I Moderaternas Sverige ska inte en vuxen LO-medlem ha möjlighet att studera igen. Det ska man göra som ung, och sedan ska man inte få en andra chans här i livet.

Lena pratade om det omfattande fusket. Det här är väl ett bevis på att studieförbunden själva jobbar med frågorna. Annars hade inte fusket uppdagats över huvud taget. Studieförbunden och folkbildningen jobbar aktivt med att se till att verksamheten ska uppfylla kraven för att vara bidragsberättigade. Annars hade inte frågan kommit upp. Det är helt riktigt. Jag tycker inte heller att vi ska ge statsanslag till det som inte är folkbildning eller sådant som rapporteras två gånger. Hade man inte jobbat med kvalitetsfrågorna, utvärderingarna och uppföljningarna inom folkbildningen hade inte frågan kommit upp. Det är alltså bevis på att man faktiskt jobbar aktivt. Det är jättebra.

Anf. 101 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Propositionen *Lära, växa, förändra* bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet. I budgetförhandlingarna mellan samarbetspartierna s, v och mp har vi förstärkt folkbildningens anslag med 400 miljoner kronor. Det är väl ingen hemlighet att Vänsterpartiet hade önskat sig ännu mer resurser till folkbildningen, speciellt med tanke på de nya utmaningar som finns med i propositionen. Vi får väl återkomma i de kommunala och landstingskommun-

nala sammanhagen och driva frågan om att kommunsektorn också ska ta sitt ekonomiska ansvar för fortbildningen.

Vänsterpartiet vill att huvudparten av tillskottet naturligtvis ska fördelas till studieförbunden och folkhögskolorna. Vi vill också lägga pengar till särskilda instanser för att förbättra förutsättningarna för äldre och andra berörda grupper att använda IT. Det behövs pengar till forskning som ska disponeras av Vetenskapsrådet.

Vi prioriterar också centralorganisationer för amatörkulturen, som i dag omfattar mer än 700 000 människor i landet. Då är den siffran baserad enbart på det antal som organiseras via Amatörkulturens Samrådsgrupp, som i dag representerar 16 medlemsorganisationer.

Amatörkulturens centralorganisationer är, enligt propositionen, väl motiverade i de kulturpolitiska målen. De måste därför stärkas för att få resurser för utvecklingsarbete och för samverkan mellan dem och Folkbildningsrådet – sist, men inte minst, för att deras anslag varit alldeles för snävt tilltagna och stått stilla.

Fru talman! Jag läste med stort intresse bil. 2 i betänkandet, som redogör för utfrågningen som utskottet hade den 28 mars med temat ”Folkbildning i förändring?”

När jag läser vad Nina Wadensjö sade under utfrågningen om vikten av de ungas aktiva deltagande i studieförbunden och att hon var positiv till det som stod i propositionen om att det behövs fler öppna föreläsningar, kom jag att tänka på ett samtal som jag hade med ett par ungdomar i Kiruna för en och en halv vecka sedan. Det var efter ett öppet möte som vi hade anordnat på temat homosexuella, bisexuella och transpersoner. Tasso Stafilidis var inbjuden att tala i ämnet. Förutom det öppna mötet informerade han eleverna på folkhögskolan och gymnasieskolan i mångfalds- och HBT-frågor.

Efter det öppna kvällsmötet kom jag i samspråk med ungdomarna. De berättade att de inte var från orten men gick på en gymnasieutbildning som heter rymdlinjen. De frågade mig om det fanns något ställe som de kunde träffas på och där de kunde ta upp olika teman och ämnen som inte var direkt knutna till partipolitiken. Jag föreslog att de kunde kontakta något studieförbund. Detta, om något, bekräftar behovet av studieförbund och öppna möten och att det är vad ungdomar efterfrågar.

Jag kom också att tänka på mitt eget liv som samhällsengagerad medborgare där jag hos studieförbund och i folkhögskolan har förkovrat mig i mina intressen folkdans, politik, amatörteater, freds rörelsen och kvinnojourer. Jag blir både nostalgisk och glad när jag summerar mina egna erfarenheter av folkbildningen. Kanske beror det på folkbildningens demokratibildning att jag sedermera blev politiskt förtroendevald?

Fru talman! En viktig princip i propositionen är att folkbildningens anordnare själva lägger fast målen för verksamheten och att riksdagen endast ska ange syftena med statens bidragsgivning. Syftena har Gunilla Carlsson redan på ett förtjänstfullt sätt redogjort för. Jag har också noterat att Kristdemokraterna reserverar sig mot den principen. De vill, enligt mitt förmenande, detaljstyra resursfördelningssystemet, samtidigt som de säger att folkbildningens oberoende och särart måste säkerställas. Dessutom talar de i reservationen, och också här i talarstolen, om att de ”tillbakavisar utvecklingen mot en informell styrning från regeringens sida”.

Uppriktigt sagt förstår jag inte riktigt vad Kristdemokraterna menar med sin reservation – även om jag har försökt att lyssna på Gunilla Tjernberg.

Därefter har de fyra partierna m, fp, kd och c en gemensam reservation där de uttalar sig för att de vill ha den gamla ordningen på statens syften med stödet eftersom det inte finns någon förklaring i propositionen till varför det finns ett förslag till en förändrad ordning på syftena med stödet till folkbildningen. I propositionen framgår att i stället för de prioriterade målgrupperna som anges i 1998 års beslut ska sju verksamhetsområden fastställas för folkbildningen – Gunilla Carlsson har också redogjort för detta – vilket i särskilt hög grad utgör motiven för statens stöd. Det är inget nytt. Det har tidigare varit en sådan utgångspunkt. Folkbildningen ska själv identifiera relevanta målgrupper.

Jag förstår inte heller riktigt Kristdemokraternas reservation 4 mot den gemensamma värdegrunden. Vad är det för fel med den gemensamma värdegrunden, det vill säga folkbildningens betydelse för ett demokratiskt samhälle och vikten av att särskilt lyfta fram alla människors lika värde och jämställdheten mellan könen? Är det jämställdheten mellan könen, som har tillkommit, som Kristdemokraterna vänder sig mot?

Fru talman! När det gäller verksamhetsområdet Det mångkulturella samhällets utmaningar är vi i Vänsterpartiet särskilt glada över att i detta sammanhang, jämte invandrade minoriteter, också uppmärksamma de nationella minoriteternas behov av folkbildning som ett verktyg för att bevara, utveckla och främja de nationella minoritetsspråken och andra kulturella särdrag. Precis som det står i utskottets ställningstagande kan folkbildningen fylla en väsentlig funktion i strävan att öka förståelsen och erfarenhetsutbytet mellan människor med olika bakgrund.

Jag ser att Moderaterna klagar på att det inte finns en strategi eller några förslag på hur de med utländsk bakgrund och personer med funktionshinder ska engageras mer i folkbildningens verksamhet. Kristdemokraterna har klart uttalat krav på att folkbildningens organisationer ska medverka till att människor med olika bakgrund får ökad förståelse för varandra så att utanförskap, segregering, konflikter och diskriminering motverkas. Jag förstår inte det heller. Med dessa krav slås redan öppna dörrar in.

Fru talman! I Folkpartiets reservation 21 talar man om att amatörkulturen är ett komplement till den professionella kulturen.

Den kopplingen håller jag inte med om. Jag har som amatör varit med i teateruppsättningar som vi satt upp tillsammans med professionella skådespelare, regissör och scenograf. Jag upplevde inte oss amatörer som ett komplement till de professionella. Det var ett genuint samarbete där vi tillsammans utifrån våra specifika erfarenheter och kunskaper skapade bra teater.

Jag tycker att termen folklig kultur är en bra term för en, i mitt tycke, ny konstform. Det finns fler exempel på samarbete mellan amatörer och professionella. Jag anser därför att termen folklig kultur är ett bra begrepp.

Folkpartiet vill inte heller öka de statliga bidragen till de centrala amatörkulturorganisationerna. Jag förstår inte varför denna satsning skulle stå i motsättning till de regionala och kommunala satsningarna på amatörkulturen på regionalt och lokalt plan. Vi är väl ändå överens om

att landstingen och kommunerna behöver satsa mer på kulturen, eller är det enbart ett nationellt ansvar?

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att Moderaterna är konsekventa i sin uppfattning att minska resurserna till folkbildningen. De är också det enda parti i riksdagen som vill det. Motivet har det redogjorts för från talarstolen av andra.

Jag undrar om Moderaterna inte har reflekterat över att de kommunala anslagen sedan början av 1990-talet minskat med över 20 %. Har man inte tagit det i beaktande?

Moderaterna vill minska resurserna ytterligare genom att ge tydligare uppdrag och låta studiecirkeldeltagarna stå för hela deltagaravgiften. Jag har samma invändning som Gunilla Carlsson att det blir människor med relativt höga inkomster som kan klara av att betala de deltagaravgifterna. De har pengar över för detta.

Vi i Vänsterpartiet vill inte ha fortbildning som bara höginkomsttagare kan betala. Vi slår vakt om att göra den tillgänglig även för låginkomsttagarna. Det kanske är framför allt dessa människor som har störst behov även av den folkbildning som Moderaterna inte anser vara riktig folkbildning.

Jag har en stilla undran, som jag delvis fick svar på av Birgitta Sellén, nämligen hur alliansen ska klara denna motsättning om man mot förmodan bildar regering efter valet. Vem får ge sig? Ska man tro Birgitta Sellén är det Moderaterna som får ge sig.

Vi har ett val dessemellan och det kanske ger olika resultat.

Skillnaderna mellan oss och Moderaterna handlar inte bara om 300 miljoner. Jag räknar plus 400 med den förstärkning som vi gör från 2007. Då blir ju skillnaden 700 miljoner.

Anf. 102 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag ska inte upprepa de argument som jag hade alldeles nyss. Det kanske blir tråkigt såväl för deltagarna här som för den publik som vi har framför tv-apparaterna. Det har nog framgått ganska väl vad vi moderater står för. Vi värnar folkbildningen men vill ha den, som Centern ibland säger, smalare men vassare.

Jag vill inte att vi ska behöva höra argumentet att vi vill dra ned folkbildningen med 700 miljoner. Siv Holma måste läsa på lite bättre.

Vi står fortfarande kvar vid den besparing vi tidigare har haft med 300 miljoner. Men det innebär en ökning med 100 miljoner från det förslag vi tidigare hade.

Anf. 103 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Det är ju positivt att det går framåt. Jag gratulerar Moderaterna till att inse betydelsen. Det är väl det som Birgitta Sellén också beskrev att era samtal har gett det resultatet.

Jag vill passa på att säga något om att ingen har tagit upp frågan om fusk.

Dels finns det i propositionen att man ska göra mer uppföljningar och utvärderingar. Jag kan till och med se forskningen som en del. Det står också att Folkbildningsrådet bör ges befogenheter att återkalla och därefter omfördela statsbidrag som betalats ut för ett studieförbund eller en

folkhögskola i de fall verksamheten inte är förenlig med statens syfte med statsbidraget.

Precis som Gunilla Carlsson har varit inne på pågår det ju ett viktigt arbete inom studieförbunden och även inom folkhögskolorna, kan jag tänka mig. När man tillför de här komponenterna är ju ingen intresserad av att man får statsbidrag på felaktiga grunder.

Anf. 104 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det får vi sannerligen hoppas att ingen är. Det är ju de facto så att trots att man fick varningar inom ABF i norra Stockholm dröjde det väldigt länge innan man tog itu med det. Gunilla Carlsson tog upp i sitt anförande att man nu hade gjort en utredning. Det handlade om ganska mycket pengar, 8 miljoner kronor, och 166 000 studietimmar som inte fanns, om jag minns rätt.

Hade inte kritiken funnits kanske det hela inte hade uppdragats. ABF är inte ensamma. Det här har förekommit i flera studieförbund på andra orter. Det är upprörande och gör naturligtvis att många ifrågasätter folkbildningen. Det var därför vi ansåg att det var anmärkningsvärt att man i stort sett inte berörde det i betänkandet eller propositionen utan konstaterade att det är bra om man siktar in sig mer på kvalitet än på kvantitet.

Hade inte kritiken funnits är det inte säkert att lika mycket hade hänt.

Anf. 105 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Kritik, om det uppdragats att studieförbund eller enskilda individer har begått felaktigheter, måste kontinuerligt finnas i organisationerna.

Det är okej med kritiken, men ni har ju resonerat om att man ska göra försämringar. De är ju nu inte så drastiska, vilket var positivt. Att det skulle vara anledning till att man har sett över de felaktigheter som har begåtts är en koppling som jag inte har sett. Det kanske inte var den kopplingen du menade heller?

Jag kan bara beklaga. Jag känner inte till vad som har hänt i Stockholm och andra kommuner i landet. Vad jag har hört har man via stickprov fått resultatet att människor inte visste om att de gick i en studiecirkel. När sådant uppdragats ska man ju genast förändra det så att de felaktigheterna inte uppstår. Det håller jag med om till hundra procent.

Anf. 106 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Svensk folkbildningstradition är en hörnsten i demokratin eftersom den möjliggör ett brett deltagande i samhällslivet. Att människor med olika förutsättningar ges möjlighet att odla sina intressen och vidareutvecklas är ett mänskligt behov.

Om man tittar på Kulturrådets statistik ser man vilken oerhörd betydelse studieförbunden har för landets kulturliv genom studieförbundens estetiska utbildningar och kulturprogram i samarbete med föreningslivet.

För det livslånga lärandet fyller också studieförbund och folkhögskolor en allt viktigare funktion. Det är också viktigt att fastslå att dessa organisationer måste vara flexibla för att kunna möta olika behov och olika grupper. Därför ska de garanteras frihet och resurser.

Låt mig förklara varför vi i de gröna inte har varit med och samarbetat om denna proposition. Anledningen är helt enkelt att det inte var klar-

lagt hur mycket pengar regeringen var beredd att satsa inom folkbildningsområdet vid tillfället för förhandlingarna kring folkbildningspropositionen.

När innehållet formulerades ville, eller kunde, inte Socialdemokraterna säga vilken summa de avsåg att satsa på detta betydelsefulla område. I det skedet ansåg vi att det var viktigare att invänta vilka summor finansminister Pär Nuder kunde tänka sig till folkbildning än vilka skrivningar statsrådet Lena Hallengren hade. Det handlar trots allt om hur många kronor som avsätts.

Vi från Miljöpartiet hade gått in med krav på en ökning av anslaget med en halv miljard kronor i samband med förhandlingarna om vårbudgeten. Jag är naturligtvis nöjd med att vi hade det tuffa kravet.

Resultatet, herr talman, talar för sig självt. Det ser vi i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

14 § Radio och tv i allmänhetens tjänst 2007–2012

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU28

Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012 (prop. 2005/06:112).

Anf. 107 LARS WEGENDAL (s):

Herr talman! Kulturutskottet ska nu debattera ett betänkande som behandlar regeringens proposition *Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012*, ett antal motioner med anledning av propositionen och dessutom ett antal motioner som berör det här området och som avlämnats under den allmänna motionstiden.

Men först, herr talman, vill jag beklaga att kultur- och utbildningsministern, Pagrotsky, inte kommer att delta i debatten. Självklart hade han ambitionen att delta i denna viktiga debatt. Tyvärr blev det så i tidsplaneringen att debatten i dag kolliderade med utdelandet av det internationellt uppmärksammade Astrid Lindgren-priset, en ceremoni där ministern bara måste delta.

Både vi och departementet har haft diskussioner med kammarkansliet för att få detta ärende flyttat i ärendehandlingen under dagen men tyvärr utan framgång. Debatten får alltså föras utan ministern, men jag hoppas att debatten trots detta kommer att bli både ingående och intressant.

Herr talman! Utskottets majoritet tillstyrker regeringens förslag till villkor och riktlinjer som ska gälla under den kommande tillståndspe-rioden för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Utskottet menar att riktlinjerna i huvudsak ska vara oförändrade och att programverksamheten ska präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt.

Programföretagen ska erbjuda ett varierat utbud av hög kvalitet. Utbudet ska inte bara spegla storstadsregioner, utan som en självklarhet för ett public service-företag ska utbudet spegla hela landet. Inte bara pro-

gramutbudet ska ha en decentraliserad profil, utan även programföretagens organisation ska vara decentraliserad.

Utskottet föreslår, i likhet med regeringen, att ambitionsnivån ska höjas vad gäller insatser för barn och unga och för funktionshindrade. Utskottet föreslår att minst 65 % av sändningstiden för Sveriges Televisions förstagångssändningar med svenskt ursprung ska textas. Utskottet föreslår att sändningstillstånden ska gälla under perioden den 1 januari 2007 till den 31 december 2012.

Granskningsnämnden får i utskottets förslag en stärkt roll under tillståndsperioden och ska bland annat bedöma hur programföretagen levt upp till sitt uppdrag under tillståndsperioden.

När det gäller finansieringen av public service är utskottets majoritet av uppfattningen att den även fortsättningsvis ska finansieras av tv-avgiftsmedel. I det sammanhanget föreslår utskottet att en vidare definition av begreppet tv-mottagare införs i lagen om tv-avgift.

I betänkandet föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen. Bakgrunden till detta tillkännagivande är den diskussion som under de senaste månaderna uppstått om Sveriges Televisions möjligheter att sälja rättigheter till offentlig visning. Utskottet menar i tillkännagivandet att regeringen ska analysera och klargöra vilka möjligheter SVT har att sälja rättigheter och hur denna verksamhet förhåller sig till den grundläggande principen att SVT:s sändningar ska vara tillgängliga för allmänheten utan villkor om särskild betalning utöver den redan erlagda tv-avgiften. Men utskottet menar också att regeringen i detta sammanhang också bör belysa gränsdragningen mellan SVT:s kärnverksamhet och kompletterande verksamhet å ena sidan och sidoverksamhet å andra sidan.

Herr talman! En rad motioner behandlas i betänkandet. Samtliga motionsyrkanden avslås i betänkandet. Detta har resulterat i 35 reservationer och fem särskilda yttranden. Det är säkert kring dessa avvikande uppfattningar som debatten kommer att kretsa, en debatt som jag hoppas tydliggör de olika partiernas uppfattning om villkoren för public service-bolagen. Det är en debatt som jag ser fram emot och som jag nu hoppas att talmannen kan öppna genom att ge ordet till den första partiföreträdaren.

Anf. 108 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag tappade mycket av inspirationen när utbildnings- och kulturministern inte kunde närvara. Jag noterar den prioritering som han gör när vi ska ta ett så viktigt beslut som det om sändningstillstånd i sex år för radio och tv. Men det är kanske viktigare att själv synas i bild än att ta den här viktiga debatten.

Det är ett viktigt ärende som verkligen går in i alla hem och på ett eller annat sätt påverkar oss alla. Vi har alla åsikter om radio och tv, positiva eller negativa. Många samtalsämnen handlar om vad som var på tv i går eller vad som kommer. Förändringar diskuteras, och det genomförs förändringar. Ofta uppstår det också kritik mot de här förändringarna. Det är därför viktigt att vi som folkvalda också framför våra åsikter om tillgänglighet, om vem som ska sända och, faktiskt, om vad som sänds, hur det sänds, vad det ska få kosta, hur det ska finansieras. Som väl är har vi inte längre någon monopolsituation, och det ska vi verkligen tacka de borgerliga partierna för plus den så kallade marknaden.

Jag vill fortsätta mitt inlägg med det här med public service. Den nuvarande kulturministern kritiserar Folkpartiet av och till för att vi inte vill ha public service. Numera har han lagt till: i den form vi känner det. Först då börjar det bli lite mindre osant. Vi vill alltså definitivt ha public service, men vi tycker inte att organisationsformen är den väsentligaste.

Public service handlar i första hand om kvalitetsprogram, också om program som andra kommersiella kanaler inte skulle sända, om minoritetsprogram etcetera. Det kan också handla om sådant som upplevs som viktigt för invånarna i Sverige. Dit räknar jag faktiskt sådant som idrott i den bemärkelsen att ett landslag eller enskilda representerar Sverige i olika sammanhang, till exempel i VM i fotboll om någon vecka och i EM i friidrott i augusti i Göteborg – jag hoppas för övrigt att ni kommer dit och ser det live i stället för på tv. Till och med Melodifestivalen kan höra dit. Däremot finns det absolut andra program som inte är nödvändiga i public service, vuxenmobbing etcetera.

För några år sedan hade vi en sådan här debatt i kammaren. Jag blev uppringd efteråt av en person i ledande ställning i ett av public servicebolagen som ansåg att jag inte skulle ha synpunkter på programinnehåll, men den friheten tar jag mig alltså. Jag tycker också att det är min uppgift. Jag är inte minister, och jag ägnar mig således inte åt ministerstyre. Men riksdagsstyret ska vi definitivt kunna ha, och det är vad dagens beslut handlar om.

Jag är och blir mycket bekymrad över den publika jakt som jag upplever att man ibland ägnar sig åt, alltså att nå så många tittare som möjligt. Det verkar ibland som att man resonerar som så här: Nu har vi inte tillräckligt många lyssnare eller tittare i vissa åldrar. Och så försöker man koncentrera sig på dessa, men det här kan och ska inte vara ett självändamål för public service, oberoende i vilken form den finns.

Däremot är tillgängligheten för funktionshindrade en stark nödvändighet. Jag är djupt besviken på att propositionen är så svag i det avseendet. Det verkar som att det är mycket viktigare att samla på sig nya kanaler än att se till att de program som sänds kan nå alla och vara tillgängliga för alla. Regeringsförslaget, som vi nu ska ta ställning till, är att år 2012 ska 65 % av förstagångssändningar med svenskt ursprung vara textade. Det är verkligen inga större ambitioner att komma med när SVT redan nu anger att de år 2005 var uppe i 54 %. Elva procentenheters förbättring på sju år är en helt oacceptabel takt, herr talman. Då hjälper det inte att utskottsmajoriteten har lyckats klämma in att SVT ska komma med en plan för hur de ska nå 100 %. Jag kallar inte det tillgänglighet för alla.

Vad jag också är besviken över är att Miljöpartiet har gått med på det här matta förslaget. När de hade plats i utskottet kunde man läsa följande:

Textning i tv är till ovärderlig hjälp för hörselskadade men också för till exempel människor med läs- och skrivsvårigheter och invandrare. Det är viktigt att redan nu slå fast att SVT:s programtextning under tillståndsperioden efter den nuvarande, det vill säga efter 2005, ska nå upp till 100 % av förstagångssändningarna av svenskt ursprung.

Det var en bra text. Nu är det uppenbart annat ljud i skällan. Man undrar förstås vad Miljöpartiet har fått i stället för att svika de hörselskadade.

Samma bristande ambitionsnivå har regeringen med stödpartier för sändningar på teckenspråk för döva. Jag förstår faktiskt inte vad det har

tagit åt regeringen beträffande tillgängligheten. Under åren 2007–2012 ska inget alls behöva hända på området. Utskottsmajoriteten har även här insett att det inte är bra och framställer en from formulering om att det är önskvärt att SVT höjer ambitionsnivån. Så gulligt då!

En tredje punkt som är till stor nackdel för hörselskadade är det bakgrundsljud som alltför ofta finns i radion. I tv:n kan man kompensera det med text. Utskottet skriver att det är självklart att en radio och tv i allmänhetens tjänst beaktar de svårigheter som personer med hörselnedsättning kan ha när det gäller talade inslag och pekar på att det bör beaktas av programföretagen. Vi anser att denna skrivning måste skärpas även om det sker på bekostnad av den konstnärliga eller reella upplevelsen för oss som hör.

En annan form av tillgänglighet är att ta hänsyn till de äldre i vårt samhälle, de som kanske inte längre kan ta sig till olika offentliga arrangemang som de önskar. Jag tänker inte minst på alla dem som vill men inte orkar ta sig till och vara med på en gudstjänst. Jag tror inte att jag är ensam om att uppleva att det sker en utarmning att gudstjänster i traditionell form i både radio och tv. Jag vet att det efterfrågas av många. Men det är inga högljudda grupper, och då blir det lättare att ersätta gudstjänsterna med samtal och annat.

Även en gudstjänst med psalmsång är faktiskt kultur. Det behöver inte alls nödvändigtvis alltid vara kristna gudstjänster. Att sända samtal från studio i stället för gudstjänst från kyrka eller moské är som när som när man försökte införa teoretisk slöjd i någon skola.

Så till finansieringen. Folkpartiet har i många år förespråkade att public service bör sändas av många olika kanaler och finansieras på ett alternativt sätt genom fonder. Därigenom behöver vi inte ha den låsning till en stor organisation som vi har i dag. Det finns i och för sig avtal med TV 4, och det är bra. Det ger en viss variation, men det skulle kunna utökas på väldigt många olika sätt.

Så länge vi har nuvarande system med licensfinansiering för att inehålla tv-apparat eller mottagare för tv även om man inte tittar på SVT anser vi att det har en sådan monopolställning att det inte ska ge sig in på reklammarknaden. Man får vara bra indoktrinerad för att inte anse eller inse att all direktsponsring faktiskt är reklam.

Vi hade ett datum i våras när SVT tog in 43 miljoner på direktsponsringspengar. Den siffran har inte jag sett dementerad. Det är självklart att 80 miljoner, eller vad det nu kan bli för hela året, är pengar som företag troligen hade använt till annan reklam än att få sitt namn uppläst i SVT.

Vi anser att om SVT inte ska vara helt eller delvis öppet för reklamfinansiering får det vara så rent som möjligt. Därför har vi en reservation i det här avseendet. Vi ställer helt upp på Konkurrensverkets yttrande beträffande utredningen att man inte ska ha direktsponsring i SVT.

Herr talman! Vi har ett antal ytterligare punkter i våra reservationer att ta upp såsom decentraliserad organisation för att spegla hela landet, tv-avgiften, principen för finansiering och sidoverksamheter. Men jag ser på klockan att det blir långt att ta upp det. Dessutom tror jag att Tobias Krantz senare i dag kommer att ta upp en del av detta under de sex minuters talartid han har anmält.

Jag står givetvis bakom alla de reservationer som Folkpartiet har med i betänkandet, men yrkar av tidsskäl bifall bara till reservationerna 2 och 16.

Anf. 109 KENT OLSSON (m):

Herr talman! I går var man lite glad. Då läste man att kulturministern skulle vara närvarande i dagens debatt, och det kändes väldigt bra. Vi har nämligen inte fått tillfälle att uppleva honom i den här kammaren under tiden sedan han blev kulturminister.

Nu såg jag honom här. Han var inne och viftade någon minut i varje fall, och det är alltid något. Men visst är det beklagansvärt att han tävlar med kronprinsessan om att stå på Skansen i stället för att vara här. Jag tror att man hade kunnat klara utdelningen med kronprinsessan utan att ministern hade varit där. Än mer känner jag att det är beklagansvärt eftersom jag satt i Public service-kommittén och var med och överlämnade betänkandet till Pagrotsky.

Man kan konstatera hur farligt det är att skriva artiklar i förväg. Jag läste i Göteborgs-Posten i förra veckan. Där beskrev man just den här debatten. Man beskrev vad jag skulle säga, vad andra skulle säga och vad Pagrotsky skulle säga. Men det får man alltså inte uppleva. Det är också en del av detta. Nu övergår jag ändå till debatten som vi ska ha trots att ministern inte är närvarande.

Låt mig börja med att yrka bifall till reservation nr 1. Vi står givetvis bakom alla de andra reservationerna, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Vad är public services uppgift? Det är lite grann det vi ska diskutera i dag. Här skiljer det sig åt en hel del. Enligt Socialdemokraterna och regeringen är det allt. Public service ska syssla med allt. Om möjligt ska man göra mer kommersiella program än de kommersiella program som görs i de kommersiella tv-kanalerna. Tittar- och lyssnarmaximering har blivit oerhört väsentligt, trots att man inte borde ha detta som mål.

Man kan i dag fråga sig: Vad skiljer public service-programmet från de kommersiella kanalerna? Det är ungefär likadana nöjesprogram och ungefär likadana debattprogram. Denna maximering av tittarsiffror går tveklöst ut över public services uppgifter. Det blir mindre pengar över till kultur och andra public service-program. Vi anser att det är en alldeles felaktig väg att gå som man väljer att göra.

Public service måste ändå vara att vi värnar kvalitetsproduktioner, kulturprogrammen och de program som annars kanske inte skulle komma att visas i en kommersiell tv. Det är detta som är public service. Det är att man har kommenterade program, att man har nyheter och att man har program på minoritetsspråk. Man har teater och teatersändningar som man televiserar exempelvis från Operan, Dramaten eller andra ställen där teater finns.

Man måste satsa ordentligt på de områden som är det riktiga public service. Man kan diskutera om det i dag har gått så långt att vissa program kostar alltför mycket. Man kan fråga sig: Vad kostar Melodifestivalen i resurser? Vi vet alla att under OS- och VM-år går det ut över kulturen. Det är inte bara något som jag säger. Jag har fått samtal från oroadade människor inom SVT som säger: Vi får mindre pengar de åren som

det är stora idrottsevenemang för att kunna göra reella public service-program.

En annan sak som kulturutskottets ordförande var inne på som också jag tänker ta upp här är sponsring. Det är inte utan att man blir förtvivlad när man ser hur SVT verkar. Man gick i förväg ut och sade: Vi kommer att visa er skylt – hör och häpna – 250 gånger om ni köper detta. Så fort man bytte kanal under alla idrottsevenemang gick man in med de olika företag som var med och sponsrade. Så kan det inte få gå till! Jag tror inte ens att TV 4 eller TV 3 lyckas uppnå en sådan idog annonsering i program som man lyckades med i SVT under OS.

Låt mig nu sedan gå över till en del andra saker. Jag ska börja med Utbildningsradion. Utbildningsradion sänder i dag många bra program i Kunskapskanalen. Även om kostnaderna har sjunkit något jämfört med för några år sedan är det fortfarande högre kostnader än för SVT per producerad timme. Man frågar sig om UR verkligen behöver vara en egen självständig enhet och om inte den skulle kunna ingå på något sätt i SVT och i SR.

Vi säger i vår reservation att vi tycker att man ska se över detta. Vi tycker också att den stora utbildningsproduktionen ska köpas in från andra producenter av utbildning. På så sätt skulle man kunna få UR mer kostnadseffektivt. Det väsentliga är ju inte att UR är en egen kanal utan det väsentliga är att UR gör program. Man ska inte hänga upp sig på av vem programmen görs, utan det viktiga är att programmen blir producerade.

Sedan har vi det här med avgiftsfinansiering. Från vårt håll ser vi inte någon som helst anledning till att public service ska betalas via licensavgifter. Finansieringen bör givetvis gå via skattsedeln på samma sätt som annan verksamhet som man anser omistlig för människor. Av denna anledning är vi också självfallet emot den höjning av tv-licensen som regeringen föreslår.

Lars Wegendal nämnde under inledningen här att man öppnar upp för avgifter också på andra medier. Vi kan tänka oss att det kommer så småningom. Vi vet ju att man kan se tv på mobilen redan i dag. Man kan se tv på dator och bredband. De nya lösningarna som kommer vet vi ingenting om. Men från vår sida är det fullständigt självklart att vi inte kommer att gå med på att man tar ut motsvarande avgift. Vi säger nej till en så kallad datoravgift, som regeringen vill införa.

Lena Adelsohn Liljeroth kommer senare att gå upp och ta upp en del av de saker som jag inte hinner med nu. Det rör lite grann de hörselskadades möjligheter och att programmen textas. Det handlar om att människor med hörselnedsättning ska kunna höra programmen. Även de synskadade ska givetvis få bättre möjligheter att se programmen. Jag noterar detta i bara förbigående nu, och sedan tar Lena Adelsohn Liljeroth upp det i sitt anförande.

Avslutningsvis, herr talman, tycker jag att detta sändningstillstånd är bättre än det tidigare. Men jag tror att det är viktigt att vi diskuterar public services roll både nu och i framtiden. Vi vet att det kommer att komma ännu fler nyheter i den digitala revolution som pågår. För oss är public service viktig; jag vill påpeka detta så att ingen har missförstått det. Men vi måste diskutera förutsättningslöst hur framtidens public service ska se ut, och vi måste även ta till vara internationella erfarenhet-

er. Jag tror, herr talman, att vi får anledning att återkomma till detta än en gång senare.

Anf. 110 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Jag tycker också att det är oerhört tråkigt att inte utbildnings- och kulturministern kan vara med i vår debatt. Det handlar ju inte bara om den stund som vi har möjlighet att diskutera public service här, utan det är en lång resa som vi har gjort tillsammans – många av oss. Vi har funnits med i utredning och i diskussion i utskottet. Det här handlar om flera år. Så kommer tillfället i dag när vi ska sätta ned foten och fatta beslut om kommande tillstånd. Då har inte ministern möjlighet att vara med, vilket jag beklagar.

Jag har också noterat, precis som Kent Olsson sade här, att det var någon dagstidning som hade återgett ungefär vad vi skulle diskutera här i dag, att vi egentligen inte skulle säga så hemskt mycket och vad vi skulle säga från olika håll.

Det är viktigt att säga att mediedebatten naturligtvis är mycket större än det som gäller just public service. Det är ju public service och det kommande sändningstillståndet vi diskuterar här i dag. Jag kan lugnt försäkra att vi kristdemokrater har förslag och synpunkter på till exempel närradion och privatradion, som vi nu inte ska diskutera här i dag.

Jag yrkar bifall till reservation nr 17.

Det övergripande målet för statens agerande gentemot medierna måste vara att demokratin stärks och fördjupas. Tillsammans kan medierna genom debatt, nyhetsförmedling och annan information ge underlag för medborgarnas fria och självständiga ställningstaganden. Medierna ska informera, granska och vara ett forum för olika åsikter och kulturyttringar.

Det är viktigt att regering och riksdag ger ett tydligt uppdrag till programföretagen som innehåller de övergripande krav och förväntningar som allmänheten har rätt att ställa på verksamheten. I de grundläggande principerna för den kommande tillståndsperioden måste bolagens skyldighet och ansvar när det gäller programinnehåll tydligt slås fast. Programmen ska uppfylla krav på saklighet, allsidighet, spegling och relevans. Regeringen skriver i propositionen att ämnesval och framställning ska ta sikte på vad som är relevant och väsentligt. Sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt. Radio och tv och våra public service-bolag har en enormt stor genomslagskraft. Det gäller särskilt televisionen, där både ögat och örat tar in budskapet. Programbolagen måste därför i hela sin verksamhet agera utifrån det ansvar som detta medför.

Vi kristdemokrater anser att public service, eller radio och tv i allmänhetens tjänst som vi säger, inte bara har haft utan också inför framtiden har en mycket viktig uppgift att fylla. I den stora förändringsprocess som pågår på medieområdet är det viktigt att det finns kanaler med ett brett utbud av kvalitetsprogram inom alla genrer, inklusive underhållning. En viktig uppgift för public service-kanalerna är att garantera att det finns sändningar som alla har möjlighet att ta del av och som människor oavsett var de bor i vårt land kan identifiera sig med. Public service ska också vara en röst för de grupper, till exempel språkliga och etniska minoritetsgrupper eller funktionshindrade, som inte är tillräckligt intressanta för en kommersiell marknad.

Även om Kristdemokraterna delar majoritetens grundläggande synsätt på public service och dess roll i vårt samhälle saknar vi en del förslag och anser att vissa förslag borde ha fått en bättre utformning. Jag vill ta upp några av dem i mitt anförande.

Jag kan konstatera att vi på två områden – vad jag vet, men det kan ju ha kommit fler – har fått skrivelser och namnlistor inför dagens debatt och beslut om public service. Det handlar om Sveriges Televisions programtextning. Vi har också fått en namnlista om fler religiösa program. Detta är också viktiga inlägg i debatten. Det är välgörande, och det är viktigt för oss här i riksdagen. Men det är kanske ett ännu viktigare budskap till public service-bolagen.

En av de viktigaste sakerna med public service är tillgänglighetsfrågorna. På detta område finns stora förväntningar och krav på bolagen. Det är därför förvånande att regeringen har satt upp ett så blygsamt mål som 65 % när det gäller programtextningen för nästa tillståndsperiod. Det kräver faktiskt en förklaring från Socialdemokraterna här i dag.

I utredningen som ligger till grund för det regeringsförslag som vi i dag diskuterar var vi överens om att ”funktionshindrades möjligheter att tillgodogöra sig public service-företagens utbud bör fortsatt vara en prioriterad fråga och att ambitionsnivån bör höjas. Målet bör på längre sikt vara att hela utbudet i möjligaste mån görs tillgängligt för alla medborgare.” Det tycker jag var en bra inriktning och en bra skrivning.

När sedan regeringen väljer det blygsamma målet med en höjning från dagens 50 % – eller drygt 50 %, som vi har hört här – till 65 % vill jag markera att jag vill se en ökad ambition. Det är därför rimligt att säga till Sveriges Television att man i alla fall ska klara halva sträckan från 50 till 100 % under kommande tillståndsperiod även om det är andra som vill gå längre.

Programföretagen har ett tydligt ansvar för att programmen i ökad omfattning görs tillgängliga för personer med funktionshinder. Det som hittills har gjorts är inte tillräckligt. Programverksamheten för döva bör också ges ökad omfattning, och ambitionsnivån för Sveriges Televisions sändningar på teckenspråk bör höjas. I dag tar man inte till vara de tillfällena som ges. Som exempel kan nämnas sändningarna från Almedalen under politikerveckan förra året. Samtliga partier, tror jag, bokar teckentolkare som står på scenen nära partiledaren eller den som talar för partiet. Men tv visar inte teckentolkningen. I propositionen uttalas inga krav på textning för de digitala kanalerna. Ambitionen måste vara att även dessa på sikt ska nå samma nivå när det gäller textning.

Programbolagen har ett ansvar att spegla och förmedla olika former av kultur från hela landet. En del av denna kultur är sändningar av gudstjänster från kyrkor och andra gudstjänstlokaler. Det är därför oroande att Sveriges Television sänder allt färre gudstjänster från kyrkor och i stället sänder studiosamtal eller studiogudstjänster, som nämnades. I den gemensamma borgerliga reservationen nr 14 utvecklar vi hur vi ser på detta.

I förra veckan fick vi, precis som jag nämnade, en lista, en namnsamling, där 1 336 personer efterlyser fler kristna sångprogram i tv. Det är alltså 1 336 tv-licensbetalare som inte är nöjda med utbudet. Det är en klar signal till Sveriges Television som är värd att nämna.

De tv-sända gudstjänsterna ger också tittarna en arkitektonisk och kulturell upplevelse genom att programmen sänds från kyrkor från olika

tidsepoker. Det är många äldre, sjuka, funktionshindrade och andra som av olika orsaker är förhindrade att besöka en kyrka. Lika lite som ett idrottsevenemang kan speglas enbart från en studio kan en studieguds-tjänst spegla och förmedla atmosfären i en kyrka. Det är faktiskt minst lika många människor som besöker gudstjänster och arrangemang i kyrkolokaler under ett år som de som besöker ett idrottsevenemang. Det visar bland annat Kulturrådets omvärldsanalys.

Sveriges Television bör öka andelen livsåskådningsprogram. Programbolagen har också ett ansvar att spegla den mångfald som råder i samhället. Ökad kunskap om olika religioner och trosuppfattningar bidrar till att minska fördomar och skapar ökad respekt. Sveriges Television har därför en viktig uppgift att fylla. Regeringen bör därför påtala detta i tillståndet för den kommande tillståndsperioden.

Anf. 111 BIRGITTA SELÉN (c):

Herr talman! Kulturministern har tidigare i vår sagt att public service kommer att bli en valfråga. Jag brukar säga: Det tror jag inte ett dugg på, för vi kommer ju att ha det klart innan det blir sommaruppehåll. Men nu kanske det kommer att bli så. Det kommer att bli en debatt om att kulturministern svek. Jag känner mig faktiskt mycket ledsen.

Innan år 2010 har vi massor att göra. Jag tänker inte på det faktum att vi fyra borgerliga partier har mycket att göra under den kommande mandatperioden, vilket i och för sig är sant. Nej, jag tänker på att vi här i denna riksdag har fattat beslut om att Sverige ska vara handikappanpassat år 2010.

Bara inom det område som vi i dag debatterar, nämligen radio och tv, behöver mycket göras för att nå upp till en fullständig handikappanpassning. Egentligen är det bara Folkpartiet som har tagit fasta på det och sagt att 100 % av förstagångssändningarna med svenskt ursprung i tv:s huvudkanaler ska vara textade år 2010. Det är bra, och jag ger därför Folkpartiet en eloge för detta.

Men ändå är det inte tillräckligt. Det har kommit till vår kännedom att när vi i betänkandet har skrivit ”förstagångssända svenska tv-program” så menas program som är svenskproducerade, det vill säga producerade i Sverige. Har det då någon praktisk betydelse? Ja, program som till exempel OS-sändningarna från Turin och andra stora internationella sportevenemang är visserligen sända med svenskt tal, men eftersom de är producerade av utländska programbolag räknas de inte som svenskproducerade och behöver inte textas vid första sändning i Sverige. Visst låter det krångligt och tråkigt?

Det medför alltså att vi har valt fel ord i sändningstillståndet. Det borde ha stått ”svenskspråkiga förstagångssändningar”. Jag önskar att vi hade fått kunskap om detta tidigare, för då hade vi säkert skrivit så i betänkandet. Eller vad säger Johan Andersson om det?

Jag inser att det i dag är svårt att göra något åt det. Vi kan förstås yrka återremiss, vilket jag tror skulle kunna gå igenom här i riksdagen. Men vi kan också vara vaksamma och uppmärksamma på utvecklingen när det gäller hur många svenskspråkiga förstasändningar SVT kommer att texta. Vi kan ge SVT en chans att själva välja att texta de svensktalade program som inte är svenskproducerade. Om vi då ser att de inte lever upp till förslaget om att texta vid första sändning, anser jag att deras trovärdighet

blir skadad om de inte ställer upp och textar programmen så att de hörselskadade ska kunna följa med vad som händer i bland annat nyhets- och debattprogram.

Jag undrar om herr talman vet hur många det är i Sverige som är hörselskadade. Jo, av de nio miljoner invånare vi har är det faktiskt ungefär 600 000 som är mer eller mindre hörselskadade. Det är klart och tydligt en humanitär och demokratisk fråga att dessa människor ska få ta del av svenskspråkiga förstasändningar i SVT. Nu står det dessvärre inte så i betänkandet utan det står ”förstagångssända svenska tv-program”.

Den texten blev jag uppmärksam på via ett brev från Hörselskadades Riksförbund, och jag blev mycket illa berörd över att det fungerar så att program som det är svenskt tal på men som är producerade i annat land inte räknas in bland de program som ska textas.

Det fick mig att fundera på vad som kommer att hända i framtiden med programmen i tv. Vi vet att SVT producerar färre och färre program själva. De köper i stället väldigt många program av andra producenter. Kan vi lita på att SVT kommer att köpa program som är producerade i Sverige eller kommer de att köpa från utländska producenter och ändå ha svenskt tal för att det kanske är svenskar som deltar i programmet? Kommer de att texta exempelvis sändningar från OS, VM och Melodifestivalen i framtiden? Vår text i betänkandet kan bli ett kryphål för SVT att slippa undan. Jag hoppas att denna konspirationsteori som jag målar upp inte kommer att bli något som SVT kommer att utnyttja för att slippa kostnaden för att texta vid förstasändning. Så illa kan det väl inte bli? Men jag kan ändå inte låta bli att önska att vi i utskottet hade skrivit ”svenskspråkiga förstasändningar”. Då hade jag sluppit den här oron.

Jag hade tänkt få svar på detta från kulturministern i dag. Men jag hoppas att Johan Andersson i stället kan svara på vad han tycker om det problem som jag skissar upp.

Hade vi bott i Storbritannien eller USA hade denna fråga inte behövt vara ett orosmoln, för där har de målsättningen att texta alla engelsktalande program vid första sändningen, och det är oändligt många fler än de svenska program som SVT behöver texta.

När utskottet varit på besök hos SVT och vi har frågat om textningen, har vi fått svaret att det är så dyrt att texta. Jag tror faktiskt att det är en prioriteringsfråga, och jag hoppas verkligen att vi kommer att uppleva att SVT textar minst 65 % inom några år i alla sina kanaler, och att de når upp till 100 % innan år 2010 när vi ska ha handikappanpassat landet. Och det utan att vi i riksdagen behöver påpeka det. Tekniken utvecklas snabbt, och textningen blir säkert både lättare och billigare i framtiden.

Herr talman! Jag har talat väldigt mycket om textning, men det är för att jag vill att regeringen och Socialdemokraterna, i dag Johan Andersson, ska svara på min oro och förhoppningsvis deklarerar att även ni känner oro över hur SVT kommer att tolka den skrivning som majoriteten i utskottet står bakom. För att vara ärlig har alla vi partier en felaktig formulering, som jag ser det.

Jag kommer inte att yrka återremiss i dag, men jag och Centerpartiet kommer att hålla koll på utvecklingen när den nya tillståndsperioden har börjat. Jag hoppas innerligt att jag kommer att få höra från Johan Andersson att han har samma syn på oron när det gäller de svenskproducerade programmen som jag har.

Allt som vi har skrivit står vi naturligtvis bakom, men det finns några andra områden som jag skulle vill lyfta fram i korthet utan att utveckla, på grund av tiden. Det vi vill lyfta fram är att

- störande bakgrunds ljud måste undvikas,
- synskadade ska kunna ta del av tv-program genom uppläst textremsa och syntolkning – alla synskadade har inte digital mottagning där ju möjligheten ges,
- SVT:s sändningar på teckenspråk bör öka,
- Sverige och Finland bör upprätthålla det tv-samarbete som pågått under många år,
- hushållen i Norden bör få möjlighet att ta emot och sända minst en kanal från vart och ett av de nordiska länderna – det hoppas jag att Lars Wegendal stöttar,
- tv-gudstjänster ska sändas från kyrkor, och
- vi vill ha decentraliserad organisation för att spegla hela landet.

En fråga som utskottet är överens om är att frågan om lokaliseringen av dövas tv i Leksand ska beredas ytterligare innan den eventuellt kommer upp till diskussion i riksdagen. Det gemensamma beslutet är jag tacksam över, så att vi kan hantera frågan seriöst innan beslut ska fattas i frågan om dess framtida stationering.

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar bifall bara till reservation 18 under punkt 13. Den handlar om att vi anser att det är väldigt viktigt att SVT tar på sig ansvaret för att texta alla sina kanaler. I dag vill de inte texta SVT 24 utan vill att den kanalen ska stå utanför det som de är skyldiga att texta. Jag förstår inte det resonemanget. Bland alla de 600 000 hörselskadade i Sverige finns oerhört många gamla människor. De sitter hemma och följer till exempel debatterna här i riksdagen och även annat som sänds i SVT 24. Varför ska de inte få dessa program textade när det är direktsändning?
(forts. 16 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

FiU22 Finansiella konglomerat

Punkt 1 (Lagförslagen)

Regeringens lagförslag innebar att förvaltningsuppgift som innefattade myndighetsutövning skulle föras över till annan stat. Beslutet måste därför fattas i den ordning som föreskrivits i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen, vilket krävde att riksdagens beslut skulle fattas antingen med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag. Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut. För bifall krävdes därför att *minst tre fjärdedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslut fattas genom omröstning.

Votering:

285 för bifall

1 avstod

63 frånvarande

Talmanen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För bifall: 120 s, 45 m, 42 fp, 24 kd, 23 v, 16 c, 13 mp, 2 -

Avstod: 1 s

Frånvarande: 23 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

JuU21 Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU26 Hemlig rumsavlyssning

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, c)

3. res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

40 för res. 1

39 för res. 2

207 avstod

63 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

198 för utskottet

41 för res. 1

46 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 43 m, 36 fp

För res. 1: 1 s, 24 kd, 16 c

Avstod: 2 m, 6 fp, 23 v, 13 mp, 2 -

Frånvarande: 24 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 2 (Lagförslagen)

I skrivelser från Göran Hägglund (kd) och ytterligare nio ledamöter från Kristdemokraterna, Lars Ohly (v) och ytterligare elva ledamöter från Vänsterpartiet, Johan Linander (c) och ytterligare nio ledamöter från Centerpartiet samt Mikael Johansson (mp) och ytterligare nio ledamöter från Miljöpartiet hade yrkats att dessa lagförslag skulle vila i tolv månader på grund av att lagförslagen innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 12 § regeringsformen. Konstitutionsutskottet hade i betänkandet anmält att det funnit att bestämmelserna i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen om det särskilda lagstiftningsförfarandet var tillämpligt på förevarande lagförslag i vad det avsåg hemlig rumsavlyssning.

Enligt bestämmelserna i regeringsformen kunde lagförslagen ändå slutligt antas om *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Om så inte skedde skulle lagförslagen hänvisas till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader från det datum de anmälades i kammaren – minst tolv månader från den 29 maj 2006.

Beslutet skulle fattas genom omröstning.

Med hänsyn till kravet på fem sjättedels majoritet företogs rösträkning utan föregående uppresning.

Votering:

202 för att lagförslagen skulle antas

82 för att lagförslagen skulle vila

2 avstod

63 frånvarande

Talmannen konstaterade att mindre än fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att lagförslagen skulle antas. Kammaren hade således beslutat att hänvisa lagförslagen till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader räknat från den 29 maj 2006.

Partivis fördelning av rösterna:

För att lagförslagen skulle antas: 120 s, 43 m, 39 fp

För att lagförslagen skulle vila: 1 s, 2 m, 1 fp, 24 kd, 23 v, 16 c, 13 mp,
2 -

Avstod: 1 s, 1 fp

Frånvarande: 22 s, 10 m, 7 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 6 (Parlamentarisk kontroll av hemliga tvångsmedel)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

Votering:

190 för utskottet

46 för res. 5

51 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 41 fp, 12 kd, 10 v, 5 c, 1 -

För res. 5: 45 m, 1 kd

Avstod: 1 s, 1 fp, 11 kd, 13 v, 11 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

JuU30 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, c)
3. res. 2 (v, mp)

Förberedande votering:

- 44 för res. 1
39 för res. 2
204 avstod
62 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

- 204 för utskottet
41 för res. 1
42 avstod
62 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 121 s, 43 m, 40 fp
För res. 1: 1 s, 24 kd, 16 c
Avstod: 2 m, 2 fp, 23 v, 13 mp, 2 -
Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 2 (Lagförslaget)

I skrivelser från Göran Hägglund (kd) och ytterligare nio ledamöter från Kristdemokraterna, Lars Ohly (v) och ytterligare elva ledamöter från Vänsterpartiet, Johan Linander (c) och ytterligare nio ledamöter från Centerpartiet samt Mikael Johansson (mp) och ytterligare nio ledamöter från Miljöpartiet hade yrkats att lagförslaget skulle vila i tolv månader på grund av att lagförslaget innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 12 § regeringsformen. Konstitutionsutskottet hade i betänkandet anmält att det funnit att bestämmelserna i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen om det särskilda lagstiftningsförfarandet var tillämpligt på lagförslaget.

Enligt bestämmelserna i regeringsformen kunde lagförslaget ändå slutligt antas om *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet.

Om så inte skedde skulle lagförslaget hänvisas till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader från det datum det anmälades i kammaren – minst tolv månader från den 29 maj 2006.

Beslutet skulle fattas genom omröstning.

Med hänsyn till kravet på fem sjättedels majoritet företogs rösträkning utan föregående uppresning.

Votering:

- 203 för att lagförslaget skulle antas
82 för att lagförslaget skulle vila
1 avstod
63 frånvarande

Talmannen konstaterade att mindre än fem sjuandedelar av de röstande hade röstat för att lagförslaget skulle antas. Kammaren hade således beslutat att hänvisa lagförslaget till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader räknat från den 29 maj 2006.

Partivis fördelning av rösterna:

För att lagförslaget skulle antas: 120 s, 43 m, 40 fp

För att lagförslaget skulle vila: 1 s, 2 m, 1 fp, 24 kd, 23 v, 16 c, 13 mp,
2 -

Avstod: 1 s

Frånvarande: 22 s, 10 m, 7 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 5 (Parlamentarisk kontroll av hemliga tvångsmedel)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

Votering:

165 för utskottet

45 för res. 5

76 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 38 fp, 5 kd, 1 c

För res. 5: 45 m

Avstod: 1 s, 4 fp, 19 kd, 23 v, 14 c, 13 mp, 2 -

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 7 c, 4 mp

KrU14 Folkbildningsfrågor

Punkt 1 (Demokrati, lärande och personlig utveckling – syftet med statsbidraget)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

263 för utskottet

24 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 45 m, 42 fp, 23 v, 16 c, 13 mp, 2 -

För res. 1: 24 kd

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 5 (Den demografiska utmaningen)

1. utskottet

2. res. 7 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 7

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 122 s, 23 v, 13 mp, 2 -
För res. 7: 45 m, 42 fp, 24 kd, 16 c
Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 6 (Det livslånga lärandet)

1. utskottet
2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 8

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 23 v, 13 mp, 2 -

För res. 8: 45 m, 42 fp, 24 kd, 16 c

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Punkt 14 (Kvalitetsarbete)

1. utskottet
2. res. 15 (fp, m, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 15

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 23 v, 13 mp, 2 -

För res. 15: 45 m, 42 fp, 24 kd, 16 c

Frånvarande: 23 s, 10 m, 6 fp, 9 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § (forts. från 14 §) Radio och tv i allmänhetens tjänst 2007–2012
(forts. KrU28)

*Radio och tv i
allmänhetens tjänst
2007–2012*

Anf. 112 JOHAN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det känns roligt att återigen stå här i talarstolen och diskutera radio- och tv-frågor. Det här är tredje gången som jag debatterar dessa frågor i kammaren och trots att jag är relativt ny som ledamot börjar den här debatten kännas bekant. I en tid när borgerlig politik ibland kan vara svår att känna igen är det tryggt att debattera ett ämne där de ideologiska skiljelinjerna är så tydliga.

När jag står här i talarstolen kan jag återigen konstatera att vi är många som värnar public service. Det gläder mig att det i Sverige i dag, alliansen till trots, finns en bred samsyn över blockgränserna om vad public service är och bör vara i framtiden. Jag konstaterar samtidigt att det alltså finns två partier som skiljer sig från mängden, två partier som

vill göra sig av med den svenska modellen och därmed avveckla public service. En dag kommer dessa två partier att vilja omvandla sina idéer till handling. Detta kan göra mig orolig för framtiden för public service.

Herr talman! Mediepolitiken berör oss alla. De beslut som vi fattar i riksdagen i dag påverkar vad vi ser på tv i morgon. Eftersom en genomsnittlig svensk spenderar nästan sex timmar om dagen på mediekonsumtion är det lätt att förstå vilken effekt våra beslut får i människors vardag.

Mediepolitiken påverkar också själva kärnan i demokratin. I dagens demokrati spelar medierna en unik roll som förmedlare mellan staten och folket. Medier i allmänhet, och tv i synnerhet, är i dag de viktigaste redskapen i den moderna demokratin. I det fria utbytet av information och idéer har tv:n blivit det naturliga centret.

I det moderna medielandskapet är det viktigt att slå vakt om mångfalden. Lika självklart som att det finns kommersiellt reklamfinansierade kanaler är det att de inte räcker till. Vi behöver någonting mer. Vi behöver etermedier som står oberoende, självständiga från både stat och marknad, medier som med ett brett och mångsidigt utbud kan erbjuda ett alternativ till de strömlinjeformade kommersiella kanalerna. Det vi behöver är radio och tv i allmänhetens tjänst.

Herr talman! Det svenska medielandskapet har genomgått en fantastisk utveckling de senaste åren. I dag kan jag med glädje konstatera att svenska tv-tittare har ett större utbud av radio och tv än någonsin. Samtidigt konstaterar jag att fler kanaler inte alltid lett till mer att titta på.

Enligt Granskningsnämndens senaste rapport om det svenska tv-utbudet stod nyheter och faktagprogram för över 40 % av SVT:s samlade produktion. Motsvarande siffra för Kanal 5 var 6 %. För TV 3 var den 4 %. På den kommersiella marknaden är nyheter och samhällsprogram inga storsäljare.

I ljuset av dagens utveckling kan vi tydligt se att public service är viktigare än någonsin. Det är viktigt för demokratin. Det är viktigt för att erbjuda en bredd som ingen annan har. Framför allt är public service viktigare än någonsin för att skapa en balans på mediemarknaden.

Herr talman! Statistiken talar sitt tydliga språk. Marknaden har inget större intresse av att göra radio och tv i allmänhetens tjänst. Trots detta vill de två största borgerliga partierna att just marknaden ska ta allt större plats i den svenska tv-etern.

Folkpartiet presenterar det kanske mest långtgående förslaget. De vill sälja public service-bolagen. Samtidigt vill de förändra finansieringsmetoden för public service. I stället för dagens licenssystem ska finansieringen göras tillgänglig för alla i speciella fonder.

Folkpartiets förslag är naivt och cyniskt. Med Folkpartiets fonder fjärrar vi oss så radikalt från public service-tanken att vi inte längre kan tala om en radio och tv i allmänhetens tjänst. De internationella erfarenheterna visar dessutom att detta inte är något att sträva efter.

I jämförelse framstår Moderaternas syn på public service som nästan måttlig. Samtidigt är det ett drastiskt avsteg från den politik som det råder en sådan bred samsyn om. Moderaternas förslag handlar om att begränsa och minimera public service-bolagens ställning så att fler kommersiella aktörer kan träda fram. Moderaternas förslag kommer att resultera i mycket mindre public service. Ur en demokratisk synpunkt är detta minst sagt problematiskt.

Det tål också att sägas något om den moderata retoriken. I en av reservationerna skriver partiet att ”public service-verksamheten ska stå fri och oberoende från påtryckningar, såväl kommersiella som politiska”.

Samtidigt vill Moderaterna begränsa och smalna av public service-bolagens verksamhet. Moderaterna talar om frihet men vill införa begränsningar. Det är en form av läpparnas bekännelse som är oerhört populär i moderata kretsar för tillfället. Det är ytterligare ett bevis på att den moderata retoriken inte alltid går hand i hand med politiken.

Med ett bifall till de moderata reservationerna här i kammaren skulle vi gå från en folkligt förankrad public service, med både bredd och djup, till en smal television för det som ingen annan vill befatta sig med. Det är en demokratiskt vanskelig politik som Moderaterna vill föra.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om några av de andra reservationerna. Vad gäller textning är vår ambition att alla förstagångs-sändningar på svenska ska vara textade. I det förra avtalet lade vi ribban på 50 %. Nu höjer vi miniminivån upp till 65 %. Visar det sig att bolagen klarar mer ska de självklart göra mer. Samtidigt vill vi öka kraven på kvalitet. Procentsatserna är delar i en process, de är steg i riktning mot full textning.

Jag vill också säga något om de extra avgifterna för SVT:s sändningar. Självklart tänker jag på den debatt som pågått om ifall SVT får ta ut avgifter av krögare som visar matcher från VM på storbilds-tv. Vi har från kulturutskottets sida bett regeringen att se över frågan. Det ligger i allas intresse att reglerna blir så tydliga som möjligt. Samtidigt är diskussionen ett tydligt exempel på den frihet som SVT har. Det är tack vare den svenska modellen med fri television som sådana här diskussioner kan äga rum.

Herr talman! Våra public service-bolag är centrala för den svenska demokratin. De garanterar mångfalden i den fria debatten och spelar en avgörande roll för att balansera den alltmer kommersialiserade mediemarknaden.

Public service-bolagen är också oerhört uppskattade. SVT, SR och UR ligger ständigt i topp i mätningar av allmänhetens förtroende. Trots detta vill de två största borgerliga partierna avveckla public service så som vi känner den i dag. De vill dräpa Bolibompadraken och sälja tv-huset.

Den 17 september ser ut att bli sanningens minut för public service. Det är då framtiden för radio och tv i allmänhetens tjänst kommer att avgöras. Skillnaderna är tydliga.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Jag hade nog behövt de nio minuterna som nyss visades som talartid för att ta upp allt detta, men jag ska inte göra det. Jag trodde plötsligen att jag var förflyttad till kampsportsdebatten med tanke på det försök till vänsterkrok som Johan försökte ge här. Jag tror att garden är klart uppe, så jag ska inte slå tillbaka.

Det är märkligt vilka myter som lever. Tidigare här var det de 700 miljonerna som levde som en myt beträffande Moderaternas studieförbundsanslag. Men Siv Holma hade ju förmågan att ändra sig. Nu är my-

ten att vi vill avveckla public service. Det sade du första gången, och andra gången lade du till ”som vi känner den i dag”.

Public service vill vi utveckla. Det jag tog upp i mitt anförande var vad public service verkligen handlar om. Det har ju inte med organisation eller bolag att göra. Det är inte det som är det viktiga. Det är inte det som är public service, utan det är innehållet. Vi vill alltså ha fler aktörer som jobbar med public service. Vi har ju redan i dag TV 4. Det glömde du att nämna.

Jag fick i dag en ledare från en tidskrift som heter Public Access. Man skriver: Public service-företagen behöver en stimulerande konkurrens på det publicistiska området. Det måste finnas arbetsplatser för radio- och tv-journalister även utanför SVT och SR, och deras lön kan mycket väl komma från tv-avgiften. De skriver också att mångfald inte enbart är många kanaler och att på Irland låter man redan en del av tv-licensen gå till programstöd för företag utanför public service-bolagen. Det är ju det här vi vill. Vi vill ha fler kanaler som jobbar med det här, och det kommer Tobias Krantz att utveckla mycket mer senare.

Jag skulle också vilja ta upp det här med inslagen i och mellan sportprogram. Jag skulle vilja höra, Johan, om uppläsningarna av alla företagsnamnen är reklam eller inte. Är det rimligt att SVT går in på reklammarknaden på det här sättet som bland annat Konkurrensverket har varit negativt till?

Anf. 114 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var eventuellt bildligt som jag ville ge dig en vänsterkrok. Jag vet inte om du var lite skraj för det eftersom vi brukar ses i styrketräningshallen här i riksdagen, speciellt på morgnarna.

Jag tog upp i mitt anförande att Folkpartiet vill avveckla public service-tanken och stifta fonder. Det jag kan läsa i era förslag är att ni bland annat ska sälja ut tv-huset och bilda de här fonderna. Ni ska också sälja en del bolag för att finansiera verksamheten. Hur ni vill göra det förklarar ni aldrig riktigt ingående. Min tolkning är att ni ska sälja ut public service-företagen och att ni vill att anställda tar över verksamheten. Därför har jag lite funderingar kring Kollmats syn på hur programmen ska sändas ut. Är det i de kommersiella reklamfinansierade kanalerna som tv-tablåerna ska finnas i framtiden? Jag tycker att jag har ganska starka skäl för min analys när jag läser er motion och er reservation i de här delarna.

Ni säger också att ni vill bredda möjligheten för fler programbolag att ta del av marknaden. Men det är faktiskt så att SVT ökar inköpen av sina produktioner men med en bibehållen public service-kvalitet.

Anf. 115 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! För det första noterar jag att jag inte fick något svar när det gäller reklam och sponsring.

För det andra vill vi inte avveckla public service-tanken. Vi vill avveckla bolagen som de ser ut i dag. Vi vill utveckla public service. Jag hoppas att du nu kan ta till dig detta, Johan.

En annan fråga som jag vill ta upp gäller de hörselskadade. Det är uppenbart att ni inte är särskilt intresserade av att utveckla möjligheterna för dem att ytterligare ta del av till exempel SVT:s och radions program. Jag undrar: Vad är det som gör att det är mycket mer spännande med en

massa nya kanaler och liknande än att ge alla hörselskadade möjlighet att ta del av de program som finns? Det har de inte i dag. Tv går ut med en stor reklamkampanj om en fri tv. Ja, för många hörselskadade är det fritt från tv:s program, för de kan inte ta del av dem. Det gäller även radion. De hörselskadade hör inte idrottsreferaten, för ett par mickar har place-rats utmed sidlinjen också för att allt publikbrus och liknande ska komma med. De har inte en chans att höra. Det här tycker jag är så märkligt.

Likadant är det med direkttextning. Utskottsmajoriteten skriver att så snart det är möjligt ska man öka textningen. Men det är ju möjligt redan i dag. Det finns direkttextning på Rapport och Aktuellt till exempel. Texten kommer lite efter, men den kommer.

Det måste ju vara fråga om prioritering, uppenbart, att det är viktigare med andra delar än att ge så många som möjligt möjlighet att ta del av programmen. Det jag undrar är: Vad är det som är så mycket viktigare än att få med de hörselskadade?

Anf. 116 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är mycket riktigt att jag missade din reklamfråga i mitt förra inlägg. Det var inte med vilje som jag missade den, utan jag hade glömt att anteckna den, för jag vill givetvis ge dig svar på de frågor som du ställer här, Lennart.

När det gäller reklam och sponsring vid till exempel idrottsevenemang och andra offentliga evenemang där SVT är med som arrangör sades det för ett antal år sedan att om vi inte införde detta var det svårt att få en bredd i tv. Vi tycker att sportevenemang är en viktig del av SVT:s utbud. Det är i allmänhetens intresse att även få se och följa sportprogram. Därför valde man vid det här tillfället att införa reklam och sponsring på tv-kanalerna. Vi tycker att det är viktigt att svenska folket har möjlighet att följa även idrottsevenemang. Man ska inte vara beroende av de kommersiella kanalerna och betalkanalerna för att kunna ta del av sportevenemang som är riktade till allmänheten.

När det gäller frågan om hörselskadade är vi givetvis lika angelägna som Folkpartiet. Ambitionsnivån är hundra procent. Det skriver vi också i utskottets betänkande.

Jag tycker att du svarade lite dåligt på frågan vad fonderna innebär för svenska folket när ni säljer ut public service-bolagen.

Anf. 117 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Johan Andersson framhöll flera gånger i sitt huvudanfö-rande att han är väldigt oroad för framtiden för public service. Jag skulle vilja att du lite grann vidareutvecklar det. Vi ska ju nu fatta ett beslut som sträcker sig över två val. Ändå darrar du som ett asplöv inför den 17 september. Vi har en kulturminister som också går ut och säger att frågan om public service kommer att bli en valfråga. Jag tycker att vi eliminerar det när vi voterar i morgon om vi fattar beslut i den frågan. Jag skulle alltså vilja höra lite mer om det.

Lars Wegendal talade inledningsvis om att man skulle höja ambitionsnivån när det gäller funktionshindre. Jag lyfte i mitt anförande fram textningen väldigt mycket. Som jag ser det har vi valt fel ord när vi skriver förstagångssända svenska tv-program i stället för svenskspråkiga

förstasändningar. Jag efterlyser vad Socialdemokraterna säger i den frågan.

Jag är oerhört ledsen att kulturministern inte kunde stanna i dag. Jag vet att han gärna hade svarat på den här frågan. Om de är ärliga på departementet så är de lika oroliga som jag i fråga om denna skrivning.

Anf. 118 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är alltid trevligt att debattera dessa frågor med dig, Birgitta. Jag känner att vi har en samsyn i många av dessa frågor.

Jag är oroad därför att det finns en så kallad allians som försöker göra anspråk på makten i Sverige. Och vid ett flertal olika tillfällen har vi sett att Centern har vikit sig. Senast handlade det om kärnkraftsfrågan. Tidigare har det varit andra frågor där Centern har vacklat och ändrat ståndpunkt. Därför tycker jag att man kan vara lite oroad ifall olyckan skulle vara framme och det blir en borgerlig regering. Vad händer i de förhandlingar som ni i så fall ska ha tillsammans, vilket jag inte hoppas kommer att ske?

När det gäller textningen är vi oroade, speciellt över det som gäller svenskt ursprung. Det man kan säga är att vi beträffande grundprinciperna säger att det ska vara en tv som är till för alla. Detta inbegriper även dem som har handikapp. Jag tycker att SVT och Utbildningsradion bör lyssna på detta också och att man tar ett större ansvar. Vår ambition är att 100 % av programmen ska vara textade.

I betänkandet har vi bland annat sagt att SVT ska komma med en plan inför avtalet i höst när det gäller mål och måluppfyllelse.

Anf. 119 BIRGITTA SELLEN (c) replik:

Herr talman! Jag håller med om att vi har en samsyn när det gäller public service. Sedan har jag också den åsikten att uppgörelser är till för att hållas. Dessa minuter räcker inte till en kärnkraftsdebatt, men jag kan tala om att Göran Persson vid er kongress sade att någon reaktor inte kommer att stängas under nästa mandatperiod. Och det kanske vi känner som ett litet svek mot den överenskommelse som vi har.

Det känns bra att även Johan Andersson är oroad för detta med sändningarna och talar om svenskt ursprung. Då kommer vi antagligen gemensamt att bevaka vad som kommer att hända. Vi har i detta tillstånd sagt att vi ska ha en avstämningsperiod då vi kan ta upp frågan igen. Och vi har också möjlighet att genom motioner lyfta fram frågan. Det är mycket troligt att det från Centerpartiet kommer en motion om detta redan i höst.

Jag har ytterligare en fråga. I det betänkande som vi behandlade tidigare i dag och som handlar om folkbildningen talade vi en hel del om den digitala tekniken och att det ska ske utbildning. Det är en utbildning som kanske inte bara folkbildningen kommer att klara av. Även Utbildningsradion kan i stor utsträckning bli involverad. Då kommer det att innebära en hel del kostnader för Utbildningsradion. Centerpartiet har därför väckt en motion om att vi anser att Utbildningsradion bör ha möjligheter att söka extra anslag om man ska involveras i detta för att det inte ska påverka övriga utbildningsprogram på ett negativt sätt. Jag skulle vilja höra Johan Anderssons tankar om den frågeställningen.

Anf. 120 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! UR är mycket viktig i dagens samhälle. Precis som du säger, Birgitta, har man en viktig uppgift när det gäller folkbildningen. Man når ut till stora delar av landet – nästan hela landet. Det är också viktigt att UR är fritt när man gör program så att man upplevs som oberoende, så att det inte är något kommersiellt bolag som ska gå in och göra dem. Det är kärnan i folkbildningen.

I din motion tar du upp att det ska tillföras medel för utveckling av lärarkompetens och så vidare, om jag kommer ihåg rätt. Detta kan ibland upplevas som att de som lägger upp utbildningarna för lärare och andra får en mycket större inverkan på UR:s utbud. Därmed blir man också mer beroende.

Anf. 121 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Valdebatten har börjat. Och det hjälper inte, som Lennart Kollmats sade, att vi gång på gång säger att vi inte vill avveckla public service. Kan vi nu från denna talarstol få höra Johan Andersson säga att Moderaterna inte vill avveckla public service? Jag hoppas att jag inte ska få höra igen att Moderaterna vill det. Det är ju precis tvärtom. Till skillnad från Johan Andersson vill vi utveckla public service.

Public service betyder allmän tjänst. Och det som vi vill ta fram är precis det som är den allmänna tjänsten, det som inte finns på ett bra sätt någon annanstans, nämligen kultur, debatter, föredrag och så vidare på minoritetsspråk. Det är en utveckling av public service. Det är ingen avveckling.

Däremot tycker vi kanske inte att public service ska visa program som Robinson eller dyra sportsändningar som gör att man inte kan ha den kultursatsning som man vill. SVT säger själv att man under år med stora sportevenemang får avstå från kulturen.

Detta är alltså en utveckling. Men såvitt jag förstår är public service för dig, Johan, allting som sänds i dag. Det är en alldeles egen definition av public service. Och den är nog Socialdemokraterna ensamma om. Public service är inte allt egentligen.

Jag skulle också vilja ställa en fråga. Blir det en datorskatt? Nu när man över huvud taget inte behöver använda sig av tv-apparaten utan kan se tv-sändningar på andra sätt, kommer då de människor som ser tv-sändningar via mobilen eller via datorn att beskattas? Kommer det att ske eller inte?

Anf. 122 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ganska skönt att stå här. Man ser nämligen tydligt skiljelinjen mellan vår politik tillsammans med Centern, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern och er politik. Den är milsvid. Hur det är med Folkpartiet vill jag inte uttala mig om – de har ju lite olika syn på hur public service ska finansieras och hur det ska vara i framtiden.

Jag kan inte förstå att du reagerar så mycket mot att jag säger att ni ska avveckla public service. Man kan tydligt läsa förslagen i era reservationer. Bland annat vill ni att detta ska läggas in i statsbudgeten, vad detta nu har för påverkan när man kan gå in och styra dessa olika saker från politiskt håll. Tanken om oberoende tycker jag då försvinner från public service.

Ni säger också precis vad SVT ska göra. Ni är alltså för mer detaljstyrning. Detta pekar mot en statstelevision.

Ni pekar på att man ska sända gudstjänster. Ni pekar på vem som ska sända klassisk musik och var.

Ni säger att det bara ska finnas till exempel kvalificerade kommenterande program, nyheter, program på minoritetsspråk, svensk teater och program från de nationella institutionerna när det gäller kultur.

Jag tycker att din fråga är ganska märklig.

Anf. 123 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Att avveckla public service är att ta bort just de grejer som vi säger ska finnas. Vi säger faktiskt det. Jag skulle vilja ha en definition. Vad är din definition på public service? Är det allt som finns nu? Vi säger med den internationella definition som finns kring public service att det är det som är speciella typer av program. Vi har tydligen olika uppfattningar kring detta. Men säg inte att vi avvecklar public service! Vi satsar faktiskt på public service. Vi satsar också på, vilket står i vår reservation, att vi ska ha en oberoende public service-radio.

Har vi reklam i public service, tycker du? Är det bra med reklam i public service? Kan man sända 250 gånger under OS utan att det är reklam, eller hittar man något annat ord för detta? Jag har en känsla av att man talar för den fria oberoende radion utan reklam. Jag vill ha reda på om du anser att det är reklam eller inte i den fråga som vi har där.

Jag fick inget svar om nya skatter, om man i fortsättningen kommer att ta ut nya avgifter om man sänder via dator eller telefon. Jag skulle väldigt gärna vilja ha reda på om det kommer att bli på det viset.

Anf. 124 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är fortfarande lite fundersam över att du inte tycker att man avvecklar public service. Ni inför ett helt annat begrepp, något som mer liknar en statstelevision, där ni pekar på precis vad SVT ska sända. Ni begränsar deras möjligheter. Ni säger bland annat i motionen att det ska bli smalare och vassare. Jag skulle vilja ta ett exempel.

När jag gick i skolan, och jag tror också när du gick i skolan, hade man en liten pennvässare till sin blyertspenna. När man vässade och vässade den blev den smalare och smalare. Den blev vassare också, och man kunde lätt sticka sig på fingret. Till sist gick den av. Det är detta jag befarar med en moderat politik när det gäller radio och tv.

När det gäller tv-begreppet och att fler ska betala visade den senaste undersökningen att i dag tittar 98 % av tv-tittarna på en tv-mottagare, alltså man får hem det. Jag tycker att den här problematiken är ganska upphaussad. Nästan alla i min bekantskapskrets som har till exempel en Ipod eller dator har också en tv hemma. Man betalar faktiskt en licens per hushåll. För en mycket liten del kommer det att påverka att andra tekniska grejer kommer in i tv-mottagarbegreppet.

Anf. 125 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det här är en mycket intressant debatt. Johan Andersson och Socialdemokraterna ägnar sig egentligen åt en icke-fråga. Johan Andersson tog i sitt anförande upp att det här blir en valfråga, att den tas upp på valdagen. Så är det faktiskt inte. I det här betänkandet står det att

det är radio och tv i allmänhetens tjänst 2007–2012 som tillståndspe-rioden är. Om man läser de första raderna står det att utskottet tillstyrker regeringens förslag till villkor och riktlinjer som ska gälla under kommande tillståndperiod för den radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst som bedrivs av SR, SVT och UR – till 2012. Därmed är den frågan avgjord i dag, eller möjligtvis i morgon när vi ska rösta. Punkt slut med den delen.

Jag skulle också vilja ta upp tillgänglighetsfrågorna, som jag har varit inne på här lite grann. Jag måste säga att jag blev förvånad när jag fick propositionen i min hand. Jag tycker att det som Johan Andersson och Socialdemokraterna uttrycker är lite grann så här: Vi ska följa utvecklingen och se. Vi har satt upp ett litet mål som är lite högre än det som vi har uppnått i dag. Så får vi se vad som händer. Vi får följa utvecklingen. Någonstans där borta i fjärran är det väl 100 % som gäller.

Jag hade förmånen att vara med i utredningen också. Frågan om tillgängligheten diskuterades väldigt mycket i utredningen. Det var också en vanlig fråga i kontakten med bolagen. Här talar man också om den tekniska utvecklingen. Vi har en ganska lång tid, sex år framåt. Det kommer att hända oerhört mycket med teknikutvecklingen. Det är faktiskt en defensiv hållning av regeringen i den här frågan. Det är ganska blygsamt med 65 %. Om ni nu pratar om 100 % skulle ni ju ha skrivit och sagt 100 % som ett mål och haft en vision om den här utvecklingen.

Anf. 126 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå dig, Dan, att du är lite orolig och vill ha bort den här debatten från valet i höst. Det hade jag också velat om jag ska kampera i samma badbalja som de övriga partierna. Public service är en viktig fråga, och jag tror att även i framtiden kommer Moderaterna och Folkpartiet att vilja driva sina förslag, om olyckan är framme och ni ska sitta och regera ihop, vilket jag inte hoppas.

När det gäller textningen inleder man hela propositionen och betänkandet med att public service ska vara tillgänglig för alla. Det innebär att 100 % är målet för att alla ska titta. Vi har gjort den bedömningen när vi tittar på kvaliteten på textningar, när textraderna kommer lite efter att de pratar. Ibland glömmar man stora stycken. Vi har också varit i kontakt med SVT och diskuterat deras problematik med automatiktextning och maskiner med svenska språket. Vi har bedömt att det är rimligt att de ska göra minst 65 %. Men vi säger att de ska göra mer. Vårt mål är 100 %, och SVT ska också redovisa när de inför tillståndspeioden lämnar in hur de ska komma dit.

Anf. 127 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! När det gäller valet igen och valdebatten, Johan Andersson, vad är det vi tar beslut om här i dag och i morgon? Det är om en tillståndspeiod mellan 2007 och 2012. Gäller inte det? Det ska väl gälla till 2012? Det är det ena.

Sedan är det intressant att Johan Andersson talar om 100 %. På första sidan i betänkandet står det: Minst 65 % av sändningstiden för Sveriges Televisions förstagångssändningar – sedan kan man diskutera uttrycket i och för sig – med svenskt ursprung ska textas.

Det måste ändå vara en målsättning. Förklara då för mig: Varför har ni kommit fram till just 65 %? Varför inte en högre eller en lägre siffra?

Public service för mig som kristdemokrat handlar om självständigheten, oberoendet. Det handlar om en public service med kvalitet. Det handlar om en public service som ska finnas i hela landet, inte bara sändningar till hela landet, utan public service ska finnas i hela landet. Det handlar också om att public service ska vara tillgängligt för alla, alltså en av de viktigaste målsättningarna med public service-bolagen. Dit hör definitivt texten. Då skulle jag vilja säga att 65 % är en alldeles för låg ambition. Höj ambitionen!

Anf. 128 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är mycket märkligt, Dan. Vi säger att det ska vara tillgängligt för alla. Vi har satt ett mål på minst 65 %. Det är ingen som säger att man ska göra mindre än de 65 procenten, snarare mer än de 65 procenten. Jag förutsätter att SVT tittar på de grundläggande delarna i betänkandet och propositionen när det gäller det avtal som kommer. Vår ambition är att alla ska ha tillgänglighet till public service.

Anf. 129 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Jag ska säga något om Miljöpartiet de grönas grundinställning kring public service.

Vi anser att ett kunskapssamhälle med en deltagande demokrati kräver saklig information, aktiv samhällsgranskning och grävande journalistik. Grunden för public service-företagens sändningsverksamhet är att den ska bedrivas självständigt i förhållande till olika ekonomiska eller politiska maktsfärer i samhället, det vill säga att man ska ha en stark integritet. Viktigt är också att särpräglade och egenarten hos olika delar av Sverige finns. Därför slår vi vakt om en organisation med syfte att möjliggöra hög närvaro av personer ute i landet med kunskap om och förankring i de olika regionerna.

I den proposition som vi har framför oss i dag slås nuvarande inriktning för public service-företagen fast. Programföretagen får dock större frihet genom att detaljerade och kvantitativa krav tas bort samtidigt som uppföljningen av verksamheten förstärks genom ett utökat uppdrag till Granskningsnämnden för radio och TV.

Programföretagen ska även fortsättningsvis spegla hela landet, och utbudet ska vara mångsidigt och utmärkas av kvalitet och nyskapande form. Programutbudet ska som helhet präglas av folkbildningsambitioner. Programföretagen ska erbjuda ett mångsidigt kulturutbud av hög kvalitet, och de ska tillhandahålla ett mångsidigt utbud av program på det svenska språket. Programföretagen ska även ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program i olika genrer för barn och unga, inte minst gestaltande program.

Sedan ska de också höja ambitionsnivån avseende tillgängligheten för funktionshindrade. De ska också ta till vara de möjligheter som den nya tekniken ger. Och vi har ju haft en diskussion här om att minst 65 % av sändningstiden för SVT:s förstagångssändningar med svenskt ursprung ska vara textat. Språkliga och etniska minoriteters intressen ska vara ett prioriterat område, och medelstildningen föreslås vara fortsatt hög och stabil med en 2-procentig uppräknings varje år. Riktlinjerna för indirekt

sponsring förtydligas, och när det gäller reglerna för direkt sponsring förenas dessa med krav på restriktivitet.

Allt detta är något som vi inom Miljöpartiet tycker är bra. Jag håller dock med Hörselskadades Riksförbunds ordförande om att det borde ha varit en högre ambition vad avser textningen.

Intressant att notera i dessa tider, när vi har ett stundande val, är att borgarnas samsyn inom detta politikområde kommer fram i reservationen om tv-gudstjänster. Det finns i och för sig ytterligare en gemensam reservation från de borgerliga partierna som handlar om bakgrundsljud. Men jag väljer ändå att exemplifiera när det gäller vilka förändringar inom public service som kommer att ske vid ett eventuellt maktskifte till hösten. Frågan där borgarna väljer att visa sin samsyn gentemot väljarna gäller att de vill ha mer sändningar från kyrkor. Ska det tolkas som att resten av public service-politiken kommer att ligga fast eftersom det inte finns något samlat alternativ till den nuvarande rödgröna majoritetens syn?

Jag vill avsluta med att tacka frånvarande Rossana och Vänstern och även frånvarande Leif och regeringen för ett gott samarbete kring de förslag som vi i dag diskuterar.

Anf. 130 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Först tänkte jag inte alls ta någon replik. Men till sist kom precis samma oro som från Johan Andersson, att om vi vinner valet skulle vi riva upp ett beslut, ett ingånget avtal. Är det så Miljöpartiet jobbar i samarbetet med Socialdemokraterna, till exempel? Jag vill veta varför man inte tror på oss. Vi röstar om det här beslutet i morgon, och det är sagt att det ska gälla till 2012, alltså täcka två val. Var finns oron?

Anf. 131 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Nu är ju den här frågan om varifrån tv ska sända sina gudstjänster, om det ska vara från studio eller kyrkor, inte en fråga som regleras i avtalet, utan det är den syn som partierna kan framföra direkt till SVT-ledningen på olika sätt. Det handlar inte om avtal.

Jag håller med om att det här avtalet ligger fast. Dan redovisade det ganska tydligt och klart, så det finns ingen anledning att diskutera om public service kommer att förändras. Det ligger fast till 2012. Men synen på hur kyrkorna ska hantera sina sändningar via SVT finns inte reglerad. Detta försökte jag exemplifiera. Det är ett av två exempel som borgarna har gemensamt.

I övrigt kan de inte komma överens. De kunde inte komma överens om textningen. Inget av de förslag som finns uppfyller 2010 års mål vad gäller tillgänglighet, till exempel, inte ens Folkpartiets. De hade det först 2012. Det finns en mängd olika frågor där det inte finns något motalternativ. Även om förhållandet skulle förändras, det vill säga att det skulle bli 175 borgerliga och 174 från den nuvarande rödgröna majoriteten, finns det inget motalternativ mer än i två frågor. Det var det jag konstaterade. Det har inte så mycket med avtalet att göra.

Anf. 132 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det lät i Mikael's anförande som att det var avtalet som gällde. Om Mikael Johansson lyssnade på mig hörde han att jag väldigt

tydligt i min diskussion med Johan Andersson redogjorde för att ett ingånget avtal är en uppgörelse som håller.

Sedan kan jag mycket väl hålla med Mikael Johansson. Jag känner mig själv besviken på mitt eget sätt att hantera textningen. Där skulle vi ha haft en alliansmotion. Där skulle vi ha haft rätt skrivning. Jag beklagar att vi fick informationen om att det bara gäller program som är producerade i Sverige för sent. Annars hade vi lyft upp den frågan, och då är jag också övertygad om att utskottet hade skrivit in det i texten.

Anf. 133 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan möjligtvis ansluta mig och säga att det är två personer som är besvikna. Jag är väl också rätt besviken över mitt eget agerande i de förhandlingar som vi hade. Det är möjligt att detta hade varit en fråga för oss att pressa sossarna och Vänstern på eller att vi skulle välja att stå utanför samarbetet och i stället göra upp med borgarna om en hårdare, tuffare ambition vad gäller textningen. Jag känner mig inte helt nöjd, som sagt.

Anf. 134 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Det var ju väldigt intressanta uppgifter vi fick från de här interna överläggningarna, som har varit när det gäller bland annat textning. Det här får vi väl ta med oss på olika sätt. Jag håller med om att det var tråkigt att det här inte kom fram tidigare, för då hade det faktiskt också kunnat bli ett tillkännagivande och en helt annan skrivning i texten.

Jag vill tacka Lennart Kollmats, och jag vill tacka Dan Kihlström, och jag vill tacka Birgitta Sellén – jag vill snudd på tacka min mamma, höll jag på att säga – som väsentligt har utvecklat bristerna, som finns just kring den här frågan om textning och över huvud taget funktionshinderproblemet.

Mellan 600 000 och 700 000 människor i Sverige har så pass grava hörselskador att de är beroende av textade tv-program för att över huvud taget kunna uppfatta vad som sägs. Jag hör själv till dem. I det avtal som gäller för Sveriges Television stadgas det att företaget i fjol skulle texta minst 50 % av de svenskproducerade programmen som sändes första gången. Det här målet har man uppnått, uppger SVT. Men Sveriges Dövas Riksförbund och Hörselskadades Riksförbund verkar något tveksamma till hur man egentligen har räknat. Stämmer de här siffrorna?

I propositionen föreslår nu regeringen att textning av svenskproducerade program som sänds första gången successivt ska öka, och målet sätts till minst 65 % före utgången av 2012. Det har vi nu pratat om ett par timmar. Det är sex år dit.

Redan för sex år sedan, år 2000, antog riksdagen en nationell handlingsplan för handikappolitiken som hette Från patient till medborgare. Den slår fast att även hörselskadade ska kunna vara fullt delaktiga i samhällslivet år 2010. Det är fyra år dit.

Jag inser att det kan vara svårt att precis definiera vad som menas med fullt delaktig. När den handlar om public service och just textning av svenskproducerade program är målet ovanligt tydligt. Då räcker det inte med 65 %. Ambitionen måste höjas tydligt. Det är tråkigt att vi inte har kommit längre.

Om svenska folket, det vill säga varje hushåll, ska vara med och finansiera public service med närmare 2 000 kr om året har också den stora grupp svenskar som har svårt att höra rätt att ta del av samtliga program som sänds. Det blir extra märkligt under ett valår, när närmare 700 000 hörselskadade och 35 000 barndoms- och vuxendöva inte kan ta del av de många politik- och samhällsdebatter som sänds i tv, eftersom sådana program inte alltid textas.

Utbildningsminister och kulturminister Leif Pagrotsky, den frånvarande, säger att public service är viktigare än någonsin för alla. Menar han allvar? Nästa ordinarie val äger rum år 2010. Då kommer målet enligt regeringens proposition fortfarande inte att ligga högre än 65 %. Det ska man uppnå först två år senare, år 2012.

Både Dövas Riksförbund och Hörselskadades Riksförbund har sedan flera år krävt en snabbare utbyggnad av textade program. Det har regeringen förbisett, trots att man borde inse att många kommer att få svårt att ta del av samhällsdebatten.

Herr talman! Jag medger gärna att det finns syndare på flera håll. I TV 4:s sändningstillstånd 5 § p. 2 står det uttryckligen att TV 4 vid vissa ur demokratiskt hänseende särskilt viktiga sändningar såsom valdebatter ska använda teckenspråkstolk samt att TV 4 under tillståndsperioden fram till år 2008 ska utveckla en fungerande metod för direkttextade nyheter. Detta sker inte i dag.

Men tekniken finns. Vi har varit inne på det. Som jämförelse kan nämnas att brittiska BBC redan i dag textar 90 % och kommer att texta 100 % år 2008. Tekniken finns. Amerikanska tv-kanaler textar 75 % av sina engelskspråkiga direktsända program. Där finns också tekniken. På Irland textas ca 80 % av programmen och i Nederländerna ca 75 %. Om jag inte minns fel är det till och med en mindre språkbefolkning än svenskarna är. Vi står och stampar runt 50 % fortfarande.

Fru talman! Bakgrundsljuden i radio- och tv-programmen gör det svårt för personer med hörselnedsättningar att ta del av radio- och tv-utbudet. Det har vi också varit inne på. Jag vill också betona att även vi anser att det är av största vikt att programföretagen beaktar problemen. Sådana krav anser vi därför ska skrivas in i Sveriges Radios, SVT:s och Utbildningsradions sändningstillstånd. Det framgår också i våra reservationer.

Det enda vi kan göra är att ställa våra förhoppningar till att SVT trots allt tar det ansvar som inte regeringen vill lägga på dem och att de själva väljer att sätta målet högre.

Jag yrkar bifall till reservation 15.

Anf. 135 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Precis som Lena tycker vi att det är beklagligt att inte kulturminister Leif Pagrotsky kunde vara här i dag. Men som Lars Wengedal sade i inledningen skulle han dela ut ett viktigt internationellt pris som regeringen står bakom. Det är viktigt att vi finns representerade där också för barnkulturen.

Man kan också uppmärksamma här i lokalen att kulturutskottets ordförande folkpartisten Lennart Kollmats försvann ganska snabbt härifrån efter att hans inlägg var klart. Med det inlägg han hade i början kan man ställa sig frågan vad han tycker om public service-kanalerna.

Jag skulle också vilja att Lena förklarar lite om public servicekanalerna och Moderaternas förslag att avskaffa licenserna och överföra det till troligtvis statsbudgeten. Ni måste ju ta pengarna någonstans ifrån. När man tittar i era budgetförslag kan vi inte någonstans hitta var pengarna ska tas. Det är 6,5 miljarder. Jag ska inte översätta det i hur mycket människor det är på olika håll i samhället om man ska plocka det någon annanstans ifrån.

Var ska ni plocka finansieringen ifrån? Är det något svart hål i budgeten ni ska plocka det av, eller ska det rentav bli svart i rutan? Det skulle vara väldigt intressant att höra hur ni finansierar era förslag som ni lägger fram här i kammaren.

Anf. 136 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Folkpartiet har fortfarande trots allt en representant här i kammaren. Utskottets ordförande Lennart Kollmats har deltagit i debatten också i replikrundan. Jag tycker inte att det är särskilt snyggt att försöka urskulda kulturministerns frånvaro genom att försöka lägga skulden på att någon annan efter att ha deltagit i debatten har lämnat kammaren. Dessutom finns inte Vänsterpartiet representerat nu här i kammaren.

När det gäller finansieringen tycker jag ändå att Kent Olsson har redogjort för detta. Det handlar inte om budget och finansiering. Det handlar om sändningstillståndet. Jag lovar att det finns upptaget i budgetförslaget.

Själva principen om hur public service ska finansieras har till stor del att göra med att public service i dag inte är samma sak som public service var tidigare, det vill säga SVT, Sveriges Radio och Utbildningsradion. Man har genom den nya tekniken också nya möjligheter att nå människor.

Det är en av förklaringarna till att vi anser att det inte längre är hållbart att finansiera detta med hjälp av en licensavgift utan att det ska finansieras över statsbudgeten.

Anf. 137 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! Det var inte min mening att urskulda kulturministern. Jag skulle bara visa på att man ibland har uppdrag som man måste vara på. Om det är någon som har gått till attack mot ett uppdrag som är viktigt för Sverige och för internationell barnkultur är det i så fall någon annans angrepp.

Jag skulle gärna vilja att du, Lena, berättar vilket utgiftsområde ni tänker ta de här miljarderna från när du nu säger att det är finansierat. Det är ändå 6,5 miljarder ni ska finansiera.

Ert förslag att krympa public service måste också innebära att det blir mindre tv för allmänheten. Man smalnar av utbudet väldigt. Vad innebär detta för alla funktionshindrade? Hur vill Lena styra de kommersiella kanalerna, som ni sedan vill ska ta över, så att vi garanterar textning?

Vårt mål är, som jag sagt innan, 100 %. Ambitionen är att public service ska vara tillgängligt för alla. Nu föreslår vi en höjning med 30 % för textningen. Det innebär 65 %. Om man räknar ut höjningen är den 30 %.

Anf. 138 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Nu blir det intressant sifferexercis. Vi började med att tala om vilka som var här och inte var här. Inte ens Lena Hallengren var på plats. Jag vet inte vad hon hade för ett viktigt engagemang, eller om hon också hellre vilja vara på Skansen. När hennes område, folkbildningen, debatterades fanns hon inte på plats. Någon ursäkt eller någon förklaring till detta har vi inte fått.

Det handlar om målsättningarna. Man har skrivit in ”på sikt” i utskottets ställningstagande. Men det är fortfarande ingen ambitionshöjning, som jag ser det, mer än de 65 %. Vi talar fortfarande om en sexårsperiod fram till år 2012. Man säger fortfarande bara ”på sikt”. Men när ska det ske? Ska det vara år 2017, 2018 eller när nästa period nu kommer att sträcka sig till? Någon annan ambition tycker jag inte att Socialdemokraterna verkar ha.

Jag kan mycket väl erkänna att jag inte har med mig budgetförslaget. Jag vet inte var de 6,5 miljarderna ligger någonstans. Det kanske jag skulle ha vetat. Men nu hade jag inte förberett den delen, utan det som handlar om de funktionshinderproblemet. Där är vi många som är överens.

Anf. 139 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Vi lever i en tid av snabba förändringar. Det gäller inte minst i det svenska medielandskapet. Under de senaste 20 åren, de två senaste decennierna, har det skett dramatiska omvälvningar av radio, tv och press i Sverige. Det har varit en utveckling som har gått från monopol till mångfald, från få aktörer till flera aktörer och från kommando till mer av valfrihet.

Det har varit en utveckling som har skett i flera olika steg. Den första lilla sprickan i de svenska radio- och tv-monopolen kom i slutet av 1970-talet när närradion infördes på försök. Det andra stora steget togs i början av 1990-talet när den borgerliga regeringen genomförde den fria radion och den fria televisionen.

Det här är en utveckling som har haft både politiska och tekniska drivkrafter. I dag ser vi ett medielandskap där vi kan ta emot och sända radio och tv på betydligt många fler sätt än vad som var möjligt för 20 år sedan. Vi har en helt ny digital teknik. Vi har sett många avregleringar och frihetsreformer som har ägt rum under de här 20 åren.

Samtidigt har det under de här åren funnits många motkrafter. Socialdemokraterna har i stort sett varit emot varenda en av de reformer som jag nu har nämnt och som har genomförts. I dag tycker de allra flesta att närradion är självklar. Det var Socialdemokraterna emot. I dag är det få som skulle vilja återreglera den svenska radion och den svenska televisionen. Allt detta var Socialdemokraterna emot. Det var till och med så illa att för ungefär 20 år sedan fanns det socialdemokratiska politiker som ville förbjuda parabolantennor. Vi har alltså kommit rätt långt. Det har hänt rätt mycket på de senaste 20 åren.

Fru talman! Omvärlden förändras, men i den politiska debatten går det mesta fortfarande i de gamla vanliga hjulspåren. Det gäller inte minst i debatten om public service. Den handlar otroligt mycket om organisation och väldigt lite om innehåll. För många i debatten om public service är public service liktydigt med en viss organisationsstruktur. Public ser-

vice är nästan definitionsmässigt Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion. Debatten handlar väldigt lite om vad vi menar med public service när det gäller innehållet. Det handlar i stället om organisationen.

Jag tycker att vi måste komma bort från den debatten. Debatten måste handla mer om vad vi menar med public service. Vi måste också våga ta bort de skyggglappar som har präglat den svenska debatten under de senaste åren, inte minst.

Det är nämligen så att public service behövs i dag i Sverige. Det har det alltid gjort, men kanske ännu mer nu än någonsin tidigare. Det behövs program som inte nödvändigtvis är kommersiellt gångbara på kort sikt på marknaden utan som kan värna värden som vi alla i grund och botten tycker är omistliga. Det handlar om nyhetsprogram, barnprogram och kulturprogram och mycket annat.

Men om vi ska klara detta måste vi tänka helt nytt i mediepolitiken, menar vi i Folkpartiet. Vi har lagt fram konkreta förslag på hur vi skulle vilja omforma den svenska public service-politiken. Det handlar om att skapa en ny finansiering för public service. Det handlar om att se till att vi skapar det som vi kallar public service-fonden. Den ska ha ekonomiska resurser som ska kunna ges till olika radio- och tv-kanaler som bedriver public service-verksamhet. Vi tror nämligen att det finns flera aktörer i Sverige som är intresserade av att göra public service-program än enbart Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion.

Det framställdes tidigare i debatten som att detta skulle vara så otroligt komplicerat. Inte minst Socialdemokraternas representant hade mycket huvudbry med att förstå grundtanken med förslaget.

Låt mig göra ett enkelt försök. Vi vill ha ett antal public service-fonder. De ska finansieras på två olika sätt. Vi vill att de ska tillföras ett grundkapital som huvudsakligen ska komma från utförsäljning av statliga företag. Vi vill också att det ska finnas årliga intäkter till de här fonderna som ska komma från koncessionsavgifter och nätavgifter. Fonderna ska kunna dela ut pengar till olika radio- och tv-kanaler som följer ett visst antal kriterier för vad som är public service. Det är inte svårare än så.

Genom att vi får den här finansieringen får vi också bort den tv-licens och den tv-avgift som i dag framstår som alltmer omodern och barock. Socialdemokraterna slår nästan knut på sig själva med att försöka hitta sätt att rädda tv-avgiften. Det är naturligtvis helt orimligt att ha kvar ett sådant system när vi snart kan ta emot tv- och radiosändningar i vår egen mobiltelefon. Hur ska vi kunna klara att ha kvar ett sådant system i en så föränderlig värld? Det är naturligtvis omöjligt. Vi måste ha ett helt nytt sätt att se på finansieringen av public service.

Genom att införa ett sådant här system vinner vi många fördelar. Vi får mer av valfrihet för konsumenterna – de som tittar på tv och de som lyssnar på radio. Det är inte så som Johan Andersson sade här tidigare – att alla radiolyssnare och tv-tittare är nöjda med det som Sveriges Radio och Sveriges Television gör. Många är det, men det finns också många som är missnöjda. Då är det bra att det finns alternativ för dem som gillar public service. Då kan de välja mellan olika kanaler på tv och radio.

Det är också bra för det politiska oberoendet att vi har en styrning av public service där vi har ett större avstånd mellan dem som fördelar resurserna och dem som genomför programmen. Det är en fördel för kvaliteten att vi får en ökad konkurrens. Det ska inte bara vara några få aktörer som ägnar sig åt att göra public service-program. Det finns alltså många vinnare med att öppna för konkurrens också inom ramen för public service.

Det finns dock – jag ska erkänna det – några förlorare. De sitter borta på Gärdet i radio- och tv-huset. Det är de som är de högsta cheferna i Sveriges Television och Sveriges Radio. De förlorar på detta, för deras makt minskar. Men alla andra blir vinnare. Konsumenterna blir det, och personalen på SVT och Sveriges Radio blir det när de får större möjlighet att välja arbetsgivare och ändå producera public service. De är vinnare. Medborgarna får en bättre demokratisk kontroll. De är också vinnare.

Ibland framställs det i debatten som att det skulle vara att undergräva public service om man öppnar för ökad konkurrens och mångfald på området. Jag skulle vilja säga att det är precis tvärtom. Det är genom att inte genomföra förändringar för att stärka public service genom att anpassa mediepolitiken till den förändrade verklighet som vi lever i som man undergräver public service. Vi vet att det finns en kritik mot Sveriges Television, mot Sveriges Radio och mot Utbildningsradion i dag. Man talar om statstelevision, om Pravda-tv och alla dessa tillmälen som finns i debatten. Men om vi ska klara debatten måste vi se till att public service verkligen står för det som vi vill att det ska stå för – oberoende och kvalitet och att man inte ägnar sig åt sponsring och reklam och allt annat som Sveriges Television och Sveriges Radio nu ägnar sig åt. Men där är den socialdemokratiska regeringen i dag extremt tafatt. Den agerar inte. I praktiken undergrävs alltså den nuvarande public service-politiken av Socialdemokraterna själva.

Nej, fru talman, det är dags att den förändringens vind som har blåst i det svenska medielandskapet under de senaste 20 åren nu också får blåsa i mediepolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

17 § Kulturlivets internationalisering

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU30
Kulturlivets internationalisering (skr. 2005/06:188).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

18 § Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2005/06:LU31

Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet (prop. 2005/06:186, prop. 2005/06:97 delvis, prop. 2005/06:140 delvis, prop. 2005/06:150 delvis samt prop. 2005/06:196 delvis).

Anf. 140 CHRISTINA NENES (s):

Fru talman! Den debatt som vi nu ska påbörja handlar om lagutskottets betänkande nr 31. Det behandlar regeringens förslag om ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet.

Propositionen innehåller förslag till ändringar i en rad lagar som aktiebolagslagen, försäkringsrörelselagen och sparbankslagen. Förslaget innebär att det alltid ska vara bolagsstämman eller motsvarande organ som ska bestämma arvode och annan ersättning som avser styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

Förslaget innebär också att det är bolagsstämman i ett aktiemarknadsbolag som ska besluta om riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare och att det är revisorerna som ska granska att riktlinjerna följs.

Fru talman! Det föreslås också ändringar i årsredovisningslagen och lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Det innebär att skyldigheten för publika aktiebolag och finansiella företag att i årsredovisningen lämna uppgifter om till exempel löner till ledande befattningshavare utvidgas.

Den 1 juli 2006 är det tänkt att de nya bestämmelserna ska träda i kraft. I betänkandet finns det en reservation.

Fru talman! Med denna korta inledning är det nu dags att lämna över till debattörerna.

Anf. 141 BERTIL KJELLBERG (m):

Fru talman! Jag tror att alla i den här kammaren och de flesta ute i samhället med förvåning och viss förundran har följt hur ledande befattningshavare i näringslivet har belönats. Uppfinningsrikedomen har varit stor och ibland så stor att den allvarligt skadat förtroendet för näringslivet. Vi som har stor tillit till näringslivets välståndsskapande krafter har varit särskilt oroade. Förmågan att skapa oskäliga ekonomiska förmåner har emellertid inte varit begränsad till näringslivet utan även funnits både i den politiska sfären och inom fackföreningsrörelsen. Som bekant är girighet en högst mänsklig företeelse men också en dödssynd.

Fru talman! Den analys som regeringen gör i sin proposition kan vi till stora delar ställa oss bakom. Vi kan också ha förståelse för att någonting måste göras. Frågan är dock om lagstiftning är den bästa boten mot dessa felaktiga beteenden. Vi tror inte det.

Näringslivet har redan vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemen. I första hand är det tillämpningen av Svensk kod för bolagsstyrning som man bör använda sig av. Från den 1 juli 2005 ska alla bolag på Stockholmsbörsens A-lista samt de större bolagen på O-listan tillämpa koden.

Redan i dag, har vi erfarit, följer 70 % av företagen koden. Koden är i vissa avseenden också strängare i kraven på bolagsstyrning än vad den föreslagna lagstiftningen är. Även Svenskt Näringsliv har styrdokument för hur ersättningar till vd:ar och ledande befattningshavare i medlemsföretagen ska utformas.

Vi moderater tror på självreglering. Vi tror att självregleringen har ett värde i sig. Om näringslivet självt tar tag i problemen och utarbetar en kod som de säger sig vilja följa blir trycket betydligt hårdare på alla inom näringslivet att följa koden. Lagstiftningen har också den nackdelen att de regler som tvingas på företagen uppifrån och som näringslivet inte självt har varit med och utformat känner man inte ansvar för och delaktighet i.

Att lagreglera ett område har också den nackdelen att rättsutvecklingen på området ofta avstannar. Varför ska näringslivets organisationer ha något intresse av att fundera över hur regelverket ska bli bättre när man inte äger frågan?

Fru talman! Vi moderater tror att rättsutvecklingen på detta område skulle bli mycket gynnsammare om man låter självregleringen ha sin gång. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte kan avvakta utvecklingen av Svensk kod för bolagsstyrning som man själv har varit med och initierat. Regeringen borde, om inte annat av ren hövlighet mot alla de personer inom näringslivet som ställt sin breda erfarenhet och kunskap till förfogande, avvakta hur Svensk kod för bolagsstyrning utfaller innan man tillgriper lagstiftning. Trycksvärtan har knappt torkat på koden innan den körs över.

Kan det vara så att regeringen vill visa handlingskraft inför det stundande valet? Om detta är vad man har att komma med är framtiden dystert för Sverige.

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 142 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Jag yrkar också bifall till reservationen i det här betänkandet och instämmer i vad Bertil Kjellberg har sagt. Hade han sagt "vi i allianspartierna" i stället för "vi moderater" hade hans anförande blivit 100-procentigt bra. I det här ärendet är vi väldigt överens.

Vi har i utskottet fått besök av några representanter för Svensk kod för bolagsstyrning och fått en vädjan om att vi skulle låta näringslivet få åtminstone något år på sig för att sköta den här självregleringen. Nu är det inte bara en självreglering. Om man inte följer Svensk kod för bolagsstyrning följer man inte heller de avtal som man har med börsen, och det drabbar bolagen väldigt kraftfullt i form av bötest sanktioner, och i värsta fall kan man till och med hamna utanför börsen. Egentligen finns det medel för att klara ut detta utan någon lagstiftning.

Vi beklagar att regeringen har lagt möda på att ta fram den här lagstiftningen. Det finns mycket mer angelägna ärenden i Justitiedepartementet som vi i lagutskottet skulle vilja se att man hade arbetat med. Man skulle till exempel ha kunnat hjälpa våra småföretagare med det tillkännagivande som vi har bett om för ett år sedan om att se över avtalslagen och 36 § om att jämka avtalsvillkor. Det hade varit mycket bättre.

Men i sak är vi överens om att vi behöver en ökad insyn i den här beslutsprocessen och att näringslivet måste ta på sig att visa detta. Det

kommer naturligtvis att bli så här, eftersom vi i allianspartierna har en majoritet emot oss.

Anf. 143 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet är en fråga som varit föremål för offentlig debatt under en längre tid. Ett fall gällande taken i bonussystemen avgjordes ju i rätten häromdagen.

Kristdemokraterna motsätter sig förslaget om att lagstifta på detta område, även om vi också vill uppnå det som åsyftas med lagen. Bakgrunden är det betänkande som Förtroendekommissionen överlämnade till regeringen i mars 2004. Kommissionen tillsattes i syfte att den skulle komma med förslag som skulle öka allmänhetens förtroende för näringslivet efter de många skandaler som diskuterades. Ett resultat blev den här koden för svensk bolagsstyrning som i huvudsak riktar sig mot aktie marknaden. Koden syftar till att uppmuntra bolagen till självreglering, framför allt då det gäller ersättningar till styrelser och bolagsledningen i övrigt, precis som mina kolleger har sagt här tidigare.

Utöver den koden har också Svenskt Näringsliv utarbetat en vägledning för ersättning till ledande befattningshavare, och flera svenska institutionella ägare har gett ut ägarpolicyer gällande ersättningsprogram.

Fru talman! Dessutom finns det en lång rad handböcker i god sed för ersättningsprogram utgivna av till exempel Styrelseakademien och Fondbolagens Förening.

Vi ser alltså att bolagen är på väg åt rätt håll, mot ett allt större eget ansvar. Det är det egna ansvaret som vi vill uppmärksamma. Förtroendet mellan människor, mellan företag och mellan kunder och säljare är grundare än marknadsekonomin. Frågan är hur förtroendet skapas och förvaltas på bästa sätt. Vi anser inte att lagar och detaljreglering ska göra det bättre för bolagens inre liv. Det är egentligen märkligt att man inte åtminstone väntar med lagen till dess att koden hunnit verka en längre tid för att se hur effekterna blir. Vi tycker att denna lagstiftning i onödan föregriper en utveckling i positiv riktning. Att lagstifta på detta område innebär i själva verket att man riskerar att urholka förtroendet för lagstiftaren. Vi ska ha lagar, men inte på de områden som bäst lämpar sig för självreglering. Det bör dessutom noteras att Sverige faktiskt har en paragraf i lagen om värdepappers rörelse som föreskriver hur verksamheten ska bedrivas.

Både större bolag och mindre företag är väl medvetna om behovet av att ha marknadens och kundernas förtroende. Om inte annat är oetiskt beteende av anställda och dåligt rykte två faktorer som företag anser påverkar priset på företagets aktier. Men förtroende, etik och tillit har förstås ett värde i sig. Tillit och förtroende skapas inte över en natt eller av sig självt. Tillit förutsätter att det finns ömsesidighet i sociala relationer och att människor delar en upplevelse av ett slags etiskt minimum, en lägsta norm för vad som bör gälla i umgänget med andra.

Kristdemokraterna har länge velat få till stånd en bredare debatt om de här frågorna. Vi föreslog redan för flera år sedan att en värde- och etikkommission borde tillsättas just i syfte att stimulera en diskussion kring samhällsgemenskapens grundläggande värden. Att stifta nya lagar och regler utan att människor ges tillfälle att reflektera över varför de

behövs och därmed ge dem en fast förankring tror vi i längden är kontra-
produktivt.

Från Norge finns ett lyckosamt exempel på en värdekommission som fick till en bred debatt kring frågor som personligt ansvar, motverkande av likgiltighet, deltagande och demokrati. Huvudmålet var att bidra till en bred, värdemässig och samhällsetisk mobilisering för att stärka positiva gemenskapsvärden och ansvar för miljö och samhällsgemenskap. Inte heller svensk kultur är ju främmande för det sättet att angripa fenomen som man tycker behöver få en vidare belysning. Det visar Maktutredningen, Demokratiutredningen och till exempel EU 2004-kommittén.

I fråga om näringslivets värderingar, fru talman, skulle en etikkommission vara av stor nytta. Det skulle leda till att värderingar och normer sattes in i ett större sammanhang och att fler människor gavs tillfälle att bryta sina åsikter mot varandra. Ett sådant utbud tror vi vore önskvärt för att ventilera och i möjligaste mån nå samförstånd och förståelse för de frågor som berör och upprör många människor.

Med det sagt vill jag yrka bifall till reservationen.

Anf. 144 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Ledamöter! De senaste årens arvoden och övriga ersättningar till näringslivets toppchefer har fått många att reagera – med all rätt – utifrån två skäl. De mycket höga nivåerna på arvoden samt hur besluten har fattats upprör många. I flera fall har besluten tagits inom en mycket snäv krets, exempelvis när uppgörelser skett mellan vd och ordförande. I en del fall har det skett helt utan insyn från övriga i styrelsen.

De som verkligen kan känna sig överkörda är alla aktieägare som inte kunnat följa alla turer med de olika konstruerade och ogenomträngliga ersättningarna. Uppfinningsförmågan har varit god och präglats av girighet bland de företagsledare och ordförande som har tillskansat sig orimliga belopp. Det är klart att uppträdandet minskat förtroendet för chefer som blivit fartblinda, och när förtroendet minskar för ledande personer får det också konsekvenser för hela samhället. När höga löneavtal och orimliga förmåner kommer fram i ljuset och dessutom inte är kopplade till den belönade personens faktiska arbetsresultat uppstår misstroende.

Med den bakgrundshistorien är vi nog alla här överens om att det behöver göras något, men vi skiljer oss åt i hur vi vill gå till väga. Regeringen med stödpartier har valt att ta till storsläggan som första åtgärd genom att föreslå en detaljerad lagstiftning som ska reglera hur bolagen ska agera. Centerpartiet vill tillsammans med alliansen först pröva självreglering och ge näringslivet en chans att vidta de åtgärder som krävs. Det gör vi utifrån Svensk kod för bolagsstyrning, Kodgruppens förslag. Där finns regler för hur bolagen ska styras och hur styrelser och revisorer ska tillsättas, och där regleras villkoren för styrelsens ordförande och dennes ansvar. Vi kan också se att ca 70 % av företagen redan tillämpar koden. Det är ett fantastiskt resultat. Inom kort beräknas också alla noterade bolag använda koden. Svensk kod för bolagsstyrning har på kort tid fått ett stort genomslag, men det som är problemet nu är tiden. Kodgruppens regler började tillämpas först i juli 2005, och innevarande år, 2006, är det första året som de här reglerna kommer att tillämpas på årsbasis.

Men det är med den positiva utvecklingen som vi ändå har kommit fram till att regeringen borde avvakta med lagstiftande åtgärder och ge näringslivet en chans till självreglering. Det som sker genom insikt och egen vilja brukar bli mer hållbart än det som sker genom tvång. Det här är skälet till att Centerpartiet först vill ge näringslivet en chans till självreglering. Skulle inte det ge goda resultat anser jag att det är befogat att återkomma och ta ställning till om man behöver införa skärpta regler via lagstiftning.

Med dessa klargöranden vill jag yrka bifall till alliansens reservation.

Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Vi debatterar nu lagutskottets betänkande nr 31 som berör ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet. I det här betänkandet finns det en reservation, och jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Fru talman! Som alla mina tidigare utskottskolleger har sagt här ifrån talarstolen finns det problem. Vi har under de senaste åren sett att det har varit ett oerhört stort problem med den vidlyftiga utbetalningen av ersättningar från ett antal ledande befattningshavare. Det har funnits många olika sätt att ta fram de olika optionsprogrammen, pensionerna och de andra ersättningarna. Man har alltså på det här området varit väldigt duktig och uppfinningsrik. Alla i den här kammaren är helt överens om att det här är någonting som vi måste göra någonting åt, eller åtminstone någonting som vi måste börja diskutera för att kunna lyfta upp de här frågorna. Det här tycker jag är en viktig del i en modern associationsrättslig lagstiftning.

Det regeringen har gjort under den senaste mandatperioden är att på olika sätt modernisera associationsrätten i Sverige och modernisera den bolagsrätt och de regler som ska gälla företag. Vi har under den här mandatperioden kommit fram med en ny aktiebolagslag. Vi kommer senare att diskutera regler om förenklingar för småföretagare, och det finns ett antal andra sådana här regler som vi under de senaste fyra fem åren har jobbat med för att modernisera den lagstiftning som ska styra företag och den lagstiftning och den proposition vi diskuterar i dag, det vill säga ersättningen till ledande befattningshavare i näringslivet. Det är också en modernisering.

Precis som mina utskottskamrater har sagt är det oerhört viktigt att det finns en tilltro till näringslivet. Det är oerhört viktigt att det finns en tilltro.

Det är viktigt att det finns en tilltro bland invånarna för att de ska investera i de aktier som finns på börsen men också köpa de varor som en hel del av dessa företag säljer. Det är också viktigt att det finns ett internationellt förtroende för de svenska företagen, och då är det viktigt att det finns en modern och tydlig lagstiftning som gör det möjligt för alla att se vilka ersättningsnivåerna är och hur spelreglerna ser ut. Därför har vi allesammans konstaterat att något måste göras.

Syftet med lagstiftningen har varit att stärka och tydliggöra ägarnas inflytande när ersättningsnivåerna sätts. Det har också varit den stora frågan när vi tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet diskuterat detta. Ett annat syfte har varit att öka öppenheten och förbättra informat-

ionen om ersättningarna liksom om optionsprogram, pensioner och annat. Det är ett steg i moderniseringen.

På samma sätt som vi infört en ny aktiebolagslag, som ger ägarna och andra möjlighet att kommunicera elektroniskt för att kunna ha bättre kontakt med Bolagsverket och så vidare, är det här ytterligare ett sätt att modernisera den associationsrättsliga lagstiftningen. Men här sker det ur ett annat perspektiv, det vill säga vi vill skapa öppenhet och förståelse hos allmänheten.

Vi är, fru talman, som sagt överens om det mesta som sagts i dag. Det finns dock en fråga där vi inte är överens, nämligen hur vi ska gå till väga. Mina borgerliga kolleger förespråkar användandet av en mer "självsanerande" väg, alltså att låta Svensk kod för bolagsstyrning vara riktlinjen.

Ja, vi från utskottsmajoriteten tycker också att Svensk kod för bolagsstyrning är jätte viktig. Den har inneburit många bra saker på många olika områden, inte bara på ersättningsområdet utan även på andra områden där koden beskriver hur arbetet ska läggas upp och hur bolagen ska jobba. Från utskottsmajoritetens sida ser vi det som väldigt positivt att koden tagits fram och finns med.

Däremot gör vi inte riktigt samma bedömning som de borgerliga partierna i utskottet när det gäller huruvida koden ensam kommer att klara av detta. Vi och regeringen har, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, konstaterat att det är viktigt att det finns en tydlighet i hur regleringarna ska se ut. En stor skillnad är till exempel att koden följer principen "följ eller förklara". Det innebär att man i vissa fall faktiskt kan göra avsteg från det som står i koden ifall man utförligt förklarar varför.

I somliga fall tror jag att det kan vara bra att ha principen följ eller förklara, men när det gäller ersättningsnivåer tror jag och utskottsmajoriteten att det är viktigt att förutsättningarna är likadana för att på så sätt skapa en öppenhet och tydlighet i systemen.

Den farhåga som finns om att det kommer att innebära att koden inte följs på andra områden tror jag är obefogad. Precis som Jan Ertsborn lyfte fram finns det andra styrmedel som gör att koden kommer att implementeras. Jag är alltså inte rädd för att vi ska hamna i en situation där ett antal företag inte kommer att använda sig av koden. Men just på området som gäller ersättningar finns det en poäng med att gå in och lagstifta. Där ser jag propositionens förslag som ett steg i detta.

Slutligen, fru talman, vill jag säga att jag tror att det är oerhört viktigt att det hela tiden förs en diskussion om förtroendet för näringslivet och för andra stora institutioner i samhället. Det är viktigt att ständigt föra en diskussion om det.

Det finns också andra områden i samhället – medier, näringsliv, övriga stora aktörer – där det ibland uppstår förtroendekriser, och då är det viktigt att lyfta upp dessa frågor och diskutera dem. Det absolut viktigaste tror jag är att hela tiden diskutera och föra ett samtal om de problem med förtroendet som finns i samhället. Det tror jag är det absolut bästa receptet för ett seriöst näringsliv med företag som har goda och rimliga ersättningsnivåer.

Med detta vill jag avsluta med att än en gång yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationerna.

Anf. 146 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Det är en mycket intressant debatt. Jag tänkte börja med att ge en liten bakgrund till varför vi står här just i dag och debatterar den här frågan och varför vi inte vill överlämna allt till koden för bolagsstyrning.

Som alla känner till har vi beslutat om en ny jättestor modernisering av aktiebolagslagen. Den trädde i kraft den 1 januari 2006. Redan när vi arbetade med och förhandlade om innehållet i den lagen ställde både Miljöpartiet och Vänsterpartiet krav på att den nya aktiebolagslagen skulle innehålla regler och texter som just handlar om det som vi diskuterar i dag.

När vi beredde frågan om ny lagstiftning för aktiebolag höll arbetsgruppen för bolagsstyrningskoden på att jobba för fullt. Vi sade därför okej, att vi väntar tills de lagt fram sitt förslag så får vi se vad vi kan komma fram till. Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet ville nämligen ha tydliga regleringar i den här frågan.

Till slut kom vi fram till den proposition som nu föreligger. Den skulle mycket väl ha kunnat gå betydligt längre, men vi har gjort avvägningar och kommit fram till att det är dessa regleringar vi vill göra här och nu. Det var ett ypperligt samarbete mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Dagens ärende, fru talman, handlar alltså om transparens, inflytande och förtroende.

Efter en rad uppmärksammade fallskärmsskandaler och sanslöst överdrivna ersättningsprogram för näringslivets toppar krävs en ökad insyn i storbolagen. Det är ingen tvekan om det. Det går bra för Sverige och de svenska företagen, och vinsterna slår rekord. Visst kan man se det som att det bara är att gratulera den vd som lyckas kapa åt sig ett riktigt bra pensions- och bonusprogram. Det är väl det som företrädare för näringslivet menar med att låta marknadskrafterna styra.

Frågan är om detta verkligen bidrar till en så kallad sund marknadsekonomi. Det är åtminstone inte fallet om man med sund marknadsekonomi menar att även allmänheten ska ha förtroende för näringslivet och bolagens direktörer, och inte heller om man ser till konsekvenserna av bolagens frikostiga direktörsförmåner och vad dessa innebär för de miljontals människor som har sina pensionspengar investerade i fonder.

Dagens lagförslag är tänkt att öka transparensen när det gäller löner och ersättningsprogram till ledande befattningshavare. Det kommer att bidra till ökad kunskap hos allmänhet och aktieägare om hur besluten fattats och vilka principer som ligger bakom besluten. Bonusprogram och andra förmåner ska fram i ljuset. Genomlysbarheten är viktig ur demokratisynpunkt. En ökad öppenhet kommer också att leda till större möjligheter till diskussion och debatt om hur företagets vinster används. Den diskussionen måste föras både bland företagets anställda och i samhället i stort. Den måste även föras här i riksdagen.

När direktörer väljer att hoppa, och därigenom vecklar ut sina fallskärmar för miljonbelopp, körs förtroendet för hela näringslivet – inte bara för de berörda företagen – i botten.

Många förmånsprogram har över huvud taget inte haft någon koppling till den belönades arbetsresultat. Detta har många också nämnt tidigare här. Andra ersättningar har varit helt orimligt höga trots att de beslu-

tats i formell ordning. Detta, fru talman, påverkar och gör något med människors förtroende; det är jag helt övertygad om.

Det är därför märkligt att näringslivet självt inte verkar vara speciellt intresserat av att återupprätta detta förtroende genom det verktyg som denna lag erbjuder, detta trots att även Förtroendekommissionen påpekat att det finns ett missnöje med vissa av dagens ersättningsprogram även inom näringslivet.

Förslaget innebär att bolagsstämman ska fatta beslut om riktlinjer för lön och andra ersättningar, till exempel optionsprogram till ledande befattningshavare i bolagen. Det handlar alltså inte om att vi som lagstiftare går in och beslutar om tak för ersättningar – en diskussion som var uppe under tiden vi diskuterade hur denna lag skulle utformas. Det är något som vi valt att inte lägga oss i, även om det kanske skulle ha varit befogat med tanke på hur illa det ser ut i praktiken.

De här riktlinjerna ska vara bindande för bolagens styrelser. Men det är alltså bara fråga om riktlinjer. Det är ju det som är viktigt. Det är därför det gör mig så förvånad att våra borgerliga kamrater i utskottet är så negativa till det här förslaget. Riktlinjer som styrelsen även under vissa förutsättningar ska ha möjlighet att kunna avvika ifrån – så står det i förslaget.

Jag kommer så till den borgerliga reservationen, fru talman. I likhet med regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som ju står bakom förslaget, bedömer ni i er borgerliga allians att det krävs åtgärder för att komma till rätta med problemen. Dock förlitar ni er som vanligt på att marknaden ska klara av allt detta själv och att näringslivets egenåtgärder är tillräckliga. En sund marknad ska tydligen inte störas av oss lagstiftare. Ni anser att det är kontraproduktivt att lägga fram ett förslag så länge svensk kod för bolagsstyrning inte fått verka tillräckligt länge.

Fru talman! Koden för bolagsstyrning är bra. Näringslivets egna initiativ till självreglerande åtgärder är också mycket bra. Över huvud taget är alla konstruktiva initiativ från näringslivets sida vad gäller självsanering och självreglering mycket viktiga och välkomna från Vänsterpartiet. Självreglering kan dock aldrig helt och fullt ersätta lag, särskilt som det inte blir några som helst konsekvenser för det bolag som faktiskt väljer att bryta mot koden.

Enligt det lagförslag som vi i dag har att ta ställning till är det till exempel revisorn som ska granska om de riktlinjer som stämman beslutat om har följts av styrelsen. Resultatet av granskningen ska redovisas i ett yttrande som aktieägarna kan ta del av. Detta är ändå en skillnad jämfört med vad som gäller för koden, en skillnad som jag anser innebär ett litet men dock steg mot en ökad demokratisering av storbolagen.

Fru talman! Det råder väl ingen tvekan om att Vänsterpartiet helt och fullt står bakom detta förslag. Jag tycker dock att det är märkligt, när vi nu har haft en grupp som tillsatts från samhället, att Kristdemokraterna ändå i denna talarstol pratar om att vi behöver tillsätta en värdekommission. Vad var det den kommission som arbetade jobbade med egentligen? Nej, fru talman, jag yrkar bifall till propositionen och utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 147 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

God kväll, fru talman och kammarkamrater! När jag växte upp fanns det fem socialgrupper. I dag finns det två – eliten och skiten.

Så sade den äldre man som började tala med mig i kön till Systembolaget. Han kände igen mig och ville berätta om hur han som 15-åring packade resväskan och åkte från tryggheten i Jämtland till Stockholm. Nu hade han pensionerat sig i Norrtälje efter ett långt och tämligen framgångsrikt liv.

Jag gick aldrig i annan skola än livets hårda, men jag slutade som manager på Atlas Copco, sade han. Som sådan hade han verkat i 30 år före pensionen. Han hade rest världen över, och när han nu drog sig tillbaka gjorde han det med en god pension som det inte var värt att klaga på. Men det var till ett samhälle han inte kände igen. Respekten var borta. Tilliten var borta. Medkänslan var borta.

Dagen innan hade han stått i en annan kö, den till apoteket. Framför honom stod en äldre dam som ville plocka ut sin medicin. Vid kassan hade hon upptäckt att hon fattades 35 kr för att kunna betala. Snälla, hade hon sagt, det är mina sista pengar och pensionen kommer inte förrän på torsdag. Expediten, som pensionären från Norrtälje kallade för snorvalpen – han var säkert inte äldre än jag – hade kallt svarat: Då får väl tant komma tillbaka på torsdag – högt nog för att alla skulle kunna höra.

Detta är ett snapshot av en verklighet och ett samhälle som varken jag eller mannen på Systemet vill leva i.

Det finns ingen respekt längre. Alla bara klättrar uppåt och trampar på dem som är under. Jag har jobbat 30 år internationellt. När jag kommer hem känner jag att jag inte är värd ett ruttet lingon. Det enda som betyder något är de däruppe. Det är bara de som syns. Det är bara de som hörs. Det är bara deras åsikter som räknas. Vi andra knegar på och drar vårt strå till stacken. Inflytande, det kan vi glömma.

Det var faktiskt precis så han sade, mannen på Systembolaget. Det han gav uttryck för, trots sitt framgångsrika liv, var en känsla av maktlöshet och brist på delaktighet, en känsla av att man inte fick plats och att människor inte längre brydde sig om varandra, en känsla av att girigheten hade tagit över – från dem däruppe till dem därnere, hela vägen ned till kassan på apoteket.

Det, fru talman, är bakgrunden till dagens betänkande – den utbredda känsla som finns i samhället av att det finns några däruppe som inte gör något annat än försöker roffa åt sig från oss andra. Det är den känslan vi måste bekämpa. Det måste vi genom att se till oss själva, prata om politikens villkor och hur folkvalda och väljare kan komma närmare varandra. Det har vi också gjort i många sammanhang. Men vi kan inte blunda för det bristande förtroende som folket har för näringslivets toppar. Också den diskussionen måste vi som folkets valda företrädare ta.

Den diskussionen, fru talman, vilar på principiell grund. De vinster som kan tas ut inom det privata näringslivet och som nu når rekordnivåer liksom de bonusar som kan plockas ut av börsbolagens vd:ar eller styrelseordförande har ju vi varit med och bidragit till. Det är vi som med våra skattepengar har betalat för den infrastruktur, den skola, den utbildning, ja, det samhälle, som gör att företagen går bra. Hade vi inte gjort det, hade vi lämnat samhället vind för våg, hade människor vägrat betala in sina skatter – ja, då hade inte heller företagen fungerat. Visst har vi alltså

både rätt och skyldighet att titta till företagen när förtroendet för dem sviktat.

Om vi kommer till en situation där folket i det här landet inte längre litar till att företagen använder de resurser de får på bästa sätt kommer det att vara svårt att som politiker vara ute och argumentera för att göra miljardsatsningar på företagsamhet och infrastruktur som mest kommer de stora företagen till del. Det är det principiella ställningstagande som vi i detta betänkande tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vilar våra slutsatser på.

Fru talman! Det finns givetvis också en mer formell bakgrund till det här betänkandet. Den formella bakgrunden är att det har varit en process i samhället som kommit till just utifrån mätningar som visat på det bristande förtroendet för näringslivets toppar. Den processen slutade i en förtroendekommission, eller kanske tog sitt avstamp i en förtroendekommission, ledd av före finansministern Erik Åsbrink.

Förtroendekommissionen kom med en rad förslag varav den diskuterade och här i debatten ofta refererade bolagskoden var ett. Ett annat förslag var en lagreglering i enlighet med vad som nu föreslås. När vissa i debatten försöker framställa en motsättning mellan denna lagreglering och den frivilliga koden ska man komma ihåg att just de båda förslagen lyftes fram av samma instans, nämligen denna förtroendekommission. Vari ligger alltså motsättningen?

När man lyssnar på argumenten mot vårt förslag blir man lite förvånad. Bertil Kjellberg inledde som representant för det största borgerliga partiet och sade ungefär så här: Om vi nu kör över koden – det var faktiskt det ord han använde – finns det risk för att näringslivet inte alls bättrar sig eller arbetar utifrån de regler som sätts upp, utan de gör inte någonting alls och fortsätter inte utvecklas.

Jag tror mer, fru talman, om svenskt näringsliv. Jag hoppas att det svenska näringslivet kan se behovet av de här regleringarna och kan fortsätta ett arbete med att bygga upp sitt förtroende alldeles oavsett vilket beslut kammaren fattar i morgon. Jag tror, precis som Bertil Kjellberg började med att tala om, att självreglering och möjligheten att komma framåt den vägen alltid är bra, alldeles oavsett vilket beslut kammaren fattar i morgon.

Sedan, fru talman, var också Yvonne Andersson uppe i debatten. Yvonne Andersson frågade lite retoriskt: Vilket förtroende får svenska folket för lagstiftningen om man fattar beslut om lagar som egentligen inte behövs? Men, Yvonne, om vi skulle gå ut och göra en opinionsundersökning på stan, om det behövs lagar för att komma till rätta med de stora bonusarna i näringslivet, hur många tror du då skulle svara ja på den frågan och hur många tror du skulle svara nej? Jag tror inte ens att vi behöver göra den opinionsundersökningen, för vi vet ju redan svaret.

Jag tror att förtroendet för svensk lagstiftning stärks om vi trycker på ja-knappen i morgon och faktiskt fattar beslut om en lag som äntligen kan rensa upp bland de ohemula ersättningsarna till vissa, inte många men vissa, i de största bolagens ledningar.

Yvonne talade i stället om att vi skulle ha en värdekommission. Jag tycker att det är bra att vi fortsätter diskutera värderingsfrågor. Det är lite av det som varit bakgrunden till den förtroendekommission som har arbetat. Jag skulle tycka att vi kunde behöva en förtroendekommission

för politiken också, för det ska erkännas att vi lider av lite samma problem som näringslivet, med sviktande förtroende.

Men det är lite konstigt att avstyrka ett förslag som handlar om att rensa upp bland de högsta av ersättningarna med motiveringen att det i stället ska tillsättas en värderingskommission som ska ha en lös värderingsdebatt. Vad tror ni egentligen att de aktieägare som blivit snuvade på sin vinst genom att styrelseordförande och vd:ar plockat ut bonusar i mångmiljardklassen tycker när förslaget på hur vi ska lösa det här är: Vi tillsätter en grupp som diskuterar värderingsfrågor? Jag tror i alla fall inte att de blir speciellt nöjda.

Det konstigaste argumentet mot det här förslaget, fru talman, har inte kommit i dag, utan det kom i ett tv-inslag samma dag som vi presenterade förslaget på Rosenbad. I det tv-inslaget sade nämligen en av de borgerliga partiernas ekonomiska talesmän så här: Om nu inte aktieägarna vill ta sitt ansvar kan man väl inte tvinga dem att ta det.

Men vad är ansvar om inte något man just kan tvinga folk att ta? I ansvarsbegreppet ligger ju att det måste tas. Jag för min del, fru talman, är övertygad om att väldigt många småsparare i det här landet, som har en aktie eller två eller ett par hundra, är väldigt glada för att vi nu fattar beslut om att de också får vara delaktiga i vilka ersättningar de ledande befattningshavarna ska ha, så att inte några mjölkar ur de vinster som vi gemensamt arbetar fram till de största företagen.

Fru talman! Jag har talat om Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets arbete för att stärka förtroendet för det svenska näringslivet. Om man skulle prata om vår företagarpolitik kan jag säga att den innehåller många andra delar, bland annat en aktiebolagslag och förenklingar för småföretag, som tagits upp i andra debatter i lagutskottet.

Anf. 148 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis intressant när Gustav Fridolin talar om hur vi tycker. Det tycker jag är intressant. Det vore ännu mer intressant om han berättade vad han själv tycker. Hela synsättet och de delade meningar vi har om betänkandet och idén om en lag är ju inte att vi har olika uppfattningar om vad vi vill åstadkomma i näringslivet. Vi tycker alla att det är lika fel med de jättehöga bonusarna. Vi tycker alla att de här skandalerna har varit förskräckliga för näringslivet. Vad vi inte är överens om är om vi ska låta dem själva få reda ut det. Ska vi låta dem själva få bygga upp förtroendet?

Jag har haft en rad telefonsamtal just med olika intresseföreträdare för näringslivet, och de arbetar intensivt med koden och med andra sätt att bygga upp normsystemet. Där tycker jag att vi lagstiftare ska vara lite försiktiga. Det är väldigt enkelt att detaljstyra uppifrån. Men, fru talman, varken Gustav Fridolin eller jag själv är ju expert på näringslivet. Det är lätt som lagstiftare att gå in i detaljer som svårigen löser problem, snarare hittar tomrum. Man kanske till och med vill söka dem i stället för att bygga upp den moral och etik som vi vill att varenda en ska vara bärare av. Det tror jag är på gång nu, att man blir intresserad av självvransoneering, om man säger så, och ser på hur man ska jobba tillsammans, hur man ska gå vidare. Det är där vi är oeniga, om vägen för att nå det mål som vi är överens om.

Anf. 149 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag hade förberett mig för ganska många motargument i dag. Jag bemötte också några av dem i mitt anförande. Men ett jag inte hade förberett mig för var att vi skulle detaljstyra uppifrån. Vad det här betänkandet handlar om är ju att man ska styra underifrån. Hela poängen i betänkandet är att vi inte går in och detaljstyr uppifrån utan att de som faktiskt äger bolagen, aktieägarna, ska få styra ersättningar till de ledande befattningshavarna.

Det vi vill komma ifrån med det här är att man styr uppifrån till varandra, att man styr i styrelsen hur mycket man själv ska få ut, att man styr i styrelsen vad ens kompis på vd-platsen ska få ut. Det är de skandalerna vi vill undvika. Det är de ohemula ersättningar som är resultatet av en sådan ordning som vi vill komma ifrån genom att man styr underifrån, från bolagsstämman, där alla aktieägare får vara representerade.

Fru talman! Vi har hört det innan – Viviann Gerdin sade det alldeles lysande i sitt anförande tidigare, och Yvonne säger det nu också – att vi alla är bestörta över skandalerna och över att ersättningarna varit så höga. Det är jag helt övertygad om att vi alla är. Jag är helt övertygad om att alla riksdagsledamöter blir förbannade när de öppnar tidningen och läser om detta, vi med våra ynkliga löner på 48 000 kr i månaden. Det är klart att de ersättningar som har förekommit är helt oresonliga och helt oförståeliga.

Skillnaden ligger i om man ska göra något åt det eller om man ska lita på att de som har sett till att den här ordningen blivit sådan, de storföretag som inte kunnat ta tag i det här utan låtit ersättningarna växa, ska göra det själva. Jag tycker att vi ska göra någonting åt det. Det vi kan göra åt det är att stärka ägarnas makt så att de åtminstone vet vart deras pengar går.

Anf. 150 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är här vårt synsätt går isär. Först och främst handlar all lagstiftning, enligt mitt förmenande, om att man styr uppifrån. Det är inte inifrånstyrt eller underifrånstyrt om det kommer lagstiftningsvägen. Man kan däremot via en uppifrånstyrning naturligtvis mobilisera och fånga upp krafter underifrån. Men det är ju det man själv vill göra. Inifrånstyrning, deltagande styrning eller vad man nu vill är ju koden i så fall. Det är ju där folket självt, aktieägarna och de som har ledande befattningar kommer överens om hur man ska jobba tillsammans.

Går jag till vår relation hemma skulle jag bli galen om man skulle försöka styra den utifrån. Det är ju vi som står som olika parter som ska komma överens om hur vi ska ha det. Det är där jag tycker att lagen är onödig, åtminstone nu, för koden har inte fått verka så länge.

Förtroendekommissionen gav två exempel på hur man skulle gå till väga, knappast att man skulle göra både–och. Det innebär att den ena kommer att få underprioriterad betydelse i förhållande till den andra. Det tycker jag är olyckligt. Lagstiftningen ska man ha respekt för. Den ska styra när det är nödvändigt, men inte när vi har andra vägar att tillgå.

Här finns en stark kraft inom organisationerna själva att göra något. Varför ska inte vi ha tilltro till det? Vi har väl så mycket att styra över där man inte gör någonting, så varför ska vi gå in och plöttra där man tar tag i frågorna själv? Det tycker jag skulle vara ett problem för en ung människa som Gustav Fridolin, fru talman, att vilja gå in och styra uppifrån och utifrån hela tiden i stället för att förvänta sig att människor själva har kraft och att det finns kraft inom organisationerna.

Anf. 151 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att det finns en väldig massa kraft och att vi kommer att få se den manifesterad på många bolagsstämmor framöver.

Det är alltid svårt när någon har gjort en liknelse i debatten att göra en fortsättning på liknelsen, för den haltar alltid lite i första skedet och ännu mer när man drar den lite längre. Men låt mig ändå försöka, för jag delar inte riktigt den princip som Yvonne Andersson förde fram, att all lagstiftning är att styra ovanför. Låt mig då exemplifiera på samma sätt som Yvonne Andersson. Hon sade ungefär: I min relation där hemma skulle jag inte vilja att någon annan kom och bestämde hur vi skulle ha det. Men i många relationer är det ju några fler än bara man själv och en till. Man kanske har några barn. Då har vi faktiskt stiftat ett antal lagar i den här kammaren för att skydda barnen – lagar mot att föräldrarna inte får bestämma hur de vill över barnen eller göra vad de vill med barnen. Det tydligaste exemplet på det är väl agalagen som gör att man inte får slå sina barn. Jag tycker inte att agalagen är ett sätt att komma in och bestämma ovanifrån, utan det är en lag som vi stiftat för att hjälpa den svagare parten i samhället.

Jag instämmer i att parallellen haltar, men det finns ändå en poäng med detta. En liten aktieägare i ett företag som har ett vanligt jobb att gå till, som jobbar 40 eller kanske fler timmar i veckan, som har några aktier på banken för att någon rådgivare någon gång sade att man skulle ha det eller för att man kanske lyssnade för mycket på Björn Rosengren eller vad det nu var, är ju en svagare part i ett företag än styrelseledamöterna som jobbar och är proffs på det här och vd:n som är heltidsarvoderad. När det då kommer till en sådan svår fråga som hur mycket ersättning de ledande befattningshavarna ska ha kan en lag där vi faktiskt säger att den svagare parten ska ha vissa rättigheter och åtminstone ska få vara med och bestämma på bolagsstämman just vara en sådan skyddslag som skyddar den svagare parten och ser till att makten ligger där den hör hemma, hos dem som direkt berörs av besluten, hos dem som är med och äger företagen, så att inte makten hamnar i toppen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU34
Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret,
m.m. (prop. 2005/06:117).

*Skydd för barn genom
registrering av
förmyndare i
vägtrafikregistret, m.m.*

Anf. 152 ANNELI SÄRNBLAD (s):

Fru talman! Vi ska nu gå över till betänkande LU34 som behandlar regeringens proposition om skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret med mera.

Fru talman! I detta ärende har två motioner väckts med anledning av propositionen.

Ändringarna som föreslås är bland annat i lagen om vägtrafikregistret, som innebär att när ett barn uppges äga ett fordon ska barnets förmyndare i stället för barnet självt registreras i registret. Undantag ska gälla för fordon som barnet självt har behörighet att framföra. Lagändringen medför att betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren, till exempel för felparkeringsavgift och fordonskatt, belastar förmyndaren och inte barnet.

Propositionen innehåller vidare vissa förslag till ändringar i föräldrabalken som berör den enskildes ansvar för ersättning till förordnad ställföreträdare och samverkan mellan kommuner i överförmyndarfrågor.

Fru talman! Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2006, utom ändringarna i vägtrafiklagstiftningen som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2006.

I betänkandet finns tre reservationer. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår samtliga motioner.

Anf. 153 INGER RENÉ (m):

Fru talman! I dag finns det knappt 4 300 barn under 18 år som är registrerade hos kronofogden för skulder. Den totala skulden är ungefär 35 miljoner kronor, 22 miljoner till privata fordringsägare och 13 miljoner till staten. Man kan urskilja två kategorier, dels barn som själva har åsamkat sig skulden, dels barn som genom andra, i de allra flesta fall vårdnadshavaren, gjorts betalningsansvariga. Till den första kategorin hör barn som genom eget handlande ådömts böter, avgift till Brottsofferfonden eller skadestånd. För den andra kategorin handlar det främst om fordonsrelaterade skulder, och det är dessa barn som dagens betänkande handlar om.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1. Jag står också bakom reservation nr 3. Jag lämnar nu talarstolen. Mia Franzén kommer på ett utförligare sätt att motivera varför vi inom alliansen gör dessa ställningstaganden.

Anf. 154 MIA FRANZÉN (fp):

Fru talman! Jag har ett tio sidor långt anförande, och detta kommer att dra ut på tiden. Jag hoppas att alla begär replik på mitt anförande så att jag får tala riktigt länge om denna oerhört viktiga fråga.

Kära kolleger! Det här betänkandet handlar i huvudsak om att barn skuldsätts som fordonsinnehavare. Men reservation nr 3 är faktiskt mer

generell och rör även skuldsättningar av barn i en vidare bemärkelse. Bakom reservation nr 3 står, förutom Folkpartiet, också Moderaterna, Centern och Kristdemokraterna.

Först och främst ska vi ha klart för oss att när barn skuldsätts sker det oftast i en för familjen väldigt pressad ekonomisk situation. Barnen lever ofta i en redan tungt skuldsatt miljö, vilket innebär att föräldrarna lånar födelsedagspengar med hjälp av kniven i spargrisen, att semestrarna tillbringas på en betongbakgård och att julklapparna är få, om ens några alls.

Många av barnen blir vid vuxen ålder så trötta på den här situationen att de blir extra noga med att inte låna, inte ta krediter, inte skuldsätta sig och inte ha skulder till någon länge. Det blir oerhört viktigt för de här barnen att ta sig ur detta ekorrhjul som de har befunnit sig i under hela sin uppväxt.

Att då komma ut i livet som redan skuldsatt blir ett slag under bältet – ett slag som kan få ned den unga människan för räkning, kanske för all framtid. Det är alltså jätteviktigt att vi så långt möjligt får bort möjligheten att barn blir skuldsatta före myndighetsåldern. Detta gäller inte bara fordon, bilar, utan även skolfotografier, telefonabonnemang, mobiltelefoner, böcker med mera.

I betänkandet framgår att en proposition som tar upp barns skuldsättning utlovas till hösten 2007. Detta löfte är något komiskt eftersom det är den sittande regeringen som utlovar hur det ska se ut efter valet. Frågan är då lite tävlingsmässigt om Göran Persson verkligen sitter så tryggt vid makten. Är det verkligen så att han sitter så ensam på sin pinne efter valet?

Enligt reservation nr 3, som jag yrkar bifall till nu, kommer de här frågorna högt i prioritet, oavsett om det är en borgerlig regering, en socialdemokratisk, vänsterpartistisk, miljöpartistisk eller folkpartistisk regering. Det innebär också att vi ska utreda och fokusera på barns skuldsättning i generellare bemärkelse. Inga barn ska behöva bli skuldsatta och komma skuldsatta ut i livet. Det betyder att vi alltså över alla partigränser är överens om att skyddet för barnen måste bli mer vattentätt. I dag läcker det som ett såll, och att det läcker är det ingen som önskar.

När det gäller betänkandet i övrigt kan jag bara konstatera att även om utskottet hävdar att man delar vårt synsätt i reservation nr 2 – som Centern och Folkpartiet står bakom – att de redan befintliga fordonsrelaterade skulderna borde avskrivas, vill regeringen ändå inte uppmana kronofogdemyndigheten att avföra fordonsskulder som saknar rättsligt bindande grund. Det handlade om 2,4 miljoner kronor i april 2006. Det är alltså 2,4 miljoner kronor som enligt de nya reglerna aldrig skulle kunna uppstå.

Men även enligt äldre bestämmelser borde dessa skulder i praktiken aldrig ha uppstått eftersom det enligt föräldrabalken inte går att genom till exempel gåva överföra något som medför ett ekonomiskt risktagande.

Den ekonomiska risken, som vi nu i efterhand kan konstatera blev 2,4 miljoner kronor, fanns redan vid gåvotillfället. Och fortfarande i april 2006 var 2 580 barn under 15 år registrerade i vägtrafikregistret. Det finns alltså ytterligare uppenbara ekonomiska risker för dessa barn.

Det mest anständiga vore alltså att avskriva dessa 2,4 miljoner kronor. Och det är synd att vi inte fick med oss utskottsmajoriteten på detta.

Slutligen ska jag säga något om reservation 1. Vi ser denna lag som en tillfällig lösning på ett problem som i framtiden borde lösas på ett annat sätt. Vi menar att det faktiskt finns tillfällen då barn bör kunna stå som ägare till ett fordon, till exempel i en arvssituation där fordonet går i arv till dottern eller sonen. Då borde barnet kunna vara ägare även om fordonet är avställt. Men det ekonomiska ansvaret skulle bäras av en brukare i det fall att fordonet brukas. Med andra ord skulle vi hellre ha sett ett brukar- och ägarregister, så att barnen skulle kunna äga sina fordon utan att ta några ekonomiska risker.

Återigen yrkar jag bifall till reservation 3. Vi står förstas bakom även våra andra reservationer.

Anf. 155 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tänker inte använda min anmälda talartid på åtta minuter. Mia Franzén har uttryckt alliansens synpunkter på ett väldigt bra sätt. Jag ska därför försöka förkorta mitt anförande lite grann.

I det här aktuella betänkandet föreslår utskottet, i enlighet med regeringens proposition, att vad som sägs om ett fordons ägare i lagen om vägtrafikregister ska tillämpas på en förmyndare till ett barn om barnet uppges äga ett fordon. Förmyndaren ska alltså registreras i vägtrafikregistret. Därmed kommer betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren av fordonet, exempelvis för felparkeringsavgifter och fordonsskatt, att belasta förmyndaren och inte barnet. Under vissa förutsättningar föreslås också förmyndaren få det straffrättsliga ansvaret för att förhindra att ett avställt, oskattat eller oförsäkrat fordon används i trafiken.

Kristdemokraterna välkomnar att regeringen tar itu med problemet att barn används som bulvaner vid fordonsköp och att de registreras i vägtrafikregistret.

Sedan den 1 oktober 2004 är Vägverket skyldigt att underrätta överförmyndaren när ett barn registreras som ägare. Barn är ändå förhållandevis oskyddade mot förmyndare som registrerar sina fordon på dem och därefter inte tar ansvar för de kostnader som det innebär att äga ett fordon.

Vägverket kontrollerar om ett anmält förvärv är civilrättsligt giltigt, och ett barn kan alltså registreras utan att någon giltig överlåtelse ägt rum. Trots det läggs registreringen i stor utsträckning till grund för beslut om betalningsskyldighet för avgifter och skatter som är hänförliga till fordonet. Den omständigheten att den riktige ägaren av fordonet är någon annan än barnet hindrar dessutom ofta åtgärder från såväl kronofogdemyndighetens som överförmyndarens sida. Först i en situation där det är utrett att fordonet verkligen tillhör barnet kan det utmätas för betalning av de upplupna skulderna. Och först då har överförmyndaren möjlighet att ingripa och besluta att fordonet ska säljas.

Ett barn som är utsatt för betalningskrav och har betalningsanmärkningar får ofta en dålig start eftersom det medför att det är svårt att teckna hyreskontrakt och telefonabonnemang och dessutom kan innebära hinder för att få vissa anställningar. Härtill kommer den känsla av uppgivenhet och frustration som drabbar många unga i en sådan situation.

Kristdemokraterna anser att man bör gå till botten med problemet vad gäller barns fordonsförvärv. Förutom regeringens förslag om att regi-

strera förmyndarna i vägtrafikregistret när ett barn uppges äga ett fordon eller inneha det på grund av kreditköp med förbehåll om återtaganderätt eller med nyttjanderätt under minst ett år bör det krävas överförmyndarens samtycke till att ett barn förvärvar ett motorfordon. Undantag bör gälla när barnet självt har förarbehörighet.

Vidare bör regeringens förslag vara bara en tillfällig lösning i avvaktan på att det grundläggande problemet åtgärdas, alltså problemet att barn registreras som ägare till fordon utan att vara de verkliga ägarna. Kristdemokraterna anser att detta grundproblem måste utredas och åtgärdas. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi kristdemokrater står naturligtvis bakom de båda reservationerna från alliansen. Men för att måna om tiden nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 156 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Hur skyddar vi våra barn från skuldsättning? Det är huvudfrågan i betänkandet. Skälet till den föreslagna lagstiftningen är att vissa föräldrar registrerar sina fordon på barnen. Och som ägare av fordon har barnen blivit betalningsskyldiga även för föräldrarnas trafikförelser. Varken Vägverket eller någon annan myndighet har haft insyn i att föräldrarna har registrerat sina fordon på barnen. När sedan trafikförelserna med efterföljande böter har uppstått är det barnen som ska betala, trots att barnen bevisligen inte har framfört fordonen. Och skulle barnen ha gjort det är det andra bestämmelser som gäller. Detta är en allvarlig brist i lagstiftningen. Det är en brist som missgynnar barn.

När skulder inte betalas hamnar de så småningom hos kronofogden för indrivning. Men eftersom barnen saknat inkomster kvarstår skulderna år efter år. Och under tiden står barnen där med betalningsanmärkningar som så småningom leder till problem när de ska teckna telefonabonnemang med mera.

Det är naturligtvis inte acceptabelt att ha det så här. Och vi är faktiskt mycket förvånade över att tusentals barn under 18 år har kunnat bli skuldsatta av sina föräldrar.

De nya reglerna om att fordon som ägs av ett barn ska registreras på förmyndarna är bra. Men Centerpartiet hade gärna sett att förslaget hade varit mer innehållsrikt. Exempelvis vid en överlåtelse av ett fordon till barnet borde också överförmyndaren kontaktas för att ge sitt samtycke. När omyndiga registreras som fordonsägare borde även Vägverket få ge sin syn på det.

Men även om vi rättar till detta kvarstår problemen därför att föräldrarna även framdeles har möjligheter att fortsätta att skuldsätta sina barn. För att kunna förhindra det krävs det fler insatser.

Med nuvarande lagstiftning råder det även oklarheter om vad som egentligen gäller angående skuldsättning av barn. Vem är det egentligen som är betalningsskyldig för barnens skolfoton? För många av oss är det självklart att föräldrarna har ansvaret för sina barn, främst fram till att de har fyllt 18 år. Men den uppfattningen verkar vi inte dela med alla.

Jag tycker att det enda rätta som man i dag kan göra med de skulder som har samlats hos dessa barn – Mia Franzén talade om de 2,4 miljarderna – är att befria barnen från denna skuldsättning, att avskriva skulderna. Ett annat alternativ som vi ser i andra hand är att låta föräldrarna

få betala dessa skulder och inte ålägga barnen denna skuld som bevisligen inte har haft ansvaret för detta.

I stället väljer alltså regeringen att låta barnen stå kvar som betalningsansvariga för det här. Med tanke på de diskussioner vi hade i går om barns bästa skulle jag vilja understryka att barns bästa även borde gälla då det gäller skuldsättning av barn i den lagstiftning som rör det.

Vi i alliansen vill sätta fokus på barnen. Därför har vi föreslagit att regeringen bör tillsätta en utredning just i syfte att utarbeta förslag som skyddar barn från att skuldsättas av sina föräldrar.

Jag vill yrka ett varmt bifall till reservation 3.

Anf. 157 MARIA HASSAN (s):

Fru talman! Betänkande LU34 är inte stort i omfattning men innehåller viktiga lagändringar för att förhindra att barn hamnar i en skuldfälla. Förslaget bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Känslomässigt kan ingen beskriva barnens situation som Mia Franzén gör. Där har vi inte skilda politiska uppfattningar. Sedan går vi vidare med politiken. I det här ärendet har vi inte skilda politiska uppfattningar heller.

Att gå in i det vuxna livet med skulder begränsar handlingsutrymmet för många unga och påverkar deras livssituation dramatiskt. Att dessutom få veta att det är de närmaste vuxna som medvetet har satt barnen i skuld måste kännas väldigt tungt.

De flesta föräldrar vill sina barns bästa. Därför kan det också kännas tungt för en lagstiftare att behöva skydda barn från ansvarslösa föräldrar genom en skärpt lagstiftning. Men det är en nödvändighet. Barn ska inte skuldsättas på grund av sina föräldrars misstag. De flesta barnskulder registrerade hos kronofogden är fordonsrelaterade och har uppstått när föräldrar har skrivit familjens bil på barnen.

Fru talman! Att en så stor andel av de skuldsatta barnen är under 16 år pekar på brister i tillämpningen av befintlig lagstiftning. Redan med dagens regelverk får föräldrarna inte skuldsätta sina barn utan överförmyndarens samtycke. Till exempel om en förälder ger en bil i gåva till ett barn ska överförmyndaren informeras och en god man utses. Problemet är att överförmyndaren ofta inte informeras om gåvor till barn.

Lagutskottet har behandlat frågan vid flera tillfällen, och våren 2004 anordnades en offentlig hearing. Den 1 oktober 2004 trädde förordningsändringar i kraft som förpliktat kronofogdemyndigheten att lämna ut uppgifter till kommunernas överförmyndare varje gång barn eller ungdomar under 18 år registreras i kronofogdemyndighetens register. Med detta har överförmyndarna blivit skyldiga att ta kontakt med förmyndaren och vidta nödvändiga tillsynsåtgärder.

Uppmärksamheten kring frågan och lagändringen har lett till en positiv trend. Antalet barn under 15 år registrerade som ägare till motorfordon minskade från 4 167 i februari 2003 till 2 580 i april 2006. Men man kan säga att ett barn är ett för mycket.

Jag vill poängtera att det i stort råder en stark och enig politisk vilja att komma åt problemet. Vi kan glädjas över att den totala fordonsrelaterade skulden har halverats på tre år.

Fru talman! De föreslagna ändringarna i föräldrabalken och i vägtrafiklagstiftningen innebär att när ett barn uppges vara ägare till fordon kommer förmyndaren att registreras i vägtrafikregistret. Lagen kommer att tillämpas på den registrerade ägaren, nämligen förmyndaren.

Oppositionen föreslår i sin reservation att det ska krävas överförmyndarens samtycke till att ett barn förvärvar ett motorfordon. Det bör uppmärksammas att barns fordonsskudsättning inte uppstår på grund av deras ägande av fordon utan på grund av att de används som bulvaner beträffande fordon som de inte äger. Med att ansvaret för avgifter och skatter läggs på barnets förmyndare försvinner det främsta motivet för illojala föräldrar att registrera fordon på sina barn.

Fru talman! Folkpartiet och Centerpartiet yrkar på en generell skuldbefrielse i sin reservation. Jag har full förståelse för detta. Regeringens och lagutskottets ambition är att inte låta ett enda barn börja sitt vuxna liv med skulder i bagaget, vilket också motionärerna tycker. Men vi anser att genom kronofogdemyndighetens underrättelseskylldighet kommer barns skulder till överförmyndarens kännedom. Och överförmyndaren är skyldig att vidta åtgärder och förmå föräldrar att ta sitt ansvar och betala skulden. Den positiva utvecklingen visar att vi är på rätt väg.

Även om fordonsrelaterade barnskulder utgör den största delen består barns skulder av böter, avgifter och mycket annat. Det finns även skulder som barnen har orsakat själva. Vi håller med motionärerna om att en grundlig översyn behövs för att klargöra när en förälder ska anses vara ansvarig för skulder och när det är korrekt att skulden står i barnens namn. Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare har behandlat frågor om barns skudsättning, bland annat skulder på grund av brott, skatteskulder och skulder för konsumtion. I utredningens slutbetänkande *Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna* finns goda förslag för att förhindra att barnen hamnar i en skuldfälla.

Mia Franzén, regeringen planerar att hösten 2007 lägga fram en proposition. Detta tyder på att vi har en mycket stark övertygelse att vi kommer till makten och att vi har en stark självkänsla.

Vi utgår från att regeringen inom ramen för den pågående beredningen kommer att göra en heltäckande översyn av problematiken med skuldsatta barn. Ingenting hindrar regeringen att komma med ytterligare förslag utöver de som finns i utredningsbetänkandet. Jag anser därför att vi bör avvakta den diskussionen.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Jag ser att jag kanske har några minuter kvar av min talartid. Jag har haft så bråttom. Det är mitt sista anförande, i alla fall för den här mandatperioden. Det är uppenbart en avtackningstid. Jag vill tacka er alla för de fyra åren. Jag vill tacka mina kamrater på vänsterkanten för ett fint kamratskap. Jag vill tacka oppositionen för ett fint debattklimat. Särskilt vill jag tacka Yvonne Andersson. Yvonne och jag har debatterat djupa värderingsfrågor. Vi har haft skilda uppfattningar, men i demokratins anda har vi visat full respekt för varandra. Jag har inte gett upp hoppet att övertyga Yvonne Andersson och Kristdemokraterna, men jag misstänker att Yvonne Andersson har samma ambitioner gentemot mig.

Som en före detta *homo sovieticus* – det var vi alla där – har det varit en stark upplevelse att vara med i den demokratiska processen på den högsta nivån. Jag tackar er alla, och jag tackar presidiet.

Anf. 158 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att kommentera de fina ord som Maria skickade i väg alldeles precis. Jag tycker att det är skamligt att Maria har blivit petad på listan. Självklart borde hon stå kvar högt upp på den socialdemokratiska listan och bli invald i riksdagen. Du kanske har möjlighet att bli inkryssad, Maria. Vi hoppas på det. Så ser det ut för många i den här salen.

Jag går så över till barnen, fru talman. Vi är alla överens om att barn inte ska behöva ta sina första kliv in i vuxenvärlden som skuldsatta. Det har alla stått och pratat om här i talarstolen. Vi är överens. Dessvärre är det många barn i dag som just har ett sådant uselt utgångsläge. Betalningsanmärkningar leder till problem för ungdomar som ska teckna ett hyreskontrakt eller skaffa ett telefonabonnemang. Vi kan alla se att skulder skapar onödiga problem för unga människor som ofta redan har tillräckligt mycket att oroa sig för i mötet med vuxenvärlden. Skuldsättningen riskerar att bli början på en ond cirkel. Man är utan lägenhet, utan pengar och utan en framtidstro.

Fru talman! I dag har vi att ta ställning till ett förslag som handlar om en åtgärd för att komma åt problemet med barns och ungas skuldsättning, men vi kommer inte att lösa hela frågan just nu. Det är där som det är väldigt intressant att höra om det som har debatterats från talarstolen. Varför har vi det här förslaget just nu egentligen? Det är ju inte på grund av att hela frågan var löst och att man lade fram ett helhetsförslag. Nej, alla i utskottet är medvetna om att vi i utskottet var väldigt angelägna om att den här frågan skulle brytas ut från det stora arbetet med barns skuldsättning för att vi skulle lösa den så snabbt som möjligt. Ändå är det ingen av er som har nämnt det. Ändå går de borgerliga partierna upp och viftar med sina reservationer och säger: Ja, men vi vill gå mycket längre. Men vem vill inte det? Alla vill vi gå mycket längre, men vi var ju överens om att den här frågan skulle brytas ut. Vi alla tjatade på regeringen för att man snabbt skulle lägga fram ett förslag, bryta ut det här och faktiskt lösa frågan kring de fordonsrelaterade skulderna. Ändå slår ni borgare er för bröstet och tror att ni har bättre lösningar för framtiden. Jag slutar inte att förvåna mig över att ni försöker göra politik av precis allting bara för att det snart är val.

Vi ska förhindra att barn används av en förälder som bulvan för bilinnehav, fru talman. När ett barn uppges äga en bil ska barnets förmyndare registreras som ägare i vägtrafikregistret i stället för barnet. Då kommer föräldern att bli ansvarig för avgifter, skatter och eventuella parkeringsböter som hänger samman med bilinnehavet. Men problemet med skuldsatta barn är mycket större än så.

Av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare, som har refererats här innan, framgår det på s. 187 att den största skuldposten för barn i kronofogdemyndighetens register rör skadestånd, nämligen så mycket som 94 % av skulderna i enskilda mål. Ofta rör det sig om skadestånd på grund av brott. Det handlade år 2003 om 18 miljoner kronor.

Prot. 2005/06:132
31 maj

Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

Samma år fanns 5 682 barn registrerade i kronofogdemyndighetens register. Den totala skulden uppgick då till 38,5 miljoner.

När det gäller skulder för konsumtion är det vanligt att fordringsägarna väntar tills barnet har fyllt 18 år innan de ansöker om betalningsföreläggande på grund av god inkassosed. Det betyder att vi bara kan gissa oss till det verkliga skuldbeloppet.

Skulder på grund av brott blir oftast en inkörsport till fortsatt skuldsättning för unga människor. Om jag redan har stora skulder som jag aldrig kan bli av med och som dessutom bara växer spelar det ingen roll om jag lånar ännu mer. Det är så man tänker. Därför är det bra att det pågår ett arbete med att förändra bland annat bestämmelserna om solidariskt skadeståndsansvar för unga lagöverträdare i skadeståndslagen. Även jämningsregeln för unga håller på att ses över. Det har alla kunnat läsa om i SOU:n *Ingripanden mot unga lagöverträdare*, som tar upp just det här.

Fru talman! Skuldsättning bland barn och unga är alltså ett komplext problem som måste angripas från flera olika håll samtidigt. Det handlar om att bekämpa den växande nyfattigdomen i Sverige, som leder till att människor i desperation tvingas ta ytterligare ett lån till ofördelaktiga villkor och med ockerränta. Det handlar om familjer där föräldrarna tvingas skriva över bilen på barnet därför att de annars förlorar socialbidraget. I de här familjerna finns det inte bara fattiga vuxna utan även fattiga barn. Det handlar i grunden om att utjämna de växande klassklyftorna. Det är grunden för problematiken. Och det är vad Vänsterpartiets politik syftar till.

Vi politiker har ett ansvar för att skapa möjligheter för människor som fastnar i skuldfällor att ta sig loss därifrån. Det här debatterade vi faktiskt för inte så länge sedan i den här kammaren, när lagutskottet debatterade frågan om en ny skuldsaneringslag och de regler som behövde förändras där utöver de förändringar som vi nu har gjort.

Vi kan lösa de här problemen med att folk har fastnat i skuldfällor bland annat genom att införa ett system med statliga saneringslån eller sociala lån som man har i Finland. Vi kan införa tak för högsta tillåtna dröjsmålsräntor och en absolut preskriptionstid för fordringar. Vi kan kräva att kreditinstituten gör ordentliga utredningar av människors betalningsförmåga innan lån beviljas. Det var några av de saker som vi debatterade under debatten om skuldsanering.

Och det är de här sakerna som är viktiga. I vissa fall kan det handla om att människor använder sig av sina barn som bulvaner just i det här avseendet, att de faktiskt försöker komma undan statens stora skattehand som tar in skatter för allt det gemensamma som ska bekostas och betalas. Men i många andra fall är det trasiga människor som faktiskt tvingas till det här för att till och med få behålla sitt socialbidrag. I den hearing som lagutskottet hade kring skuldsanering fick vi också exempel på det här. Vi fick också exempel när vi hade en hearing om skuldsatta barn. Där uppkom det exempel kring de trasiga familjerna.

En sak som gör mig glad, fru talman, är att kronofogdemyndighetens underrättelseskyldighet till överförmyndaren har lett till att antalet barn som är restförda för skulder har minskat till hälften på tre år, precis som den totala skulden och skulder som är relaterade till bilar. Vi har kommit en bra bit på väg, men det betyder inte att vi inte har mer att göra när det

gäller skuldsatta barn och unga, och det verkar vi vara helt överens om i den här kammaren.

I dagens betänkande finns då reservationen om en generell skuldbefrielse för barn som utnyttjas som bulvaner för bilinnehav. Jag skulle också vilja se att de barn och unga som blivit skuldsatta genom sina föräldrars agerande kan befrias helt från skulderna, och då menar jag inte bara skulder som är relaterade till fordon utan faktiskt alla sorters skulder. Det här är en fråga som absolut bör ses över inom ramen för beredningen av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare. Utskottet säger också att man förutsätter att så ska ske. Utskottet är väldigt tydligt där. Utskottet är över huvud taget tydligt med sitt ställningstagande när det gäller vad man tycker i den här frågan. Men det är viktigt att komma ihåg att det är orsakerna till människors överskuldsättning och till att föräldrar sätter sina barn i skuld som måste angripas. Vi får inte glömma det. De orsakerna kommer vi dessvärre inte åt genom dagens förslag och genom en skuldbefrielse av det slag som vi diskuterar i dag. Vi kommer inte heller åt dem genom en generell skuldbefrielse som tas upp i reservationen och som jag tycker är behjärtansvärd, utan det handlar om den politik som vi tillsammans förmedlar och som vi bygger upp.

Det är där man kan se skillnaderna på våra olika partier. Där kan vi till exempel även se att det finns skillnader i den borgerliga alliansen. Trots att den borgerliga alliansen i dag har försökt att se enig ut kan vi se att det finns en reservation där man inte har enats allihop utan där det bara finns två av de fyra partierna.

Herr talman! Tack för enigheten. Jag yrkar avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 159 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Herr talman! Nu slipper barnen äntligen betala föräldrarnas parkeringsböter. I dag är över 4 000 barn registrerade som innehavare av över 4 200 motorfordon, och ett antal miljoner kronor i skulder har uppkommit på grund av detta. Det handlar om allt från obetalda parkeringsböter till obetald fordonsskatt.

Det är alltså barnens föräldrar som registrerat barnen i Vägverkets register. Det är alltså föräldrar som har sett till så att deras barn fått dessa skulder. Från och med den 1 oktober i år blir inte detta längre möjligt. Ingen förälder kommer att kunna registrera ett motorfordon på sitt barn som barnet inte har förarbehörighet för.

Det medför att barnen inte längre kan fungera som bulvaner för ”ansvarsfulla” föräldrar som inte vill betala parkeringsböter och andra skatter och avgifter som kan kopplas till fordonet. I stället blir det barnens föräldrar, i rimlighetens tecken, som kommer att få ta det ansvaret. Det gäller för de redan befintliga 4 000 barn som registrerats som innehavare av motorfordon.

Herr talman! Den här lagändringen borde ha kommit för länge sedan. Då hade många barn sluppit att hamna hos kronofogdemyndigheten, få betalningsanmärkningar och kanske kommande stora problem i sitt liv när de ska låna, hyra och kanske något så enkelt som att skaffa telefon.

Det är väldigt bra att vi här i dag kan stå med ett lagförslag som äntligen tar den här frågan på allvar och förändrar. Våra barn får gärna övningsköra i sina föräldrars bilar, åka i dem tillsammans med föräldrarna

Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

och andra vuxna och njuta av den frihet som en bil kan ge. Men det är äntligen föräldrarna som får pröjsa för det.

Anf. 160 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Under den här mandatperioden har vi haft lite drygt hundra debatter inom lagutskottets beredningsområden. Vi har vad jag kan minnas haft besök och deltagande i debatten av vår justitieminister vid ett tillfälle. I dag hade han verkligen behövt vara med här. Ni ska snart förstå varför.

Jag kan nämligen erinra om vilka vägar det här ärendet har gått. Jag ska läsa upp några rader ur protokollet från en interpellationsdebatt den 21 januari 2003.

”Carl-Axel Johanssons interpellation utmynnar i förslaget att lagen borde ändras på så sätt att underåriga fortsättningsvis inte skulle kunna skuldsättas och göras betalningsansvariga. I stället skulle förmyndaren ha betalningsansvaret för eventuella skulder. För min del kan jag inte tycka att detta vore en bra lösning. Inom civilrätten är det nämligen en mycket grundläggande princip att alla fysiska personer erkänns som rättssubjekt. Man säger att varje människa har rättskapacitet. Detta innebär att alla människor – således också barn – kan äga egendom och ha skulder. Den lösning som skisseras i interpellationen skulle innebära att man ruckade på denna princip och är därför ingen framkomlig väg. Även barn måste alltså kunna äga tillgångar och ha skulder.”

Sedan hoppar jag över lite, men fortsätter i samma protokoll.

”Det säger sig självt att föräldrabalkens krav på en förmyndare inte uppfylls av en förälder som först registrerar sin bil i barnets namn och därefter medvetet låter bli att betala de parkeringsböter och fordonsskatter som barnet påförs såsom registrerad ägare till föräldrarnas bil. Inom den del av lagstiftningen som jag ansvarar för finns dock redan med nuvarande regler möjlighet att ingripa mot en förmyndare som på detta sätt uppträder illojalt mot barnet. Inget hindrar nämligen att överförmyndaren vänder sig till kronofogdemyndigheten för att få en förteckning över de underåriga som kan finnas i myndighetens register och vad deras skulder avser. Om det då visar sig att ett barn svarar för skulder som i själva verket borde ha varit förmyndarens egna, kan överförmyndaren begära att förmyndaren redogör för sin förvaltning och vid behov uppmana till rättelse. I graverande fall finns möjlighet för överförmyndaren att vända sig till tingsrätten med en begäran om att förmyndaren entledigas och att en ny förordnas.

Det finns alltså vissa förutsättningar att angripa problemet med befintliga regler. För närvarande har jag därför inte för avsikt att vidta några särskilda åtgärder.”

Det sade justitieministern i januari år 2003.

Nu är vi i en helt annan situation. Vi är i en mycket lycklig situation. Vi kan kanske inte tacka justitieministern i första hand. Men det hade varit väldigt intressant att få höra honom här. Varför har det tagit så här lång tid? Varför skulle ytterligare barn drabbas? Framför allt: Varför vidhöll han inte den principen som han faktiskt hade från början, och den som vi från oppositionen vill att man ska använda?

Men justitieministern är inte här. Jag får inte möjligheten att få några svar. Jag hoppas att protokollet på ett eller annat sätt vidarebefordras så att justitieministern i varje fall får klart för sig att han borde ha varit här.

Jag hade en bekant som dog för några år sedan som hade samlat på gamla veteranbilar. Han hade en ganska stor samling; han råkade vara ganska förmögen också. När han dog hade han både myndiga och omyndiga barn. Den här samlingen ville man till stor del behålla. Man kan i dagsläget registrera fordonen på barnen, både de myndiga och omyndiga. Men efter den ändring i lagstiftningen som kommer att träda i kraft den 1 oktober kan man bara registrera på de vuxna och inte på de underåriga barnen dessa gamla fina bilar från 40- och 50-talen.

Vi är lite envisa. Vi hävdar bestämt att man skulle ha gått en annan väg. Man skulle ha låtit barnen ha möjlighet att stå som ägare till fordonen. Man kunde ha infört en brukarregistrering i bilregistret på precis samma sätt som vi gör med leasingfordon i det här landet. Det hade varit väl så enkelt som den väg man nu har valt. Då hade till exempel barnen till min bekant fått lov att få nöjet att stå som registrerade ägare till några gamla fina veteranbilar.

Avslutningsvis vill jag säga några ord beträffande vad Tasso Stafilidis tog upp i sitt anförande. I varje fall vi från Folkpartiet liberalerna har inte drivit att man speciellt skulle ta fram den här frågan om fordonsrelaterade skulder. Vi har varit lika envisa hela tiden och sagt att vi måste lösa hela problematiken. Vi har åberopat vad Konsumentombudsmannen och Barnombudsmannen sagt.

Vi är ändå väldigt nöjda att vi har tagit en del steg. Vi är lika nöjda som andra talare här att vi har fått se förändringarna sedan meddelandeskyldigheten infördes för kronofogdemyndigheter och bilregistret.

Det är inte god inkassosed, Tasso Stafilidis, att vänta tills barnen fyller 18 år och då komma in med ansökan om betalningsföreläggande för skulder som har uppstått tidigare. Det är verkligen inte god inkassosed. De skulderna är i många fall sådana att barnet inte är betalningsskyldigt. Det är någon annan som har ådragit sig skulderna, eller så har kreditgivaren missat någonting.

Det finns hiskeliga exempel på detta. Det värsta exemplet är den 13-åriga flickan som gick med sin mamma till doktorn, och mamman kunde inte betala läkararvodet. När dottern fyllde 18 år kom det ett betalningsföreläggande till henne på inte dessa 140 kr som läkararvodet kostade utan en bra mycket högre siffra med tanke på ränta och kostnader. Det är dålig inkassosed. Sådant har tyvärr förekommit.

Jag ställer mig bakom våra tre reservationer i detta betänkande.

Anf. 161 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Det var bra att Jan Ertsborn lyfte upp det här med god inkassosed. Det är precis det problemet som jag ville lyfta upp. Man anser alltså från inkassobyråerna och från fordringsägarna att det här är god inkassosed. Men i själva verket är det inte det. Det var det som jag försökte belysa.

Man väntar tills barnen fyller 18 år. Då har de kanske inte ens varit medvetna om att de har haft den här skulden. Det är det som är så fruktansvärt. Vänsterpartiet har i motioner även lyft fram att vi vill se över

inkassoverksamheten och de regler som finns för den. Vi tycker inte att det som de håller på med är okej.

Efter det att vi skrev motionerna och bland annat tog upp att vi ville ha en striktare ordning har de två stora inkassoorganisationer som i stort sett finns i landet hört av sig och undrat vad det egentligen är vi menar med det här. Därför behövs det fler partier och fler här i riksdagen som precis som både Vänsterpartiet och nu Jan Ertsborn tar ställning. Vi måste visa på hur orimligt detta är och hur orimliga krav man ställer från inkassofirmorna. Vi måste aktualisera detta för att också göra någonting åt det.

Vi har haft detta uppe. I många av de här frågorna är Vänsterpartiet och Folkpartiet eniga. Det gäller till exempel hur vi ska komma åt överskudsättningen och konkreta förslag och idéer till det. Men frågan är om vi nu hade kunnat lösa det i detta ärende. Jag tror tyvärr inte det.

Anf. 162 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! I sak är vi överens. Vi ställer upp och vi kommer att fortsätta arbeta med de här frågorna. Skulle det vara så att inte Tasso Stafilidis finns med i det här gänget i fortsättningen kommer jag att vara den första att beklaga det. På den här punkten, och även på vissa andra, har vi varit överens. Här behövs kraft, och här kan vi nog få hoppas på att vi har ett helt utskott bakom oss.

Vi måste lösa de här situationerna där barnet faktiskt inte är den betalningsskyldiga, utan det är någon annan. Det kan också vara så att den som har lämnat kredit helt enkelt har missat att iakttä gällande bestämmelser och inte har någon att kräva över huvud taget.

Anf. 163 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Sedan har vi frågan om veteranbilarna och även justitieministerns svar för drygt tre år sedan. Jag kan också beklaga att justitieministern inte är här. Men samtidigt visar detta att justitieministern inte är ensam. Både betänkandet och propositionen visar tydligt att det är tre partier som har samarbetat och tagit fram förslagen. Man har ryckt ur dem ur det större sammanhanget. Jag hoppas verkligen att det kommer en snar och snabb lösning på hela problematiken kring barns skuldsättning.

Jag måste ändå ställa en fråga till Jan Ertsborn. Är det inte så enligt den nya lagen att barnen visst ska kunna ära en veteranbil och äga den bilen, och så länge bilen är avställd finns det inga problem? Om bilen däremot inte är avställd och man väljer att använda den registreras den i trafikregistret. Det är då brukaren, alltså barnets vårdnadshavare, får ta över ansvaret för den.

Jag kan i praktiken inte förstå var problemet ligger ens med veteranbilarna. Hur många barn som helst kan mycket väl äga veteranbilar och andra tillgångar som de ärver av sina anhöriga. Enligt den nya regeln tar man inte ifrån barnen rätten att äga gåvorna och det som de har fått ära.

Anf. 164 JAN ERTSBORN (fp) replik:

Herr talman! Låt mig först ånyo betona tillfredsställelsen över de steg som har tagits här och de steg som vi tar nu i och med den här lagstiftningen. Det är steg på rätt väg. Jag är övertygad om att vi kommer att få

bort de fordonsrelaterade skulderna för underåriga barn helt och hållet inom loppet av något år.

Det är riktigt att bilregistret inte återspeglar den civilrättsliga äganderätten. Det gör det inte i dag, och det kommer det inte att göra i fortsättningen heller. Rätten prövas ju inte av Vägverket över huvud taget, som man gör till exempel beträffande fastigheter och i lagfartsärenden. Så visst kan barnen vara ägare till fordon men inte vara registrerade. Men varför ska man gå den konstiga vägen? Varför ska man inte ta den möjlighet som finns som justitieministern som den jurist han är tog fram i januari 2003 och visade på? Varför han inte har velat fortsätta med den principen är för mig en gåta. Det hade varit rätt väg att gå, och då hade de barn som vi talar om fått känna att de verkligen är ägare till fordonen. Föräldern, förmyndaren, hade fått stå för kostnaderna för att bruka fordonet på precis samma sätt som en tjänsteman gör som har en leasad tjänstebil.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

20 § Elektronisk ingivning till Bolagsverket

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU37
Elektronisk ingivning till Bolagsverket (prop. 2005/06:135).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

21 § Förenklade redovisningsregler, m.m.

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2005/06:LU28
Förenklade redovisningsregler, m.m. (prop. 2005/06:116).

Anf. 165 REZENE TESFAZION (s):

Herr talman! Nu ska vi debattera lagutskottets betänkande nr 28 om förenklade redovisningsregler. I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2005/06:116.

Propositionen innehåller förslag om att riksdagen ska anta vissa ändringar i bland annat årsredovisningslagen 1995:1559 om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och bokföringslagen 1999:1078.

Lagändringarna är avsedda att träda i kraft 2007. Utskottet tillstyrker regeringens förslag, och motionerna avstyrkes. Till betänkandet finns tre reservationer.

Med detta sagt, herr talman, överlämnar jag debatten till debattörerna.

Prot. 2005/06:132
31 maj

Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

Förenklade redovisningsregler, m.m.

Anf. 166 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Det är roligt att vara företagare i Sverige, men det är krångligt. Regelverket är omfattande, och nya regler läggs ständigt till gamla.

Ofta är de regler som vi beslutar om här i riksdagen eller i någon myndighet var för sig både rimliga och kloka. Problemet uppstår när företagaren sitter där och ska försöka följa alla dessa regler. Då är de inte lika rimliga och kloka. Regelmassan som består av en massa kloka och enkla regler blir tillsammans ett virrvarr av regler, i många fall motstridiga och i värsta fall omöjliga att följa.

För företagaren innebär det att man tvingas försöka tillämpa alla dessa regler. Han eller hon gör det ofta under straffansvar. Det är regler om bokföring, skatter, miljö, arbetsmiljö med mera. Inte mindre än 20 000 sidor med företagsregler ska en företagare sätta sig in i och rätta sig efter. Tillsammans ska företagarna fylla i 90 miljoner blanketter. Det är en stor hög med papper.

Herr talman! Under flera mandatperioder har regeringen förklarat att nu ska man ta itu med företagens byråkratiska regelbörda. Näringsministrar har kommit och gått, och alla har de förklarat att nu ska det ske. Det ska bli enklare att vara företagare. Simplexgrupper har tillsatts och byråkrater har utrett, men det har inte blivit lättare att vara företagare. Vissa regler har tagits bort, men desto fler har tillkommit.

Vi inom alliansen tror att det krävs krafttag för att förenklingen ska ge den effekt som vi alla eftersträvar. Men jag tror att det ytterst gäller frågan om vi verkligen litar på företagen och företagarna. Ska alla företagare få lida för att några få inte sköter sig? Måste staten ha koll på allting?

Vi inom alliansen står bakom det förslag till regelförenklingar som regeringen lagt fram i den aktuella propositionen, men vi vill gå längre. Propositionen och majoritetens text i betänkandet präglas av en ängslan. Regeringen är som tonårsföräldrar. Vågar vi släppa taget? Ska vi lita på att företagarna inte gör någonting tokigt? Min uppmaning till regeringen och majoriteten är: Våga ta språnget! Ni kommer att upptäcka att Sveriges företagare klarar sig mycket bättre utan alla dessa regler som har tyngt dem så länge.

I sak vill alliansen som sagt gå längre än majoriteten. Vi vill öka antalet företag som ur redovisnings- och revisionssynpunkt blir att betrakta som mindre företag. Det gör vi genom att höja gränsvärdet för balansomslutningen från 25 miljoner kronor till 40 miljoner kronor. Därmed blir det lika med de gränser som finns inom EU. Regeringen har i sin proposition inte givit några mer avgörande skäl för sitt beslut att 25 miljoner i balansomslutning är bättre än 40 miljoner. Regeringens resonemang i propositionen präglas även det av ängslan. Vi vet emellertid att om vi sätter kriteriet till 40 miljoner kommer fler företag att klassas som mindre företag och därigenom få en mindre regelbörda till gagn både för svenskt näringsliv och hela det svenska samhället.

Herr talman! I propositionen har regeringen också lagt fram en lista på undantag för notupplysningar i årsredovisningen för mindre företag. Listan kan vid en första anblick se imponerande ut, men i praktiken är de flesta av de här noterna sällan eller aldrig tillämpliga på mindre företag.

Inom alliansen är vi ense om att utnyttja fler undantag som EG-rätten ger oss möjlighet till. Det är bland annat specifikationer av anläggningstillgångar, specifikationer av skulder som förfaller till betalning senare än fem år från balansdagen, uppgifter om löner och ersättningar till anställda fördelat på olika kategorier med mera. Värdet av dessa uppgifter kan starkt ifrågasättas i mindre företag. Undantag skulle innebära verkliga förenklingar för mindre företagare. EU:s årsredovisningsdirektiv ger oss också den möjligheten, men regeringen tvekar och vill avvakta. Man kan fråga sig: Avvakta vad då?

Vi inom alliansen vill också att mindre företag ska undantas från skyldigheten att redovisa sjukfrånvaron och könsfördelningen i företagets ledning. Dessa uppgifter kostar pengar att ta fram och är av ringa värde för det allmänna. Men regeringen vill avvakta och utreda.

Sammanfattningsvis är regeringens förslag bra, men för lite och för ängsligt. Ska svensk företagsamhet få verkliga regelförenklingar krävs att vi vågar lita på företagen och företagarna.

Herr talman! Slutligen yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 2.

Anf. 167 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Vi instämmer i vad Bertil Kjellberg nyss har sagt och välkomnar i allra högsta grad den här lagstiftningen och att vi nu ska kunna få en definition så att vi äntligen vet vad vi menar med små företag respektive stora företag. Det har vi väntat länge på. Den allmänna debatten behöver verkligen komma in i detta. Då behöver naturligtvis regeringen och vi politiker också använda oss av de här begreppen och behålla bara de här två begreppen och ta bort alla mellanformer.

Jag ska inte upprepa vad Bertil Kjellberg har sagt. Jag ska bara uppehålla mig vid det som hade varit så oerhört enkelt för regeringen att göra här i dag, nämligen att låta redovisningarna av sjukfrånvaron och könsfördelningen i företagsledningarna följa de stora företagen. Vi har sagt det tidigare när vi antog den lagstiftningen, och jag säger det igen. Jag har ett litet ben kvar i dagens verklighet ute i näringslivet och är styrelseordförande i två bolag som har mellan 20 och 30 anställda vardera. Det är inte svårt, vare sig för den verkställande direktören eller för styrelsen, att hålla reda på sjukfrånvaron, och vi vet vilka som är kvinnor och vilka som är män i företagsledningen i den här typen av bolag. När någon blir sjuk tar naturligtvis företagsledningen detta till sig med en gång. Drar sjukdomen ut på tiden är det ett ärende för en företagsledare i den typen av företag att arbeta med. Det här behöver inte stå i någon årsredovisning, vare sig för den egna styrelsen, för företagen eller för de få som läser årsredovisningarna i den här typen av företag som egentligen inte är någon annan än bolagens bank. I stor sett ingen annan läser de här årsredovisningarna.

Det hade varit mycket enkelt att göra detta, och jag hoppas verkligen att regeringen tar det till sig och flyttar upp alla onödiga uppgifter som fortfarande kommer att ligga på små företag med den här gränsdragningen till de stora företagen. Där menar jag att det kan finnas anledning att man redovisar även sjukfrånvaron och könsfördelningen. Det har vi absolut inget emot. Men de företag som betraktas som små företag ska slippa den uppgiften som dessutom ska verifieras av revisorn och följakt-

ligen inte bara kostar arbete att ta fram, utan den kostar rent faktiskt pengar när revisorn ska granska att uppgiften är rätt.

Även jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 168 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Herr talman! Vi debatterar nu betänkande nr 28 som i huvudsak behandlar propositionen *Förenklade redovisningsregler, m.m.* Det här är en debatt som vi har fört ett antal gånger under den här fyraårsperioden när vi har haft diskussioner om förenklingar, hur vi ska kunna utveckla associationsrätten och hur vi ska skapa bättre regelverk för företagen.

Bertil Kjellberg sade i sitt anförande att det är så många regler, och det tycker jag är väldigt tydligt och man hör det väldigt många gånger. Vi har så oerhört mycket regler i Sverige att företagen inte klarar av att bedriva sin verksamhet. Den största påhejaren av det här är Svenskt Näringsliv. När man träffar företrädare för Svenskt Näringsliv brukar man i varannan och var tredje mening få höra om denna gigantiska börda av regler som gör det omöjligt att bedriva verksamhet i Sverige. Det gör mig lite ledsen. Det grundläggande för Svenskt Näringsliv borde väl vara att attrahera nya människor att starta företag så att Svenskt Näringsliv får fler medlemmar och på så sätt blir en ännu större organisation. Man ägnar väldigt stor tid till att berätta om hur dåligt det är, hur svårt det är och hur svårt regelverket är i stället för att försöka hjälpa sina medlemsorganisationer med de problem som finns och försöka attrahera nya individer att starta företag. Detta är en uppmaning som jag gladeligen ger från talarstolen: Prata mer om konstruktiva lösningar och attrahera nya människor att starta företag i stället för att prata om de ofantliga krav och svårigheter som finns!

Jag är ute och träffar ganska många företagare. Någon här i kammaren eller någon som lyssnar får gärna svara på den här frågan: Vilka är dessa ofantliga mängder regler som en företagare måste följa? Vilka är dessa hundratals blanketter som man måste fylla i varje månad och som skapar de här gigantiska problemen? Jag har ställt den frågan ett antal gånger och inte fått svar.

Sedan håller jag med om det finns enskilda blanketter, enskilda förslag och enskilda enkäter som kommer från myndigheter och även från andra som är krångliga och skapar en del problem. Man kan bryta ned frågan och säga: Vilken är den här krångliga blanketten som ställer till så rysligt mycket problem? Men när jag gör det får i alla fall inte jag speciellt ofta svar.

Jag tycker att vi under den här mandatperioden har tagit ett antal viktiga steg. Det var lite grann det jag pratade om i mitt förra anförande: Det handlar om att vi nu måste modernisera lagstiftningen för företagande och för företag i Sverige. Det är det jag tycker att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har gjort på ett antal olika områden under den här mandatperioden. Jag tycker att den nya aktiebolagslagen är ett sådant exempel där man faktiskt har lagt fram ett antal förslag om hur man ska modernisera och skapa en lagstiftning som ska klara av de krav som ställs i dag.

Nu är det ju faktiskt så att i den nya aktiebolagslagen är det fler regler än i den gamla aktiebolagslagen, och jag tror nog att de flesta som har satt sig in i den nya aktiebolagslagen kan konstatera att det faktiskt är

ganska bra att det finns några paragrafer till, för det här skapar en trygghet för de företag som finns där. Om det inte skulle ha funnits regelverk på det här området hade vi i stället hamnat i olika typer av tvistlösningar. Men nu finns det tydligt och klart redovisat vad det är som gäller i olika situationer. Om företag hamnar i en sådan situation vet de tydligt och klart vad som gäller, och då slipper de hamna i någon typ av tvistlösning. De kan i stället använda sig av regelverket.

Jag tycker alltså att man inte alla gånger kan säga att fler regler bara är dåligt, utan i vissa fall tror jag att det kan vara en trygghet att ha regelverk.

En annan diskussion har gällt om man ska ha revisionsrätt för alla företag eller inte. Jag tror att det är en jätteviktig diskussion, och den frågan har vi diskuterat ett antal gånger här i kammaren. Jag tror att revisionsrätt är väldigt viktig, och jag tror till och med att man som företagare känner en viss trygghet av att ens bolag faktiskt revideras.

Jag tror alltså inte att alla regler är av ondo, utan jag tror faktiskt att mycket av regelverksarbetet har påbörjats. Sedan kan jag hålla med om att det finns saker som vi måste gå vidare med.

En av de stora skillnaderna, och en av de saker som vi har diskuterat väldigt mycket under de här åren, har varit att vi tidigare i Sverige haft en princip om enhetliga regler. Vi har alltså haft regler som har byggt på att det ska vara ungefär samma struktur för alla företagstyper. Bokföringsnämnden har ett resonemang i propositionen som jag tycker är intressant och som regeringen faktiskt har tagit fasta på, som handlar om att det nu är viktigt att man i stället sätter upp gränsvärden. Hela den här propositionen bygger på att man nu tydliggör skillnader mellan mindre och stora företag.

Jag tror att det här är en fortsatt process. Jag tror att det är ganska viktigt att vi har den här processen. Jag tror också att det kommer att finnas fler områden där vi kommer att jobba vidare med det här. Det finns säkert fler delar att jobba med för att förbättra redovisningsreglerna och underlätta redovisningen.

Herr talman! I betänkandet finns det tre reservationer, och jag tänkte beröra två av dem i alla fall. Den ena reservationen rör hur gränsvärdena är uppsatta och om man skulle ha höjt något av gränsvärdena lite grann eller sänkt något av gränsvärdena lite grann eller om de ligger på rätt nivå. Från utskottsmajoritetens sida anser vi att gränsvärdena ligger bra där de ligger, att man nu kommer att få tydliga grupperingar mellan stora och små företag och att det här i mångt och mycket är ungefär samma regelverk som EG har i sitt redovisningsdirektiv.

Sedan kan man självklart resonera om gränsvärdena. Det kan vara så att vi i framtiden kommer att behöva se över dem. Problemet med gränsvärden beror ju på att företagande sker inom väldigt många olika områden. Det finns säkert vissa branscher där de här gränsvärdena kanske inte alla gånger är helt applicerbara och där det kan finnas en gränsdragningsproblematik. Men jag tror att den avvägning som har gjorts från regeringens sida – jag tycker att man i propositionen väldigt tydligt beskriver varför man har satt just de här nivåerna – är väl gjord. Vi får väl se hur lagstiftningen kommer att fungera framöver.

Den andra reservationen som jag kort tänkte beröra är reservation nr 2 gällande undantag från redovisningskrav. Den här frågan diskute-

rade vi för något år sedan när lagstiftningen infördes. Jag håller med Jan Ertsborn om att de här två frågorna i ett bolag med 20 anställda är väldigt lätta att överblicka. Då tror jag inte heller att kostnaderna blir speciellt stora för att föra in dem i årsredovisningen. Jag tror att könsfördelningen och framför allt sjukfrånvaron är uppgifter som kan vara viktiga, men vi säger också i propositionen att det här är någonting som vi får gå vidare och se på för att på så sätt kunna minska den totala redovisningsbördan i framtiden.

Med det korta inlägget vill jag än en gång yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på reservationen.

Anf. 169 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att man i den politiska debatten ska ha en viss varsamhet med orden. Jag har inte sagt att alla regler är av ondo. Jag har levt i 20 år på att vrida och vända på regler, så jag har stor respekt för svenska lagar och regler.

Men jag tycker att Johan Löfstrand försöker förminska problemet med den krångliga regelmassan. Det är krångligt att vara företagare. Det jag försökte säga är att varje regel i sig kan verka vettig och sund, men när man sammanställer allt och ska försöka göra någonting av det i det dagliga livet är det besvärligt.

Man ska också komma ihåg att de allra flesta företagare, möjligtvis med undantag för advokater som lever på regler, inte lever på att fylla i blanketter och att tillämpa regler. Det de lever på är att sälja, tillverka och producera varor. Det är det de försöker leva på. Därför tycker jag att man inte ska förminska problemen. Det är ett verkligt problem med alla dessa regler.

Därför vill jag fråga Johan: Tycker han inte att det är ett verkligt problem med alla dessa regler?

Anf. 170 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag håller med Bertil Kjellberg om att problemet finns för företag, men jag tror att regelverken är bra. Den fråga som jag brukar ställa mig är just den: Vilka är de regler som vi ska ta bort? Vilka är de redovisningsdelar som inte är nödvändiga? Jag tror att väldigt många av dessa är nödvändiga och väldigt bra.

Framför allt är det ju så, precis som jag sade i mitt anförande, att många av de regler som finns är till för att skapa trygghet för företagaren. Det ska finnas en trygghet i att ekonomin är okej. Det ska finnas en trygghet i att det i lagstiftningen finns tydligt reglerat vad som händer i olika situationer och vid olika typer av tvister eller när man är oense om olika saker.

Jag håller däremot med om att det finns ett antal blanketter som skickas ut från våra myndigheter och att det finns några saker som ska skickas in som gör att den totala regelmassan för vissa företagare, framför allt de absolut minsta, skapar problem. Men man kan ställa frågan: Vilken av dessa ska man ta bort? Då är det väldigt sällan man får något svar.

Däremot är det väldigt viktigt att vi som lagstiftare och som regeringsbärande parti hela tiden har en dialog med de myndigheter som har väldigt mycket kontakter men också ser över regelverket för att försöka

underlätta hela tiden. Jag tycker faktiskt att under de senaste åren har både Bolagsverket och Skatteverket gjort väldigt mycket för att bli mer kundanpassade, men självklart finns det saker kvar att göra.

Anf. 171 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Det handlar inte bara om de regler som berör företag, utan många regler finns ju till för att man ska lämna uppgifter till myndigheter. Man ska göra olika former av anmälningar. Allt det kostar pengar. Till exempel gäller det momsregistret. Det kostar företagen enorma summor varje månad att fylla i dessa blanketter. Om man försökt fylla i en sådan blankett, med pilar hit och dit, förstår man att det inte är någon lätt sak om man inte är utbildad för det. Därför tvingas också många småföretagare, hantverkare, att vända sig till experter för att få det gjort. Och det kostar pengar.

Jag tycker alltså att man ska vara mycket mer öppen för detta. Jag tycker också att Johan ska fråga sin partiledare, den röde patronen på Torp, om han inte tycker att det finns en del regler som är alldeles onödiga.

Anf. 172 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Självklart finns det en och annan regel som behöver ses över. Den för mig viktiga principen är dock att de absolut flesta regler som finns i dag finns av en anledning, och de har oftast ett väldigt gott syfte.

Däremot tror jag att det är viktigt att diskutera hur vi kan skapa bättre samordning. Bertil Kjellberg har helt rätt i att det finns ett antal blanketter och anmälningsformulär som ska fyllas i där myndigheter och andra aktörer säkert skulle kunna samordna informationen så att blanketten bara behövde skickas ut och fyllas i en gång. Det finns sådana delar i detta.

Ett sådant arbete har påbörjats. Jag är stolt över att regeringen under de senaste åren börjat jobba med dessa frågor och sett till att myndigheterna blivit mer delaktiga i att ha ett bättre kundperspektiv när de har kontakt med företagare.

Anf. 173 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Det är så roligt och så trevligt. Vi är så glada och eniga i utskottet, och det har vi varit i alla de debatter vi haft i dag. Vi är till och med eniga om att vi måste gå längre. Vi måste komma med ytterligare förslag, för det är sant, Bertil Kjellberg, att det inte ska vara krångligt att vara företagare. Vi är helt överens, trots att vi inte tillhör samma allians.

Herr talman! Det finns inget självändamål med att ha krångliga redovisningsregler, tvärtom. 2004 tog Vänsterpartiet i samarbete med regeringen och Miljöpartiet fram en handlingsplan för att minska företagens administrativa börda. Att förenkla rutinerna för små företag är en prioriterad uppgift. Det nya lagförslaget kommer att beröra ca 1 miljon små företag. Fler företag än i dag kommer att slippa upprätta årsredovisning, och de flesta enskilda näringsidkare kommer att kunna göra ett så kallat förenklat bokslut.

Färre transaktioner kommer att behöva bokföras genom ökade möjligheter att använda den så kallade kontantmetoden. Mindre företag

kommer inte att omfattas av alla bestämmelser i årsredovisningslagen. Kravet på antal upplysningar som mindre företag ska lämna minskar alltså. Alla företag behöver inte upprätta årsredovisning. Det framgår av bokföringslagen att till exempel enskilda näringsidkare, som inte driver verksamhet av en viss omfattning, redan i dag slipper detta.

När det gäller företag som driver kommersiell verksamhet, utan något personligt ansvar för ägarna, är huvudregeln däremot den motsatta. Det beror på att det finns ett särskilt stort behov av offentlig redovisning när det handlar om aktiebolag och ekonomiska föreningar där just det personliga ansvaret saknas. Detta beror bland annat på att vi vill ha ett skydd för tredje man.

De företag som ska upprätta årsredovisning är också skyldiga att ge vissa tilläggsupplysningar.

Herr talman! Låt mig så ta upp reservation nr 2. Vari ligger bördan? De borgerliga partierna vill ha fler undantag från redovisningskraven. Ett av förslagen är att företagen ska slippa lämna uppgifter om löner och ersättningar till anställda, fördelat på olika kategorier. Därför vill jag fråga: Menar ni att ni då också vill ta bort skyldigheten att kartlägga och analysera löneskillnader mellan män och kvinnor, som i dag finns för arbetsgivare i jämställdhetslagen? Eller beror det kanske bara på ett förbiseende från er sida? Det har ni nämligen inte lyft upp.

Den arbetsgivare som har fler än tio anställda ska även redovisa resultatet av lönekartläggningen i en handlingsplan för jämställda löner. Eftersom det kravet på löneredovisning redan finns enligt jämställdhetslagen är det väl knappast särskilt betungande att lämna upplysningar om fördelning av löner och ersättningar i en årsredovisning? Vi vet hur enkelt det är att klippa och klistra i datorn.

Ni tycker också att det är olyckligt att mindre företag är skyldiga att redovisa de anställdas sjukfrånvaro samt könsfördelningen i bolagens ledningar. Jag tycker att det tvärtom vore mycket olyckligt att ta bort den skyldigheten. Så vari ligger bördan, Jan Ertsborn? Du tog upp exemplet med de mindre företag som du är med och leder. När det nu är fråga om så små företag handlar det om mycket lite arbete som behöver läggas ned på att pränta ned några pinnar på ett papper.

Arbetsgivaren har ett ansvar för sina anställda när det till exempel gäller rehabilitering vid långtidssjukskrivningar. Arbetsgivaren bör även arbeta för att få ned antalet sjukskrivningsdagar hos sina anställda. Det ligger i allas intresse. Många arbetsgivare tar också sitt ansvar, och det är bra, men vi vet att alla inte gör det.

Statistik över sjukfrånvaron är rimligtvis sådant som arbetsgivaren ändå måste ta fram, och jag förstår därför inte vari lättningen skulle bestå om man tog bort kravet att klippa in dessa uppgifter även i årsredovisningen och inte bara i de rapporter som skickas från företaget till Försäkringskassan.

När det gäller könsfördelningen i bolagsstyrelser är Vänsterpartiet, som alla vet, för en kvotering. Utan en redovisning från arbetsgivarna av hur läget ser ut kommer vi aldrig att få någon uppfattning om jämställdheten i bolagsledningarna, om den förbättras eller inte. Vi har i dag på Dagens Nyheters debattsida kunnat läsa att de kvinnliga cheferna minskar rejält i antal. Jag har dock inte sett några som helst konkreta förslag från den så kallade borgerliga alliansen om vad de skulle vilja göra för att

förbättra läget. Här ser vi emellertid tydliga verktyg – enkla verktyg som enligt Vänsterpartiets mening inte på något sätt är betungande. Varför i all sin dar skulle vi ta bort dem?

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i propositionen, som är ett samarbete mellan Vänsterpartiet, Miljöpartiet och den socialdemokratiska regeringen, och till utskottets förslag i betänkandet samt avslag på samtliga reservationer.

Vi är eniga, och ni kommer att få se när vi efter valet tar vid med spadarnas och starka nyppor att det blir ännu enklare än i dag att vara företagare. Vi ska se till det.

Anf. 174 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Mina kolleger inom alliansen har, som de yrkeskunniga advokater de är, på ett suveränt sätt framfört vår uppfattning vad gäller reservationerna 1 och 2, vilka vi helt står bakom.

Jag vill i stället lyfta fram en annan aspekt i betänkandet. Den framgår tydligt av reservation 3, som jag yrkar bifall till. Det handlar om situationen för ideella föreningar, registrerade trossamfund och samhällsorganisationer som varit befriade från vissa krav vad gäller redovisning och avslutning av den löpande bokföringen. Vi vill att den ska följas upp så att man inte försvårar deras verksamhet. Vi vet att den ideella verksamheten är väldigt viktig för vårt samhälle, och därför är det viktigt att vi inte inför ytterligare förordningar och krav som försvårar och hämmar verksamheten. Här hoppas vi att regeringen kommer tillbaka och berättar om ett sådant arbete.

Nu har jag skyndat på så mycket att jag inser att jag också har en minut på mig att svara Johan Löfstrand, som kommer från min hemstad Linköping. Han säger: Vad finns det för krångliga blanketter? Jag har ett jättebra förslag på hur Johan Löfstrand kan ta reda på det. Jag föreslår att Johan Löfstrand startar en egen enskild firma inom området med en idé om planeringsanslag för matlagningsprojekt. När han ansöker om att starta denna firma kommer han att få uppleva det antal blanketter som ska fyllas i. Om han då råkar få den stora summan av till exempel 20 000 kr ska han också deklarerat året därpå, och då blir problemet ännu mer intressant: Är han moms skyldig eller ej? Det kommer att finnas ett antal sådana frågor som gör det jättesvårt.

Jag vill gärna tala om att jag har provat detta och vet att det är rätt mycket arbete. Till syvende och sist är det någon expert någonstans som måste svara och hjälpa till, för det går inte. Jag är inte utbildad att driva företag. Jag är dock utbildad i mycket annat, och jag är van vid att skriva. Det är de flesta av oss. Men det är först i situationer där man prövar gränserna som man ser var de krångliga reglerna finns. Det är först då som man kan uppleva att det var krångligare än man trodde.

Det är detta vi från alliansen kämpar emot. Varför tillföra – i en situation när vi vill ha fler företagare, fler människor som utvecklar idéer och fler innovativa satsningar i vårt samhälle – mer för den ideella sektorn? Jag vill vädja: Åstadkom inte ännu fler regler! Låt oss befrias från dem i stället!

Jag tackar för ordet och yrkar alltså bifall till reservation 3. Jag står bakom övriga reservationer.

*Förenklade
redovisningsregler,
m.m.*

Anf. 175 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag har inte själv startat företag någon gång. Jag har dock ett antal vänner som har företag, både inom försäljningsbranschen och inom postorderbranschen – men inte inom matbranschen, så det kanske vore ett nytt område. Men jag vet ungefär vilka blanketter som krävs för att starta ett företag och vilka blanketter som krävs för att gå vidare.

Precis som vi har pratat om i dag finns det ett antal delar kvar. Framför allt finns det ett antal kommunala beslutsfattare som kanske behöver synkronisera sin indrivning av information med ett antal statliga eller andra myndigheter. Jag håller helt med om det. Och på den sidan jobbar vi ju. Vi jobbar med att försöka underlätta så att informationen kommer in – för jag är helt övertygad om att det är ganska viktigt att informationen kommer in.

Slutligen vill jag bara säga att skatteutskottet kommer att debattera – i dag eller i morgon, faktiskt – hur man ska underlätta momsredovisningen. Detta ligger ju inte på vårt utskott, men den frågan har regeringen också tagit tag i. Det pågår alltså arbete på många olika områden.

Anf. 176 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det vi åstadkommer här är alltså att ta bort ett undantag för exempelvis de ideella föreningarna. Där kommer nog även de klubbar och organisationer som Johan Löfstrand tillhör in. Om man till exempel säljer korv vid fotbollsmatcher och samtidigt råkar äga eller vara taxerad för någon fastighet kommer man helt plötsligt att få ytterligare regler.

Det är precis det vi vill med vår reservation. När man nu inför en ny regel måste man åtminstone se till att följa upp den. Det är synnerligen viktigt.

Jag kan bara säga att detta är en kamp. Vi kan inte utveckla innovationer i vårt samhälle – vare sig i små, medelstora eller stora företag – och se det klimatet som positivt om vi inte är vaksamma på dessa översittier där vi hela tiden lägger på ytterligare pålagor. Och det är ingen trygghet i dem, för det finns många fallgropar mellan att göra rätt och att göra fel. Jag tycker snarare tvärtom, att det är en otrygghet. Tänk om jag gör fel – det är någonting man ofta hör.

Anf. 177 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Sverige är innovativt. Jämfört med många andra länder är vi faktiskt ett land som har en oerhörd innovativ kraft. Vi är ett av de länder som skapar oerhört mycket. Just nu skapas det faktiskt också fler företag än vad det gjorts på oerhört lång tid, inklusive den period då vi hade en borgerlig regering som styrde. Under den perioden skapades det inte så våldsamt många företag.

Sedan gällde det detta med regler. Yvonne Andersson säger att staten och lagstiftaren kommer uppifrån och bara tvingar företagen att redovisa massor med saker. Jag menar att många av de regler som finns i dag faktiskt är till för att skydda och skapa trygghet för företagarna. Den nya aktiebolagslagen tycker jag är ett utmärkt exempel där de nya paragraferna faktiskt är till för att ge trygghet. Vid en eventuell konflikt eller diskussion mellan två eller flera parter finns det tydliga regler om vad som gäller.

Sedan kan jag bara återigen säga som sista punkt: Ja, det finns ett antal saker som kommunen och myndigheterna kräver in där man med säkerhet kan skapa ganska mycket förändringar. Jag tycker dock att Bolagsverket och Skatteverket under de senaste åren har visat att de blivit mer kundanpassade. Nu ska vi gå vidare och se till att fler myndigheter och fler kommunala instanser jobbar på samma sätt.

Anf. 178 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Det blir snarast dråpligt när Johan Löfstrand säger att detta ger trygghet. Ja, lagstiftaren tycker ju det. Men det ger ju inte trygghet om reglerna inte är tydliga, och det är de inte. I dag är de otydliga. Det finns regler i dag som även experter på skattemyndigheten måste anlita folk för att över huvud taget kunna tolka. Detta är en erfarenhet jag har. Det var därför jag valde exemplet med vad som är momspliktigt och inte. Bara det är en svårighet i vissa fall.

Jag tror att det här landet skulle behöva en regering som är borgerlig och som får sitta under betydligt längre tid än en fyraårsperiod. Då hoppas jag att vi inte gör det som Socialdemokraterna har gjort ihop med Miljöpartiet och Vänstern, nämligen att skapa nya regler och sedan säga att man ska förenkla tillvaron genom att ta bort dem. Det kan man ju alltid göra, och det är det ni gör just nu. Nu skapar ni ytterligare regler för ideella föreningar, vilket min reservation nr 3 handlar om. Ni kan ju komma om ett par år och säga i opposition: Om vi funnes i regeringen nu skulle vi ta bort detta. Men det vill inte vi. Vi vill ta bort det nu.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

22 § Ändring i lagen om elektronisk kommunikation

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2005/06:TU16
Ändring i lagen om elektronisk kommunikation (prop. 2005/06:191).

*Ändring i lagen om
elektronisk
kommunikation*

Anf. 179 KARIN THORBORG (v):

Herr talman! I propositionen föreslås en ändring i lagen om elektronisk kommunikation. Det ska bli lättare att få fram en samlokalisering av master. Från Vänsterpartiets sida motsätter vi oss inte förslaget, men vi anser att det inte är tillräckligt. Vi har även fått stöd av Centerpartiet i den här frågan. Därför vill jag yrka bifall till vår reservation nr 1.

För att få till stånd mer av samlokalisering av mobilmaster än i dag tycker vi att det är nödvändigt att ge kommunerna möjlighet att ingripa då de anser att samlokalisering är nödvändig av olika orsaker. För att kommunerna ska få denna möjlighet föreslår vi också en skärpning av PBL. Ändringen ska ge kommunerna rätten att säga nej till master som kan samlokaliseras med en befintlig mast, alternativt en annan mast som är bättre placerad utifrån miljö-, hälso- eller säkerhetsaspekter.

Vi instämmer också med de remissinstanser som anser att även kommunerna bör ges rätten att väcka ett ärende om samlokalisering mellan en operatör och en mastägare. Vi föreslår därför att denna rätt utvidgas till att också gälla för kommunerna.

Med dessa två tillägg menar vi att antalet samlokaliseringar skulle öka, vilket ju är meningen med förslaget.

Bifall till reservation nr 1!

Anf. 180 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Färre telemaster gynnar alla. Nu ska vi behandla *Ändring i lagen om elektronisk kommunikation*. Den nya tekniken kan hantera mycket mer information snabbare och visa rörliga bilder. Det är spännande. Det finns bra tjänster, både för nytta och nöje: inom vården, för småföretag och naturligtvis finns också underhållning.

Men den nya tekniken kräver stora investeringar i infrastruktur. Det har redan byggts omkring 7 000 nya master och det kommer att byggas ännu fler. Det är en utbyggnad som innebär stora kostnader, men den inverkar också på kultur- och naturlandskapet. Därför gör vi en lagändring som syftar till att göra det enklare att tvinga fram samordning i de telemaster där samordning inte uppnås på frivillig basis.

Många kommuner upplever att det är besvärligt att avgöra bygglovsärenden om telemaster. Ärenden som rör telemaster är ofta komplicerade, och reaktionerna är många. Översyn av plan- och bygglagen görs för närvarande. Vi anser att det behövs vägledande riktlinjer för hur kommuner ska agera i de här ärendena. Vi menar att kommuner ska ha stort inflytande på var master ska placeras och att de ska komma in tidigt i processen.

Men det är också fråga om en bedömning när det gäller om befintliga master ska samlokaliseras. Det är komplicerat med hänsyn till säkerhet, hållfasthet i master, om det blir storm till exempel, säkerhetsstörningar och så vidare. Även om motionen och reservationen har ett vällovligt syfte är vi i dagsläget inte beredda att ta något mer initiativ, för vi har gått långt.

Mer samverkan innebär färre master som i sin tur innebär att behoven av investeringar i ny infrastruktur minskar. Vi vill påskynda utbyggnaden och utvecklingen. En ökad samordning i befintlig infrastruktur kommer att innebära att vi frigör resurser.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2005/06:SoU31

Socialtjänst (förnyad behandling).

*Socialtjänst (förnyad
behandling)*

Anf. 181 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Det betänkande vi nu debatterar debatterades också i kammaren den 26 april, innan det återförvisades till utskottet. Jag ber att få hänvisa till mitt inlägg i den debatten när det gäller dels Vänsterpartiets ställningstagande till socialtjänsten i stort, dels till våra reservationer i betänkandet.

Det gäller också det tillkännagivande som utskottet ger om att lyfta fram barnperspektivet när man utformar ett lagförslag om en behandlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården och det om att stärka socialstyrelsens roll när det gäller att se till att myndigheter följer upp verksamheter med anmälningsskyldigheter. De som följer upp de här verksamheterna ska bli bättre på att upptäcka och anmäla misstanke om barnmisshandel. Det är aktuella och nödvändiga tillkännagivanden som ett enigt utskott står bakom i dag liksom vi gjorde den 26 april.

När betänkandet sist var uppe till behandling hade Vänsterpartiet en reservation. Det var nr 19. Vi reserverade oss för att man ska ändra i socialtjänstlagen så att ordet ”bör” byts ut mot ordet ”ska” på två ställen i 5 kap. 11 § i socialtjänstlagen. Det är en bestämmelse som hanterar stöd till brottsoffer. Bestämmelsen gäller särskilt kvinnor som utsätts för våld och övergrepp.

Vi ville att riksdagen skulle ge regeringen detta till känna redan den 26 april, för drygt en månad sedan. I stället för att ansluta sig till Vänsterpartiets reservation valde en rad partier att återförvisa ärendet till socialutskottet med det resultatet att nu står ett enigt utskott bakom ett i stort sett identiskt tillkännagivande med det vi tidigare reserverade oss för.

Naturligtvis är det bra att utskottet nu kan ena sig om det här. Det är självfallet också förstäligt att en del partier behöver lite längre betänketid innan de kommer fram till beslut. Jag har inget emot det, för beslutet blir bra. Det är jag glad för. Jag tycker att det är bra att vi nu alla kan ena oss om ett tillkännagivande om en politik som Vänsterpartiet länge har drivit.

Herr talman! Det här är min sista debatt i den här kammaren, då jag lämnar riksdagen i och med höstens val, och jag vill passa på att tacka mina med- och motdebattörer i socialutskottet för alla genom åren intensiva debatter. Jag vill också tacka talmännen och kammarkansliets personal för ett vänligt bemötande under de gångna åren.

Slutligen, herr talman, vill jag naturligtvis också yrka bifall till en reservation. Då handlar det om nr 10. Jag står givetvis bakom alla Vänsterpartiets avgivna reservationer, men för tids vinning nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation nr 10.

Anf. 182 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Herr talman! Ibland kan det vara bra att göra ett omtag, precis som har hänt den här gången. Det som är glädjande med det omtag som vi har gjort är ju att det har hänt en del på vägen till ett nytt beslut, tre tillkän-

nagivanden i stället för två. Det är en kompromiss mellan våra partier som gör att vi åtminstone i höst kan förvänta oss ett lagförslag som skärper socialtjänstlagen.

Det hade varit möjligt att göra den ändring som krävs i lagen redan nu, men eftersom vi har fått den här kompromissen och blivit eniga ställer vi moderater oss också bakom den. Vi ser fram emot den här skärpningen av socialtjänstlagen som förtydligar kommunens ansvar för brottsoffer. Det ska stå inte bara att kommunen "bör" utan också "ska" ta ansvar för brottsoffer, något som kan ge speciellt kvinnor som har varit utsatta för våld och hot särskilt skydd och större trygghet. Alla kvinnor som blir slagna eller hotade ska ha den rätten och möjligheten till hjälp och skydd, var man än bor i landet.

Jag vill bara den här gången, precis som den 26 april, höja ett varningens finger. Det är inte säkert att det är alldeles rätt att ha en jour eller ett kvinnohus i var kommun i hela landet. En del kommuner är för små för att bära det här. Det finns kvinnor som kanske tycker att de inte blir anonyma nog i den egna lilla kommunen. Det viktiga är, herr talman, att det finns tillgång till hjälp, inte att den finns i alla Sveriges 290 kommuner.

Det är inte heller säkert att det är en kommunal jour som är lösningen. Den idealitet som kvinnojouren har är ovärderlig, samtidigt som det finns många kvinnor som värdesätter jourens oberoende kontra socialtjänsten. Det får vi inte glömma i hanteringen framöver.

Herr talman! Jag tror att jag glömde att yrka bifall till reservation 1. Det måste jag göra. Jag kollade med kammarkansliet förut hur man skulle yrka, om det vi sade förra gången gällde. Men vi ska yrka en gång till. Så det gör jag nu.

Sedan vill jag också när vi behandlar det här betänkandet en gång till passa på att ännu en gång lyfta fram den fråga som jag berörde vid förra debatten och som är så aktuell, inte minst med tanke på vad vi ser och läser om i medierna mest varje dag nu. Då talade jag om att Moderaterna och övriga partier i alliansen anser att det ska införas en lagreglerad skyldighet för socialtjänsten att polisanmäla brott som rör våld och hot mot person som kommer till dess kännedom, inte bara brott som skulle ge två års fängelse, som det är i dag.

Jag talade också om att socialtjänsten i dag har möjlighet men inte skyldighet att göra en polisanmälan vid misstanke om sexuella övergrepp mot barn. Det är svårt att tänka sig att det inte är så i dag. Men det är det inte. Det är socialtjänsten själv som ska avgöra om man tycker att det verkar vettigt och rimligt att göra en polisanmälan när man har en misstanke om sexuella övergrepp. Man har möjligheten men ingen skyldighet.

Ur vår synvinkel, med barnet i fokus, är inte detta klokt och befogat. Det är polisen som har kunskapen och kompetensen och är den som ska avgöra om det ska göras en utredning eller inte. Det är inte och ska inte vara en enskild socialtjänstemans ansvar eller beslut. Därför föreslår vi att det ska vara en lagreglerad skyldighet för socialtjänsten att göra en polisanmälan vid sexuella övergrepp mot barn. Jag hoppas att vi är fler som tycker likadant när vi ska besluta om detta i morgon.

Herr talman! Jag vill passa på, när det nu är Ingrid Burmans sista debatt här i kammaren, att tacka så väldigt mycket för ett gott kamratskap,

för goda debatter med mycket spänst i. Jag hoppas att vi ändå ses i många debatter framöver i en spännande och givande valrörelse.

Prot. 2005/06:132
31 maj

Anf. 183 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Vi har tidigare debatterat socialtjänstens viktiga funktion, den ökade kompetens som behövs och kraftsamlingen kring ungdomsbrottsligheten och så vidare, så jag ska inte upprepa den debatten. I stället ska vi glädja oss åt att vi nu är eniga om tre tillkännagivanden som de två tidigare talarna har refererat till.

Att lagförslaget om skärpning av socialnämndens ansvar för brottsoffer ska komma under hösten gläder oss. Vi hoppas att det blir ett bra lagförslag och att det också innehåller en del som vi i Folkpartiet vill, att det blir ett verkligt genomtänkt lagförslag som är mer individanpassat.

Stödet för brottsoffer varierar mycket ute i landet, det vet vi. Särskilt våldsutsatta kvinnor och deras barn bör få det stöd som de behöver oavsett vilken kommun de bor i. Jag tycker, precis som Magdalena Andersson sade, att det kanske inte behöver finnas en kvinnojour i varje kommun. Man kan köpa tjänster av varandra. Men alla ska ändå ha möjlighet att få hjälp i närheten av den kommun där de bor.

Länsstyrelsernas roll behöver göras tydligare. De bör utnyttja sin tillsynsmöjlighet gentemot kommunerna. Vite bör kunna utdömas till de kommuner som inte uppfyller socialtjänstlagens bestämmelser om stöd och hjälp. Viktigt är förstås att stödja lokala kvinnojouren, brottsjouren och de ideella organisationer som är aktiva i dessa sammanhang.

Det andra tillkännagivandet handlar om att ta hänsyn till barnperspektivet och barnens synpunkter i den nationella handlingsplanen för den sociala barn- och ungdomsvården. Det debatterade vi förra gången. Jag tror att det är viktigt att kommunerna är förberedda när ungdomar till exempel skrivs ut från institutioner. Jag vet inte om jag sade det förra gången, så jag säger det nu.

Det sista är att i regleringsbrevet till Socialstyrelsen påtala vikten av att berörda tillsynsmyndigheter uppmärksammar och följer upp hur verksamheten med anmälningsskyldigheten kan bli bättre för att upptäcka och anmäla misstanke om barnmisshandel. Det är väldigt bra, men en del tycker jag saknas.

Enligt socialtjänstlagen har socialtjänsten möjlighet men inte skyldighet att göra en polisanmälan vid till exempel misstänkta sexuella övergrepp på barn. Detta har vi tryckt på extra i en reservation tillsammans med Moderaterna. Vi anser att det ska införas en lagreglerad skyldighet för socialtjänsten att polisanmäla våld och hot mot barn som kommer till dess kännedom. Här behövs förstås ökad kompetens hos personalen. Alltför sällan anmäler myndigheter som kommer i kontakt med barn och unga. Vi har flera gånger kunnat läsa i pressen om tragiska fall. Vi tycker också att anmälningsskyldigheten skulle kunna förenas med ett straffansvar om man struntar i att anmäla.

Vi står alltså bakom alla våra motioner förstås men yrkar bifall till två reservationer. Det är reservation 16, som tar upp vistelsebegreppet, och reservation 34.

Tack också, Ingrid Burman, för ett gott ordförandeskap i socialutskottet. Det har varit mycket trevligt. Vi önskar dig lycka till framöver.

*Socialtjänst (förnyad
behandling)*

Anf. 184 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Medan jag säkert har tid vill jag naturligtvis också tacka Ingrid Burman för den här perioden av gemenskap och debatt i utskottet och i kammaren, för Ingrids goda ordförandeskap i socialutskottet och för hennes lysande formuleringskonst i alla lägen.

Herr talman! Jag vill också på en gång yrka bifall till reservation 36 så att jag inte bommar det som det tidigare pläderats för av Magdalena Andersson här, nämligen angelägenheten i att socialtjänsten inte bara har möjlighet utan också plikt att anmäla till polisen när barn far illa.

Bakgrunden till att vi har det här betänkandet för behandling igen, att vi återförvisade det, är att vi i april hörde Morgan Johansson i radion där han väldigt bestämt uttalade att alla kvinnor ska ha tillgång till kvinnojour i den egna kommunen. Han gick klart längre än vad utskottet då gjorde i sina texter. Texterna då handlade om att vi först skulle invänta den utredning i ämnet som skulle komma i slutet på juni. Sedan skulle vi få invänta en okänt lång beredning av saken. Men vi såg då en möjlighet att komma längre eftersom vår ansvarige minister uttryckte sig så pass radikalt som han gjorde. Därmed tyckte vi att det fanns underlag för att komma längre också textmässigt i den angelägna frågan om hur kvinnor och barn ska ges ett bättre skydd.

Kristdemokraterna har i sin motion ett färdigt lagförslag, att socialnämnden *skall*, inte bör, verka för att den som utsätts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp. Socialnämnden ska därvid särskilt beakta att kvinnor och barn som är eller har varit utsatta för hot, våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Att vi nu får ett enigt tillkännagivande med den här texten betyder inte, som Morgan Johansson uttrycker det, att det med kvinnojour avses ett fysiskt hus i varje kommun. Det betyder ändå ett viktigt steg framåt, enligt vår mening, i den viktiga frågan om skydd mot våld för kvinnor och barn. Det är dock inte rimligt att varenda liten kommun ska ha ett eget hus som kan kallas kvinnojour.

Kristdemokraterna hade helst sett att vi hade fått denna lagtext i ett rakt beslut i dag, men vi har som sagt ändå kommit ett gott stycke på väg. Vid återförvisningen till socialutskottet gick ju Socialdemokraterna med på detta tillkännagivande med innebörden att regeringen i höst ska återkomma till riksdagen med ett konkret lagförslag.

Herr talman! Vi kristdemokrater är glada. Vi betraktar det här som ett klart framsteg för drabbade kvinnor och barn. Hade vi i stället haft den gamla texten hade vi förmodligen fått vänta klart längre innan vi hade kommit fram till en så här klar beställning som att kommunerna ska ha ansvaret för skydd av kvinnor och barn. Det enda som gör att regeringen möjligen fortfarande skulle kunna slira lite på det här är att det i sammanfattningen av betänkandet står att man *ska kunna* återkomma i höst med ett lagförslag. I själva beslutsförslaget i betänkandet står det att regeringen *skall* återkomma i höst.

Socialdemokraterna får gärna i kvällens diskussion ordentligt igen försäkra att det är i höst och ingenting annat som riksdagen ska få tillbaka ett förslag som innebär ett lagtvång, att kommunerna *skall* ta hand om skyddet av kvinnor och barn.

Om någon oroar sig för finansieringen kan jag tala om att alliansen har anvisat 20 miljoner för detta. Det kan betyda något ökade kostnader för kommunerna.

Beträffande angelägenheten behöver vi säkert inte upprepa oss särskilt mycket i kväll. Vi har haft en mycket hemsk vår i Social-Sverige som bakgrund till kvällens diskussion. Och vi kan notera sådant som att 50 % av kommunerna saknar kvinnojourer, enligt en beräkning från 2001 i och för sig, men jag tror inte att det har blivit så mycket bättre sedan dess. Enligt den beräkningen var det 68 kommuner som över huvud taget inte gav något stöd till kvinnojourer, och bland de kommuner som gav stöd varierade stödet mellan 4 öre och 40 kr per invånare.

Det är också uppenbart så att våldet mot kvinnor har ökat. Det är inte bara antalet anmälningar som har ökat, utan det faktiska våldet har också ökat. Det är långt ifrån jämställdhetens och jämlikhetens bas, nämligen kvinnofrid.

Jag yrkar därför gärna bifall till det eniga förslaget om ett tillkännagivande om att flytta fram positionerna för kvinnoskyddet en bit.

Anf. 185 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman. Jag är en privilegierad riksdagsledamot. Jag får delta i tre utskotts arbete. Jag måste säga till Ingrid Burman att hon har en stor del i att jag upplever en välkomnande attityd när jag gör mina ströbesök i socialutskottet eller i debatterna. Jag tackar för det.

Jag vill börja med att ge en definition. Det är en definition som jag har hämtat från dokumentet *Platform for action and the Beijing declaration* från den fjärde internationella kvinnokonferensen i Beijing 1995. Det handlar om våld mot kvinnor. Definitionen lyder:

Varje könsbaserad våldshandling som resulterar i eller med sannolikhet resulterar i fysisk, sexuell eller psykologisk skada eller lidande.

I begreppet inkluderas också hot om sådana våldshandlingar samt tvång eller godtyckligt frihetsberövande. Begreppet innefattar såväl det offentliga som det privata livet.

Våld mot kvinnor är allvarligt när och var det än förekommer. Och vi vet att det i Sverige finns mycket av såväl öppna som dolda former av kvinnomisshandel. Det betyder att kvinnor behöver få hjälp att gå vidare från utsatthet, via överlevnad till full mänsklighet. I denna process måste alla goda krafter samverka. Och Centerpartiet välkomnar åtgärden att socialnämnderna ska ta ett större ansvar för misshandlade kvinnor och andra brottsoffer.

Det finns i dag många kvinno- och brottsofferjourer runtom i landet som får bidrag från till exempel kyrkorna.

I mitt pastorat där hemma i Skåne har vi årliga kyrksöndagar då företrädare från kvinnojourer eller brottsofferjourer kommer och berättar om verksamheten, och vi ger kollekt och andra bidrag. Det är bra. Men det behövs också ett större kontinuerligt ekonomiskt stöd och ett större ansvarstagande. Och det kan kommunerna ge.

Alla vi som arbetar i människovårdande yrken kan intyga hur viktiga kvinno- och brottsofferjourerna är och hur stor betydelse deras verksamhet har. Och de förtjänar mera uppmärksamhet och bidrag från Sveriges alla kommuner.

Vi har tidigare diskuterat detta betänkande, och jag står naturligtvis bakom Centerpartiets reservationer och särskilda yttrande, men jag yrkar bifall bara till reservation 16.

Anf. 186 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Betänkandet SoU19 om socialtjänst debatterades, som redan har påpekats, den 26 april i år. Och detta betänkande, SoU31, är till den allra största delen identiskt med det betänkande som vi debatterade den 26 april. Det är klart att jag till allra största del skulle kunna återanvända det anförande som jag höll då, men jag ska försöka göra det lite kortare.

Efter den förnyade behandlingen i utskottet har utskottet nu kommit fram till en ståndpunkt som innebär att Miljöpartiets motion So231 yrkande 25 har tillstyrkts. Det innebär att det nu bara finns två reservationer kvar från Miljöpartiet i betänkandet. Det gör det lite enklare att gå igenom det. Naturligtvis står Miljöpartiet bakom båda dessa reservationer, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall till bara en av dem, och då har jag valt reservation 18.

Det faktum att utskottet nu tydligt säger att man förväntar sig ett förslag från regeringen till hösten beträffande kommunernas tydligare ansvar för brottsoffer tycker vi är jättebra. Det är precis det som vi kräver i vår motion.

Återförvisningen skedde, åtminstone som jag tolkar det, med anledning av att det ansvariga statsrådet uttalade sig mycket positivt och tydligt i denna fråga just i anslutning till den debatt som vi hade den 26 april. Därför förväntar vi oss naturligtvis att det i höst verkligen ska komma ett väldigt tydligt lagförslag i denna fråga.

Det finns väldigt många detaljer i detta betänkande och många reservationer knutna till det som kommer även från andra partier än mitt eget och som jag mycket väl skulle kunna yrka bifall till. När jag höll mitt anförande den 26 april redogjorde jag ganska detaljerat för ett stort antal reservationer och argumenten för att jag mycket väl skulle kunna tänka mig att yrka bifall till dem. Jag tänker inte göra om det nu eftersom det kan vara onödigt att ta så mycket tid i anspråk.

I och för sig tycker jag att politik är något slags kompromissande verksamhet som går ut på att försöka skapa majoriteter.

Vi i Miljöpartiet har en budgetuppgörelse med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som vi ska hålla oss inom. Vi har en överenskommelse om att vi till exempel ska förhandla med kommuner och landsting om kostnadseffekter av riksdagsbeslut och så vidare. Och vi försöker på alla sätt och vis ta ansvar för ekonomin. Detta gör att det inte alltid är möjligt att få allt som man vill. Så även om det finns många reservationer här som jag tycker är väldigt bra, innebär det inte att jag heller denna gång kommer att yrka bifall till några av dem, utan jag yrkar bifall bara till reservation 18.

Jag har ett särskilt yttrande i betänkandet. Och som vanligt när det kommer från Miljöpartiet representerar det någon sorts förebyggande perspektiv. Den här gången handlar det om att förhindra att våld uppstår. Vi tycker att förebyggande är ett överordnat mål. Att göra allt man kan för att stötta dem som blir utsatta är naturligtvis oerhört viktigt. Men att förhindra att någon över huvud taget blir utsatt tycker vi är ännu bättre.

Den skada som inte uppstår lämnar det lindrigaste såret, skulle man kunna säga. Därför beklagar vi att det inte heller denna gång gick att flytta fram positionerna när det gäller arbetet att fånga upp de män som slår eller som anser sig vara något slags riskgrupp och att erbjuda dem åtgärder. Vi saknar dessa ambitioner från regeringen, både när det gäller behandling och prevention för män som slår. Men vi kommer att lyfta fram detta krav även under nästa riksmöte.

Även jag vill tacka Ingrid Burman för ett bra ordförandeskap och många bra debatter under den korta tid som jag har varit med. Men vi har hunnit med en hel del ändå.

Herr talman! Jag vill bara än en gång påpeka att jag även under nästa mandatperiod avser att fortsätta kampen för ett nybyggt dubbelspår mellan Falun och Borlänge.

Anf. 187 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! I samband med Sveriges Kvinnojourers Riksförbunds tioårsjubileum presenterades dokumentärfilmen *Jag sade att jag hade en mardröm*. Där berättar några av de ca 200 000 barn som varje år drabbas av våld i hemmet om sina erfarenheter. På fredag kl. 10.00 finns det möjlighet för riksdagens ledamöter och tjänstemän att se filmen i Nubiska rummet.

Det aktuella jubileet firades den näst sista helgen i april, och på måndagen därefter gick socialtjänstminister Morgan Johansson ut med beskedet att han planerar ett lagförslag till hösten om att kommunerna ska tvingas ge bättre stöd åt kvinnor i utsatta situationer. Det var ett efterlängtat besked. Och det var ett besked som vi alla väntar oss av den utredning som ska vara klar senast den 30 juni i år.

Ibland blir vi ju oroliga för att det ska ta lång tid att gå från ord till handling, men i det här fallet skulle processen bli kort. Att det skulle bli en process var för oss alla, antar jag, helt klart. Som så många påvisat är skillnaderna stora i de olika kommunerna vad gäller stödet till kvinnojourerna. Det är också väl känt att vi saknar kvinnojourer eller ett samlat ansvar för dessa frågor i alltför många kommuner.

Många reagerade på ministrerns uttalande, de flesta positivt. Amnesty var en av dem, Sveriges kvinnojourer en annan. Medierna intervjuade intressenter på jourer, skyddade boenden och kommunala institutioner. Några kommunala företrädare blev oroliga, av ekonomiska skäl får man anta men också inför vetskapen om att de nu skulle tvingas ta sitt ansvar för denna så allvarliga fråga.

Två dagar senare vaknade Kristdemokraterna. Hade inte de en motion i denna fråga? Jovisst, men den hade de glömt att yrka bifall till vid utskottsbehandlingen. Genast hamnade en pressrelease på deras hemsida, där man skrev: ”Olyckligtvis har detta förslag fallit mellan stolarna i utskottets arbete och trots att vårt motionsyrkande behandlats så har frågan om en lagändring inte beretts.”

Inte beretts? Vi hade uppe ett yrkande precis som Ingrid Burman sade från Vänsterpartiet, så det här var en ren skär lögn som dessutom gav sken av att det skulle vara vi ledamöter i utskottet som gjort fel eller rentav kansliets personal. Sanningen var ju bara den att partiet glömt yrka och reservera sig till förmån för sin motion.

Nu hade det emellertid blivit en fråga av dignitet för vice partiledaren Maria Larsson som inför medierna skanderade att frågan dragits i långbänk, och nu skulle kd minsann se till att det blev ett beslut före valet. Av den anledningen steg hon upp i talarstolen samma kväll och yrkade återremiss. Det röstade också kammaren för, och vi har nu berett ärendet på nytt.

Vårt konstaterande är i mycket detsamma. Det är ju väldigt enkelt att raljera kring orden bör och ska. Det är enkelt och riktigt att hävda att möjligheterna för våldsutsatta kvinnor och barn blir mycket bättre om formuleringarna i lagstiftningen handlar om att de *ska* få hjälp och inte bara *bör* få hjälp. För att kunna ge den här hjälpen måste emellertid kommunerna få förbereda detta obligatorium, som vi uttrycker saken i betänkandet.

Vi kan alltså, helt i enlighet med socialtjänstministerns uttalande, hävda att det ska presenteras ett lagförslag till hösten. Det är bra, och om detta är vi alldeles överens.

Med detta och med hänvisning till Christer Engelhardts inlägg den 26 april, herr talman, ber jag att få yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande nr 31 och avslag på samtliga reservationer.

Avslutningsvis vill naturligtvis också jag tacka utskottets ordförande Ingrid Burman för mycket trevliga år tillsammans, för ett fint ledarskap och kamratskap. Tack för det! Och lycka till i fortsättningen!

Anf. 188 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Jag vet inte om jag ska skylla på min höga ålder eller att det är lite sent på kvällen, men jag sade fel när jag yrkade bifall. Jag yrkar bifall till reservationerna 16 och 36 och ingenting annat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

24 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
2005/06:SkU26 Inkomstskatteregler för vissa kyotoenheter
2005/06:SkU29 Effektivare skattekontroll m.m.
2005/06:SkU31 Förenklade skatteregler med anledning av ny redovisningslagstiftning
2005/06:SkU30 Omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt inom byggsektorn
2005/06:SkU33 Beskattning av visst hushållsavfall som förbränns, m.m.
2005/06:SkU37 Uppsägning av skatteavtalet mellan Sverige och Peru
2005/06:SkU34 Skatt på flygresor
2005/06:SkU35 En kronofogdemyndighet i tiden
2005/06:SkU36 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2005/06:MJU23 Anpassningar till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 maj

2005/06:1718 av *Luciano Astudillo* (s) till utrikesminister Jan Eliasson
Mandéernas situation i Irak

2005/06:1719 av *Elina Linna* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Abort som en mänsklig rättighet

2005/06:1720 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Våldet mot busschaufförer

2005/06:1721 av *Ola Sundell* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Försämring för säsongsberoende företag

2005/06:1722 av *Linnéa Darell* (fp) till socialminister Berit Andnor
Beslut om bostadsanpassningsbidrag

2005/06:1723 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Subventioner till alkohol

2005/06:1724 av *Staffan Danielsson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Flexibla körkortsprov

2005/06:1725 av *Staffan Danielsson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Förutsättningar att ta körkort

2005/06:1726 av *Staffan Danielsson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Bättre trafikkompetens på gymnasiet

2005/06:1727 av *Allan Widman* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Läxor i skolan

2005/06:1728 av *Staffan Danielsson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Bedömning av certifierade trafikskolor

2005/06:1729 av *Staffan Danielsson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Bättre trafikutbildning i grundskolan

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 juni.

26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 31 maj

2005/06:1657 av *Mariam Osman Sherifay* (s) till statsrådet Morgan Johansson

Utsatta barns skydd vid flytt mellan kommuner

2005/06:1661 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson

Vaccination mot pneumokocker

2005/06:1668 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Tandvårdsförsäkringen för äldre

2005/06:1677 av *Anne Marie Brodén* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Själv mord som folkhälsoproblem

2005/06:1678 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Snedvriden konkurrens i den svenska kasinoverksamheten

2005/06:1679 av *Rezene Tesfazion* (s) till utrikesminister Jan Eliasson
Eritreas behandling av svenska medborgare med dubbelt medborgarskap

2005/06:1680 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsmiljön för förskolelärare

2005/06:1681 av *Hans Backman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Europeisk pilotskola till Söderhamn

2005/06:1682 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Lex Maria för polisen

2005/06:1683 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
En nordisk polis

2005/06:1686 av *Annika Qarlsson* (c) till försvarsminister Leni Björklund
Rekryteringen till militärtjänst

2005/06:1687 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Vissa arbetstillfällen för ungdomar

2005/06:1689 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Besked om anslag till läns museer

2005/06:1690 av *Christer Winbäck* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Sjukbidrag till rymlingar

2005/06:1691 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Transport av militärfordon

2005/06:1692 av *Henrik S Järrel* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Åretruntbemanning på Gotska Sandön

2005/06:1693 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Ungdomsarbetslöshet och avtal om anställning

2005/06:1694 av *Birgitta Sellén* (c) till statsrådet Jens Orback
Vallagen och mångfald

2005/06:1697 av *Rigmor Stenmark* (c) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Militär materiel på Estonia

2005/06:1698 av *Anne Marie Brodén* (m) till socialminister Berit Andnor
Lekplatser för funktionshindrade

2005/06:1699 av *Marita Aronson* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Obligatoriska alkoholås

2005/06:1700 av *Lennart Kollmats* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Ordbok för svenska dialekter

2005/06:1701 av *Karin Pilsäter* (fp) till finansminister Pär Nuder
Kunskapsintensiva småföretag och Sveriges konkurrenskraft

2005/06:1702 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Väg 73

2005/06:1703 av *Karin Pilsäter* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Nyanställningar i mindre företag

2005/06:1706 av *Tasso Stafilidis* (v) till utrikesminister Jan Eliasson
Svenska ambassadens bedömning av situationen för homosexuella i Iran
2005/06:1708 av *Marina Pettersson* (s) till socialminister Berit Andnor
Funktionshindrade och handikappersättningen
2005/06:1709 av *Henrik von Sydow* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Demokratiska ideal på Sveriges Television

Prot. 2005/06:132
31 maj

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 juni.

27 § Kammaren åtskildes kl. 20.34.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 §
anf. 25 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 67 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 101 (delvis),
av talmannen därefter till och med 16 § anf. 129 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 158 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Ledigheter	1
2 § Anmälan om ersättare	1
3 § Avsägelse	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till utskott	2
5 § Anmälan om sammansatt utrikes- och försvarsutskott	2
6 § Hänvisning av ärende till utskott	3
7 § Förnyad bordläggning	4
8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 maj	4
UbU22 Vissa frågor om vuxnas lärande, m.m.	4
NU16 Vissa konkurrenspolitiska frågor	5
NU20 Statens stöd till regional projektverksamhet	7
AU9 Arbetstagarinflytande i europakooperativ	7
AU10 En ny lag om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, m.m.	7
9 § Finansiella konglomerat	7
Finansutskottets betänkande 2005/06:FiU22	7
(Beslut fattades under 15 §.)	7
10 § Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone	7
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU21	7
(Beslut fattades under 15 §.)	7
11 § Hemlig rumsavlyssning	7
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU26.....	7
Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp)	8
Anf. 2 BEATRICE ASK (m)	10
Anf. 3 OLLE SANDAHL (kd).....	13
Anf. 4 ALICE ÅSTRÖM (v).....	14
Anf. 5 JOHAN PEHRSON (fp) replik	16
Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	17
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (fp) replik	17
Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	18
Anf. 9 JOHAN LINANDER (c).....	18
Anf. 10 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	21
Anf. 11 JOHAN PEHRSON (fp) replik	22
Anf. 12 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	23
Anf. 13 JOHAN PEHRSON (fp) replik	23
Anf. 14 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	24
Anf. 15 MARGARETA PERSSON (s).....	24
Anf. 16 JOHAN LINANDER (c) replik.....	28
Anf. 17 MARGARETA PERSSON (s) replik	28
Anf. 18 JOHAN LINANDER (c) replik.....	28
Anf. 19 MARGARETA PERSSON (s) replik	29
Anf. 20 BEATRICE ASK (m) replik	29
Anf. 21 MARGARETA PERSSON (s) replik	30
Anf. 22 BEATRICE ASK (m) replik	30
Anf. 23 MARGARETA PERSSON (s) replik	30

Anf. 24	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
Anf. 25	JOHAN LINANDER (c) replik	33
Anf. 26	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	34
Anf. 27	JOHAN LINANDER (c) replik	34
Anf. 28	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	35
Anf. 29	BEATRICE ASK (m) replik	35
Anf. 30	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	36
Anf. 31	BEATRICE ASK (m) replik	36
Anf. 32	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	36
Anf. 33	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	37
Anf. 34	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	37
Anf. 35	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	38
Anf. 36	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	38
Anf. 37	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	39
Anf. 38	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	39
Anf. 39	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	40
Anf. 40	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	
	replik	40
Anf. 41	MATS EINARSSON (v)	41
Anf. 42	JOHAN PEHRSON (fp) replik	43
Anf. 43	MATS EINARSSON (v) replik	43
Anf. 44	JOHAN PEHRSON (fp) replik	44
Anf. 45	MATS EINARSSON (v) replik	44
Anf. 46	JOHAN LINANDER (c)	45
	(Beslut fattades under 15 §.)	45
12 §	Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	45
	Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU30	45
Anf. 47	BEATRICE ASK (m)	45
Anf. 48	OLLE SANDAHL (kd)	47
Anf. 49	ROLF OLSSON (v)	47
Anf. 50	BEATRICE ASK (m) replik	49
Anf. 51	ROLF OLSSON (v) replik	50
Anf. 52	BEATRICE ASK (m) replik	50
Anf. 53	ROLF OLSSON (v) replik	51
Anf. 54	JOHAN LINANDER (c)	51
Anf. 55	LEIF BJÖRNLOD (mp)	53
Anf. 56	BRITTA LEJON (s)	54
Anf. 57	ROLF OLSSON (v) replik	58
Anf. 58	BRITTA LEJON (s) replik	59
Anf. 59	ROLF OLSSON (v) replik	59
Anf. 60	BRITTA LEJON (s) replik	60
Anf. 61	JOHAN LINANDER (c) replik	60

Anf. 62	BRITTA LEJON (s) replik.....	60
Anf. 63	JOHAN LINANDER (c) replik.....	61
Anf. 64	BRITTA LEJON (s) replik.....	61
Anf. 65	JOHAN PEHRSON (fp).....	62
Anf. 66	ROLF OLSSON (v) replik.....	64
Anf. 67	JOHAN PEHRSON (fp) replik.....	65
Anf. 68	ROLF OLSSON (v) replik.....	65
Anf. 69	JOHAN PEHRSON (fp) replik.....	66
Anf. 70	MATS EINARSSON (v).....	66
Anf. 71	JOHAN PEHRSON (fp) replik.....	68
Anf. 72	MATS EINARSSON (v) replik.....	68
Anf. 73	JOHAN PEHRSON (fp) replik.....	69
Anf. 74	MATS EINARSSON (v) replik.....	69
Anf. 75	BRITTA LEJON (s) replik.....	70
Anf. 76	MATS EINARSSON (v) replik.....	70
Anf. 77	BRITTA LEJON (s) replik.....	70
Anf. 78	MATS EINARSSON (v) replik.....	70
	(Beslut fattades under 15 §.).....	70
13 §	Folkbildningsfrågor.....	71
	Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU14.....	71
Anf. 79	GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	71
Anf. 80	LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	72
Anf. 81	HANS BACKMAN (fp).....	74
Anf. 82	GUNILLA TJERNBERG (kd).....	76
Anf. 83	BIRGITTA SELLÉN (c).....	79
Anf. 84	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s).....	82
Anf. 85	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	85
Anf. 86	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	85
Anf. 87	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	86
Anf. 88	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	86
Anf. 89	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	87
Anf. 90	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	87
Anf. 91	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	88
Anf. 92	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	89
Anf. 93	HANS BACKMAN (fp) replik.....	89
Anf. 94	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	89
Anf. 95	HANS BACKMAN (fp) replik.....	90
Anf. 96	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	91
Anf. 97	LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	91
Anf. 98	GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	92
Anf. 99	LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	92

Anf. 100 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik.....	93
Anf. 101 SIV HOLMA (v).....	93
Anf. 102 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	96
Anf. 103 SIV HOLMA (v) replik.....	96
Anf. 104 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	97
Anf. 105 SIV HOLMA (v) replik.....	97
Anf. 106 MIKAEL JOHANSSON (mp)	97
(Beslut fattades under 15 §.).....	98
14 § Radio och tv i allmänhetens tjänst 2007–2012.....	98
Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU28	98
Anf. 107 LARS WEGENDAL (s).....	98
Anf. 108 LENNART KOLLMATS (fp).....	99
Anf. 109 KENT OLSSON (m).....	102
Anf. 110 DAN KIHLESTRÖM (kd)	104
Anf. 111 BIRGITTA SELÉN (c).....	106
(forts. 16 §).....	108
Ajournering.....	108
Återupptagna förhandlingar	108
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
FiU22 Finansiella konglomerat	109
JuU21 Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone	109
JuU26 Hemlig rumsavlyssning.....	109
JuU30 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	111
KrU14 Folkbildningsfrågor	112
16 § (forts. från 14 §) Radio och tv i allmänhetens tjänst 2007– 2012 (forts. KrU28)	113
Anf. 112 JOHAN ANDERSSON (s).....	113
Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp) replik	115
Anf. 114 JOHAN ANDERSSON (s) replik	116
Anf. 115 LENNART KOLLMATS (fp) replik	116
Anf. 116 JOHAN ANDERSSON (s) replik	117
Anf. 117 BIRGITTA SELÉN (c) replik.....	117
Anf. 118 JOHAN ANDERSSON (s) replik	118
Anf. 119 BIRGITTA SELÉN (c) replik.....	118
Anf. 120 JOHAN ANDERSSON (s) replik	119
Anf. 121 KENT OLSSON (m) replik.....	119
Anf. 122 JOHAN ANDERSSON (s) replik	119
Anf. 123 KENT OLSSON (m) replik.....	120
Anf. 124 JOHAN ANDERSSON (s) replik	120
Anf. 125 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	120
Anf. 126 JOHAN ANDERSSON (s) replik	121
Anf. 127 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	121
Anf. 128 JOHAN ANDERSSON (s) replik	122
Anf. 129 MIKAEL JOHANSSON (mp)	122
Anf. 130 BIRGITTA SELÉN (c) replik.....	123

Anf. 131 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik.....	123
Anf. 132 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	123
Anf. 133 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik.....	124
Anf. 134 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	124
Anf. 135 JOHAN ANDERSSON (s) replik.....	125
Anf. 136 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	126
Anf. 137 JOHAN ANDERSSON (s) replik.....	126
Anf. 138 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	127
Anf. 139 TOBIAS KRANTZ (fp).....	127
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	129
17 § Kulturlivets internationalisering.....	129
Kulturutskottets betänkande 2005/06:KrU30.....	129
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	129
18 § Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet	130
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU31.....	130
Anf. 140 CHRISTINA NENES (s).....	130
Anf. 141 BERTIL KJELLBERG (m).....	130
Anf. 142 JAN ERTSBORN (fp).....	131
Anf. 143 YVONNE ANDERSSON (kd).....	132
Anf. 144 VIVIANN GERDIN (c).....	133
Anf. 145 JOHAN LÖFSTRAND (s).....	134
Anf. 146 TASSO STAFILIDIS (v).....	136
Anf. 147 GUSTAV FRIDOLIN (mp).....	138
Anf. 148 YVONNE ANDERSSON (kd) replik.....	140
Anf. 149 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	141
Anf. 150 YVONNE ANDERSSON (kd) replik.....	141
Anf. 151 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	142
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	142
19 § Skydd för barn genom registrering av förmyndare i	
   vägtrafikregistret, m.m.	143
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU34.....	143
Anf. 152 ANNELI SÄRNBLAD (s).....	143
Anf. 153 INGER RENÉ (m).....	143
Anf. 154 MIA FRANZÉN (fp).....	143
Anf. 155 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	145
Anf. 156 VIVIANN GERDIN (c).....	146
Anf. 157 MARIA HASSAN (s).....	147
Anf. 158 TASSO STAFILIDIS (v).....	149
Anf. 159 MIKAEL JOHANSSON (mp).....	151
Anf. 160 JAN ERTSBORN (fp).....	152
Anf. 161 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	153
Anf. 162 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	154
Anf. 163 TASSO STAFILIDIS (v) replik.....	154
Anf. 164 JAN ERTSBORN (fp) replik.....	154
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	155
20 § Elektronisk ingivning till Bolagsverket	155
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU37.....	155
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	155

21 § Förenklade redovisningsregler, m.m.	155	Prot. 2005/06:132
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU28	155	31 maj
Anf. 165 REZENE TESFAZION (s).....	155	
Anf. 166 BERTIL KJELLBERG (m).....	156	
Anf. 167 JAN ERTSBORN (fp).....	157	
Anf. 168 JOHAN LÖFSTRAND (s)	158	
Anf. 169 BERTIL KJELLBERG (m) replik.....	160	
Anf. 170 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	160	
Anf. 171 BERTIL KJELLBERG (m) replik.....	161	
Anf. 172 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	161	
Anf. 173 TASSO STAFILIDIS (v)	161	
Anf. 174 YVONNE ANDERSSON (kd).....	163	
Anf. 175 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	164	
Anf. 176 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	164	
Anf. 177 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	164	
Anf. 178 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	165	
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	165	
22 § Ändring i lagen om elektronisk kommunikation	165	
Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU16	165	
Anf. 179 KARIN THORBORG (v).....	165	
Anf. 180 MONICA GREEN (s)	166	
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	166	
23 § Socialtjänst (förnyad behandling)	167	
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU31	167	
Anf. 181 INGRID BURMAN (v).....	167	
Anf. 182 MAGDALENA ANDERSSON (m).....	167	
Anf. 183 MARITA ARONSON (fp).....	169	
Anf. 184 ULRIK LINDGREN (kd).....	170	
Anf. 185 LARS-IVAR ERICSON (c)	171	
Anf. 186 JAN LINDHOLM (mp).....	172	
Anf. 187 MARGARETA ISRAELSSON (s)	173	
Anf. 188 MARITA ARONSON (fp).....	174	
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)	174	
24 § Bordläggning.....	174	
25 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	175	
26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	175	
27 § Kammaren åtskildes kl. 20.34.....	177	

Prot. 2005/06:132
31 maj

Elanders Gotab, Stockholm 2006